Verslag overleg Greenport Aalsmeer en OCAP

Van : [redacted]
Aanwezig: Tuinders: [redacted]
OCAP: [redacted] (algemeen directeur), [redacted] (technisch directeur)
PrimAviera: [redacted]
Programmabureau Greenport Aalsmeer: [redacted]
Cc : [redacted] (projectleider Nieuw-Amstel), [redacted] (gemeente Nieuwkoop, [redacted] (gemeente Haarlemmermeer
Datum: 3 december 2010

Opening
De aanwezigen stellen zich kort voor, daarna volgt een toelichting op Greenport Aalsmeer, OCAP en tot slot wordt een rondrit door het tuinbouwgebied gemaakt.

Over greenport Aalsmeer
Greenport Aalsmeer is één van de vijf Greenports in Nederland. Het is de grootste wereldhandels-en kenniscentrum voor de sierteeltsector met in het hart bloemenveiling Aalsmeer. Zij zorgt voor 50.000 voltijd banen en kent een omzet van 3 miljard euro per jaar. Er wordt in de regio samengewerkt aan duurzaamheid, innovaties, internationale concurrentiepositie en imagoverbetering voor de hele sector.

In Greenport Aalsmeer werken aan een vitale toekomst voor de bloemen- en plantensector: de Provincie Noord-Holland, Stadsregio Amsterdam, gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Haarlemmermeer, Nieuwkoop, Kaag en Braasem en Uithoorn samen met het bedrijfsleven, vertegenwoordigd door FloraHolland, de Kamer van Koophandel Amsterdam, Blooming Breeders, Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten (VGB), LTO Noord-Glaskracht en NAK tuinbouw.

Het programmabureau neemt initiatief voor projecten, jaagt deze waar nodig aan en zorgt voor draagvlak voor aangedragen projecten. Hierdoor kan een ogenschijnlijk klein project de volle ondersteuning van de Greenport krijgen en zo bijvoorbeeld gemakkelijker subsidie verkrijgen. In de daadwerkelijk uitvoering heeft het programma geen rol. Zie ook www.greenport-aalsmeer.nl

Over OCAP
Midden jaren negentig ontstond bij het toenmalige energiebedrijf Energie Delfland een uniek idee. Zij wilden de CO2 die vrijkomt bij de productie van waterstof, gaan leveren aan glastuinders ter bevordering van de groei van hun teelt.

Dit resulteerde in 2003 in de oprichting van OCAP, waarbij samen werd gewerkt met bouwbedrijf VolkerWessels en gassenleverancier Linde Gas. Zij zorgden voor voldoende kapitaal om dit prestigieuze tuinbouwproject op te zetten. De naam OCAP komt van Organic Carbondioxide for Assimilation of Plants.

Bestaande OCAP projecten

OCAP is na de zomer van 2005 gestart met de levering van CO2. Inmiddels levert OCAP ruim 300 kton CO2 per jaar aan 550 glastuinbouwbedrijven. OCAP werkt continu aan verdere uitbreiding van levering door ook CO2 van andere bronnen te betrekken.

In augustus 2010 werd bekend dat OCAP een extra CO2-bron heeft gevonden in de vorm van Bio-ethanolfabrikant Abengoa. Hierdoor kunnen vanaf medio 2011 ook tuinders in de Zuidplaspolder gebruik maken van OCAP-CO2. Voor dit project zijn subsidies van circa 2,5 miljoen euro ontvangen van de provincie Zuid-Holland uit ILG middelen en circa 2,5 miljoen uit het Nota Ruimte budget. Het project wordt uitgevoerd via het Regionale Ontwikkelingsbedrijf Zuidplas.

Toekomstige OCAP projecen

Na de Zuidplas zijn er nog beperkte CO2 bronnen beschikbaar, waar PrimAviera gebruik van kan maken. Thans voert OCAP een tracéstudie. Afgesproken wordt om te proberen deze tracéstudie door te trekken naar de rest van Greenport Aalsmeer.
CO2 bronnen in de Rotterdamse haven voor de rest van Greenport Aalsmeer zijn naar verwachting per 2015 beschikbaar. Dit betreffen dan:

- Alternatief voor CO2 opslag onder de grond;
- 2e kolencentrale op de Maasvlakte;

Een essentieel issue is de toekenning van emissierechten aan de CO2. Deze bedragen thans 15 euro per ?ton. Het lijkt er nu op dat CO2 leveranciers in de haven wel rechten moeten betalen voor doorlevering, maar niet voor opslag in de bodem. Dat motiveert hen natuurlijk niet om projecten aan te gaan. Kwa duurzaamheid is het echter veel beter om dezelfde CO2 nog een keer te gebruiken, in plaats van deze in de grond te stoppen waardoor tuinders vervolgens zelf de CO2 produceren. De lobby hiervoor wordt mede gevoerd door LTO Noord Glaskracht.

Het mogelijke leveringsgebied voor OCAP betreft in grote lijnen Dinteloord in West-Brabant, Westland, Oostland en Greenport Aalsmeer. Daarnaast zijn er nog wat kleinere locaties. In alle gevallen is een rendabele businesscase de basis van een investering.

Samenwerking provincie Zuid-Holland

Naast het project in de Zuidplaspolder is OCAP thans in gesprek met [redacted].
Discussiepunt daarbij of het leidingennetwerk niet beter eerst kan worden aangelegd, voordat er gebouwd wordt of voordat de bron al beschikbaar is. De provincie Zuid-Holland wil samen met OCAP een onderzoek starten of dit haalbaar is. Afgesproken wordt dat OCAP, de provincie Zuid-Holland en een delegatie vanuit Greenport Aalsmeer hierbij aansluit (provincie Noord-Holland, gemeente Nieuwkoop, LTO ← later te bepalen).

Bufferen van CO2 op de tuin

Omdat naar verwachting de CO2 voor een deel 's nachts wordt aangevoerd, dient een tuinder de CO2 op te slaan. Een idee is om dit op het waterbassin te doen. Hiermee kan circa 6.000/1.000m2 worden opgeslagen.

Samenvattend

- Vanuit tuinders grote interesse in OCAP. Deze interesse moet warm gehouden worden. [redacted] is hiervoor aanspreekpunt voor OCAP
- Zinvol om tracéstudie PrimAviera uit te breiden naar groter gebied Greenport Aalsmeer;
- Eerste stap is afstemming tussen Greenport Aalsmeer, provincie Zuid-Holland en OCAP. [redacted] maakt afspraak met [redacted];

Van: [redacted]@kvk.nl
Verzonden: donderdag 22 september 2011 14:11
Aan: [redacted]
Onderwerp: Fw: Aansluiting op Ocap in Economic Development Board Amsterdam

Bijlagen: image001.gif; image002.gif; 1E785222.gif; 1E089876.gif; Clusterstrategie

Wil je dit doormailen naar [redacted]

Van: "[redacted]@afvalenergiebedrijf.nl]
Verzonden: 22-09-2011 11:51 ZE2
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Aansluiting op Ocap in Economic Development Board Amsterdam

Beste [redacted]

Naar aanleiding van ons telefoongesprek stuur ik je hierbij mijn contactgegevens

[redacted]@afvalenergiebedrijf.nl
020 [redacted]
06 [redacted]

Ik begreep dat het volgende "projectgroep" overleg gepland staat voor 13 oktober. Hier worden de intenties van de diverse partners gedeeld en worden de uitgezette acties besproken: Greenport Aalsmeer vraag naar Co2 en prijs, AEB aanbod van Co2 en wanneer. Heb ik dit goed begrepen?

Zo ja dan ontvang ik graag een bevestiging van de afspraak, inclusief de namen van organisaties en gesprekspartners. .

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: wo 14-9-2011 9:57
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Aansluiting op Ocap in Economic Development Board Amsterdam

[redacted]

TBV BILA

[redacted]

Van: [redacted]@kvk.nl]
Verzonden: donderdag 4 augustus 2011 16:56
Aan: [redacted]
Onderwerp: Fw: Aansluiting op Ocap in Economic Development Board Amsterdam

Nu het goede emailadres van [redacted]

[redacted]

Kamer van Koophandel Amsterdam

Senior adviseur
Regiostimulering
t +31 [redacted]
f +31 [redacted]
m+31 [redacted]
e [redacted]@kvk.nl

De Ruyterkade 5
Postbus 2852
1000 CW Amsterdam
www.kvk.nl

ma - vrij

Denk aan het milieu. Print deze e-mail alleen als het noodzakelijk is.

.

----- Doorgestuurd door Gerard Kooiman/K34/KvK op 04-08-2011 16:55 -----

[redacted]

04-08-2011 16:50

Aan: [redacted]

Cc: [redacted]

Onderwerp: Aansluiting op Ocap in Economic Development Board Amsterdam

Dag [redacted] en [redacted]

Bijgaand stuur ik de kennis- en innovatieagenda (KIA) toe van het cluster Flowers van de EDBA. Deze KIA is door de EDBA op 24 juni 2011 vastgesteld. Op blz 12 is bij Duurzaamheid de ambitie beschreven dat in 2020 de tuinbouw een bijdrage levert aan een energieneutrale regio. Als initiatief dat Greenport Aalsmeer neemt staat:
Steeds meer tuinders werken energiezuinig en hebben daardoor een tekort aan CO2. In de Rijnmond zijn bedrijven die een overschot aan zuivere CO2 hebben. Onderzocht wordt of het rendabel is een pijpleiding voor CO2 door te trekken naar Greenport Aalsmeer.
(See attached file: Clusterstrategie Flowers versie 2.pdf)
Ik wil het volgende voorstel aan jullie voorleggen.

Op 6 oktober vergadert het bestuur van de EDBA. Is het een idee om daar al in te brengen dat we in gesprek zijn en dat ik een update voor de Board maak waarin staat dat ?:
- Ocap onregelmatig levert. Dat tuinders die nu beleverd worden behoefte hebben aan leveringszekerheid
- dat daarom gekeken wordt naar nieuwe CO2 leveranciers
- dat de Ocapleiding tot op 1 1/2 km van het Afvalenergiebedrijf loopt
- dat meer glastuinbedrijven behoefte aan CO2 hebben zoals de glastuinbouwgebieden in Haarlemmermeer, Aalsmeer, Amstelveen en Uithoorn
- dat de glastuinbouw in Greenport Aalsmeer met Afvalenergiebedrijf Amsterdam onderzoekt of levering van CO2 haalbaar is ?

We hebben nu een afspraak op 13 oktober staan.
Zou het lukken om voor 20 september iets meer te weten, zodat ik dat mee kan nemen in de rapportage ?

Ik weet dat we andere afspraken hebben gemaakt (13 oktober grove berekening zodat het duidelijk is of het zinvol is om verder te gaan), maar ik weet ondertussen dat de bestuurders van Greenport Aalsmeer en enkele kerngroepleden Flowers van de EDBA redelijk enthousiast zijn als we bovenstaande en liefst meer te melden hebben. Ik kan me ook voorstellen dat de wethouder Carolien Gehrels (heb ik het goed begrepen dat zij vroeg of er nog iets bijzonders in de EDBAstukken stond over duurzaamheid?) dan wel voor het Amsterdamse college het een interessante ontwikkeling is.

Van 8/8 tot 3/9 ben ik met vakantie.

Ik verneem graag op 3/9 wat jullie reactie is.

mvg

Op deze e-mail is de volgende disclaimer van toepassing:
http://www.afvalenergiebedrijf.nl/contact/Disclaimer.aspx

Greenport Aalsmeer

Visie en strategie 2025

DISCUSSIENOTITIE STUURGROEP
16 APRIL 2012

OPGESTELD IN OPDRACHT VAN:
Programmabureau Greenport Aalsmeer

DATUM:
30 MAART 2012

Adres:	Valkenburgerstraat 212
	1011 ND Amsterdam
Telefoon:	020 – 67 00 562
Fax:	020 – 47 01 180
E-mail:	info@decisio.nl
Website:	www.decisio.nl

Inhoud

1 Inleiding 1

2 Hoofdlijn 2

3 Thema's 5

3.1 Kennis en innovatie 5

3.2 Duurzaamheid 6

3.3 Onderwijs en arbeidsmarkt 7

3.4 Ruimte 8

3.5 Bereikbaarheid 10

3.6 Positionering en imago 11

4 Uitvoering en organisatie 13

1 Inleiding

De *Middellangetermijnvisie Greenport Aalsmeer 2025* (2008), kortweg aangeduid met 'MLT', vormde in de afgelopen periode de onderlegger voor de samenwerking in Greenport Aalsmeer. In de afgelopen periode is er echter veel gebeurd, waardoor er behoefte is aan een update. Het doel van de geactualiseerde visie is om voor de komende jaren een kader te vormen voor de samenwerking aan behoud en versterking van de concurrentiepositie van Greenport Aalsmeer.

In de afgelopen periode zijn de gemeenten Nieuwkoop en Kaag en Braassem, Naktuinbouw en Blooming Breeders tot de samenwerking toegetreden. Ook met de UvA en de provincie Zuid-Holland zijn directere contacten dan voorheen. Met deze uitbreiding wordt aangesloten bij de daadwerkelijke schaal en dynamiek van het sierteeltcluster. Ook is door de toegenomen betrokkenheid van het bedrijfsleven en de kennisinstellingen de nadruk sterker komen te liggen bij de onderwerpen kennis&innovatie, duurzaamheid en onderwijs&arbeidsmarkt, waarbij de 'fysieke' thema's ruimte en bereikbaarheid uiteraard essentieel blijven. De snelle internationale economische ontwikkelingen hebben verder grote invloed. Schaalvergroting, opkomende markten, toenemende concurrentie en verschuivingen in afzetkanalen betekenen dat het bedrijfsleven zich voor nieuwe uitdagingen ziet gesteld. De economische groeivertraging en de schaarste aan kredieten brengen tot slot de nodige problemen met zich mee voor de tuinbouw, waarbij de vraag is in hoeverre deze structurele gevolgen hebben. Kansen biedt de toegenomen aandacht voor de sierteelt in de regio (Amsterdam Economic Board) en bij het rijk.

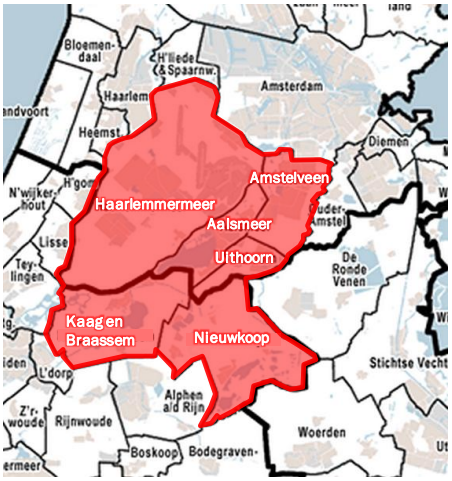

In de afgelopen maanden zijn gesprekken gevoerd, 'expertbijeenkomsten' gehouden en rapporten en plannen bestudeerd. De voor u liggende discussienotitie bevat de belangrijkste bevindingen hieruit, als basis voor de discussie in het Stuurgroepoverleg van 16 april aanstaande over de geactualiseerde MLT. Kernvragen aan de bestuurders voor dit overleg zijn:

1. **Welke ambities en doelen ziet u voor Greenport Aalsmeer, algemeen en per thema?**
2. **Welke ontwikkelingen zijn van belang, wat is het perspectief, welke belangrijke opgaven ziet u?**
3. **Met welke strategie en maatregelen moeten de gestelde ambities worden bereikt? Op welke thema's moet de energie vooral worden gericht?**

Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk gaat in op de hoofdlijn; de lezer met weinig tijd wordt vooral naar dit hoofdstuk verwezen. In hoofdstuk 3 komen de thema's aan bod: kennis & innovatie, duurzaamheid, onderwijs & arbeidsmarkt, ruimte & bereikbaarheid en positionering & imago. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 kort het vraagstuk van de organisatie en uitvoering aangestipt.

2 Hoofdlijn

Greenport Aalsmeer: samenwerken aan een sterk en perspectiefrijk sierteeltcluster

Greenport Aalsmeer heeft zich ontwikkeld tot een mondiale draaischijf waar bloemen en planten van heinde en verre worden aangevoerd, worden verhandeld en verwerkt en weer naar vele plekken in Europa en de wereld weggaan. Ook in de afgelopen economisch lastige jaren slaagt de handel erin de omzet door te laten groeien. Succesfactoren zijn de compleetheid van het sierteeltcluster (alle activiteiten zijn op korte afstand van elkaar te vinden), de efficiëntie van de afhandeling, de handelsgeest, de aanwezige kennis en ervaring, de aanwezige infrastructuur en Schiphol. Het perspectief is dan ook sterk en er liggen goede kansen om het cluster verder te versterken, door crossovers te maken met andere sectoren, de aantrekkelijke carrièremogelijkheden en door verdere verduurzaming en kennisintensivering. Landelijk is er erkenning voor het belang en de vitaliteit van de tuinbouw door Tuinbouw en Uitgangsmaterialen als een van de Nederlandse topsectoren te benoemen. Regionaal is het een van de zeven clusters waar de Amsterdam Economic Board zich op richt.

Ontwikkelingen: schaalvergroting, verschuivingen afzetkanaal, nieuwe concurrentie en markten

Er zijn wel ingrijpende ontwikkelingen zichtbaar die de komende jaren zullen doorzetten en waarmee rekening moet worden gehouden. In de eerste plaats veranderen de verhoudingen in het afzetkanaal. Het 'supermarktkanaal' groeit, maar het gespecialiseerde kanaal blijft ook de komende jaren het grootste deel van de afzet verzorgen. De marktplaatsfunctie (veiling) verandert ook, maar blijft essentieel. In de tweede plaats gaan in de teelt ontwikkelingen op verschillende snelheden. Enerzijds zijn er de grootschaliger bedrijven met een moderne bedrijfsvoering die investeren in nieuwe teelttechnieken, die efficiënter gebruik maken van energie en ruimte, en die volop innoveren. Anderzijds zijn er telers die in de huidige economie het bedrijf (moeten) sluiten of te nauwer nood het hoofd boven water kunnen houden. De middengroep 'schakelt bij' - of moet dat doen - om het bedrijf nieuw perspectief te bieden. Dat kredieten momenteel extra lastig te verkrijgen zijn, helpt daar niet bij. Een derde ontwikkeling is dat de wereldwijde zwaartepunten van productie en afzet verschuiven, hetgeen zowel kansen als bedreigingen biedt.

De VGB signaleert de volgende trends:

- Veranderende klantbehoeften
- Vergrijzing, verkleuring en individualisering
- Toenemend belang supermarktkanaal
- Lagere omzetgroei (economie, overproductie)
- Schaalvergroting en professionalisering
- Hierdoor toenemende kapitaalbehoefte
- Maar krediet extra schaars door hoog risicoprofiel
- Internationalisatie productie en handel
- Personeel steeds hoger opgeleid, maar schaarser
- Verslechterende bereikbaarheid over de weg
- Toename andere modaliteiten mede dankzij betere productkwaliteit en houdbaarheid
- Virtualisering en informatisering
- Energiezuinig produceren ontwikkelt zich snel
- Uitputting natuurlijk kapitaal

Opgave: slagen maken op het gebied van kennis & innovatie en duurzaamheid

Om het sierteeltcomplex van Greenport Aalsmeer vitaal en concurrerend te houden is het zaak de toegevoegde waarde te verhogen en daarmee hogere marges te verkrijgen. Hiertoe moeten de basisconditites op orde zijn: ruimte om te groeien, goede bereikbaarheid, voldoende personeel en

maatschappelijk draagvlak. Er is echter meer nodig, en dat ligt op het gebied van kennis en innovatie en duurzamere productie. Sterker nog, op deze onderwerpen kan en moet het verschil worden gemaakt. De Nederlandse sierteelt onderscheidt zich door kwaliteit, veiligheid en bijzondere producten. Kennisontwikkeling, kennisoverdracht en vooral ook het vermarkten van kennis zijn daarin essentiële succesfactoren. Duurzamere productie is daarnaast niet alleen nodig vanuit de *license to operate*, maar ook om de stijgende energiekosten terug te dringen en concurrerend te blijven.

Aansluiting bij Greenport Holland en Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen

Greenport Aalsmeer werkt landelijk samen in Greenport Holland-verband. Samen met de andere Greenports is in 2008 het visiedocument *Excelleren! Visie 2040* opgesteld. Ook heeft Greenport Aalsmeer aansluiting gezocht en gevonden bij het Topteam Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (T&U), dat in 2011 het advies *Bron voor Groene Economie* heeft uitgebracht. De doelen en thema's in de geactualiseerde visie zijn in lijn met die van Greenport Holland en het Topteam: verhoging toegevoegde waarde, verduurzaming, behoud regie, uitbouw positie op het gebied van kennis en innovatie, zorg voor voldoende personeel en een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Ambities Greenport Aalsmeer

De ambities van de in Greenport Aalsmeer samenwerkende partijen zijn:

- **ALGEMEEN**. Behoud en versterking internationale concurrentiepositie sierteeltcomplex Greenport Aalsmeer door gerichte inzet op kennis, innovatie en duurzaamheid, en door te zorgen voor excellente basisvoorwaarden op het gebied van onderwijs, arbeidsmarkt, ruimte, bereikbaarheid en maatschappelijk draagvlak.
- **ECONOMISCH**. Verdubbeling toegevoegde waarde sierteeltcluster in 2025.
- **KENNIS EN INNOVATIE**. Greenport Aalsmeer is dé toonaangevende, internationaal georiënteerde wereldspeler voor ontwikkeling en implementatie van kennis en innovatie in het sierteeltcomplex
- **DUURZAAMHEID**. In Greenport Aalsmeer gaan duurzame en economische ontwikkeling hand in hand, waarbij met oog voor people, planet en profit kringlopen worden gesloten, hernieuwbare energiebronnen worden ingezet en emissies worden geminimaliseerd
- **ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT**. Onderwijs en arbeidsmarkt sluiten optimaal op elkaar aan en er is voldoende personeel om zowel de 'groene' als de 'grijze' vacatures op te vullen
- **RUIMTE**. Er is voldoende en passende ruimte voor alle activiteiten van het sierteeltcluster, verouderde glasgebieden worden gemoderniseerd en gespreid glas wordt geconcentreerd met ruimtelijke kwaliteit als harde randvoorwaarde
- **BEREIKBAARHEID**. Er is sprake van een uitstekende en duurzame bereikbaarheid via verschillende, goed op elkaar aansluitende modalitelten
- **POSITIONERING EN IMAGO**. Greenport Aalsmeer wordt krachtig gepositioneerd binnen en buiten de regio om bekendheid en draagvlak te vergroten, middelen aan te trekken en andere clusters te inspireren om de samenwerking aan te gaan

VRAAG AAN DE STUURGROEPLEDEN: WORDEN DEZE AMBITIES ONDERSCHREVEN?
WAAR MOET DE PRIORITEIT LIGGEN?

Investeren in, en samenwerken aan een sterke Greenport is hard nodig

Om deze ambitie te bereiken en het Aalsmeerse sierteeltcluster als toonaangevend, internationaal complex concurrerend te houden moet er écht blijvend worden geïnvesteerd en samengewerkt. Want zoals hiervoor gezegd is er het een sterk cluster met goede perspectieven, maar zijn er serieuze zorgen en bedreigingen. De meerwaarde van Greenport Aalsmeer is erin gelegen dat door een gezamenlijke inspanning van bedrijfsleven, overheden, financiële- en kennisinstellingen (3 O's, ook wel 'Gouden Driehoek' genoemd) meer kan worden bereikt door: 1) een effectievere aanpak van de problemen, 2) meer efficiëntie door gebundelde inzet en uitwisseling van kennis en ervaringen en 3) een sterkere positionering. In hoofdstuk 4 wordt hier kort op terug gekomen.

3 Thema's

3.1 Kennis en innovatie

Ambitie thema kennis en innovatie

"Greenport Aalsmeer is dé toonaangevende, internationaal georiënteerde wereldspeler voor de ontwikkeling en implementatie van kennis, innovatie en onderwijs in het sierteeltcomplex."

Analyse

De toenemende internationale concurrentie en de economische crisis hebben de kwetsbaarheid van het sierteeltcluster aan het licht gebracht. De marges zijn gedaald, bedrijven zijn in moeilijkheden gekomen, innovaties blijven vanwege gebrek aan kredieten op de plank liggen. Naast (voortdurende) verhoging van de kostenefficiëntie moet de focus meer komen te liggen op verhoging van de toegevoegde waarde. Op alle fronten is vernieuwingskracht nodig om op duurzamere en efficiëntere wijze betere en meer bijzondere bloemen en planten te krijgen. Bij de bedrijven zit de kennis en innovatiekracht, zij moeten in staat worden gesteld om dit uit te bouwen door passende regelgeving, samenwerkingsmogelijkheden te faciliteren, beschikbaarheid van goed opgeleid personeel en praktijkgerichte onderzoeksprogramma's van kennisinstellingen. In Greenport Aalsmeer zijn diverse activiteiten, plannen en initiatieven die hieraan werken, maar die staan vaak nog (te) veel op zichzelf.

Strategie

De strategie gaat uit van het behouden en versterken van de kennis en het innovatief vermogen in alle schakels van het sierteeltcluster. Hiervoor moeten netwerken versterkt worden en kennis beschermd en vermarkt. Actielijnen:

1. *Netwerken versterken* van kennisinstellingen en ondernemers om tot marktgerichte innovatie te komen. De aanpak is gericht op het aanhaken bij, en gebruik maken van bestaande structuren:
2. *Kennisvalorisatie en bescherming*. Kennis krijgt pas economische waarde als het een concurrentievoordeel oplevert voor telers, handelaren of logistieke diensterverleners. Door bescherming van het intellectueel eigendom kan dit comparatieve voordeel worden behaald en wordt investeren in kennis en innovatie aantrekkelijker. Dit schept echter ook weer belemmeringen, vooral voor kleinere veredelaars. Anderen pleiten dan ook voor 'kwekersrecht'.

Toonaangevende projecten kennis en innovatie

- *Green Life Science Hub* versnelt het valoriseren van de nieuwste wetenschappelijke technieken in de veredeling.
- *Innovatiemotor Greenport Aalsmeer/Flower Valley*: faciliteren ondernemers in opzetten netwerken, kennisuitwisseling onderling en met kennisinstellingen.
- *Vangnet Genetica*. Onderbrengen genetisch materiaal nog in ontwikkeling is, zodat het veredelingsproces door kan gaan en de reeds opgedane kennis niet verloren gaat en in de regio blijft.
- *Greenport cafés*. (Goed bezochte) bijeenkomsten voor alle belangstellenden in Greenport Aalsmeer, waarbij elke bijeenkomst in het teken staat van een actueel thema.

STELLING

THEMA KENNIS EN INNOVATIE

De markt moet innoveren, maar is versnipperd en een *leader firm* ontbreekt. Greenport Aalsmeer moet zich tot het uiterste inspannen om partijen en initiatieven bij elkaar te brengen, zij het vanuit een (hooguit) stimulerende en faciliterende rol

3.2 Duurzaamheid

Ambitie thema duurzaamheid

"In Greenport Aalsmeer gaan duurzame én economische ontwikkeling hand in hand, waarbij met oog voor people, planet en profit kringlopen worden gesloten, hernieuwbare energiebronnen worden ingezet en emissies worden geminimaliseerd."

Concrete doelstellingen

- 50% vermindering CO_2-uitstoot
- In nieuwe gebieden klimaatneutraliteit en 75% hergebruik water
- 30% energiebesparing
- Gebruik duurzame energie 30%
- Hergebruik 75% reststoffen en afval
- Nul emissie gewasbeschermingsmiddelen

Analyse

Vaak, en zo ook in Greenport Aalsmeer, wordt het begrip duurzaamheid benaderd vanuit een optimale balans tussen people, planet en profit. Duurzaam produceren is enerzijds een harde noodzaak door wet- en regelgeving, hoger wordende consumentenеisen en stijgende brandstofkosten. Anderzijds biedt investeren in duurzaamheid ook goede kansen aan bedrijven om zich te onderscheiden en efficiënter te produceren. De profitkant (kosten/opbrengsten, markt) is voor bedrijven dé prikkel waardoor duurzame ontwikkelingen in gang worden gezet. De glastuinbouw investeert volop in duurzaamheid en loopt op veel fronten voorop als het gaat om nieuwe toepassingen als geothermie en het zoeken naar crossovers met bijvoorbeeld verwarming woningbouw en kantoren. Voor Greenport Aalsmeer liggen uitdagingen op de volgende gebieden:

1. *Energie*. Zoals de ontwikkeling van energiebesparende kassen, toepassing nieuwe technieken (Warmtekrachtkoppeling, Warmte/Koude Opslag, Hoge temperatuur warmteopslag, geothermie), aanleg CO2-leiding (OCAP-leiding), realisatie biomassacentrale.
2. Water. Een neutrale waterbalans biedt kansen: een gebied dat zelfstandig voorziet in haar waterbehoefte draagt in belangrijke mate bij aan een duurzame sector.
3. Sluiten kringlopen, terugdringen milieuhinder en schadelijke gewasbeschermingsmiddelen

Strategie en rol Greenport Aalsmeer

In de duurzaamheidstrategie wordt nauw aangesloten bij landelijke en provinciale initiatieven en middelen, zoals *Het Nieuwe Telen*, de *Kas als Energiebron*, het duurzame energie- en ander beleid van de provincie Noord-Holland en de inspanningen van Greenport Holland en Topteam T&U. Nadrukkelijk wordt het bedrijfsleven betrokken zodat projecten en initiatieven *bottom up* tot stand komen en er draagvlak is bij de ondernemers die het uiteindelijk moeten doen.

Toonaangevende projecten

PrimaAviera en **Nieuw Amstel** zijn toonaangevende projecten waarvoor hoge duurzaamheidsdoelstellingen gelden en waar kennis en ervaring met nieuwe duurzaamheidstoepassingen wordt opgedaan. Andere icoonprojecten zijn de realisatie van een **OCAP-leiding**, **geothermie** en **Het Nieuwe Telen**. Daarnaast zijn er diverse bedrijven en initiatieven in de regio die aansprekende voorbeelden zijn van duurzaam werken, zoals de wereldprimeur van een glastuinbouwer die geen gas gebruikt voor de teelt.

STELLING

THEMA DUURZAAMHEID

Om de duurzaamheidsambities te bereiken is het nodig om initiatieven en kennis te verbinden en om bovenlokale projecten van de grond te trekken. Dit vergt een extra inspanning van GPA bovenop huidige inzet

3.3 Onderwijs en arbeidsmarkt

Ambitie thema onderwijs en arbeidsmarkt

"Zorgen voor een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en voldoende personeel om zowel de 'groene' als de 'grijze' vacatures op te vullen."

Analyse

Het Aalsmeerse sierteeltcluster heeft te maken met drie ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt: een aanzienlijk deel van de ondernemers en ervaren werknemers stromen de komende jaren uit, de instroom van jongeren en goed gekwalificeerd personeel is gering en de werknemers in het sierteeltcluster komen in toenemende mate uit midden- en Oost-Europa (MOE-landers). Al met al is er een tekort aan gekwalificeerd personeel (zowel 'groen' als 'grijs'), dat verder toeneemt als er niet wordt ingegrepen. De lage instroom van jonge en voldoende gekwalificeerde werknemers bedreigt het functioneren van het sierteeltcluster in Greenport Aalsmeer.

Strategie

De Kamer van Koophandel Amsterdam heeft in de afgelopen periode het voortouw genomen in de aanpak van de bovengenoemde onderwijs- en arbeidsmarktknelpunten in Greenport Aalsmeer. Dit heeft een aantal waardevolle initiatieven opgeleverd die worden gecontinueerd en een structurele plek krijgen in het uitvoeringsprogramma van Greenport Aalsmeer, zie hiervoor onderstaand kader. MOE-landers zijn van groot belang voor het sierteeltcluster, waarbij met name het huisvestingsvraagstuk aan de orde is. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt primair bij de werkgever, de handhaving is een taak van gemeenten. In Greenport Aalsmeer-verband wordt gewerkt aan een regionaal convenant arbeidsmigranten.

Toonaangevende projecten onderwijs en arbeidsmarkt

- *Hortifair Carriéreplaza.* Na een bezoek aan de HortiFair en Carrièreplaza krijgen leerlingen de mogelijkheid om een profielwerkstuk te schrijven over de sierteeltsector in Aalsmeer. Informatie en ondersteuning bij het schrijven van een profielwerkstuk bieden groene Hogescholen, WUR en ondernemers.
- *Innovatieklas*. Studenten van Hogeschool InHolland kunnen in de Innovatieklas kennis maken met de alle schakels van de bloemen- en plantensector (veredeling en vermeerdering, teelt, veiling, groot- en detailhandel, logistiek en dienstverlening). Ze werken hiertoe opdrachten uit voor ondernemers.
- *Harvard Business Case Flowers*. De Harvard Businesscase Flowers is ontwikkeld om studenten van brede en generieke opleidingen kennis te laten maken met de sierteelt. Door middel van cases raken studenten bekend met het sierteeltcluster. De studenten bezoeken bedrijven en na afloop presenteren zij hun projectresultaten wederom aan ondernemers. Ondernemers ervaren de vernieuwende ideeën van studenten, en studenten maken op hun beurt nauw kennis met een interessante, voorheen onbekende werkgever.

STELLING

THEMA ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT

Om het urgente personeelstekort op te lossen is structurele inbedding van de inspanningen in GPA nodig, evenals substantiële verbetering bekendheid en beeldvorming

3.4 Ruimte

Ambitie thema ruimte

"Zorgen voor voldoende en passende ruimte voor alle activiteiten van het sierteeltcluster, modernisering verouderde glasgebieden en concentratie van gespreid glas met ruimtelijke kwaliteit als harde randvoorwaarde."

Analyse

Aandachtspunten binnen het thema ruimte zijn:

- *Behoud voldoende teeltareaal* als een van de essentiële pijlers onder het Aalsmeerse cluster. Essentieel vanwege de noodzakelijke nabijheid van de dynamische dagvoorraad, het snel kunnen anticiperen op vragen van de klant en vanwege netwerken en behoud van kennis.
- *Aan* de *herstructurering* van verouderde glastuinbouwgebieden wordt al jaren aan door de afzonderlijke gemeenten samen met de betrokken ondernemers gewerkt, maar om verschillende redenen komt het niet van de grond: complexe materie met veel partijen en belangen, niet passende verkaveling, matige bereikbaarheid, hoge kosten, eisen van baken en een vastzittende vastgoedmarkt.

Er zijn zes herstructureringsgebieden in de regio: Sotaweg en Geestweg/Floraweg (Kaag en Braassem), Bachlaan (Aalsmeer), Iepenlaan (Uithoorn), Noorder Legmeerpolder (Amstelveen) en Rijsenhout (Haarlemmermeer). De totale herstructureringsopgave komt hiermee op ruim 300 ha. Dit is nog buiten de Noordse Buurt (Nieuwkoop) die wordt getransformeerd naar natuur en woningen.

- Er is veel *gespreid of versnipperd glas* in de regio dat deels opgeruimd en deels meer geconcentreerd moet worden.
- Er zijn in de regio Greenport Aalsmeer twee grote *glasuitbreidingsgebieden*: PrimAviera (Haarlemmermeer) en Nieuw Amstel (Nieuwkoop). Totale oppervlakte van deze gebieden is bijna 650 ha bruto (netto circa 350 ha glas). Dit is meer dan de actuele behoefte. Echter, er is ook een aanzienlijke herstructureringsopgave en er is een ruimtevraag van bedrijven die willen uitbreiden of verplaatsen die naar verwachting zichtbaar wordt als de economie weer aantrekt.
- Er zijn in het kader van Plabeka afspraken in de maak over reductie van het areaal aan *sierteeltgerelateerde bedrijventerreinen* in de regio. De ruimtebehoefte van deze bedrijvigheid zal worden gefaciliteerd op twee terreinen. Voor echt veilinggebonden bedrijven is 36 ha en 200.000 m^2 bedrijfsgebouwen beschikbaar op het terrein van FloraHolland zelf.
- *Ruimtelijke kwaliteit, duurzaam (innovatief) ruimtegebruik en landschappelijke inpassing* zijn van groot belang in de zeer intensief bewoonde en gebruikte regio Greenport Aalsmeer.

Strategie

De aanpak is gericht op betere regionale afstemming en samenwerking voor de modernisering van bestaande glastuinbouwgebieden, een beheerste maar wel voortvarende ontwikkeling van nieuwe gebieden en het opruimen/concentreren van gespreid glas. Harde randvoorwaarden zijn ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik. In de komende periode wordt bekeken op welke manier de regionale samenwerking moet worden vormgegeven, zodat er echt 'meters kunnen worden gemaakt' met modernisering en ontwikkeling van PrimAviera en Nieuw Amstel. Aandachtspunten hierbij zijn rollen en verantwoordelijkheden van private en publieke partijen en het zoeken naar nieuwe verdienmodellen. Daarnaast en als onderbouwing van de aanpak wordt een verkenning gedaan van de ruimtebehoefte op de middellange termijn.

Toonaangevende projecten ruimte

- Nieuwe glastuinbouwgebieden PrimAviera en Nieuw Amstel
- Herstructureringsprojecten
- FloraHolland-Oost
- Bedrijventerreinenstrategie 'Hart van de Greenport Aalsmeer'

STELLING

THEMA RUIMTE

Modernisering komt zonder écht regionale aanpak met bundeling kennis en middelen en andere verdienmodellen nooit van de grond. Hierbij horen ook harde afspraken over fasering en segmentering van PrimAviera en Nieuw Amstel

3.5 Bereikbaarheid

Ambitie thema bereikbaarheid

"Zorgen voor een uitstekende en duurzame bereikbaarheid via verschillende, goed op elkaar aansluitende modaliteiten." Prestatie-indicatoren zijn: verlaging van de filedruk (landelijke ambitie: -/-30 procent), toename multimodaal vervoer (landelijk: +15 procent), inzet non-fossiele brandstoffen (landelijk: 20 procent), CO_2-reductie (landelijk 35 procent) en gebruik logistieke en ICT-standaarden (90 procent bedrijven landelijk).

Analyse en strategie

De bereikbaarheidsstrategie wordt in lijn met de landelijke aanpak van het Topteam T&U vormgegeven langs drie 'sporen':

- *Investeren in infrastructuur*. Ook in de toekomst is het vervoer over de weg verreweg de voornaamste modaliteit voor de aan- en afvoer van bloemen en planten. De Ongestoorde Logistieke Verbinding en de aanpak van de N201 naar de A4 helpen om de ontsluiting in westelijke richting te verbeteren. Knelpunt is de verbinding in noordelijke (en oostelijke) richting van/naar FloraHolland Aalsmeer. Hierover moet in de komende periode knopen worden doorgehakt in Greenport Aalsmeer-verband.

- *Verduurzaming*. Ook op logistiek gebied moet worden gezocht naar een balans tussen people, planet en profit. Door de inzet van elektrisch vervoer en schonere brandstoffen, innovatieve logistieke concepten, betere houdbaarheidstechnieken en effectievere samenwerking liggen er goede kansen om de logistiek van het sierteeltcluster te verduurzamen.
- *Informatievoorziening*. Dit richt zich op het naadloos laten aansluiten van de schakels in de sierteeltketen en de verschillende modaliteiten.

Ook in het thema logistiek zijn inspanningen van de drie O's nodig. De overheid zorgt voor de infrastructuur, de verkeersafhandeling op de wegen en voor passende wet- en regelgeving. Het bedrijfsleven is aan zet als het gaat om samenwerking, standaardisering, verduurzaming, gebruik andere modaliteiten etc. Kennisinstellingen (als Dinalog, VU) leveren kennis aan over nieuwe concepten, houdbaarheidstechnieken, gewassoorten e.d. De rol van Greenport Aalsmeer hierin is om problematiek en kansen scherp te stellen, en lobby (in MIRT-verband) voor verbetering van de aansluitende infrastructuur op internationale vervoersnetwerken. Ook wordt selectief aansluiting gezocht bij landelijke onderzoeken en initiatieven, zoals Tuinbouw Digitaal. In het project Seamless Connections is Greenport Aalsmeer een van de partijen die zelf aan zet is.

Toonaangevende projecten

- OLV en Masterplan N201+.
- *Seamless Connections*. Ambitie van Metropoolregio Amsterdam is om letterlijk en figuurlijk obstakels tussen bedrijven in de logistieke keten weg te halen. Uitwisseling van informatiestandaarden moet gerealiseerd worden, waardoor bedrijven regie kunnen nemen over de supply chain in Nederland en Europa. Deelprojecten: Flower Link, PortConnect, Plantshuttle, TrainLanes
- Onderzoeken/initiatieven: binnenvaartterminal Haarlemmermeer, HST Cargo, Sneller spoor, ontsluiting Nieuw Amstel

STELLING

THEMA BEREIKBAARHEID

Ontsluiting veiling in noordelijke en oostelijke richting vraagt een spoedige oplossing, zowel voor de bereikbaarheid als vanwege leefbaarheid en duurzaamheid

3.6 Positionering en imago

Ambitie

"Sterke positionering van Greenport Aalsmeer binnen en buiten de regio om bekendheid en draagvlak te vergroten, middelen aan te trekken en andere clusters te inspireren om de samenwerking aan te gaan."

Analyse

Bij beleidsmakers, nationaal en regionaal, is het sierteeltcluster in Greenport Aalsmeer bekend, maar het concept en het cluster leven nog niet over de volle breedte van de politiek en de samenleving. Men ziet vooral 'gasverspillende kassen' en weet weinig van het belang en wat Greenport Aalsmeer in feite is en doet. De belangrijkste opgave is dan ook het vergroten van de zichtbaarheid van Greenport Aalsmeer en het onder de aandacht brengen van het economisch en maatschappelijk belang van het sierteeltcomplex, ook in de Metropoolregio. Voor een goede positionering naar Rijk en EU is sterke en proactieve opstelling in Greenport Holland en Topteam T&U nodig.

Strategie

1. *Uitdragen kernboodschap*. Het continu en in elke uiting weergeven van de kernboodschap maakt dat de ontvangers 'tussen de oren krijgen' wat Greenport Aalsmeer is en hoe belangrijk het is voor de regio. Dit is ook een keuze: hoe belangrijk vinden de partners het om dit uit te dragen?
2. *Communicatie-inzet per doelgroep en schaalniveau*. Greenport Aalsmeer heeft verschillende doelgroepen die van belang zijn voor het functioneren van het cluster: politiek, ondernemers, inwoners, belangengroepen. Primair zijn de aangesloten organisaties verantwoordelijk voor de communicatie naar hun achterban. Voorliggende keuze is of hier bovenop vanuit Greenport Aalsmeer extra inspanning nodig is.
3. *Aangaan strategische allianties*. Voor een sterkere positionering van Greenport Aalsmeer wordt de samenwerking met strategische partners versterkt, zowel binnen de regio als daarbuiten, én met andere sectoren om *crossovers* te realiseren. Vooral bij het thema arbeidsmarkt & onderwijs is vergroting van de bekendheid en verbetering van het imago van het sierteeltcluster noodzakelijk. Dit is echter in grote mate een landelijk vraagstuk. Samenwerking met de andere Greenports, Greenport Holland en het Topteam T&U is dan ook essentieel.

Kernboodschap Greenport Aalsmeer
Greenport Aalsmeer is het grootste wereldhandels- en kenniscentrum voor bloemen en planten, waar 50.000 mensen werken en jaarlijkse 3 miljard euro wordt omgezet. Overheden en bedrijfsleven werken samen om dit cluster te versterken en om de leefbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit in de regio te verbeteren.

Toonaangevende projecten

- **Diverse netwerk- en promotie-inspanningen**, zoals Greenport Cafés, verkiezing 'Ondernemer van de maand', nieuwsbrieven, website, persberichten, lobby Floriade 2022
- **Bloomin'Holland.** "*Bloomin'Holland wordt een plek waar ondernemers, publiek, ideeën en trends bij elkaar komen. Een hoogwaardige en memorabele omgeving waar de passie voor bloemen vanzelfsprekend is. Bloomin'Holland wordt, kortom, hét wereldwijde visitekaartje van de Nederlandse sierteeltsector*." Bloomin'Holland krijgt meerdere functies waardoor het themapark meerdere doelgroepen bereikt. Naast een evenementenhal, opleidingscentrum, winkels en een gethematiseerd hotel komen er zes themapaviljoens waar bezoekers kunnen ervaren hoe innovatief, verrassend en vernieuwend de sierteelt is. Vanaf 2014 moet het open gaan voor bezoekers.

STELLING

THEMA POSITIONERING EN IMAGO

Het sierteeltcluster is een van de essentiële economische dragers van de regio, maar dit komt onvoldoende naar voren in de communicatie van de betrokken organisaties

4 Uitvoering en organisatie

In de afgelopen vijf jaar heeft de samenwerking in Greenport Aalsmeer het nodige bereikt. Zo is er na een discussie van tientallen jaren voortgang in de OLV gekomen doordat er extra geld is opgehaald. Ook heeft de provincie Noord-Holland in overleg met de Greenport-gemeenten 10 miljoen euro vrijgemaakt voor de herstructurering van verouderde glastuinbouwgebieden. Op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt zijn enkele succesvolle projecten geïnitieerd. Verder zijn er plannen gemaakt en subsidieaanvragen ingediend voor projecten op het gebied van kennis en innovatie en duurzaamheid. Er is een website gelanceerd en regelmatig wordt de publiciteit gehaald met wetenswaardigheden. Verder weet Greenport Aalsmeer zich goed te positioneren bij organisaties buiten de regio, zoals het Topteam T&U, Greenport Holland en Amsterdam Economic Board.

In deze aspecten ligt ook de rol van een samenwerkingsverband/uitvoeringsprogramma als Greenport Aalsmeer, namelijk: 1) zorgen voor draagvlak, bekendheid en versnelling van projecten, 2) 'hefboomwerking' door aantrekken extra gelden, 3) lobby bij regionale, landelijke en Europese overheden, 4) aanpak van bovenlokale projecten en 5) (beleids)afstemming, overleg en elkaar informeren.

In het verlengde van de geactualiseerde middellange termijn moet er de komende tijd ook worden nagedacht over uitvoering en organisatie. Uit de gesprekkenronde en de expertbijeenkomsten blijkt dat de betrokkenen hooggestelde ambities koesteren en dat Greenport Aalsmeer voor grote uitdagingen staat. Voor een belangrijk deel zijn dit uitdagingen waar de achterliggende partijen zelf voor staan, voor een ander deel wordt ook veel van Greenport Aalsmeer gevraagd. De middelen zijn echter beperkt, zowel bij overheden als bij bedrijfsleven. Dit betekent dat er prioriteiten moeten worden gesteld: waar de energie vooral op te richten? En welke rol pakken de bij Greenport Aalsmeer betrokken organisaties dan zelf en wat wordt van het programmabureau verwacht?

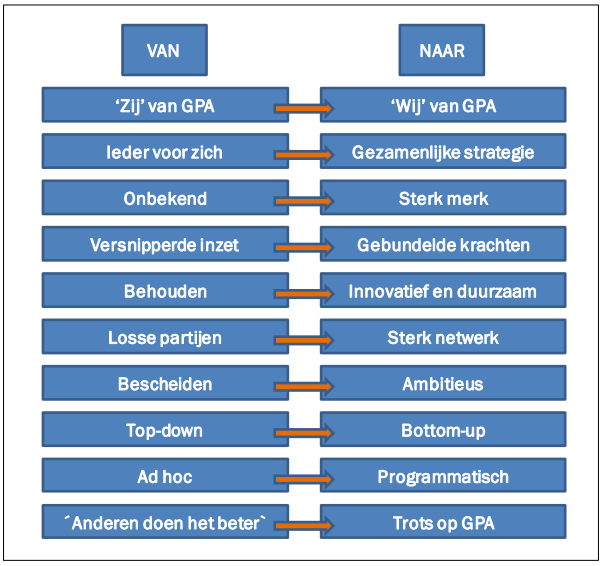

STELLING

THEMA UITVOERING EN ORGANISATIE

Greenport Aalsmeer heeft zich in de afgelopen jaren op de kaart gezet, maar om de volgende slag en de hooggestelde ambities waar te kunnen maken is het nodig dat alle partners met kennis en capaciteit aan de samenwerking bijdragen.

WOENSDAG, 12 SEP. 2012 * 14 00

Locatie / kamer	Directie / sector		Zaakkenmerk/Documentkenmerk
CP6-37	BEL/EZ	S[redacted]	71117/71117

Ambtenaar	Toestel	Datum	Datum besluit
[redacted]	[redacted]	25-7-2012	

Onderwerp:
Actualisering Middellange termijn visie 2030 Greenport Aalsmeer
'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'

Overige documentkenmerken

Voorbereid met Akkoord (afd.\naam medew.)	Ja	Nee
EZ [redacted]	X	
VV [redacted]	X	
NRL [redacted]	X	

Het college van GS besluit:
Zie GS Nota

	Datum	Paraaf
Medewerker	25-7-12	[redacted]
Projectleider	04-09-12	
Unitmanager		
Sectormanager	06/09	
Directeur	5/9	

Actieve informatieplicht van GS naar PS van toepassing? Ja

Financiële, juridische, Europese, veiligheids, personele, maatschappelijke en communicatieve consequenties:

jaarlijkse bijdrage programmabureau Greenport Aalsmeer
€ 150.000,- periode 2013-2016

Begrotingsnummer: **7733.07 landbouw** WBS-code: **95.0008.6751**

Aanwijzing voor afhandeling

Uiterste verzenddatum

Toelichting:
Zie GS Nota

Aantal bijlagen
4

Afschrift: beh.ambt/archief
NB. Afschrift AFD verplicht indien er financiële gevolgen (kunnen) zijn.

Overig

Aantekening portefeuillehouder/vervanger
[redacted]

GS-portefeuille voor:
Landbouw

De gedeputeerden	Datum	Paraaf
Portefeuillehouder J.H.M. Bond	11/9	
Vervanger J.J.W. van Run		

Akkoord voor uitvoering Pro[redacted]s Datum 11/9/12

Aantal te tekenen brieven: 1

Werkelijke verzenddatum

VERZONDEN 13 SEP. 2012

G.E.A. van Craaikamp J.W. Remkes

087

Provincie Noord-Holland

ARCHIEF

POSTBUS 123 2000 MD HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de Statengriffier, mr. J.J.M. Vrijburg
Florapark 6, kamer L-104
2012 HK Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer (023) [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Betreft: 1. ***Actualisering visie en strategie Greenport Aalsmeer***
2. Jaarlijkse bijdrage programmabureau Greenport Aalsmeer

Verzenddatum 13 SEP. 2012

Kenmerk
71117-71117

Uw kenmerk

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe de Visie en strategie Greenport Aalsmeer 2030 *' Samenwerken aan een bloeiend perspectief'* (bijlage 1). Het betreft de actualisering van de Middellange termijnvisie 2025 van Greenport Aalsmeer (MLT 2025).

Actualisering Middellange termijnvisie
De in Greenport Aalsmeer betrokken organisaties (overheden, bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen) willen zich gezamenlijk inspannen om de concurrentiepositie van het sierteeltcluster te behouden en daar waar mogelijk te verstevigen. In dit kader zijn in de afgelopen jaren diverse visies en actieplannen opgesteld zoals Greenport Aalsmeer in full color (2007) en de Middellange termijnvisie 2025 (2008, verder MLT 2025). Inmiddels zijn we bijna vier jaar verder en was er behoefte aan een actualisering van het MLT 2025. Redenen hiervoor zijn:

1. Uitbreiding van het domein Ruimte & Bereikbaarheid (gemeenten Nieuwkoop en Kaag & Braassem en de provincie Zuid Holland).
2. Behoefte aan meer evenwicht tussen de verschillende thema's. In de MLT 2025 zijn vooral de ruimtelijke kansen, knelpunten en ambities geformuleerd. Ook de thema's Duurzaamheid, Onderwijs & Arbeidsmarkt, Kennis & Innovatie en Positionering & Imago behoeven beleidsaandacht en concrete actie.
3. In de afgelopen periode zijn aanvullend op het MLT 2025 verschillende deelprogramma's ontwikkeld.

Postbus 123
2000 MD Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 4040

Dreef 3
Haarlem [2012 HR]
www.noord-holland.nl

4. Veranderende economische situatie, waardoor onder andere de verhouding vraag en aanbod van bedrijventerreinen is veranderd en het bedrijfsleven zich voor nieuwe uitdagingen ziet gesteld.

Jaarlijkse bijdrage programmabureau Greenport Aalsmeer
Voor de continuïteit van het programmabureau van het ruimtelijk-economische cluster Greenport Aalsmeer wordt een meerjarige bijdrage door de stichting Greenport Aalsmeer aan alle stuurgroepleden gevraagd (zie bijlage 2). De jaarlijks gevraagde provinciale bijdrage, die in de vorm van een subsidie zal worden verleend, bedraagt € 150.000,- en is bestemd voor:

- personeelskosten (kosten dagelijkse uitvoering programmamanager & ondersteuner);
- kantoorkosten;
- uitvoering- en ontwikkelingskosten van de uitvoeringsprogramma's;
- cofinanciering van onderzoek en projecten.

Naast de provincie dragen ook gemeenten, bedrijfsleven en onderwijs bij aan het programmabureau.

Wij hebben besloten Greenport Aalsmeer voor de jaren 2013 tot en met 2016, naar aanleiding van door Greenport Aalsmeer in te dienen subsidieverzoeken, een subsidie van € 150.000,- te verlenen, onder de voorwaarde dat Provinciale Staten bij het vaststellen van de begroting over die jaren voldoende gelden ter beschikking stellen.

Gevraagde bijdragen per stuurgroeplid Greenport Aalsmeer van 2013 tot en met 2016

Stuurgroeplid	2013	2014	2015	2016
Provincie Noord-Holland	150.000	150.000	150.000	150.000
Haarlemmermeer	30.000	30.000	30.000	30.000
Uithoorn	30.000	30.000	30.000	30.000
Aalsmeer	30.000	30.000	30.000	30.000
Amstelveen	30.000	30.000	30.000	30.000
Nieuwkoop	30.000	30.000	30.000	30.000
Kaag en Braassem	30.000	30.000	30.000	30.000
KvK Amsterdam	7.500	7.500	7.500	7.500
VGB	7.500	7.500	7.500	75.00
Floraholland	7.500	7.500	7.500	7.500
LTO Noord	7.500	7.500	7.500	7.500
Bloomin' Breeders	7.500	7.500	7.500	7500
Naktuinbouw	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal	375.000	375.000	375.000	375.000

Nederlandse tuinbouwcluster te behouden en daar waar mogelijk te versterken.

Een sterk tuinbouwcluster door een krachtige, consistente overheid dat faciliteert en regisseert *(Bron: kernboodschap Greenport Holland).*

Het bedrijfsleven investeert vooral in de uitvoering van de programma's, projecten en menskracht die vanuit het programmabureau geïnitieerd en gecoördineerd worden. Voorbeelden hiervan zijn:

- Investeringen in infrastructuur (3 mln Ongestoorde Logistieke Verbinding, ruim 3 mln N201),
- Investeringen in innovatietrajecten (50.000 Innovatiemotor, Groene toonbank, Innovatieklas).
- Investeringen in positionering en imago (75.000 Bloomin'Holland)
- Investeringen voor Greenportcafe's, persberichten en netwerkontsluiting en begeleiding van Innovatieklassen.
- Inzet kerngroep Flowers: vaststellen strategie voor de Amsterdam Economic Board. Daaruit zijn projecten als Green Life Science Hub, Innovatiemotor (Efro aanvraag 2,5 mln), CO^2 leverantie uit Amsterdamse haven en geothermie gekomen.

De Sierteeltsector is een topsector. Landelijke en Europese middelen zijn beschikbaar voor de uitvoering van programma's en projecten, maar alleen als de regio de leiding neemt en inzet vertoont om een beroep op die middelen te doen. Daar ligt vooral de rol van het programmabureau Greenport Aalsmeer; het tot uitvoering kunnen laten komen van activiteiten binnen de strategische visie van Greenport Aalsmeer.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

[redacted]

provinciesecretaris

G.E.A. van Craaikamp

[redacted]

voorzitter

J.W. Remkes

Bijlage 1: *'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'* middellange termijnvisie Greenport Aalsmeer 2030
Bijlage 2: Aanvraag bijdrage Greenport Aalsmeer

Raming jaarlijkse uitgaven	
Programma manager (kosten dagelijkse uitvoering)	125.000
Programmasecretariaat	20.000
Bureau en huisvestingskosten	6.000
Accountants en advieskosten	4.000
Speerpunten	
(uitvoeringskosten & ontwikkeling programma's)	
Positionering & Imago	35.000
Arbeidsmarkt & Onderwijs	20.000
Kennis en Innovatie	20.000
Duurzaamheid	20.000
Ruimte & Bereikbaarheid	20.000
Bijdragen projecten	105.000
	---------- +
	375.000

Topsectorenbeleid

In de nota 'Naar de top' zet het Rijk in op de stimulering van negen economische topsectoren en clusters. Eén daarvan is de topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (inclusief de Greenports).

De sector kenmerkt zich door:

- een sterke en kansrijke internationale marktpositie,
- een stevige kennisintensiteit,
- intensieve samenwerking tussen ondernemers en kennisinstellingen
- en heeft de potentie een innovatieve bijdrage aan maatschappelijke uitdagingen te leveren.

De provincie draagt verreweg de meeste kosten voor de continuering van het programmabureau Greenport Aalsmeer, omdat juist via dit instrument het landelijke, provinciale en gemeentelijk beleid verder invulling kan worden gegeven en beleidsdoelen optimaal kunnen worden nagestreefd. De doelstellingen van het programmabureau Greenport Aalsmeer sluiten aan op het beleid van de provincie (Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015) voor het behoud en versterking van het glastuinbouw complex en de marktplaats voor de sierteeltsector in Greenport Aalsmeer. De overheid (Rijk, provincies en gemeenten) creëert de randvoorwaarden voor het bedrijfsleven om te kunnen ondernemen, zodat de internationale concurrentiekracht van het

Provincie
Noord-Holland

Bijlage 4.

Nota GS Financiële bijlage

1. Onderwerp: Actualisering Middellange termijn visie 2030 Greenport Aalsmeer *'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'*

2. Registratienummer: 71117/71117

3. Financiële tabel:

Welke lasten (+) of baten (-) in euro's vloeien voort uit het voorgestelde besluit?								
O.D. nr. en naam	Omschrijving lasten/baten			2013	2014	2015	2016	Totaal
5.3.4 Voor een duurzame land- en tuinbouw zorgen	Subsidie programmabureau Greenport Aalsmeer			150.000	150.000	150.000	150.000	600.000
								0
								0
								0
TOTAAL BESLUIT				150.000	150.000	150.000	150.000	600.000
Is voor het voorgestelde besluit nog budget beschikbaar in de vastgestelde begroting?								
O.D. nr en naam	Subproduct nr.	Omschrijving	WBS	2013	2014	2015	2016	Totaal
5.3.4 Voor een duurzame land- en tuinbouw zorgen	773307	(Biologische) landbouw	95.0008-6751	150.000	150.000	150.000	150.000	600.000
								0
								0
								0
TOTAAL GERAAMD				150.000	150.000	150.000	150.000	600.000
Verschil				€ -	€ -	€ -	€ -	€ -

N.B. Net zoals in de begroting is een positief bedrag (bijv. 100) een uitgave/tegenvaller en een negatief bedrag (bijv. -100) een inkomst/meevaller.

4. Toelichting & bijzonderheden (risico's, BTW, vervolgacties Zomernota, wel/niet structurele uitgave, dekking via derden, reserves, wel/niet specifieke uitkering, e.d.):

In de Agenda Landbouw en Visserij 2012 -2015 is het beleid opgeschreven voor de agribusiness in Noord-Holland. Ook is daarin aangegeven op welke manier de provincie de Greenport Aalsmeer wil faciliteren met o.a. een jaarlijkse subsidie aan het programmabureau van Greenport Aalsmeer ter behoud en versterking van het sierteeltcluster in Noord-Holland/Nederland.

Het programmabureau Greenport Aalsmeer vraagt aan de provincie een jaarlijkse bijdrage van € 150.000,- (er wordt door de provincie over deze bijdrage geen BTW betaald) voor de jaren 2013 tot en met minimaal 2016. Daarmee wordt de Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015 met één jaar overschreden te weten voor het jaar 2016. Het is echter in de lijn der verwachting dat het sierteeltcluster ook in 2016 en daarna een belangrijk economisch agrocluster is en dat ook voor dat jaar een provinciale bijdrage mogelijk zou moeten zijn. Voorwaarde voor de jaarlijkse bijdrage is dat de landbouwbegroting 2013 - 2016 over voldoende financiële middelen beschikt en Provinciale Staten de jaarlijkse bijdragen accorderen. Via SHV wordt jaarlijks de aanvraag in behandeling genomen. Hiervoor zal bij de Zomernota 2013 voorgesteld worden om het budget voor deze jaren budgettair neutraal over te hevelen van het Beleidsbudget (773007) naar een SHV budget (773379).

5. Financieel advies: Akkoord, het budget is beschikbaar in de meerjarenraming, wel onder voorbehoud van het beschikbaar stellen van dit budget bij de vaststelling van de begrotingen voor de jaren 2013 t/m 2016 door PS.

6. Financieel adviseur: [redacted]

7. Datum advies: 4-9-2012

8. Advies concerncontroller (als financiële gevolg groter is dan € 5 miljoen): nvt
In te vullen door concerncontroller.

9. Bijlage(n): nvt

Provincie
Noord-Holland

5. Communicatie bijlage bij registratienummer 71117/71117

Advies [redacted] : Persbericht n.a.v. GS besluit.

Bijlage 1. GS Nota

Actualisering MLT2025

De in Greenport Aalsmeer betrokken organisaties willen zich gezamenlijk inspannen om de concurrentiepositie van het sierteeltcluster te behouden en daar waar mogelijk te verstevigen. In dit kader zijn in de afgelopen jaren diverse visies en actieplannen opgesteld zoals Greenport Aalsmeer in full color (2007) en de Middellange termijnvisie 2025 (2008, verder MLT 2025). Inmiddels zijn we bijna vier jaar verder en was er behoefte aan een actualisering van het MLT 2025. Redenen hiervoor zijn:

1. Uitbreiding van het domein Ruimte & Bereikbaarheid (gemeenten Nieuwkoop en Kaag & Braassem en de provincie Zuid Holland).
2. Behoefte aan meer evenwicht tussen de verschillende thema's. In de MLT 2025 zijn vooral de ruimtelijke kansen, knelpunten en ambities geformuleerd. Ook de thema's Duurzaamheid, Onderwijs & Arbeidsmarkt, Kennis & Innovatie en Positionering & Imago behoeven beleidsaandacht en concrete actie.
3. In de afgelopen periode zijn aanvullend op het MLT 2025 verschillende deelprogramma's ontwikkeld.
4. Veranderende economische situatie, waardoor onder andere de verhouding vraag en aanbod van bedrijventerreinen is veranderd en het bedrijfsleven zich voor nieuwe uitdagingen ziet gesteld.

Met dit besluit wordt GS gevraagd in te stemmen met de geactualiseerde visie voor de Greenport Aalsmeer 2030 *"samenwerken aan een bloeiend perspectief"* (zie bijlage 3) en deze ter kennisgeving aan Provinciale Staten aan te bieden.

Jaarlijkse bijdrage programmabureau Greenport Aalsmeer

In de financiële bijlage van het GS besluit van de Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015 stond vermeld dat de provinciale bijdrage aan en evaluatie van de Greenports apart in GS zal worden gebracht.

Dit besluit betreft de provinciale subsidiebijdrage voor Greenport Aalsmeer voor de periode 2013-2016. Voor de continuïteit van het programmabureau van het ruimtelijk-economische cluster Greenport Aalsmeer wordt een meerjarige bijdrage door de stichting Greenport Aalsmeer gevraagd (bijlage 2). Een jaarlijkse provinciale bijdrage van € 150.000,- dat wordt besteed aan:

- personeelskosten (kosten dagelijkse uitvoering programmamanager & ondersteuner);
- kantoorkosten;
- uitvoering- en ontwikkelingskosten van de uitvoeringsprogramma's;
- cofinanciering van onderzoek en projecten.

De bijdrage zal in de vorm van een subsidie verstrekt worden

Naast de provincie dragen ook gemeenten, bedrijfsleven en onderwijs bij aan het programmabureau.

Gevraagde bijdragen per stuurgroeplid Greenport Aalsmeer van 2013 tot en met 2016

Stuurgroeplid	2013	2014	2015	2016
Provincie Noord-Holland	150.000	150.000	150.000	150.000
Haarlemmermeer	30.000	30.000	30.000	30.000
Uithoorn	30.000	30.000	30.000	30.000
Aalsmeer	30.000	30.000	30.000	30.000
Amstelveen	30.000	30.000	30.000	30.000
Nieuwkoop	30.000	30.000	30.000	30.000
Kaag en Braassem	30.000	30.000	30.000	30.000
KvK Amsterdam	7.500	7.500	7.500	7.500
VGB	7.500	7.500	7.500	75.00
Floraholland	7.500	7.500	7.500	7.500
LTO Noord	7.500	7.500	7.500	7.500
Blooming Breeders	7.500	7.500	7.500	7500
Naktuinbouw	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal	**375.000**	**375.000**	**375.000**	**375.000**

Raming jaarlijkse uitgaven programmabureau	
Programma manager (kosten dagelijkse uitvoering)	125.000
Programmasecretariaat	20.000
Bureau en huisvestingskosten	6.000
Accountants en advieskosten	4.000
Speerpunten (uitvoeringskosten & ontwikkeling programma's)	
Positionering & Imago	35.000
Arbeidsmarkt & Onderwijs	20.000
Kennis en Innovatie	20.000
Duurzaamheid	20.000
Ruimte & Bereikbaarheid	20.000
Bijdragen projecten	105.000
	---------- +
	375.000

Topsectorenbeleid
In de nota 'Naar de top' zet het Rijk in op de stimulering van negen economische topsectoren en clusters. Eén daarvan is de topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (inclusief de Greenports).

De sector kenmerkt zich door:
- een sterke en kansrijke internationale marktpositie,

- een stevige kennisintensiteit,
- intensieve samenwerking tussen ondernemers en kennisinstellingen
- en heeft de potentie een innovatieve bijdrage aan maatschappelijke uitdagingen te leveren.

De provincie draagt verreweg de meeste kosten voor de continuering van het programmabureau Greenport Aalsmeer, omdat juist via dit instrument het landelijke, provinciale en gemeentelijk beleid verder invulling kan worden gegeven en beleidsdoelen optimaal kunnen worden nagestreefd. De doelstellingen van het programmabureau Greenport Aalsmeer sluiten aan op het beleid van de provincie (Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015) voor het behoud en versterking van het glastuinbouw complex en de marktplaats voor de sierteeltsector in Greenport Aalsmeer. De overheid (Rijk, provincies en gemeenten) creëert de randvoorwaarden voor het bedrijfsleven om te kunnen ondernemen, zodat de internationale concurrentiekracht van het Nederlandse tuinbouwcluster te behouden en daar waar mogelijk te versterken.

Een sterk tuinbouwcluster door een krachtige, consistente overheid dat faciliteert en regisseert.
(Bron: kernboodschap Greenport Holland)

Het bedrijfsleven investeert vooral in de uitvoering van de programma's, projecten en menskracht die vanuit het programmabureau geïnitieerd en gecoördineerd worden. Voorbeelden hiervan zijn:

- Investeringen in infrastructuur (3 mln Ongestoorde Logistieke Verbinding, ruim 3 mln N201),
- Investeringen in innovatietrajecten (50.000 Innovatiemotor, Groene toonbank, Innovatieklas).
- Investeringen in positionering en imago (75.000 Bloomin'Holland)
- Investeringen voor Greenportcafe's, persberichten en netwerkontsluiting en begeleiding van Innovatieklassen.
- Inzet kerngroep Flowers: vaststellen strategie voor de Amsterdam Economic Board. Daaruit zijn projecten als Green Life Science Hub, Innovatiemotor (Efro aanvraag 2,5 mln), CO^2 leverantie uit Amsterdamse haven en geothermie gekomen.

De Sierteeltsector is een topsector. Landelijke en Europese middelen zijn beschikbaar voor de uitvoering van programma's en projecten, maar alleen als de regio de leiding neemt en inzet vertoont om een beroep op die middelen te doen. Daar ligt vooral de rol van het programmabureau Greenport Aalsmeer; het tot uitvoering kunnen laten komen van activiteiten binnen de strategische visie van Greenport Aalsmeer.

Bijlage 2: Aanvraag bijdrage Greenport Aalsmeer
Bijlage 3: *'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'*
middellange termijnvisie Greenport Aalsmeer 2030

Bijlage 2a.

GREENPORT *Aalsmeer*

Adresgegevens
Expeditiecentrum Flora Holland Aalsmeer
Kantoor 240.51
Legmeerdijk 313•1431 GB Aalsmeer
Postbus 1026•1430 BA Aalsmeer
Rekeningnummer 1584.54.715 Rabobank
KvK nummer 51158590
BTW nummer NL823118460B01
www.greenportaalsmeer.nl

Diversen

behandeld door
[redacted]
Telefoon: [redacted]
info@greenportaalsmeer.nl

datum	Aalsmeer, 13 juli 2012
onderwerp	Jaarlijkse bijdrage en visie Greenport Aalsmeer
uw referentie	-
ons kenmerk	-
bijlagen	(Financiële tabel bijdragen partijen, concept- verslag van de stuurgroep van 24 mei jl.)

Geachte,

Op 24 mei jl. heeft de Stuurgroep van de Greenport Aalsmeer de Strategische Visie op de Greenport Aalsmeer vastgesteld: 'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'. Deze visie geeft op een strategisch niveau aan waar de inhoudelijke uitdagingen liggen van/ welke opgaven er zijn voor de Greenport Aalsmeer in de komende jaren. De visie geeft daarmee een duidelijke, inhoudelijke richting aan de van de samenwerkende partijen: wat doet de Greenport Aalsmeer om de internationale concurrentiepositie van de sector te versterken?

Op 24 mei jl. heeft de Stuurgroep ook besloten de financiering van het programmabureau van de Greenport Aalsmeer te willen voortzetten *van 2012/2013 tot en met minimaal 2016*. In bijgaande tabel vindt u de bijdragen per partij per jaar, waaronder die van u. In de meeste gevallen (niet alle) vereist dit een nader besluit van raden, staten of directies. Het voortzetten van de activiteiten van het programmabureau is van belang voor de uitvoering van de visie en daarmee het bereiken van de doelstellingen.

Op 15 juni jl. heeft de Greenport Aalsmeer op de Floriade te Venlo haar doelen gepresenteerd aan de gemeenteraadsleden en provinciale statenleden van Noord- Holland. Op 20 juni jl. is o.a. deze brief aangekondigd op het directeurenoverleg van de Greenport Aalsmeer.

Langs deze weg verzoek ik u dit besluit in het kader van de uitvoering van de visie te bevestigen en -waar nodig- te laten vaststellen bij uw achterbannen (staten, raden, besturen), opdat het in de begrotingen van uw organisaties wordt verwerkt.

Het programmabureau biedt graag aan, de doelen en activiteiten van de Stichting Greenport Aalsmeer bij u en uw achterban te presenteren. Ook helpen wij u graag op een andere, door u gewenste manier in uw argumentatie naar uw achterban.

GREENPORT *Aalsmeer*

De Greenport Aalsmeer ontvangt graag *voor 31 oktober as.* (i.v.m. begroting 2013 en verder) een bevestiging per brief van uw bijdrage van 2013 tot en met 2016.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Voor meer gegevens kunt u contact opnemen met [redacted], de programmamanager van de Greenport Aalsmeer (E[redacted]@greenportaalsmeer.nl, T: 06-[redacted]).

Hoogachtend,

Namens het bestuur van de Stichting Greenport Aalsmeer,

[redacted]

Bijlage 2b.

GREENPORT Aalsmeer

Bijdragen per stuurgroeplid van 2013 tot en met 2016

Stuurgroeplid	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Provincie Noord-Holland	150.000	150.000	150.000	150.000
Haarlemmermeer	30.000	30.000	30.000	30.000
Uithoorn	30.000	30.000	30.000	30.000
Aalsmeer	30.000	30.000	30.000	30.000
Amstelveen	30.000	30.000	30.000	30.000
Nieuwkoop	30.000	30.000	30.000	30.000
Kaag en Braassem	30.000	30.000	30.000	30.000
KvK Amsterdam	7.500	7.500	7.500	7.500
VGB	7.500	7.500	7.500	75.00
Floraholland	7.500	7.500	7.500	7.500
LTO Noord	7.500	7.500	7.500	7.500
Bloomin' Breeders	7.500	7.500	7.500	7500
Naktuinbouw	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal	**375.000**	**375.000**	**375.000**	**375.000**

Bijlage 2c

GREENPORT Aalsmeer

Verslag Stuurgroep Greenport Aalsmeer

Van : [redacted]
Voor : Stuurgroep Greenport Aalsmeer & bestuur Stichting Greenport Aalsmeer
Datum : 24 mei 2012

Aanwezig :

- [redacted] Provincie Noord-Holland
- Gemeente Aalsmeer
- Gemeente Kaag en Braassem
- Stichting Greenport Aalsmeer
- Gemeente Aalsmeer
- Gemeente Aalsmeer
- Kamer van Koophandel Amsterdam
- Naktuinbouw
- LTO Noord Glaskracht
- FloraHolland
- FloraHolland
- Gemeente Nieuwkoop
- BloomingBreeders
- Gemeente Uithoorn
- Gemeente Amstelveen
- Provincie Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland
- Stichting Greenport Aalsmeer

Verhinderd:

- [redacted] Gemeente Amstelveen
- Gemeente Haarlemmermeer
- Stichting Greenport Aalsmeer / gemeente Aalsmeer
- Kamer van Koophandel Amsterdam
- Vereniging Groothandel Bloemisterijproducten
- Gemeente Uithoorn

Opening

- Dhr. Bond opent de vergadering en heet iedereen welkom. Hij meldt dat [redacted] helaas ziek en is om die reden verhinderd. Verder zijn verhinderd: [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted].
- Dhr. Bond vermeldt een extra overleg van wethouders en gedeputeerde op maandag 21 mei jl. Het overleg betrof de aanpak van herstructurering en nieuw teelareaal. De bestuurders hebben afspraken gemaakt over het proces om te komen tot een aanpak voor Glastuinbouw in de Greenport Aalsmeer in de komende jaren.

1. MLT 2025: de visie

Alle aanwezige bestuurders zijn akkoord met de concept strategische visie: 'Samen werken aan een bloeiend perspectief' en stellen het daarmee vast.

Besloten wordt de afwezigen middels een schriftelijke ronde te vragen om hun akkoord. [redacted] is bij deze gemachtigd om dit op zich te nemen en aanpassingen te verrichten aan het MLT, tenzij de opmerkingen fundamenteel van aard zijn.

[redacted] merkt op dat hij n.a.v. de eerder gegeven presentaties over de samenwerking tussen de Greenport Aalsmeer en de Greenport NHN hij graag ook ziet dat wordt onderzocht welke kansen er zijn o.g.v. samenwerking met de zuidkant (bijvoorbeeld GPA Bollenstreek, Boskoop e.d.). [redacted] merkt op dat Greenport Holland bezig is te kijken om meer gezamenlijk op te trekken om zo te komen tot meer samenhang en dat daarmee aan het verzoek gehoor wordt gegeven.

[redacted] geeft aan dat hij graag ziet hoe de in de visie vermelde opgaven worden uitgevoerd. De heer Bond geeft aan dat dat aan de orde komt bij de uitwerking van het uitvoeringsprogramma (besluit nummer 2).

2. MLT 2025: de uitvoering

Nu de Stuurgroep akkoord is met de strategische opgaven voor de toekomst, is het zaak dat een strategisch uitvoeringsprogramma wordt opgesteld. De stuurgroep geeft de opdracht aan de Stichting Greenport Aalsmeer om tot een strategisch meerjarenuitvoeringsprogramma te komen.

3. Het Actieprogramma Greenport Aalsmeer 2012

Het Actieprogramma Greenport Aalsmeer 2012 wordt vastgesteld. Het Actieprogramma geeft aan welke projecten 'onder de vlag van' de Greenport Aalsmeer worden getrokken, welke projectleider daarvoor verantwoordelijk is, welke bestuurlijke trekker daarvoor verantwoordelijk is en welke ambassadeur verantwoordelijk is voor het programma. Het Actieprogramma is een 'dynamisch document'. De vaststelling van de Strategische Visie heeft consequenties voor de activiteiten van de Greenport in 2012. Zo zal de Greenport zich buigen over de herstructurering van Glas en nieuw teeltareaal als uitvoering van de visie. Dit staat nog niet in het Actieprogramma 2012 vermeld.

[redacted] geeft aan graag als ambassadeur voor Arbeidsmarkt en Onderwijs te worden toegevoegd. Ook treedt hij graag op als verantwoordelijk bestuurder voor het Regionaal Convenant Arbeidsmigranten. De voorzitter concludeert dat dit akkoord is.

Dit punt zal worden opgenomen in het Actieprogramma. Tevens zal i.h.k.v. het strategische uitvoeringsprogramma meer inzichtelijk moeten worden gemaakt wat de verschillen zijn tussen ambassadeur en bestuurlijk trekker.

[redacted] merkt op dat hij graag ziet dat middelgrote/ grote tuinbouwbedrijven nog meer betrokken raken bij de projecten. [redacted] geeft aan dat de belangenbehartigers hier natuurlijk voor staan, maar staat open voor suggesties van de kant van [redacted] (hoe kunnen ondernemers beter worden betrokken?). [redacted] merkt op dat ondernemers kan worden gevraagd meer betrokken te zijn. Aan de andere kant merkt hij op dat het zeer lastig is om tuinders te bewegen voor de gewenste activiteiten. [redacted] geeft aan dat bij de uitvoering van het Actieprogramma nog meer aandacht komt voor betrokkenheid van ondernemers.

[redacted] geeft aan dat de contacten met Zuid-Holland goed zijn en ze ook hun bijdrage leveren. Zij pleit ervoor om in het kader van de positionering ook Zuid-Holland zichtbaar te maken in het actieprogramma. In het kader van dit overleg is het zaak dat het MLT 2025 ook door GS/PS wordt vastgesteld in Zuid- Holland [redacted] en [redacted] maken een afspraak met de ambtelijke vertegenwoordiging van Zuid-Holland.

[redacted] geeft aan hoe de verhouding is met Greenport Holland. Hij geeft aan dat het van belang is om te bezien welke zaken op landelijk niveau moeten worden opgepakt (Greenport Holland) en welke zaken puur des Greenport Aalsmeers zijn. [redacted] geeft aan dat dit een terechte opmerking is. Echter, als bepaalde onderwerpen (nog) niet afdoende worden opgepakt op landelijk niveau, is het aan de Greenport Aalsmeer om deze op te pakken.

Begroting

[redacted] vraagt aan alle bestuurders om akkoord te gaan met de bijdragen aan de Greenport Aalsmeer van 2013 tot en met 2016 (zoals die in de begroting staan vermeld per deelnemer). Waar nodig is het zaak dat raden, staten of besturen akkoord gaan met de bijdrage. O.a. in dat kader wordt 15 juni een bijeenkomst voor raadsleden gehouden op de Floriade. Ook kan [redacted] een presentatie verzorgen voor raden,

staten of besturen in het kader van de vaststelling van de begroting tot en met 2016. Uit de presentatie zal blijken wat de Greenport is, wat het doet en waar het geld aan wordt besteed.

[redacted] geeft aan dat hij als bestuurder dit wil toezeggen maar dit niet kan doen als gemeente. Uiteindelijk zal een akkoord van raden, staten, besturen benodigd zijn. Hij stelt voor zijn college een schriftelijk verzoek te zenden met betrekking tot de bijdrage aan de Greenport Aalsmeer.

Naar aanleiding van [redacted]'s verzoek wordt afgesproken dat alle partijen een schriftelijk verzoek krijgen tot een bijdrage. In deze brief wordt men gevraagd een schriftelijk akkoord te geven op het verzoek.

[redacted] vindt dat een uitstekend idee. Hij geeft verder aan dat hij de indruk heeft dat het bedrijfsleven minder budgetten investeert in het programmabureau ten opzichte van de overheid. Als er een besluit van de gemeenteraad wordt gevraagd zullen hier vragen over komen. Hierop wordt gereageerd dat de bijdrage aan het programmabureau weliswaar lager is, maar dat de bijdrage in capaciteit (bijvoorbeeld aan projecten) dat compenseert. Hierop wordt besloten om meer zichtbaar te maken hoe het bedrijfsleven participeert in de Greenport Aalsmeer, op zowel projectmatig en financieel gebied maar ook qua capaciteit.

4. Wat verder ter tafel komt

Floriade 2022

[redacted] geeft verder aan dat de Provincie Noord- Holland de Floriade 2022 te Amsterdam steunt. Hij vraagt aan de Stuurgroep of zij ook hun mentale steun aan de Floriade te Amsterdam kunnen geven. Mentale steun is akkoord namens de Stuurgroep Greenport Aalsmeer. [redacted] geeft aan dat het bedrijfsleven zich wat dit betreft in een lastige situatie bevindt, gezien het feit dat Stuurgroepleden van de Greenport Aalsmeer ook onderdeel uitmaken van de besluitvorming omtrent de Bids.

De eerstvolgende Stuurgroep vergadering vindt plaats op
donderdag 30 augustus van 09:30 – 11:30 uur.

Dynamische Actielijst

Nr.	Datum	Actie	Actiehouder
1.	23/2 2012	[redacted] wordt verzocht om een bestuurlijke bijeenkomst te organiseren met betrekking tot de totstandkoming van het nieuwe MLT	[redacted]
2.	23/2 2012	Restschuld Bloomin' Holland voorlopig boeken op het programmabudget van de Greenport Aalsmeer	[redacted]
3.	23/2 2013	[redacted] gaat na of alle partijen bereid zijn garant te staan voor de restschuld van Bloomin' Holland	[redacted]
4.	23/2 2013	[redacted] geeft aan dat Naktuinbouw werkt aan een sierteeltgerelateerd stageprogramma (e.e.a. is nog in ontwikkeling en wordt aan de Stuurgroep gepresenteerd)	[redacted]
5.	24/5 2012	[redacted] organiseert een schriftelijke ronde ter goedkeuring van de nieuwe visie	[redacted]
6.	24/5 2012	De Stichting krijgt de opdracht een strategisch uitvoeringsprogramma op te stellen n.a.v. de visie: 'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'	[redacted]
7.	24/5 2012	[redacted] overlegt met [redacted] over het bestuurlijke trekkerschap o.g.v. arbeidsmigranten	[redacted]
8.	24/5 2012	Bij opstellen strategisch uitvoeringsprogramma aandacht voor verschil tussen ambassadeur en bestuurlijk trekker	[redacted]
9.	24/5 2012	Bij ontwikkeling projecten nog meer aandacht op betrokkenheid ondernemers (lopend aandachtspunt). [redacted] brengt e.e.a. onder de aandacht bij de projectleiders (zie actieprogramma)	[redacted] en alle projectleiders (zie actieprogramma)
10.	24/5 2012	N.a.v. [redacted]'s opmerking maken [redacted] een afspraak met Zuid- Holland over de vaststelling van de visie in GS en PS.	Graven en Van Voorn

11.	24/5 2012	De colleges, besturen en directies van de stuurgroepleden krijgen een brief met het verzoek tot hun bijdragevan 2013 tot en met 2016.	[redacted]
12.	24/5 2012	N.a.v. de opmerking van [redacted] wordt een overzicht gemaakt van de bijdragen van alle partijen in budgetten en uren, zodat een beter beeld ontstaat van de financiering van de Greenport Aalsmeer.	[redacted]
13.	24/5 2012	[redacted] zorgt dat de mentale steun van de Greenport Aalsmeer aan de Floriade 2022 te Amsterdam aan de organisatie wordt overgebracht, met inachtneming van de opmerking van het bedrijfsleven.	[redacted]

Bijlage 3.

GREENPORT Aalsmeer

'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'

Visie en strategie Greenport Aalsmeer 2030

OPGESTELD IN OPDRACHT VAN:

Programmabureau Greenport Aalsmeer

ONDERZOEK, ADVIES EN TEKST:

DECISIO

Adres: Valkenburgerstraat 212
1011 ND Amsterdam
Telefoon: 020 – 67 00 562
Fax: 020 – 47 01 180
E-mail: info@decisio.nl
Website: www.decisio.nl

GREENPORT Aalsmeer

TITEL RAPPORT

Samenwerken aan een bloeiend perspectief; visie en strategie Greenport Aalsmeer 2030

STATUS RAPPORT

Bespreekversie voor Gemeenteraden en Provinciale Staten

DATUM

27 juni 2012

OPDRACHTGEVER

Programmabureau Greenport Aalsmeer

BEGELEIDINGSCOMMISSIE OPDRACHTGEVER

Programmabureau Greenport Aalsmeer, [redacted]
Programmabureau Greenport Aalsmeer, [redacted]
FloraHolland, [redacted]
Gemeente Haarlemmermeer, [redacted]
Kamer van Koophandel Amsterdam, [redacted]
Provincie Noord-Holland, [redacted]
Provincie Noord-Holland, [redacted]
Provincie Zuid-Holland, [redacted]

PROJECTTEAM DECISIO

[redacted], partner Decisio
[redacted], adviseur

‘Samenwerken aan een bloeiend perspectief’: hoofdlijnen visie

Greenport Aalsmeer: sterk en perspectiefrijk sierteeltcluster

Greenport Aalsmeer heeft zich ontwikkeld tot een mondiale draaischijf waar bloemen en planten van heinde en verre worden aangevoerd, worden verhandeld, verwerkt en weer naar vele plekken in Europa en de wereld weggaan. Ook in de afgelopen economisch lastige jaren slaagt de handel erin de omzet te laten groeien. Succesfactoren zijn de compleetheid van het sierteeltcluster (alle activiteiten zijn op korte afstand van elkaar te vinden), de efficiëntie van de afhandeling, de handelsgeest, de aanwezige kennis en ervaring, de aanwezige infrastructuur en Schiphol. Er zijn dan ook goede kansen om het cluster verder te versterken: ‘crossovers’ met andere sectoren, personeel binden door aantrekkelijke carrièremogelijkheden, uitbouw kennispositie en verdere verduurzaming. Landelijk is er erkenning voor het belang en de vitaliteit van de tuinbouw door de aanwijzing van Tuinbouw en Uitgangsmaterialen als een van de Nederlandse topsectoren. In de Metropoolregio Amsterdam wordt hierop aangesloten met de *Food & Flowers*-strategie, een van de zeven economische clusters van de Amsterdam Economic Board.

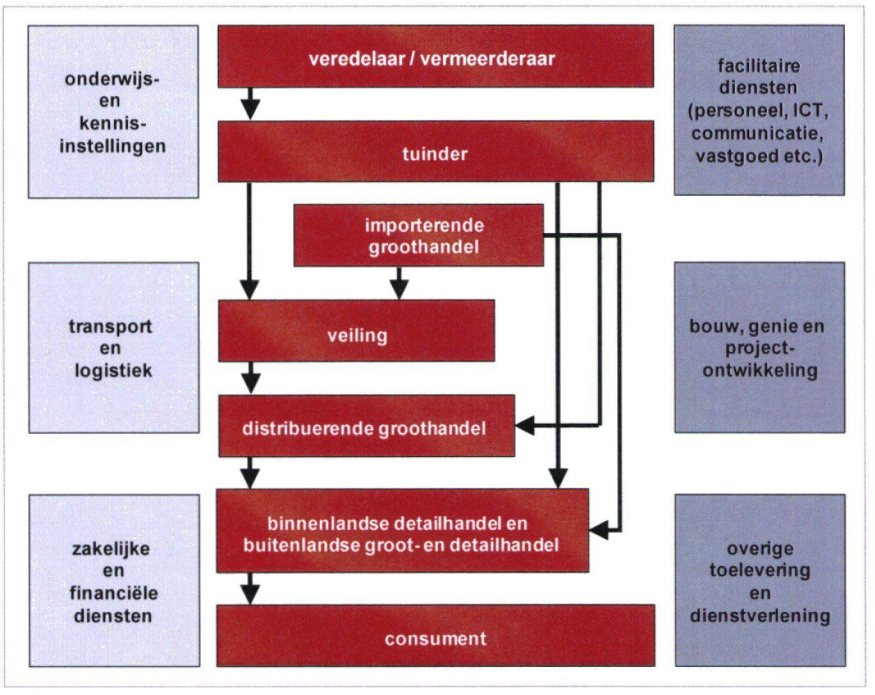

Greenport Holland en Topsector T&U

Greenport Aalsmeer werkt landelijk samen in Greenport Holland-verband. Samen met de andere Greenports is in 2008 het visiedocument *Excelleren! Visie 2040* opgesteld. Ook heeft Greenport Aalsmeer aansluiting bij het Topteam Tuinbouw en Uitgangsmaterialen, dat in 2011 het advies *Bron voor Groene Economie* heeft uitgebracht. De visie en ambities in dit document zijn in lijn met die van Greenport Holland en het Topteam.

Maar het gaat niet vanzelf

Er zijn ingrijpende ontwikkelingen die de komende jaren zullen doorzetten. Zo liggen er afzetkansen in opkomende economieën. Tegelijkertijd neemt de internationale concurrentie toe, ook op handels- en veredelingsgebied. Investeren in schaalvergroting, mechanisering, verduurzaming en innovatie is noodzakelijk in de concurrentiestrategie van de sierteelt, maar niet alle bedrijven kunnen of willen

deze slag maken. De positie is dus sterk, maar Greenport Aalsmeer staat voor serieuze uitdagingen om dit ook zo te houden.

Opgave: werken aan een innovatief en duurzaam cluster

De grootste opgave in het vitaal en concurrerend houden van Greenport Aalsmeer is vergroting van de toegevoegde waarde om hogere marges te verkrijgen. Dit gaat hand in hand met een voortdurende verhoging van de kostenefficiëntie. Hiervoor moeten de basiscondities voor het bedrijfsleven om te kunnen ondernemen op orde zijn: ruimte om te groeien, goede bereikbaarheid, voldoende personeel en maatschappelijk draagvlak. Maar dat is niet genoeg, dé sleutel tot het succes ligt op het gebied van kennis & innovatie en duurzamere productie. Op deze onderwerpen kan en moet het verschil worden gemaakt in de toenemende internationale concurrentiestrijd. De Nederlandse sierteelt onderscheidt zich, en moet dat ook doen, door een hoge kwaliteit en bijzondere producten. Kennisontwikkeling, kennisoverdracht en vooral ook het vermarkten van kennis zijn daarin essentieel. Daarnaast is transitie naar een écht duurzame productie nodig, niet alleen vanuit de *license to operate*, maar ook om de stijgende energiekosten te beheersen en concurrerend te blijven.

De VGB signaleert de volgende trends:

- Veranderende klantbehoeften
- Vergrijzing, verkleuring en individualisering
- Toenemend belang supermarktkanaal
- Lagere omzetgroei (economie, overproductie)
- Schaalvergroting en professionalisering
- Hierdoor toenemende kapitaalbehoefte,
- Internationalisatie productie en handel
- Personeel steeds hoger opgeleid, maar schaarser
- Verslechterende bereikbaarheid over de weg
- Toename inzet andere modaliteiten
- Virtualisering en informatisering
- Energiezuinig produceren ontwikkelt zich snel
- Uitputting natuurlijk kapitaal

Ambitie

De samenwerkende organisaties in Greenport Aalsmeer spreken de ambitie uit om "de internationale concurrentiepositie van het sierteeltcomplex Greenport Aalsmeer te versterken door gerichte inzet op kennis, innovatie en duurzaamheid, en door te zorgen voor excellente basisvoorwaarden op het gebied van onderwijs, arbeidsmarkt, ruimte, bereikbaarheid en maatschappelijk draagvlak". Concreet wordt gestreefd naar een verdubbeling van de toegevoegde waarde in 2025.

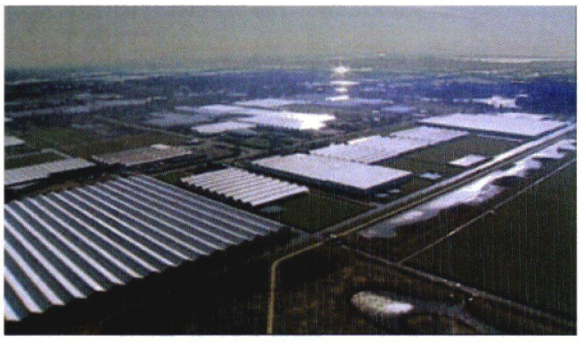

Deze ambitie is niet gering, en ook heeft het samenwerkingsverband Greenport Aalsmeer niet op alles evenveel invloed. Het programmabureau zal de komende jaren zijn werkzaamheden onverminderd doorzetten, maar kan alleen resultaat boeken als alle partners binnen en buiten de regio er samen in woord en daad de schouders onder zetten. Belangrijk is dat de ambitie niet bij mooie woorden blijft, maar dat ze leidt tot actie. Dat kan alleen als de lokale verankering is geborgd. Dus niet alleen de wethouders, gedeputeerden en beleidsadviseurs EZ, maar ook de collega's van milieu, water, verkeer en vervoer en onderwijs, moeten het dragen en vertalen in beleid. Voor de andere betrokkenen geldt evenzeer dat zij hun achterban moeten organiseren en mobiliseren om hun rol te pakken.

Rol samenwerkingsverband Greenport Aalsmeer

Er moet onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds Greenport Aalsmeer in de betekenis van het regionale sierteeltcluster en anderzijds Greenport Aalsmeer als samenwerkingsverband bestaande uit stuurgroep, stichting en programmabureau. De concurrentiekracht van het sierteeltcluster staat of valt bij de wijze waarop overheden, ondernemers en onderzoeks/onderwijsinstellingen (3 O's) op succesvolle wijze samenwerken om kennis uit te wisselen, gebiedsontwikkelingen te realiseren, te zorgen voor een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en de sector krachtig te positioneren. In de afgelopen vijf jaar hebben de samenwerkende partijen deze rol met verve ingevuld. Zo is er na een discussie van tientallen jaren voortgang gebracht in de aanleg van de Ongestoorde Logistieke Verbinding (OLV) en heeft de provincie Noord-Holland in overleg met de Greenport-gemeenten 10 miljoen euro vrijgemaakt voor de herstructurering van verouderde glastuinbouwgebieden. Op het gebied van onderwijs & arbeidsmarkt, kennis & innovatie en duurzaamheid lopen diverse succesvolle projecten opgezet en veelbelovende initiatieven. Ook is al enige tijd een goedbezochte website in de lucht en wordt regelmatig de publiciteit gehaald met wetenswaardigheden. Tot slot weet Greenport Aalsmeer zich goed te positioneren bij organisaties binnen en buiten de regio, zoals de Amsterdam Economic Board, het Topteam T&U en Greenport Holland.

Opgave, ambitie en rol per thema

Kennis en innovatie (hoofdstuk 2)

Er is teveel versnippering, te weinig aansluiting tussen markt en onderzoek en te weinig (organiserend) vermogen om innovaties te vermarkten. Alleen door échte samenwerking en bundeling kan de positie van het sierteeltcluster duurzaam worden versterkt. Dit geldt niet alleen voor de teelt, maar voor innovatie in de volle breedte. De ambitie van de betrokken partijen is om het sierteeltcluster van Greenport Aalsmeer dé toonaangevende, internationaal georiënteerde wereldspeler te laten zijn voor ontwikkeling en implementatie van kennis en innovatie in het sierteeltcomplex. Bedrijven moeten in staat worden gesteld om hun innoverend vermogen uit te bouwen door passende regelgeving, samenwerkingsmogelijkheden, beschikbaarheid van goed opgeleid personeel en praktijkgerichte onderzoeksprogramma's van kennisinstellingen. De rol van Greenport Aalsmeer bestaat eruit om ondernemers, organisaties, activiteiten, plannen en initiatieven op kennis- en innovatiegebied te faciliteren en te stimuleren, maar ook en vooral om ze te verbinden.

Duurzaamheid (hoofdstuk 3)

Verdere verduurzaming van alle aspecten, dus zowel in de teelt, als in de logistiek en het ruimtegebruik is in de eerste plaats voor de beeldvorming noodzakelijk, maar net zo hard om kosten te drukken en om aan steeds strenger worden wet- en regelgeving te voldoen. Er gebeurt heel veel, maar er moet meer worden samengewerkt om slagen te maken. Ambitie van het samenwerkingsverband Greenport Aalsmeer is om duurzame én economische ontwikkeling hand in hand te laten gaan door met oog voor *people, planet en profit* kringlopen te sluiten, hernieuwbare energiebronnen in te zetten en emissies te minimaliseren. Duurzaam produceren is enerzijds harde noodzaak in een dichtbevolkte regio waar ruimte, leefbaarheid en natuurlijke hulpbronnen schaars zijn en waar dus zeer zorgvuldig mee moet worden omgesprongen. Anderzijds biedt investeren in duurzaamheid ook goede kansen aan bedrijven om zich te onderscheiden en efficiënter te produceren. Voor Greenport Aalsmeer liggen uitdagingen op de gebieden energie, water, milieuhinder en gewasbescherming. In de duurzaamheidstrategie wordt nauw aangesloten bij landelijk en provinciaal beleid. De rol van

Greenport Aalsmeer is om kennis, initiatieven en partijen bij elkaar te brengen om projecten te helpen realiseren waarvoor (boven)regionale samenwerking noodzakelijk is.

Onderwijs en arbeidsmarkt (hoofdstuk 4)

De 'human capital'-factor is cruciaal, voor de productie in de glastuinbouw, maar ook en vooral om gewassen verder te verbeteren, betere productiemethoden te ontwikkelen, duurzame technieken toe te passen en bedrijfsprocessen te optimaliseren. Het samenwerkingsverband Greenport Aalsmeer streeft naar een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en voldoende personeel om zowel de 'groene' als de 'grijze' vacatures op te vullen. Het Aalsmeerse sierteeltcluster heeft te maken met een aanzienlijke uitstroom van ondernemers en ervaren werknemers in de komende jaren, terwijl de instroom van jongeren en goed gekwalificeerd personeel gering is. Werknemers in het sierteeltcluster zijn mede hierdoor in toenemende mate uit Midden- en Oost-Europa afkomstig. De strategie van het samenwerkingsverband Greenport Aalsmeer is om de waardevolle initiatieven in de afgelopen periode een structurele plek geven in het uitvoeringsprogramma. De samenwerking binnen en buiten de regio om het cluster aantrekkelijker te positioneren in het onderwijs en als werkgever wordt daarbij voortgezet.

Ruimte en bereikbaarheid (hoofdstuk 5)

Ambitie op het gebied van *ruimte* is behoud van voldoende en passende ruimte voor alle activiteiten van het sierteeltcluster, modernisering verouderde glasgebieden en concentratie van gespreid glas met ruimtelijke kwaliteit als harde randvoorwaarde. Aandachtspunten binnen het thema ruimte zijn: behoud voldoende ruimte en passende productieomgeving voor hoogwaardige en efficiënte sierteelt, modernisering verouderde glastuinbouwgebieden, concentratie versnipperd glas en een evenwichtige ontwikkeling van nieuwe glastuinbouwgebieden (PrimAviera en Nieuw Amstel) en sierteeltgerelateerde bedrijventerreinen. Het thema ruimtelijke kwaliteit is hierin een essentiële randvoorwaarde, zowel bij bestaand (verspreid) glas als bij nieuwe ontwikkelingen. De rol van Greenport Aalsmeer is gericht op verbetering van de regionale afstemming en samenwerking bij zowel de modernisering van bestaande glastuinbouw als bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden.

Nieuw Amstel en PrimAviera

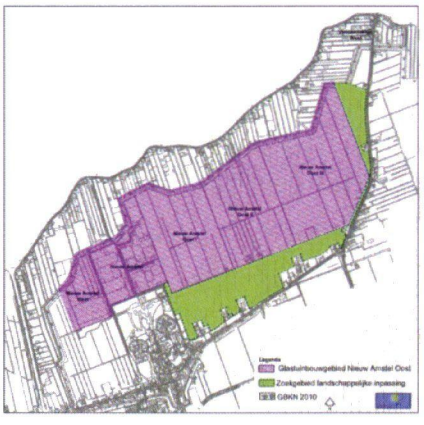

Nieuw Amstel

PrimAviera

De draaischijffunctie staat of valt met een goede *bereikbaarheid*. De bereikbaarheidsambitie in Greenport Aalsmeer is om te zorgen voor een uitstekende en duurzame bereikbaarheid via verschillende, goed op elkaar aansluitende modaliteiten. De strategie wordt in lijn met de landelijke aanpak van het Topteam T&U vormgegeven langs drie 'sporen': 1) investeren in infrastructuur, 2) verduurzaming en 3) betere informatievoorziening, met name gericht op aansluiting tussen de schakels in de sierteeltketen en tussen de verschillende modaliteiten. De ontsluiting van het veiling- en handelscentrum Aalsmeer in noordelijke en oostelijke richting (richting A2 en de A9) is een knelpunt waarvoor in de komende periode in Greenport Aalsmeer-verband een oplossing wordt gezocht.

Positionering en imago (hoofdstuk 6)

De opgaven op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt, ruimte en bereikbaarheid en het zorgen voor voldoende (overheids)investeringen vragen om een grotere en positieve bekendheid van wat het cluster is en doet, wat de perspectieven zijn, waarom het zo belangrijk is en om grotere betrokkenheid van inwoners en mensen in de politiek, bedrijfsleven en kennis- en onderwijswereld. Gestreefd wordt naar een sterke positionering van Greenport Aalsmeer binnen en buiten de regio om bekendheid en draagvlak te vergroten, middelen aan te trekken en andere clusters te inspireren om de samenwerking aan te gaan. De samenwerkende partijen willen zorgen voor meer aandacht voor, en meer en betere informatie over Greenport Aalsmeer. Krachtiger promotie zal bijdragen aan een beter imago van de sierteeltsector in deze regio. Dat komt de wervingskracht van bedrijven op de arbeidsmarkt ten goede, helpt bij het verwerven van draagvlak voor ontwikkelingen, maakt het effectiever om middelen aan te trekken uit publieke (stimulerings)fondsen en inspireert andere clusters om samenwerking aan te gaan. Daarnaast willen de samenwerkende organisaties meer mensen betrekken bij het werk van Greenport Aalsmeer om de samenwerking efficiënter en effectiever maken.

Kernboodschap Greenport Aalsmeer

Greenport Aalsmeer levert als het grootste wereldhandels- en kenniscentrum voor bloemen en planten een onmisbare bijdrage aan de regionale welvaart. Overheden en bedrijfsleven werken intensief samen om dit cluster op effectieve en gecoördineerde wijze te versterken, en om de leefbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit in de regio te verbeteren.

GREENPORT Aalsmeer

Inhoud

'Samenwerken aan een bloeiend perspectief': hoofdlijnen visie		i
1	Aanleiding en leeswijzer	1
2	Kennis en innovatie: werken aan vernieuwing en vermarkting	4
3	Transitie naar een duurzame Greenport Aalsmeer	9
4	Onderwijs en arbeidsmarkt: mensen winnen voor de Greenport	14
5	Ruimte en bereikbaarheid: essentiële fundamenten	19
6	Positionering en imago: uitdragen van identiteit en succes	25

1 Aanleiding en leeswijzer

Aanleiding en doel geactualiseerde middellangetermijnvisie

Met de introductie van het begrip 'Greenport' enige jaren geleden is er hernieuwde aandacht gekomen voor het agribusinesscomplex als pijler onder de Nederlandse economie. Greenport Aalsmeer is een van de zes Nederlandse Greenports en hét internationale handels- en kenniscentrum voor bloemen en planten. De bij Greenport Aalsmeer betrokken organisaties werken samen om deze positie te behouden en te versterken[1]. Onderlegger voor de samenwerking in de afgelopen vier jaar vormde de *Middellangetermijnvisie 2025*, bij betrokkenen bekendstaand als 'MLT'. In de afgelopen periode is er echter veel gebeurd, waardoor er behoefte is aan een actualisatie. Het doel van de geactualiseerde visie is om net als het MLT voor de komende jaren een kader te vormen voor de samenwerking aan de positieversterking van Greenport Aalsmeer.

In de afgelopen periode zijn de gemeenten Nieuwkoop en Kaag en Braassem, Naktuinbouw en Blooming Breeders tot de samenwerking toegetreden. Ook met de UvA en de provincie Zuid-Holland zijn directere contacten dan voorheen. Met deze uitbreiding wordt aangesloten bij de daadwerkelijke schaal en dynamiek van het Aalsmeerse sierteeltcluster. Ook is door de toegenomen betrokkenheid van het bedrijfsleven en de kennisinstellingen de nadruk sterker komen te liggen bij de onderwerpen kennis&innovatie, duurzaamheid en onderwijs&arbeidsmarkt, waarbij de 'fysieke' thema's ruimte en bereikbaarheid uiteraard essentieel blijven. De snelle internationale economische ontwikkelingen hebben verder grote invloed. Schaalvergroting, opkomende markten, toenemende concurrentie en verschuivingen in afzetkanalen betekenen dat het bedrijfsleven zich voor nieuwe uitdagingen ziet gesteld. De economische groeivertraging en de schaarste aan kredieten brengen tot slot de nodige problemen met zich mee voor de tuinbouw, waarbij de vraag is in hoeverre deze structurele gevolgen hebben. De toegenomen aandacht voor de sierteelt in de regio (Amsterdam Economic Board) en bij het Rijk biedt kansen.

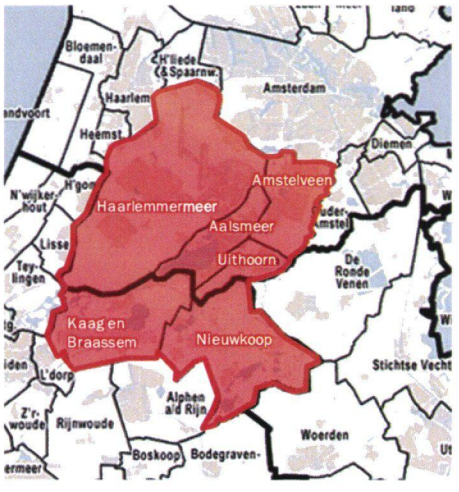

Belang en ambitie van de samenwerking in Greenport Aalsmeer

Het sierteeltcluster van Greenport Aalsmeer vertegenwoordigt een groot economisch belang in termen van export, toegevoegde waarde en werkgelegenheid. Het sierteeltcluster bestaat uit veel verschillende bedrijven en instellingen die sterk met elkaar zijn verbonden, maar ook vaak uiteenlopende belangen, werkvelden en invloeden hebben. Daarbij wordt het sierteeltcluster geconfronteerd met toenemende internationale concurrentie en ingrijpende (markt)ontwikkelingen. De bedrijvigheid

[1] Dit betreft: Provincie Noord-Holland, Stadsregio Amsterdam, gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Haarlemmermeer, Nieuwkoop, Kaag en Braassem en Uithoorn, Flora Holland, Kamer van Koophandel Amsterdam, Blooming Breeders, Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten (VGB), LTO Noord Glaskracht en Naktuinbouw.

bevindt zich in een dichtbevolkte regio, hetgeen strikte randvoorwaarden met zich brengt op het gebied van ruimte, milieu en leefbaarheid.

Greenport Aalsmeer vertegenwoordigt direct en indirect een groot economisch belang. De toegevoegde waarde bedraagt bijna 500 miljoen euro en er zijn zo'n 45.000 mensen werkzaam. De verdelingsbedrijven dragen voor een belangrijk deel bij aan de omzet en de R&D-investeringen in de regio. Het Aalsmeerse sierteeltcluster kan dus met recht een van de pijlers worden genoemd onder de economie van de Metropoolregio Amsterdam.

Tegelijkertijd is de ambitie hoog: "versterking van de internationale concurrentiepositie van het sierteeltcomplex Greenport Aalsmeer door gerichte inzet op kennis, innovatie en duurzaamheid, en door te zorgen voor excellente basisvoorwaarden op het gebied van onderwijs, arbeidsmarkt, ruimte, bereikbaarheid en maatschappelijk draagvlak". Om deze ambitie in het complexe en uitdagende krachtenveld te realiseren is krachtige samenwerking op regionale schaal niet alleen wenselijk, maar keihard nodig.

Rol samenwerkingsverband en aansluiting op regionale en landelijke initiatieven

De rol van het samenwerkingsverband Greenport Aalsmeer is om te verbinden, projecten te initiëren, draagvlak te creëren, partijen te activeren, het sierteeltcluster krachtig te positioneren en om als hefboom te fungeren voor extra gelden. Deels moet dit op regionale schaal gebeuren, deels is het effectiever en efficiënter om aan te haken bij bovenregionale en nationale initiatieven. De analyse, ambities en strategische lijnen in dit document bouwen dan ook voort op de visies en plannen van Greenport Holland, de Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen (T&U) en de Amsterdam Economic Board (AEB)[2].

Totstandkoming

Het voorliggende visiestuk is gebaseerd op gesprekken met de betrokken organisaties, op vijf thematische expertbijeenkomsten en op bestudering van bestaande beleidsstukken en onderzoeksmateriaal. In een aantal overleggen met de 'ambtelijke' begeleidingscommissie en een discussiemiddag met bestuurders zijn de prioriteiten en ambities bepaald en is de strategie aangescherpt. Bestaande plannen en programma's op het gebied van duurzaamheid, innovatie, onderwijs/arbeidsmarkt en communicatie zijn in het visiedocument verwerkt.

Structuur en leeswijzer

De visie is opgebouwd aan de hand van vijf thema's:

- Kennis en innovatie (hoofdstuk 2).
- Duurzaamheid (hoofdstuk 3).
- Onderwijs en arbeidsmarkt (hoofdstuk 4).
- Ruimte en bereikbaarheid ((hoofdstuk 5).

---

[2] Zie met name: Economic Development Board Amsterdam, *Food & flowers - Clusterstrategie Kennis & Innovatieagenda* (maart 2011), Topteam T&U, *Bron voor Groene Economie* (juni 2011), Topteam T&U, *Human Capital Agenda Agro & Food en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen* (december 2011), Greenport(s) Nederland, *Excelleren! Visie 2040* (oktober 2008).

- Positionering en imago (hoofdstuk 6).

De onderwerpen hangen nauw samen en waar relevant worden dan ook dwarsverbanden gelegd. Knelpunten op personeelsgebied hebben bijvoorbeeld sterk te maken met het imago van de sector, verduurzaming van de productie vraagt om technische kennis, vergroting van de toegevoegde waarde kan alleen als er voldoende wordt geïnnoveerd. Per thema wordt ingegaan op de ambities, ontwikkelingen en opgaven en wordt een aanzet gegeven tot de strategie. Parallel aan de totstandkoming van de visie heeft het programmabureau gewerkt aan het uitvoeringsprogramma. Dit is een losstaand document, omdat dit een eigen (hogere) dynamiek kent en een cyclus heeft van meerjarenprogramma's en jaarwerkplannen.

2 Kennis en innovatie: werken aan vernieuwing en vermarkting

Ambitie kennis en innovatie

"Greenport Aalsmeer is dé toonaangevende, internationaal georiënteerde wereldspeler voor de ontwikkeling en implementatie van kennis, innovatie en onderwijs in het sierteeltcomplex."

Analyse

SWOT

De Kamer van Koophandel Amsterdam heeft voor de Economic Development Board Amsterdam de *Clusterstrategie Kennis en Innovatieagenda* (2011) opgesteld voor het cluster Food & Flowers. Hierin is een analyse gedaan van de sterkten en zwakten van het cluster *flowers* in de regio Aalsmeer. Een van de sterkten van het cluster is de innovatiekracht en kennis bij bedrijven en kennisinstellingen. In de SWOT wordt specifiek de innovatie en kennis in de veredeling en teelt genoemd. Een kans voor het Aalsmeerse sierteeltcluster is de beschikbaarheid van nieuwe wetenschappelijke technieken waardoor sneller nieuwe rassen op de markt gebracht kunnen worden. Daar staat wel als zwakte tegenover dat wetenschappelijke kennis onvoldoende ontsloten is. Dit raakt een van de hoofdopgaven van het sierteeltcluster, namelijk het beschikbaar maken en verbinden van aanwezige kennis.

Het feit dat Greenport Aalsmeer een wereldleidend sierteeltcomplex is brengt met zich mee dat de technieken, ontwikkeld in het Nederlandse sierteeltcluster, in de nieuwe BRIC-landen worden gekopieerd en goedkoper op de markt gebracht kunnen worden. Een andere bedreiging is dat de kennis ten aanzien van sierteelt in markten als Amerika en Azië snel toeneemt, waardoor de kennisvoorsprong van Aalsmeer onder druk komt te staan. Het beschermen van nieuw ontwikkelde kennis neemt hierdoor toe in belang.

Expertsessie Kennis & Innovatie – 26 januari 2012

Een aantal brancheorganisaties, kennisinstellingen en stichtingen hebben tijdens de expertsessie geconstateerd dat er met name winst valt te halen in het versterken van de *weak links* tussen fundamenteel en toegepast onderzoek. Uit fundamenteel onderzoek komen innovaties voort, toegepast onderzoek is gericht op het vinden van verbeteringen voor de korte termijn en vaak direct geïnitieerd vanuit een ondernemersvraag. Belangrijk is dat ondernemers en kennisinstellingen meer met elkaar in contact komen zodat ook fundamenteel onderzoek vanuit een specifieke ondernemersbehoefte ontstaat en innovaties marktgedreven zijn.

De deelnemers gaven onder meer aan dat het belangrijk is dat intellectueel eigendom goed beschermd wordt, zodat investeren in en het vermarkten van kennis en innovatie loont voor ondernemers in de sierteelt.

Er is veel kennis aanwezig in het Aalsmeerse sierteeltcluster, maar deze wordt nog te weinig onderling uitgewisseld of aangesproken. Door kennisnetwerken te versterken en ondernemers erbij te betrekken kan kennisdeling gefaciliteerd worden. Hiervoor hoeft volgens de deelnemers niet geïnvesteerd te worden in nieuwe stenen, maar puur in het verbinden en versterken van de netwerken die er al zijn in het Greenport cluster en in de (landelijke) sierteeltsector. Belangrijke boodschap was "we moeten niet vergeten dat er al veel gemotiveerde mensen actief zijn in het sierteeltcluster".

Innovatie niet alleen in de veredeling

Innovatie in de sierteelt wordt vaak in verband gebracht met de veredeling. Dit is niet geheel onterecht, maar schetst niet het complete beeld. De grote veredelaars investeren gemiddeld 20 tot 25 procent van hun omzet in onderzoek en ontwikkeling en zijn daarmee een belangrijke kracht achter het innovatieve vermogen van de sector. Er is echter ook sprake van innovatie in andere schakels in de sector, met name waar het sierteeltcluster direct raakt aan andere sectoren. Bijvoorbeeld de logistieke dienstverlening waar door verschillende innovaties containervervoer van bloemen steeds dichterbij komt door de ontwikkeling van 'Climate Control Containers'. Ook uit de verduurzamingsopgave waar de sector voor staat komen veel innovaties voort zoals nieuwe methoden voor het reguleren van de waterhuishouding, warmte/koude-opslag of het sluiten van energiekringlopen door samen te werken met andere ondernemers in andere sectoren. Innovaties komen niet alleen uit de kern van de sector, maar voor een belangrijk deel ook uit cross-overs met andere sectoren.

Verbinden kennis en markt ...

Greenport Aalsmeer beschikt over uitgebreide en hoogwaardige kennis, mede doordat op korte afstand verschillende kenniscentra te vinden zijn, zoals de Universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit en Wageningen Universiteit, maar ook partijen als Naktuinbouw. Niet alle bedrijven en organisaties in het sierteeltcluster zijn echter even goed aangesloten op de aanwezige kennis of zijn niet goed op de hoogte van welke kennis ze bij welke partij kunnen opdoen of halen. Mogelijkheden om samen te werken worden hierdoor niet altijd gesignaleerd en opgepakt. Marktkansen blijven hierdoor onbenut. De hoofdopgave binnen het thema kennis en innovatie is dan ook om de aanwezige kennis zichtbaar en toegankelijk te maken en ondernemers, brancheorganisaties en onderwijs- en kennisinstellingen nauwer met elkaar te verbinden.

Fundamenteel en toegepast onderzoek

De kennisinstellingen voorzien in fundamenteel onderzoek in de sierteelt; de telersverenigingen, productschappen en individuele ondernemers in toegepast onderzoek (zie figuur). Om het innovatieve karakter van fundamenteel onderzoek ten goede aan de sierteelt te laten komen is vermarkting van kennis uit deze onderzoeken essentieel. Voor het succesvol vermarkten van een innovatie moet de innovatie voldoen aan de wensen van de markt, kortom de ondernemers. De afstand tussen de kennisinstellingen en de ondernemers in Greenport Aalsmeer is momenteel groot. Versterking van de weak links door sterkere netwerken is derhalve een belangrijke opgave.

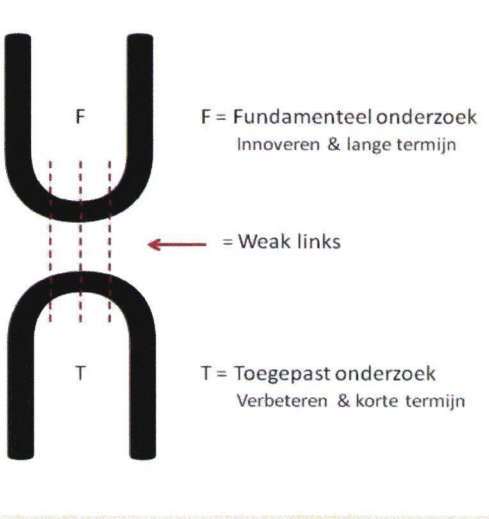

... en verbinden initiatieven

De toenemende internationale concurrentie en de economische crisis hebben de kwetsbaarheid van het sierteeltcluster aan het licht gebracht. De marges zijn gedaald, bedrijven zijn in moeilijkheden

gekomen, innovaties blijven vanwege gebrek aan kredieten op de plank liggen. Naast (voortdurende) verhoging van de kostenefficiëntie is er meer focus nodig op het verhogen van de toegevoegde waarde. Op alle fronten is vernieuwingskracht nodig om op duurzame en efficiënte wijze sterkere en meer bijzondere bloemen en planten te krijgen. Bij de bedrijven zit de kennis en innovatiekracht, zij moeten in staat worden gesteld om dit uit te bouwen door passende regelgeving, samenwerkingsmogelijkheden te faciliteren, beschikbaarheid van goed opgeleid personeel en praktijkgerichte onderzoeksprogramma's van kennisinstellingen. In Greenport Aalsmeer zijn diverse activiteiten, plannen en initiatieven die hieraan werken. Die zijn zeer waardevol, maar door sterkere verbindingen wordt overlap voorkomen en kunnen ze elkaar versterken.

Ter illustratie twee projecten in het Aalsmeerse sierteeltcluster op het gebied van Kennis en Innovatie

Innovatiemotor Greenport Aalsmeer

Innovatiemotor Greenport Aalsmeer is een initiatief van de KvK Amsterdam en wordt samen opgepakt met Greenport Aalsmeer. Het is een expertisenetwerk waarin kennisuitwisseling tussen ondernemers en kennisinstellingen maximaal wordt gestimuleerd en ondersteund. De thema's waar Innovatiemotor Greenport Aalsmeer zich op richt zijn Onderwijs & Arbeidsmarkt, Kennis & Innovatie en Duurzaamheid. Innovatiemotor Greenport Aalsmeer heeft als doel om een regionaal netwerk van voorop lopende ondernemers te in stand te houden, waarbij de ondernemers bepalen welke vragen prioriteit krijgen. Ook zet Innovatiemotor Greenport Aalsmeer in op het opzetten van innovatieve projecten voor ondernemers en het leggen van contacten met onderwijsinstellingen voor stages, leeronderzoeken, etc. Naast de ondersteuning van ondernemers richt Innovatiemotor Greenport Aalsmeer zich op het opbouwen en in stand houden van netwerken tussen kennisinstellingen en tussen intermediairs en brancheorganisaties als Productschap Tuinbouw, Naktuinbouw, Plantum, etc.

Green Life-Sciences Hub

In de veredeling vindt continu innovatie plaats, een groot deel van de omzet (20 tot 25 procent bij grote veredelaars) wordt dan ook geïnvesteerd in R&D en innovatieprojecten. Er zijn in de laatste jaren veel nieuwe wetenschappelijke (DNA) technieken ontwikkeld waardoor er een enorme versnelling heeft plaatsgevonden in de veredeling van planten. Deze technieken zijn echter nog erg kostbaar en nog onvoldoende uitontwikkeld voor de sector, waardoor ondernemers nog niet optimaal kunnen profiteren van de kennis die in de afgelopen jaren is ontwikkeld. Nieuwe samenwerkingsvormen zijn nodig tussen het bedrijfsleven en kennisinstellingen, zoals vormgegeven in de Green Life-Sciences Hub op initiatief van de Universiteit van Amsterdam, de KvK Amsterdam en Naktuinbouw. Hierin zijn vier projecten ontwikkeld om kennis, ontwikkeld bij kenniscentra, beter te vermarkten en toegankelijk te maken voor ondernemers:

1) de Groene Innovatie Toonbank waar het bedrijfsleven terecht kan met al haar onderzoeksvragen;
2) wetenschappelijk en technologie-onderzoek bij UvA en VU in de Groen Toegepast Onderzoek & Technologie Labs;
3) Green Forensics Instituut waar forensisch plantenonderzoek wordt gedaan (identiteit en herkomst van uitgangsmateriaal en identificatie van ziekten) voor onder meer kweek- en octrooirecht;
4) HBO- en WO-studenten worden opgeleid voor de groene sector, onder andere in de nieuwste veredelingstechnieken, in het project Groen Student Lab.

Aansluiting bij het topsectorenbeleid: Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen

"Wereldleider zijn in duurzame oplossingen voor werelduitdagingen." Is de missie van de topsector T&U. Vier innovatiethema's vormen de basis om deze missie invulling te geven, namelijk:

- Meer met Minder
- Voedselveiligheid en -zekerheid
- Gezondheid en welbevinden
- Samenwerkende waardeketen

Het innovatiethema Meer met Minder sluit aan op de uitdagingen waar Greenport Aalsmeer voor staat betreft het thema Kennis en Innovatie. Onderdelen van het innovatiethema zijn het produceren van kwalitatief hoogstaande gewassen en een efficiënte productiewijze. Het innovatieprogramma richt zich hierbij voor een belangrijk deel op plantveredeling. Andere thema's binnen het programma zijn onder meer duurzame logistiek en ruimte (modern teeltareaal). Een belangrijk aandachtspunt bij de beleidsagenda van het topteam T&U wordt gevormd door de cross-overs met andere sectoren.

Figuur 2.1 Cross-overs Tuinbouw & Uitgangsmaterialen

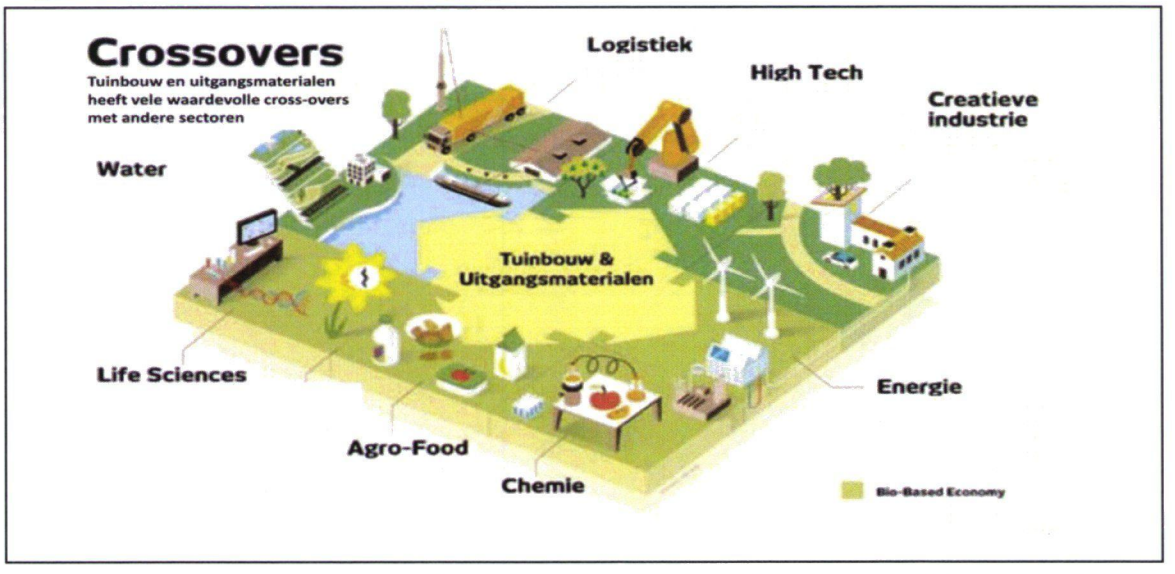

Bron: Uitvoeringsagenda 2012-2016 Topsector T&U, bewerking Decisio

Strategie en rol Greenport Aalsmeer

De kennis- en innovatiestrategie van het programmabureau Greenport Aalsmeer gaat uit van het behouden en versterken van de kennis en het innovatief vermogen in alle schakels van het sierteelt-cluster. Het versterken van netwerken en het faciliteren van het voldoende beschermen en vermarkten van kennis is hiervoor essentieel:

1. *Netwerken versterken* van kennisinstellingen en ondernemers zodat zij tot marktgerichte innovaties komen. In het kader van het topsectorenbeleid van de Rijksoverheid is de beleidsmatige aandacht voor samenwerking tussen de drie O's (onderwijs/onderzoek, ondernemers en overheid) sterk toegenomen. Meer samenwerking tussen kennisinstellingen en ondernemers is nodig om tot marktgerichte innovatie te komen. De aanpak is hierbij gericht op het aanhaken bij,

en gebruik maken van bestaande structuren. Binnen een aantal recent opgezette projecten en netwerkorganisaties komen ondernemers bij elkaar (Blooming Breeders) en ondernemers en onderzoekers (Greenport Cafés), of komen telers samen met overeenkomende producten in telersverenigingen. Daarnaast bestaan er verschillende landelijke belangenorganisaties en diensten zoals Productschap Tuinbouw, Plantum, LTO en Naktuinbouw waar veel kennis aanwezig is en sprake is van interne en externe netwerkstructuren.

2. *Kennisvalorisatie en bescherming.* Kennis krijgt pas economische waarde als het een concurrentievoordeel oplevert voor telers, handelaren of logistieke diensterverleners. Door bescherming van het intellectueel eigendom kan dit concurrentievoordeel worden behaald en wordt investeren in kennis en innovatie aantrekkelijker. Dit schept echter ook weer belemmeringen, vooral voor kleinere veredelaars die minder mogelijkheden hebben om zelf kennis te ontwikkelen en ook niet kunnen aanhaken bij de (beschermde) kennis van grote ondernemers. Anderen pleiten dan ook voor uitbreiding van het 'kwekersrecht'.
3. *Onderzoek ingegeven vanuit ondernemersbehoeften.* Om te garanderen dat de kennisontwikkeling in de kenniscentra uiteindelijk ingezet wordt door ondernemers in de sector is het belangrijk om de ondernemersbehoeften als uitgangspunt te nemen. Het Programma Bureau Greenport Aalsmeer wil in Greenport Aalsmeer-verband samenwerking en afstemming tussen kennisinstellingen en ondernemers stimuleren door ondernemers en kennisinstellingen met elkaar in contact te brengen en initiatieven op elkaar af te stemmen.

Toonaangevende projecten in de regio Greenport Aalsmeer binnen het thema Kennis en Innovatie

- *Green Life Science Hub* versnelt het valoriseren van de nieuwste wetenschappelijke technieken in de veredeling.
- *Innovatiemotor Greenport Aalsmeer*: faciliteert ondernemers in het opzetten van netwerken, onderlinge kennisuitwisseling en met kennisinstellingen.
- *Vangnet Genetica*. Om kennis in de regio te houden is Blooming Breeders het 'Vangnet Genetica' gestart. Dit project zorgt ervoor dat bedrijven bij bedrijfsbeëindiging of faillissement het genetisch materiaal dat nog in ontwikkeling is veilig kunnen stellen.
- *FLINC (Flower Innovation cluster)*. Flinc is een initiatief van het Tuinbouw Platform Veenstreek om te komen tot een praktijkgericht innovatiecentrum, waar tuinbouw en tuinbouw gerelateerde bedrijven uit de brede regio Kaag & Braassem zich verenigen om kennisuitwisseling en nieuwe innovaties in diensten en producten te stimuleren. Daarnaast richt Flinc zich op projecten om het imago van de sector te verbeteren, de instroom van jonge werknemers en ondernemers te vergroten en de aansluiting te verbeteren van groen onderwijs op de praktijk.

3 Transitie naar een duurzame Greenport Aalsmeer

Ambities en doelen duurzaamheid

"In Greenport Aalsmeer gaan duurzame én economische ontwikkeling hand in hand, waarbij met oog voor people, planet en profit kringlopen worden gesloten, hernieuwbare energiebronnen worden ingezet en emissies worden geminimaliseerd."

In aansluiting op de landelijke doelstellingen van Greenport Holland en het Topteam Tuinbouw en Uitgangsmaterialen is deze ambitie vertaald naar de volgende concrete en meetbare doelstellingen voor 2025:

- 50% vermindering CO_2-uitstoot.
- In nieuwe tuinbouwgebieden klimaatneutraliteit en 75% hergebruik water.
- 30% energiebesparing.
- Gebruik duurzame energie 30%.
- Hergebruik 75% reststoffen en afval.
- Nul emissie gewasbeschermingsmiddelen.

Analyse

'Duurzaamheid' is een veel gebruikt en vooral ook breed begrip waarbij iedereen zijn eigen ideeën en beelden heeft. Vaak, en zo ook in Greenport Aalsmeer, wordt het benaderd vanuit een optimale balans tussen people, planet en profit.[3] Duurzaam produceren is enerzijds een harde noodzaak door wet- en regelgeving, hoger wordende consumenteneisen en stijgende brandstofkosten. Anderzijds biedt investeren in duurzaamheid ook goede kansen aan bedrijven om zich te onderscheiden. De profitkant (kosten/opbrengsten, markt) is voor bedrijven dé prikkel waardoor duurzame ontwikkelingen in gang worden gezet.
Voor Greenport Aalsmeer liggen uitdagingen op de volgende gebieden: 1) energie, 2) water en 3) sluiten kringlopen, milieuhinder en gewasbeschermingsmiddelen. Hiernavolgend wordt kort op deze onderwerpen ingegaan.

Het Nieuwe Telen

Doel van Het Nieuwe Telen (HNT) is een energiezuinige teeltwijze met een optimale productie. Met HNT is een energiebesparing van 30 procent of meer mogelijk. Bovendien zijn de productkwaliteit en het teeltresultaat vaak beter. Mogelijke maatregelen zijn:

- 'Het Nieuwe Schermen': met meer energieschermen en schermuren wordt de kas intensiever geïsoleerd.
- 'Het Nieuwe Ontvochtigen': met droge buitenlucht wordt de luchtvochtigheid in de kas nauwkeuriger geregeld zonder toevoer van extra warmte.
- 'Het Nieuwe Ventileren': minder ventilatie onder zonnige omstandigheden beperken CO_2- en vochtverlies, wat leidt tot een beter groeiklimaat.
- 'Het Nieuwe Verwarmen': met een lagere buistemperatuur en laagwaardige warmte is het energieverbruik te verminderen.
- 'Het Nieuwe Activeren': een slimme combinatie van bovenstaande maatregelen houdt het gewas actiever bij lager energieverbruik.

(Bron: www.energiek2020.nu/het-nieuwe-telen)

[3] De aandacht in dit hoofdstuk gaat uit naar de primaire productie in de glastuinbouw. De thema's ruimtelijke kwaliteit en duurzame logistiek komen in hoofdstuk 5 ('Ruimte en bereikbaarheid') aan bod.

1. Energie

Bij duurzame ontwikkeling van glastuinbouw is energie een van de belangrijkste thema"s. Vanwege maatschappelijke belangen, maar zeker ook vanuit bedrijfseconomische belangen van een tuinder. Hierbij is het van belang goed inzicht te hebben in de energiestromen in een toekomstig glastuinbouwgebied: water, warmte, licht en CO2 zijn een basisbehoefte van de sector. Bij de ontwikkeling van een nieuw glastuinbouwgebied wordt de zogeheten 'Trias energetica' vaak gehanteerd. Dit zijn drie stappen om langs geleidelijke weg klimaatneutraliteit te bereiken:

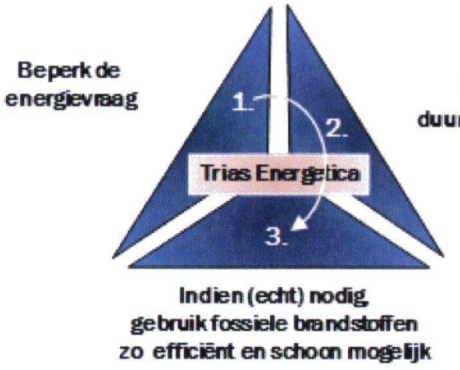

1. Terugdringen van onnodig energieverbruik. Denk aan goede warmte-isolatie of efficiënter gebruik van machines
2. Voor de resterende energievraag: zet zoveel mogelijk duurzame energie in zoals energie die gewonnen is uit wind, zon, biomassa of aardwarmte
3. Volstaat duurzame energie niet? Maak dan zuinig en efficiënt gebruik van fossiele bronnen. Zoals beter gebruik van CO_2-arme elektriciteit van een afvalverbrandingsinstallatie

De volgende toepassingen van duurzame energie zijn momenteel in ontwikkeling of in gebruik.

- **Grote besparingsmogelijkheid: nieuwe, vierkante kassen**. Vierkante kassen (nieuwbouw veelal) verliezen minder warmte dan de traditionele, langwerpige kassen. Langwerpige kassen bevinden zich vooral in de transformatie- en herstructureringsgebieden. Het is daarnaast economisch aantrekkelijk om te investeren in schermdoeken, waarmee lichtuitstoot en warmteverliezen worden beperkt. Door oud glas in een bestaand gebied te verruilen voor een nieuwe kas kan bespaard worden op het energieverbruik.
- **Warmtekrachtkoppeling (WKK)**. Bedrijven gebruiken gas voor de productie van CO_2 en warmte. Een WKK installatie kan elektriciteit opwekken als bijproduct, dat kan worden verkocht aan een energieleverancier. Op deze manier is de energie-efficiëntie van het gebruikte gas te verhogen tot ruim boven de 90 procent. Ter vergelijking: een elektriciteitscentrale heeft een energie-efficiëntie van 50 procent. Hiervoor is aparte infrastructuur op middenspanning (MS) noodzakelijk, evenals extra capaciteit voor teruglevering. Dit vraagt een collectieve aanpak en een aanzienlijke investering. De restwarmte kan worden opgeslagen in een warmtebuffer, een WKO of een HTO (zie hieronder).

PrimAviera krijgt in 2013 gelijkstroom ...

Teelt belichten met gelijkstroom testnet

- **Warmte/Koude Opslag (WKO).** Bij WKO wordt warmte of koude in een watervoerend zandpakket in de bodem wordt opgeslagen. Om koude te maken, vergelijkbaar met een koelkast, is warmte het bijproduct. Deze warmte kan dan 's zomers worden opgeslagen in de bodem en 's winters worden gebruikt als verwarming. Hetzelfde geldt bij het maken van warmte, waarbij koude als bijproduct in de bodem wordt opgeslagen.

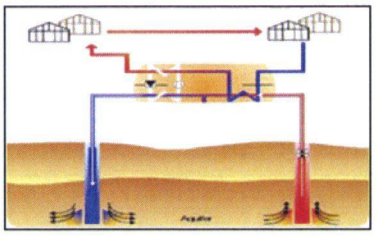

- **Hoge temperatuur warmteopslag (HTO).** Hierbij wordt warmte in een diepere grondlaag opgeslagen, tussen 200 en 700 m diepte. Zo kan de restwarmte van de WKK (ca. 90°C) in de bodem worden opgeslagen en in de winter als verwarming worden benut. De mogelijkheden zijn er, maar evenals bij WKO is het nodig dat dit collectief en regionaal wordt georganiseerd.

- **Geothermie (aardwarmte).** Bij deze techniek wordt warmte gewonnen in de diepere lagen van de aarde; vanaf een diepte van 1.500 m. Deze lagen worden verwarmd door de kern van de aarde. Met geothermie zijn aanzienlijke besparingen mogelijk ten opzichte van conventionele verwarmingstechnieken. Het nadeel van deze techniek is het hoge investeringsniveau. Geothermie kan hiermee alleen rendabel worden bij grootschalige ontwikkelingen. Binnen Greenport Aalsmeer wordt onderzocht of en hoe een eerste boring opgestart kan worden.

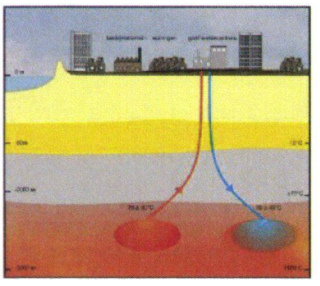

- **Gebruik CO2-leiding (OCAP-leiding).** Indien op alternatieve wijze warmte wordt betrokken, is het noodzakelijk extern CO_2 te betrekken. Dit kan op verschillende manieren: aansluiten CO_2-leiding, buffermogelijkheden (opslagtank), CO_2 uit biomassa of gemeentelijk afval. Het bedrijf OCAP koopt CO_2 in bij industriële installaties in Rotterdam en verkoopt deze via een pijpleidingnet aan glastuinbouwbedrijven op verschillende locaties in Nederland. Telers hebben CO_2 nodig voor de kweek, maar beschikken hier zelf niet continu over. Daardoor stoken zij gas om CO_2 te verkrijgen, waarbij vooral in het voorjaar veel warmte wordt verloren. Door elders geproduceerde CO_2 in te kopen, worden energiebehoefte kleiner en stookkosten lager. Plannen om meerdere glastuinbouwgebieden in Aalsmeer aan te sluiten op de OCAP-leiding zijn in ontwikkeling. Met het rijk zijn gesprekken gestart over de regelgeving omtrent emissies.

Kas als Energiebron

De glastuinbouw heeft de ambitie dat vanaf 2020 de teelt in nieuwe kassen zowel klimaatneutraal als economisch rendabel is. LTO, het Productschap Tuinbouw (PT) en het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) werken samen in het programma *Kas als energiebron* om deze ambitie waar te maken. Hiertoe hebben de sector en de overheid in het convenant *Schone en zuinige Agrosectoren* aanvullende afspraken gemaakt over de energiedoelen voor de glastuinbouw. Het programma *Kas als Energiebron* heeft deze doelen opgenomen. Het programma stimuleert onderzoek, voorlichting en scholing. Zo worden nieuwe technieken en inzichten ontwikkeld en geïntroduceerd in de praktijk. Er zijn 7 transitiepaden: teeltstrategie, licht, aardwarmte, zonne-energie, biobrandstoffen, duurzame CO_2 en duurzamere elektriciteit.

- **Biomassa.** Door afvalproducten op de juiste manier te verwerken met behulp van vergisting, vergassing en verwerken van mest, kunnen weer nieuwe producten worden opgewekt als warmte, compost, biogas en CO_2. Dit proces kan plaatsvinden via een biomassacentrale. Zo kunnen

de restproducten opnieuw worden ingezet bij onder andere de glastuinbouw. Dit draagt bij aan een duurzame Greenport. De economische haalbaarheid van een dergelijke centrale is groter dan die van een *stand alone*-centrale. De exploitatie van een centrale kan gebeuren door initiatiefnemers in samenwerking met ondernemers.

2. Water

Naast energie is water een van de belangrijkste grondstoffen in de glastuinbouw. Een neutrale waterbalans biedt kansen: een gebied dat zelfstandig voorziet in haar waterbehoefte draagt in belangrijke mate bij aan een duurzame sector. Hiermee kan ook geanticipeerd worden op veranderende regelgeving en klimaatveranderingen. Sierteelt heeft veelal een minder grote waterbehoefte dan de groenteteelt. Door de opvang van regenwater, een voldoende grote waterbuffer en hergebruik van bedrijfsafvalwater kan invulling gegeven worden aan een neutrale waterbalans. Belangrijk hierin is het afstemmen van de vraag naar en het aanbod van water: individueel per bedrijf in de gietwaterbassins, maar ook collectief. Ook het afstemmen van teelten kan hierin een rol spelen.

Expertsessie Duurzaamheid – 26 januari 2012

De belangrijkste thema's binnen het duurzaamheidsvraagstuk in Greenport Aalsmeer zijn water, energie en gewasbeschermingsmiddelen. Deze drie opgaven werden unaniem ondersteund door de deelnemers van de sessie duurzaamheid (enkele gemeenten, brancheverenigingen en de KvK). De route naar duurzame productie volgt de Trias Energetica: (1) beperk de energievraag, 2) gebruik duurzame energie, 3) gebruik fossiele brandstoffen zo schoon en efficiënt mogelijk).

De deelnemers signaleren dat ondernemers vaak niet worden aangezet tot duurzame productie door concrete kwantitatieve duurzaamheidsdoelen te stellen. Voor ondernemers wordt duurzaam produceren pas interessant als de *profit* toeneemt of minimaal gelijk blijft. De belangrijkste *trigger* voor telers om duurzaam te gaan produceren is wanneer de klant erom vraagt, of wanneer de overheid de normen voor bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen aanscherpt.

Concrete duurzaamheidsdoelen bestaan vaak al wel op gemeentelijk of landelijk niveau. Hier kan Greenport Aalsmeer bij aansluiten. Deze doelen zijn doorgaans top-down opgesteld terwijl de ondernemers het moeten doen. Om duurzaamheidsinitiatieven van de grond te krijgen geven de deelnemers aan dat de overheid en ondernemers meer met elkaar in gesprek moeten gaan en initiatieven bij voorkeur vanuit de ondernemers komen.

Begin bij kleine duurzaamheidsinitiatieven en verknoop deze later tot een groter netwerk is het credo van enkele deelnemers. Zo is de kans op successen groter en is het halen van duurzaamheidsdoelen niet afhankelijk van een groot project, maar van meerdere kleine initiatieven.

3. Sluiten kringlopen, milieuhinder, terugdringen gewasbeschermingsmiddelen

Het sluiten van de kringlopen is een leidend thema in de verduurzaming van Greenport Aalsmeer. Door te zorgen voor een neutrale waterbalans, door reststromen te vergisten en daarmee energie op te wekken worden belangrijke stappen gezet op weg naar echt gesloten kringlopen. Hiervoor is schaal nodig, evenals gezamenlijk investeren, twee aspecten die vooral bij nieuwe ontwikkelingen kunnen worden bereikt. De glastuinbouwlocaties PrimAviera in de Haarlemmermeer en Nieuw Amstel in Nieuwkoop zijn gestoeld op strenge duurzaamheidsprincipes op het gebied van energie, water, ecologie, landschap, ruimtegebruik en lichthinder. Tot slot is het terugdringen van voor mens en natuur schadelijke gewasbeschermingsmiddelen essentieel voor een duurzame sierteelt. Er is op dit punt al veel bereikt in de afgelopen jaren dankzij inspanningen van telers, fabrikan-

ten, distributeurs, drinkwaterbedrijven en overheden. Het 'Convenant Duurzame gewasbescherming' tussen het rijk, LTO Nederland, Nefyto, Vewin, Unie van Waterschappen, Plantum en Agrodis heeft hierin een voorname rol gespeeld. Nog niet alle doelen zijn echter behaald, er zal in de komende jaren nog het nodige moeten gebeuren op het gebied van innovatieve teeltmethoden, ontwikkeling van nieuwe gewassen en duurzamere beschermingstechnieken.

Strategie en rol Greenport Aalsmeer

De duurzaamheidsstrategie richt zich inhoudelijk op de beschreven thema's energie, water, sluiten kringlopen en terugdringing negatieve milieueffecten. In de aanpak wordt nauw aangesloten bij landelijke en provinciale initiatieven en middelen, zoals *Het Nieuwe Telen*, de *Kas als Energiebron*, het duurzame energie- en ander beleid van de provincie Noord-Holland en de inspanningen van Greenport Holland en Topteam T&U. Nadrukkelijk wordt het bedrijfsleven betrokken zodat projecten en initiatieven *bottom up* tot stand komen en er draagvlak is bij de ondernemers die het uiteindelijk moeten doen. Greenport Aalsmeer als samenwerkingsverband heeft met name een faciliterende, stimulerende en 'verbindende' rol in om projecten van de grond te krijgen. De toegevoegde waarde van de samenwerking in Greenport Aalsmeer zit in het gezamenlijk optrekken om kennis te delen, onderling en met andere Greenports (het wiel niet opnieuw uitvinden) om de effectiviteit en inzetbaarheid te vergroten. In dit kader worden de mogelijkheden verkend van een 'duurzaamheidsmakelaar' die met verstand van zaken partijen en initiatieven bij elkaar brengt. Met het rijk wordt in gesprek gegaan over de uitvoeringsstrategie, met als doel extra financiële steun te verkrijgen en om mogelijkheden van bijvoorbeeld geothermie te verkennen.

De nieuwe glastuinbouwontwikkelingen PrimaAviera en Nieuw Amstel zijn voorbeeldprojecten waarvoor hoge duurzaamheidsdoelstellingen gelden en waar de kennis en ervaring met nieuwe toepassingen op het terrein van warmte, energie, water, licht en *cradle to cradle* worden uitgebouwd. Ook bij herstructurering van bestaande glastuinbouwgebieden is duurzaamheid een harde randvoorwaarde én een uitgelezen kans op een goede balans tussen economie en ecologie. Maar niet alleen in grootschalige, ruimtelijke ingrepen is duurzaamheid aan de orde. Het Nieuwe Telen is bijvoorbeeld een icoonproject waarmee op 'laagdrempelige' manier resultaat kan worden geboekt bij bestaande tuinbouwbedrijven.

Toonaangevende projecten

Toonaangevende projecten zijn de realisatie van een **OCAP-leiding**, **geothermie** en **Het Nieuwe Telen**. Daarnaast zijn er diverse bedrijven en initiatieven in de regio die aansprekende voorbeelden zijn van duurzaam werken, zoals de wereldprimeur van een glastuinbouwer die geen gas gebruikt voor de teelt. **PrimaAviera** en **Nieuw Amstel** zijn toonaangevende projecten waarvoor hoge duurzaamheidsdoelstellingen gelden en waar kennis en ervaring met nieuwe duurzaamheidstoepassingen wordt opgedaan.

4 Onderwijs en arbeidsmarkt: mensen winnen voor de Greenport

Ambitie onderwijs en arbeidsmarkt

"Zorgen voor een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en voldoende personeel om zowel de 'groene' als de 'grijze' vacatures op te vullen."

Analyse

Tekort aan personeel urgent probleem

Greenport Aalsmeer heeft te maken met drie ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt: een aanzienlijk deel van de ondernemers en ervaren werknemers stromen de komende jaren uit, de instroom van jongeren en goed gekwalificeerd personeel is gering en de werknemers in het sierteeltcluster komen in toenemende mate uit Midden- en Oost-Europa (MOE-landers). De beperkte instroom van jonge en voldoende gekwalificeerde werknemers is een urgent probleem, omdat het functioneren van het sierteeltcluster in de Greenport hierdoor direct wordt bedreigd. Aan het (dreigende) personeelstekort liggen een aantal oorzaken ten grondslag.

Opvolgingsproblematiek

In de afgelopen decennia was het gebruikelijk dat een sierteeltbedrijf van de ouders werd overgedragen aan de kinderen en dat zij het bedrijf verder voortzetten. Tegenwoordig is de opvolging van een sierteeltbedrijf niet meer op deze manier gegarandeerd. Dit komt voornamelijk doordat de animo bij kinderen om het bedrijf later over te nemen is afgenomen. Zij hebben als voorbeeld de lange werkdagen van hun ouders en willen zich graag breed oriënteren. Ze kiezen daarom ook bewust niet voor een groene opleiding.

'Groene' en 'grijze' tekorten

De sector heeft een arbeidstekort in alle segmenten van het cluster. Allereerst is er een tekort aan mensen met een 'groene' achtergrond of opleiding, die voor productie- of veredelingsfuncties in aanmerking komen. De urgentie is groot blijkt uit een analyse uit 2010, waarin het aantal vacatures in Aalsmeer e.o. is afgezet tegen de instroom op de arbeidsmarkt. Er stonden dat jaar 49 veredelingsvacatures open, tegenover 15 afgestudeerden plantenkunde van de Universiteit Wageningen, waarvan er ook nog eens 7 in het buitenland gingen werken.

Daarnaast heeft de sector behoefte aan mensen met bijvoorbeeld een economische, logistieke of bedrijfskundige achtergrond om functies te vervullen ten aanzien van marketing, export, financiën, logistiek; kortom mensen met een 'grijze' opleiding of achtergrond. In Aalsmeer e.o. stonden in 2010 64 vacatures open op het gebied van marketing&sales. 600 mensen met een economische opleiding stroomden in op de Aalsmeerse arbeidsmarkt maar zijn niet gaan werken in het sierteeltcluster.

Beperkt aanbod van groene opleidingen in de regio

Met name voor MBO opleidingen geldt dat zij voorzien in een regionale onderwijsbehoefte. Studenten aan MBO onderwijsinstellingen zijn over het algemeen minder reisbereid voor hun werk dan studenten aan universiteiten. MBO's nemen daarmee een belangrijke plaats in in het opleiden van de regionale arbeidsmarkt. Idealiter sluiten de opleidingen aan op de vraag vanuit het bedrijfsleven in de regio waar de onderwijsinstelling zich bevindt. In de regio rondom de bloemenveiling in Aalsmeer zijn echter een beperkt aantal onderwijsinstellingen op MBO niveau die groene opleidingen aanbieden. Het Wellant college in Aalsmeer is een belangrijke instelling voor het opleiden van mensen in de regio voor de groene sector. De universiteiten die betrokken

zijn bij de sierteelt bedienen een landelijke markt. Toch blijkt uit de publicatie "De toekomst van de arbeidsmarkt" van de Kamer van Koophandel Amsterdam (2012) dat studenten van de Wageningen Universiteit moeilijk naar de regio te trekken zijn. Velen van hen vinden daarnaast een baan in het buitenland en gaan niet op de Nederlandse arbeidsmarkt aan de slag.

Verbetering imago en bekendheid

Het is voor alle bedrijven in het sierteeltcluster, ook in de huidige crisistijd, moeilijk voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken. Dit geldt niet alleen voor tuinbouwbedrijven, maar ook voor de handel, logistieke dienstverleners en de veiling. Daarnaast speelt het tekort zowel op het niveau van kennisintensieve functies als op andere werkterreinen binnen de bedrijven, van onderzoek tot productie, marketing en export. Het door de markt ervaren personeelstekort is voor een groot deel het gevolg van het negatieve imago en de onbekendheid met de sector bij scholieren, studenten en potentiële werknemers. Voor studenten en scholieren zijn de carrièreperspectieven binnen het sierteeltcluster ook onbekend. Het beeld dat wel bestaat is dat bedrijven in Greenport Aalsmeer niet bekend staan als een aantrekkelijke en kansrijke werkgever. De opgave is dan ook om te zorgen voor voldoende personeel door de (positieve) bekendheid als uitdagende en kansrijke werkgever te vergroten bij zowel de 'groene' als 'grijze' opleidingen. Het is daarbij belangrijk om voldoende stageplekken aan te bieden, de werk- en loopbaanmogelijkheden binnen het cluster zichtbaar te maken en bedrijfsopleidingen te faciliteren waardoor werknemers zich blijvend kunnen ontwikkelen.

Concurrentie met andere sectoren

Niet alleen heeft het sierteeltcluster te maken met onbekendheid onder scholieren en studenten, en voor zover het cluster bekendheid geniet is dit vaak een negatief beeld, de sector moet als werkgever ook concurreren met andere sectoren. Zoals aangegeven zijn in het sierteeltcluster naast mensen van groene opleidingen ook studenten van grijze opleidingen nodig. Deze studenten kunnen voor hun carrière in meerdere sectoren en bij verschillende bedrijven aan de slag. Het aantrekken van (jonge) werknemers met een 'grijze' opleidingsachtergrond betekent dan ook dat de sector als werkgever moet concurreren met andere sectoren. Deze concurrentiestrijd is een lastige om te win-

nen wanneer de sierteelt vanwege haar onbekendheid en minder positieve imago al met een achterstand begint.

MOE-landers

Het tekort aan arbeidskrachten in de productie wordt voor een belangrijk deel opgevangen door MOE-landers, migranten uit Midden- en Oost-Europa[4]. Zij zijn van groot belang voor het functioneren van de sector en het op stoom houden van de productie. In de huidige maatschappelijke discussie komt dit belang niet of nauwelijks naar voren en overheerst negatieve berichtgeving de positieve ervaringen en geluiden van ondernemers. De huisvesting van MOE-landers is een vraagpunt voor veel gemeenten. De verantwoordelijkheid voor huisvesting ligt primair bij de werkgever die MOE-landers in dienst heeft, maar de handhaving is wel een taak van gemeenten. Dit vraagstuk speelt niet alleen in het sierteeltcluster rond Aalsmeer, maar ook in andere regio's waar veel MOE-landers en andere Europeanen als arbeidsmigrant verblijven. Begin 2012 is in reactie op dit vraagstuk een nationale verklaring 'Huisvesting arbeidsmigranten' ondertekend door 17 partijen (het rijk, gemeenten, corporaties, de uitzendbranche, koepels van werkgevers en vakbonden). Doel is te komen tot concrete afspraken voor huisvesting in acht regio's begin 2013, waaronder in de stadsregio Amsterdam.

Expertsessie Arbeidsmarkt & Onderwijs – 14 februari 2012

De expertsessie legde direct de vinger op de zere plek; de sierteelt is een onbekende sector en onbekende werkgever bij scholieren en studenten. Een imago ontbreekt en voor zover deze er is heeft werken in de sector weinig status. Deze onbekendheid zorgt er mede voor dat weinig scholieren en studenten voor (een opleiding in) de sector kiezen en dat er een tekort is aan voldoende gekwalificeerd personeel. Het tekort manifesteert zich op alle functieniveaus en bij zowel 'groene' als 'grijze' functies.

Bedrijven in het cluster moeten inzetten op het bieden van voldoende carrièreperspectieven en het volgen en vasthouden van studenten wanneer deze via een project als de Hortifair Carrièreplaza in aanraking komen met de sierteelt rond Aalsmeer. Daarnaast biedt het kansen om het sierteeltcluster te verweven in onderwijsprogramma's, door middel van bijvoorbeeld een casestudy of bezoekdag voor scholen, en zo de onbekendheid met de sector bij studenten en scholieren aan te pakken.

De huidige projecten op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt worden positief ontvangen. Een duurzame doorzetting van deze projecten wordt dan ook door de deelnemers als een belangrijke opgave gezien.

Het tekort aan personeel wordt in de productie voor een belangrijk deel opgevangen door MOE-landers. Zij zijn van groot belang voor het (economisch) functioneren van de sector. De huidige maatschappelijke discussie over MOE-landers helpt de beeldvorming over deze mensen en over de sector niet. De positieve bijdrage van MOE-landers mag en kan steviger naar voren worden gebracht door verschillende spelers in de sector.

Aansluiting bij Human Capital Agenda Topsector T&U:

Voor elke topsector is een Human Capital Agenda (verder HCA) opgesteld. De topsectoren Agro&Food en Tuinbouw&Uitgangsmaterialen hebben gezamenlijk een HCA opgesteld. In deze HCA

[4] Per 1-1-2012 zijn MOE-landers migranten uit de volgende landen: Polen, Tsjechië, Slovenië, Hongarije, Slowakije, Estland, Letland, Lithouwen, Roemenië en Bulgarije.

zijn de voornaamste doelstellingen: 1) een betere aansluiting, zowel kwalitatief als kwantitatief, te genereren tussen onderwijs en bedrijfsleven en 2) het vergroten van de aantrekkingskracht van de sector op werknemers door het verbeteren van het beroepsperspectief. Beide doelstellingen sluiten naadloos aan bij de opgaven voor Greenport Aalsmeer binnen het thema Arbeidsmarkt en Onderwijs. De visie van de HCA op het verbinden van bedrijfsleven en onderwijs is weergegeven in figuur 4.1, waarin eveneens is aangegeven op welke geografische schaalniveaus de verschillende onderwijsprofielen aangehaakt moeten zijn en de 5 thema's waarop de komende jaren ingezet wordt om de doelstellingen te halen, namelijk:

- Aantrekkelijk werkgeverschap en imago sector
- Beroepsgericht opleidingsaanbod
- Leven Lang Leren
- Technologie / Bèta&Techniek
- Internationalisering

Figuur 4.1 Visie topsectoren op de Human Capital Agenda

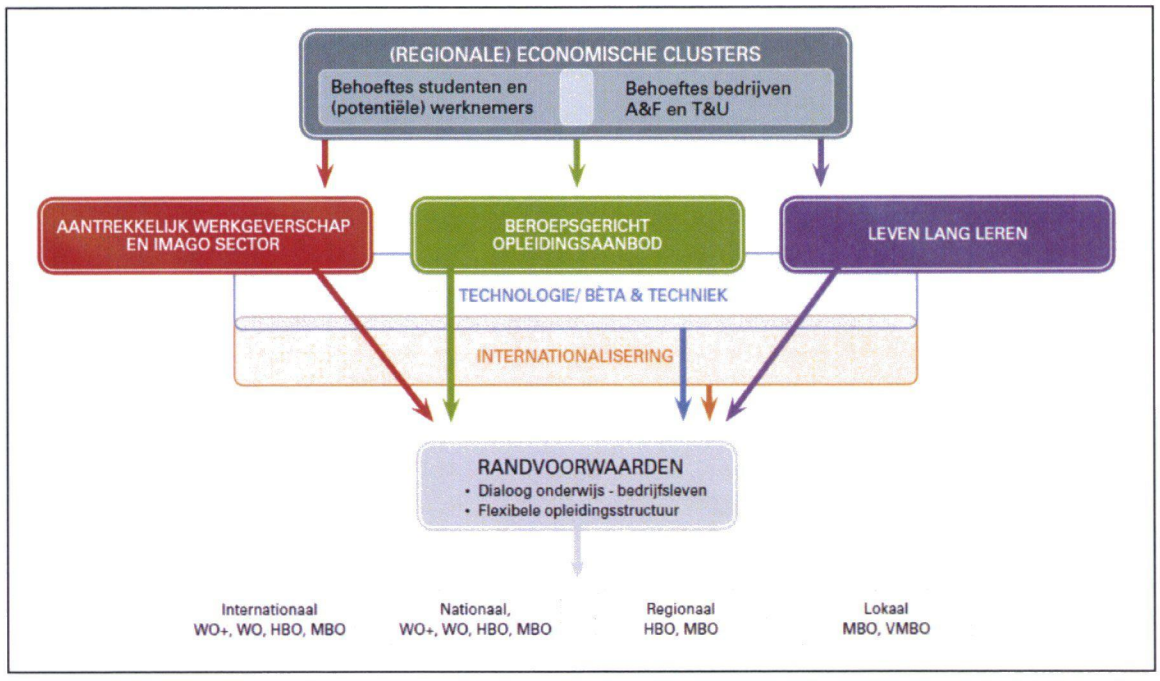

Bron: Human Capital Agenda Topsector Agro&Food en Tuinbouw&Uitgangsmaterialen, bewerking Decisio

Strategie en rol Greenport Aalsmeer

De Kamer van Koophandel Amsterdam heeft in de afgelopen periode het voortouw genomen in de aanpak van de bovengenoemde onderwijs- en arbeidsmarktknelpunten in Greenport Aalsmeer. Dit heeft een aantal waardevolle initiatieven opgeleverd die worden gecontinueerd en een structurele plek krijgen in het uitvoeringsprogramma van Greenport Aalsmeer. De lijnen die hierbij worden doorgezet zijn intensieve samenwerking met het onderwijs op het gebied van stages, leeronderzoeken en lesprogramma's, en versterking positieve beeldvorming van het gehele sierteeltcluster. MOE-landers zijn van groot belang voor het sierteeltcluster, waarbij met name het huisvestingsvraagstuk aan de

orde is. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt primair bij de werkgever, de handhaving is een taak van gemeenten. De Stichting Greenport Aalsmeer vind het belangrijk dat er regionaal afspraken over de huisvesting van arbeidsmigranten worden gemaakt. In Greenport Aalsmeer-verband wordt momenteel dan ook gewerkt aan een regionaal convenant arbeidsmigranten waarin de te maken afspraken vastgelegd worden. De intentie is dat het convenant eind 2012 / begin 2013 wordt gesloten.

Toonaangevende projecten in Greenport Aalsmeer in het thema onderwijs en arbeidsmarkt

- *Hortifair Carriéreplaza.* De Hortifair Carrièreplaza is een initiatief van verschillende kennis- en onderwijsinstellingen, brancheorganisaties en Greenport Aalsmeer met als doel studenten te enthousiasmeren voor een carrière in de tuinbouw. Op de Carrière Plaza wordt de koppeling gelegd tussen jongeren, bedrijven en opleidingen. Zo krijgen leerlingen onder andere na een bezoek aan de HortiFair en Carrièreplaza de mogelijkheid om een profielwerkstuk te schrijven over de sierteeltsector in Aalsmeer. Informatie en ondersteuning bij het schrijven van een profielwerkstuk bieden de groene Hogescholen, WUR en ondernemers.
- *Innovatieklas.* Greenport Aalsmeer is in samenwerking met Free Flow, de Kamer van Koophandel Amsterdam en Hogeschool InHolland dit project gestart om Studenten van de hogeschool kennis te laten maken met ondernemers in de sierteeltsector en hun actuele vraagstukken. De studenten kunnen in de Innovatieklas kennis maken met de alle schakels van de bloemen- en plantensector (veredeling en vermeerdering, teelt, veiling, groot- en detailhandel, logistiek en dienstverlening) en krijgen daardoor een beter beeld van wat werken in de sierteelt allemaal behelst.
- *Harvard Business Case Flowers.* De Harvard Businesscase Flowers is, mede door Flora Holland, ontwikkeld om studenten van brede en generieke opleidingen kennis te laten maken met de sierteelt. Door middel van cases raken studenten bekend met het sierteeltcluster. De studenten bezoeken bedrijven en na afloop presenteren zij hun projectresultaten wederom aan ondernemers. Ondernemers ervaren de vernieuwende ideeën van studenten, en studenten maken op hun beurt nauw kennis met een interessante, voorheen onbekende werkgever.

5 Ruimte en bereikbaarheid: essentiële fundamenten

5.1 Ruimte

Ambitie thema ruimte

"Zorgen voor voldoende en passende ruimte voor alle activiteiten van het sierteeltcluster, modernisering verouderde glasgebieden en concentratie van gespreid glas met ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid als harde randvoorwaarden."

Analyse

Behoud primaire productie nodig om sierteeltcomplex compleet, vitaal en concurrerend te houden

De kracht van het sierteeltbusinesscomplex van Greenport Aalsmeer is gelegen in de fysieke concentratie van *alle* clusteractiviteiten in de regio. Ook de nabijheid van de primaire productie (teelt) is hierin essentieel. Eerste reden hiervoor is dat het onderhouden van (informele) contacten en het uitwisselen van kennis en informatie nodig is om snel en efficient een hoogwaardig product te kunnen bieden. Tweede reden is de noodzakelijke nabijheid van de dynamische dagvoorraad, voor bij- en nabestellingen en het snel kunnen leveren van via internet bestelde producten. De groothandelssector geeft aan dat de dominante handelspositie van Nederland serieus wordt bedreigd als verhouding productie/import verder blijft dalen. Niet bekend is hoeveel ha productieglas precies nodig is als kritische massa, maar het streven is om minimaal de huidige productieomvang te behouden. Door efficiëntere teeltmethoden is minder kasoppervlakte nodig voor dezelfde productie. Mechanisering, schaalvergroting en innovatieve teelt maken dit mogelijk. Het gaat dus niet zozeer om aantallen hectares glas, maar om de 'goede hectares' en de juiste productieomstandigheden, waardoor de hoogwaardige teelt op peil kan blijven.

Bestaand glas in de regio Greenport Aalsmeer

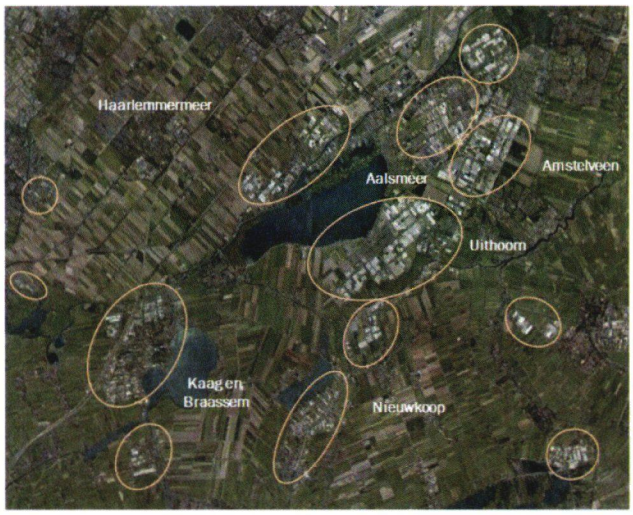

Bron: Google Maps, Decisio

Hoewel de teelt in Afrika en Zuid-Amerika de laatste jaren snel opkomt, worden nog altijd verreweg de meeste geëxporteerde bloemen en planten in Nederland gekweekt. De snijbloementeelt neemt de laatste jaren af, terwijl die van potplanten groeit. Met name de chrysanten- en rozenteelt is afgenomen, maar nog steeds substantieel. Be denk daarbij dat de productiewaarde per ha glas in Nederland gemiddeld vijf keer zo hoog is als elders.

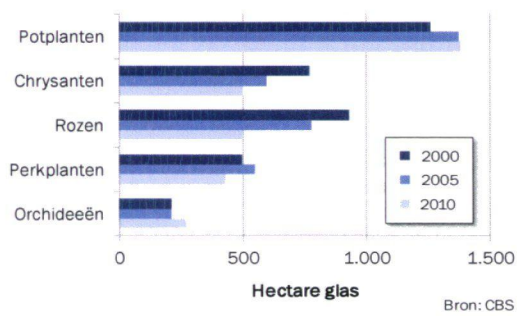

Bron: CBS

Er blijft daardoor behoefte aan nieuw glasareaal. Veel van de huidige kasgebieden zijn in hun huidige vorm niet geschikt om de schaalvergroting te accommoderen vanwege inefficiënte verkaveling, ruimtegebrek en/of een matige ontsluiting. Daarnaast is er een ruimtevraag onder tuinders in Zuid-Holland. Er zijn bestuurlijke afspraken om die waar mogelijk in Noord-Holland onderdak te bieden.

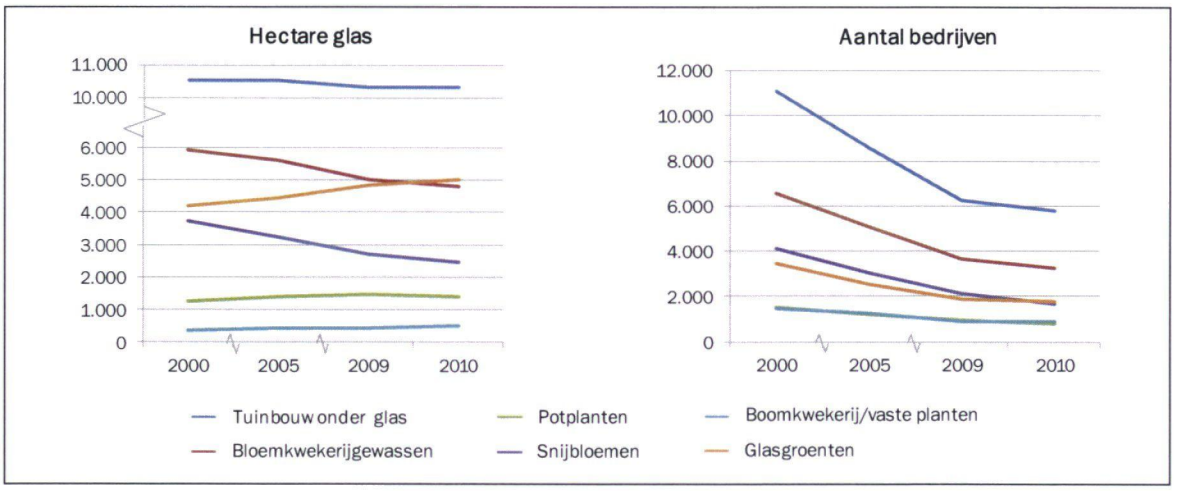

Bron cijfers: CBS; bewerking: Decisio

Versnipperd glas: onderbelichte opgave

Naast de geconcentreerde herstructureringsgebieden ligt er veel gespreid of versnipperd glas in de regio dat deels opgeruimd en deels meer geconcentreerd moet worden. In verspreid liggend glas kan zich ook een deel van het assortiment bevinden (bijvoorbeeld koude teelten). Deze zogeheten nicheteelten zijn van belang om te behouden, maar moeten ruimtelijk meer worden geconcentreerd. Motieven voor de aanpak van verspreid glas hebben betrekking op economisch functioneren, ruimtelijke kwaliteit en in relatie tot dat laatste ook maatschappelijk draagvlak.

Nieuwe glastuinbouwontwikkeling

Er zijn in de regio Greenport Aalsmeer twee grote glasuitbreidingsgebieden: PrimAviera in de Haarlemmermeer en Nieuw Amstel in de gemeente Nieuwkoop. Totale oppervlakte van deze gebieden is bijna 650 ha bruto (netto circa 350 ha glas). Dit is een aanzienlijke oppervlakte die meer is dan de actuele behoefte. Echter, er is ook een aanzienlijke herstructureringsopgave en er is een ruimtevraag van bedrijven die willen uitbreiden of verplaatsen die naar verwachting zichtbaar wordt als de economie weer aantrekt. PrimaAviera en Nieuw-Amstel maken het mogelijk dat glastuinbouwers in binnen de regio kunnen verplaatsen en nieuwe glastuinbouwbedrijven zich kunnen vestigen. Verplaatsers kunnen ook een plek krijgen op herstructureringslocaties en in bestaande glasgebieden. Fasering, segmentering, afspraken en actieve profilering zijn nodig om overaanbod te voorkomen, het sierteeltprofiel zo sterk te houden en om doelen op het gebied van duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit te realiseren. PrimAviera en Nieuw Amstel moeten in samenhang (verder) worden ontwikkeld. Zoals de ontwikkeling van PrimAviera ook heeft geleerd, gaat het om meerjarige projecten.

Uitdaging is om voldoende opbrengsten te genereren, in hoofdzaak vast te houden aan de bestemming sierteelt én om doelen te realiseren op het gebied van duurzaamheid en ruimtelijke inpassing.

Expertsessie Ruimte – 19 januari 2012

Alle betrokken provincies en gemeenten en de LTO hebben zich tijdens de expertsessie Ruimte gebogen over de belangrijkste opgaven en de ambitie voor Greenport Aalsmeer op dit thema. Belangrijke constatering is dat het behoud van de primaire productie nabij de veiling nodig is om de handels- en draaischijffunctie van Greenport Aalsmeer te behouden en te kunnen versterken. Het aantal hectares voor productie wordt gelijk gehouden, maar wel met aandacht voor 'meer met minder'-mogelijkheden zoals dubbellaags ruimtegebruik.

Om de markt in balans te houden geven de deelnemers aan dat voor nieuwe glastuinbouwgebieden en herstructureringsgebieden een gefaseerde ontwikkeling gewenst is om overaanbod te voorkomen. De haalbaarheid van de herstructureringsgebieden wordt in kaart gebracht aan de hand van business cases waarbij nieuwe verdienmodellen gezocht worden, omdat de oorspronkelijk voorziene woningbouw niet voldoende oplevert.

Een andere opgave ligt bij het verspreide en verouderde glas in de regio, waarvan de omvang en het huidige gebruik onbekend is. Om de omgevingskwaliteit en daarmee het maatschappelijk draagvlak voor de tuinbouw te verbeteren is concentratie van verspreid en het opruimen van verouderd glas een belangrijke opgave.

Belangrijkste conclusie van de expertsessie Ruimte is dat bovenstaande thema's op regionaal niveau opgepakt moeten worden. Zowel voor het behoud van voldoende productieareaal, opruimen verspreid glas, ontwikkelen van nieuwe glastuinbouwgebieden en herstructurering van bestaande is regionale afstemming de gewenste route.

Herstructurering

De herstructurering van verouderde glasgebieden staat al sinds jaar en dag op de agenda, maar blijkt een moeizame aangelegenheid. Het vraagt een lange adem, veel doorzettingsvermogen en investeringen door zowel de overheid als private partijen. Er zijn zes te herstructureren glastuinbouwgebieden in de regio: Sotaweg en Geestweg/Floraweg (Roelofarendsveen, gemeente Kaag en Braassem), Bachlaan (Aalsmeer), Iepenlaan (Uithoorn), Noorder Legmeerpolder (Amstelveen) en Rijsenhout (Haarlemmermeer). In totaal omvat dit ruim 300 ha. De Noordse Buurt in Nieuwkoop wordt getransformeerd naar natuur en woningen. Daarnaast zijn er verspreid liggende glasgebieden waarvan onduidelijk is wat ermee gaat gebeuren. PrimAviera en Nieuw Amstel zijn nadrukkelijk mede bedoeld om ruimte te bieden aan glas-

Herstructureringsgebieden glastuinbouw Greenport Aalsmeer

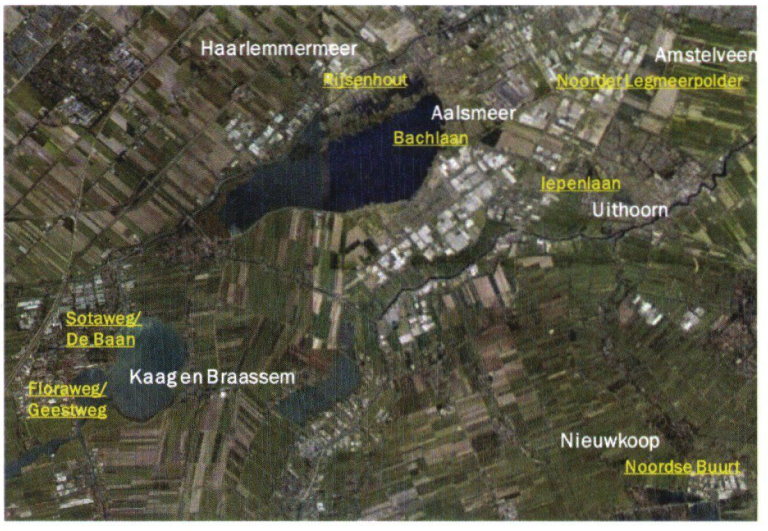

Bron: Google Maps, Decisio

tuinbouwbedrijven die op hun huidige plek klem zitten en die willen moderniseren. Hiermee kan worden gewerkt aan verhoging van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit te verhogen door oude en versnipperde gebieden op te ruimen, zonder de dynamiek van de sector aan te tasten.

Bedrijventerreinen

Er zijn momenteel in het kader van Plabeka[5] afspraken in de maak over reductie van het areaal aan sierteeltgerelateerde bedrijventerreinen in het 'Hart van de Greenport Aalsmeer'. De invulling van de ruimtevraag door deze bedrijvigheid zal worden geconcentreerd op twee terreinen. Ruimtelijke clustering is zinvol om formele en informele uitwisseling en samenwerking te bevorderen, om vervoersbewegingen te beperken en het landschap zoveel mogelijk open te houden. Bij ongewijzigd beleid is er in de komende periode 160 ha bedrijventerrein beschikbaar voor sierteeltgerelateerde bedrijven (kassen niet meegerekend), terwijl de behoefte in een recente analyse (2011) wordt geraamd op 80 ha. Dit betekent dat het aanbod voor deze activiteiten in de plannen moet worden teruggebracht van 160 naar 80 ha. Voor echt veilinggebonden bedrijven zijn 36 ha en 200.000 m² bedrijfsgebouwen beschikbaar op het terrein van FloraHolland zelf.

Plannen sierteeltgerelateerde bedrijventerreinen

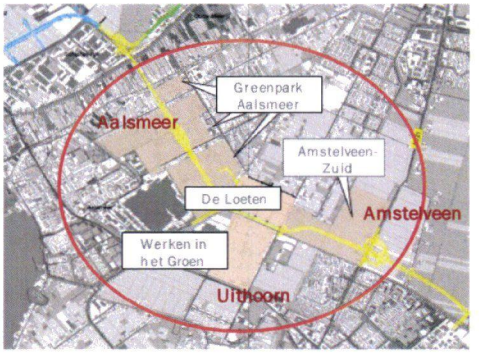

Bron: Provincie Noord-Holland, Decisio

Inzet op ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik

Ruimtelijke kwaliteit, duurzaam (innovatief) ruimtegebruik en landschappelijke inpassing zijn van groot belang in de zeer intensief bewoonde en gebruikte regio Greenport Aalsmeer. Openheid, duisternis en stilte zijn fundamenten onder de belevingswaarde van het Hollandse landschap en moeten zoveel mogelijk worden gewaarborgd. Versnipperde kassen die verouderd zijn of hun tuinbouwfunctie hebben verloren moeten worden opgeruimd. Bij nieuwe ontwikkelingen en grootschaliger herstructureringsprojecten is landschappelijke inpassing randvoorwaarde. Daartoe zijn ook veel goede en creatieve mogelijkheden, door inrichting, gebouwarchitectuur en combinaties met water en natuur. Enkele gemeenten zetten de uitvoeringsregeling 'Ruimte voor Ruimte' van de provincie Noord-Holland in bij herstructureringsplannen. Dit instrument kan - in beperkte mate - worden ingezet bij projecten die bijdragen aan het versterken van de landschappelijke kwaliteit in het landelijk gebied.

Strategie en rol Greenport Aalsmeer

De ruimtelijke strategie en de rol van het samenwerkingsverband Greenport Aalsmeer bestaat in hoofdzaak uit verbeterde regionale afstemming en samenwerking bij 1) de modernisering van bestaande glastuinbouwgebieden, 2) bij een beheerste maar wel voortvarende ontwikkeling van nieuwe gebieden en 3) bij het opruimen/concentreren van gespreid glas. Harde randvoorwaarden zijn

[5] Plabeka staat voor Platform Bedrijventerreinen en Kantoren, een overlegorgaan van de Stadsregio Amsterdam waar de betrokken overheden afspraken maken over herstructurering van, en plannen voor nieuwe werklocaties in de regio.

ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik. Aan de herstructurering van verouderde glastuinbouwgebieden wordt al jaren door de afzonderlijke gemeenten samen met de betrokken ondernemers gewerkt, maar om verschillende redenen komt het niet van de grond: complexe materie met veel partijen en belangen, niet passende verkaveling, matige bereikbaarheid, hoge kosten, eisen van banken en een vastzittende vastgoedmarkt.
In de komende periode wordt bekeken op welke manier de regionale samenwerking vorm te geven, zodat echt 'meters kunnen worden gemaakt' met modernisering en ontwikkeling van PrimAviera en Nieuw Amstel. Aandachtspunten hierbij zijn rollen en verantwoordelijkheden van private en publieke partijen en het zoeken naar nieuwe verdienmodellen. Daarnaast en als onderbouwing van de aanpak wordt een verkenning gedaan van de ruimtebehoefte op de middellange termijn, mogelijk in de vorm van een Plabeka-aanpak voor de glastuinbouw.

Toonaangevende projecten ruimte

- Samenhangende ontwikkeling glastuinbouwgebieden PrimAviera en Nieuw Amstel
- Impuls door samenwerking en krachtige organisatie van herstructurering, concentratie en opruimen glas
- Ruimte voor veilinggerelateerde bedrijvigheid door ontwikkeling FloraHolland-Oost
- Bedrijventerreinenstrategie 'Hart van de Greenport Aalsmeer'

5.2 Bereikbaarheid en logistiek

Ambitie bereikbaarheid

"Zorgen voor een uitstekende en duurzame bereikbaarheid via verschillende, goed op elkaar aansluitende modaliteiten."

Analyse en strategie

De bereikbaarheidsstrategie wordt in lijn met de landelijke aanpak van het Topteam T&U vormgegeven langs drie 'sporen':

- *Investeren in infrastructuur.* Ondanks een toenemende containerisering en groeiend belang van de luchtvaart is ook in de toekomst het vervoer over de weg verreweg de voornaamste modaliteit voor de aan- en afvoer van bloemen en planten. De Ongestoorde Logistieke Verbinding en de aanpak van de N201 naar de A4 helpen om de ontsluiting in westelijke richting te verbeteren. Knelpunt is de verbinding in noordelijke (naar A9) en oostelijke (naar A2) richting van/naar het veilings- en handelscentrum in Aalsmeer. Mogelijke oplossingen worden momenteel politiek niet gedragen.

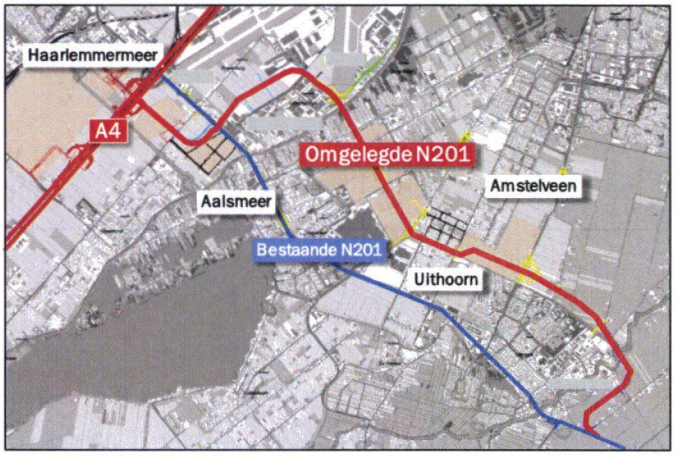

Echter, alle betrokkenen onderkennen de noodzaak om hier op termijn op adequate wijze het hoofd aan te bieden. Daarom blijft het hoog op de agenda in de Stuurgroep Aalsmeer staan.

- *Verduurzaming*. Ook op logistiek gebied moet worden gezocht naar een balans tussen people, planet en profit. Door de inzet van elektrisch vervoer en schonere brandstoffen, innovatieve logistieke concepten, betere houdbaarheidstechnieken en effectievere samenwerking liggen er goede kansen om de logistiek van het sierteeltcluster te verduurzamen.
- *Informatievoorziening*. Dit richt zich op het naadloos laten aansluiten van de schakels in de sierteeltketen en de verschillende modaliteiten. In het project Seamless Connections werken regionale partijen samen om hier invulling aan te geven:

Ongestoorde Logistieke Verbinding (OLV)

De OLV verbindt FloraHolland met Schiphol en Amsterdam Connecting Trade (ACT). Het deel van Greenport Aalsmeer naar de luchthaven wordt het eerst gerealiseerd. De aanleg start in 2013, na afronding van de omgelegde N201. Het tweede deel verbindt de HST Cargo met het vrachtareaal op Schiphol-Zuidoost en de A4 Zone West.

Seamless Connections: 'grenzeloos vrachtvervoer'

Het programma Seamless Connections heeft tot doel om blokkades in het vrachtvervoer weg te nemen. Met name wordt gewerkt aan een betere aansluiting tussen zeehaven, luchthaven en Greenport door betere benutting van infrastructuur en faciliteiten en betere afstemming van ICT-systemen. Betrokken partijen zijn onder meer Schiphol, SADC, PRES, Haven Amsterdam, TNO, Dinalog, FloraHolland, gemeente Haarlemmermeer, VBG en Kamer van Koophandel Amsterdam.

Strategie en rol Greenport Aalsmeer

Verbetering van de bereikbaarheid en de logistiek vraagt een gezamenlijke inspanning van de drie in Greenport Aalsmeer samenwerkende O's. De overheid zorgt voor de infrastructuur, de verkeersafhandeling op de wegen en voor passende wet- en regelgeving. Het bedrijfsleven is aan zet als het gaat om samenwerking, standaardisering, verduurzaming, gebruik andere modaliteiten etc. Kennisinstellingen (als Dinalog, VU, UvA, WUR etc.) leveren kennis aan over nieuwe concepten, houdbaarheidstechnieken, gewassoorten e.d. De rol van Greenport Aalsmeer hierin is om problematiek en kansen scherp te stellen, en lobby (in MIRT-verband) voor verbetering van de aansluitende infrastructuur op internationale vervoersnetwerken. Ook wordt selectief aansluiting gezocht bij landelijke onderzoeken en initiatieven, zoals Tuinbouw Digitaal. Seamless Connections is ook voor Greenport Aalsmeer een perspectiefrijk project, waarbij aansluiting wordt gezocht.

Toonaangevende projecten

- OLV en Masterplan N201+.
- *Seamless Connections*. Ambitie van Metropoolregio Amsterdam is om letterlijk en figuurlijk obstakels tussen bedrijven in de logistieke keten weg te halen. Uitwisseling van informatiestandaarden moet gerealiseerd worden, waardoor bedrijven regie kunnen nemen over de supply chain in Nederland en Europa. Deelprojecten: Flower Link, PortConnect, Plantshuttle, TrainLanes
- Onderzoeken/initiatieven: binnenvaartterminal Haarlemmermeer, HST Cargo, Sneller spoor, ontsluiting Nieuw Amstel

6 Positionering en imago: uitdragen van identiteit en succes

Ambitie positionering en imago

"Sterke positionering van Greenport Aalsmeer binnen en buiten de regio om bekendheid en draagvlak te vergroten, middelen aan te trekken en andere clusters te inspireren om de samenwerking aan te gaan."

Analyse

Nederland is vermaard om zijn bloemen. Een product met een sterk beeldmerk, dat aanspreekt en dat voornamelijk uit Greenport Aalsmeer komt, hét wereldleidende kennis- en handelscentrum in de sierteelt. Dat bloemen vooral uit Greenport Aalsmeer komen is bekend bij veel mensen, maar wat het belang en de kennisintensiteit is, hoe handel en logistiek precies verlopen en wat ontwikkelingen op het gebied van met name duurzaamheid zijn, is vrijwel onbekend. Ook het regionaal economisch belang van het sierteeltcluster leeft weinig. Greenport Aalsmeer is daarmee vooral een beleidsconcept en leeft niet in de regionale en Nederlandse samenleving. Voor de verdere ontwikkeling van het sierteeltcluster is voldoende maatschappelijk draagvlak echter van groot belang, zodat het gaat leven in de lokale politiek en omwonenden begrip hebben voor het ruimtebeslag en de overlast die de bedrijvigheid van het sierteeltcluster soms met zich meebrengt. Ook voor het kunnen werven van personeel is positieve beeldvorming een voorwaarde.

Naast de regionale en nationale positionering is ook de internationale positionering van het Nederlandse tuinbouwcluster een aandachtspunt. Deze taak is primair belegd bij Greenport Holland, maar vanwege de toenemende internationale concurrentie voor het sierteeltcluster is het belangrijk dat Greenport Aalsmeer haar unieke kenmerk, namelijk de sterke internationale handels- en draaischijffunctie uitdraagt. Dit is het *unique selling point* ten opzichte van andere handelsplaatsen wereldwijd en is van waarde voor de internationale positionering van Greenport Aalsmeer.

Strategie en rol Greenport Aalsmeer

Voor een helder begrip bij alle doelgroepen is het belangrijk onderscheid te maken tussen Greenport Aalsmeer als begrip en de Stichting Greenport Aalsmeer:

- **Greenport Aalsmeer** is een cluster van bedrijvigheid en kennis op het gebied van sierteelt in en rond Aalsmeer. 'Greenport Aalsmeer' is een begrip, geen handelende organisatie.
- **Stichting Greenport Aalsmeer** is een publiek-private samenwerking die zich inzet om Greenport Aalsmeer optimaal te laten ontwikkelen. *De stichting signaleert, onderzoekt,inspireert, initieert, verbindt en informeert diverse doelgroepen.* Aan het samenwerkingsverband nemen overheden, bedrijven, bedrijvenorganisaties en onderwijs- en kennisinstellingen deel. De Stichting behartigt de belangen van Greenport Aalsmeer. De stichting wil de handelende actor voor Greenport Aalsmeer zijn.

Kernboodschappen

Greenport Aalsmeer - een cluster van bedrijvigheid en kennis - levert een belangrijke bijdrage aan de welvaart van Nederland. De vooruitstrevende en dynamische bloemen- en plantensector levert 50.000 arbeidsplaatsen en 3 miljard euro op.

In de Stichting Greenport Aalsmeer kunnen ondernemers, overheden, onderwijs- en onderzoeksinstellingen hun gedeelde ambities voor de ontwikkeling van Greenport Aalsmeer realiseren

Expertsessie Positionering & Imago - 19 januari 2012

De positionering van Greenport Aalsmeer blijkt nog geen eenvoudige opgave. Voor de internationale positionering moet worden afgestemd met de andere Greenports en Greenport Holland. Omwonenden worden gezien als belangrijke doelgroep voor Greenport Aalsmeer vanwege de *license to operate*, het maatschappelijk en daarmee politiek draagvlak voor de sector.

Regionale positionering zou meer en vaker mogen via ambassadeurs die vanuit een bestuurlijke functie voor de Greenport opereren. Een beknopt wervend stuk over het belang van Greenport Aalsmeer dat door ambassadeurs 'onder de arm' meegenomen kan worden zou hierbij een belangrijk hulpinstrument zijn. Wat enkele deelnemers aangeven is daarnaast dat Greenport Aalsmeer in haar positionering meer aansluiting kan zoeken bij het imago van Amsterdam en de cross-overs die mogelijk zijn vanwege de nabijheid van Amsterdam.

Het concept themapark Bloomin'Holland wordt omarmd als nuttig positioneringsinstrument. Het themapark kan in de toekomst aan verscheidene doelgroepen laten zien wat het sierteeltcluster is, hoe innovatief en duurzaam het is, en het maatschappelijk-economisch belang en de cross-overs met andere sectoren over het voetlicht brengen.

Belangrijk is dat Greenport Aalsmeer breed gaat leven en iets moet worden waar je als ondernemer, intermediaire organisatie of kennisinstelling 'bij wilt horen'.

De communicatieactiviteiten die de Stichting Greenport Aalsmeer onderneemt zijn gericht op het realiseren van de volgende communicatiedoelstellingen:

- *Greenport Aalsmeer is waardevol voor de welvaart in de regio en Nederland.* De eerste communicatiedoelstelling betreft algemene promotie van Greenport Aalsmeer op basis van de kernboodschap. Hier hoort bij het *framen* van lokale ontwikkelingen in de grotere context van het stimuleren van groei en bloei van Greenport Aalsmeer. Doelgroepen zijn pers en volksvertegenwoordiging in de directe omgeving en landelijk. In tweede instantie de regionale bevolking.
- *Greenport Aalsmeer is voor de wereldmarkt toonaangevend in de sierteelt.* Op dit punt zoekt de stichting samenwerking met de andere Greenports onder leiding van Greenport Holland.

- *Betrokkenen vinden samenwerking in de stichting belangrijk.* Dit is de communicatiedoelstelling van de stichting zelf. Het vergroten van de bekendheid van de ambities, het werk en de resultaten verbetert de effectiviteit van het samenwerkingsverband. Betrekken, informeren en aandacht trekken zijn hierin de grote lijnen. Doelgroepen zijn direct en indirect betrokkenen bij de deelnemers, ondernemers en publiek in de regio, beleidsmakers en bestuurders bij EU en Rijk.

Door gezamenlijke inzet en coördinatie van de eigen activiteiten en die van de deelnemende organisaties beschikt de Stichting over een breed scala van communicatiemiddelen. Primair relevante doelgroepen voor Greenport Aalsmeer zijn de omwonenden, overheden (lokaal, regionaal, rijk, EU) en bedrijven. Andere belangrijke doelgroepen zijn studenten, werkzoekenden en kennisinstellingen. De belangrijkste opgave onder alle doelgroepen is het vergroten van de zichtbaarheid van Greenport Aalsmeer en het economisch en maatschappelijk belang van Greenport Aalsmeer. Wanneer het belang voor iedereen helder is en wordt onderkend betekent dit een groter draagvlak en voldoende *license to operate*.

De positionerings- en imagostrategie wordt vormgegeven langs de volgende lijnen:

1. *Uitdragen kernboodschap*. Het continu en in elke uiting weergeven van de kernboodschap maakt dat de ontvangers 'tussen de oren krijgen' wat Greenport Aalsmeer is en hoe belangrijk het is voor de regio. De kernboodschap kan versterkt worden door het toevoegen van een thematische subboodschap. Afhankelijk van het thema waarover gepubliceerd of gesproken wordt, wordt deze toevoeging aangepast aan het thema.
2. *Communicatie-inzet per doelgroep en schaalniveau*. Greenport Aalsmeer heeft verschillende doelgroepen die van belang zijn voor het functioneren van het cluster: politiek, ondernemers, inwoners, belangengroepen. Primair zijn de aangesloten organisaties verantwoordelijk voor de communicatie naar hun achterban.
3. *Aangaan strategische allianties*. Voor een sterkere positionering van Greenport Aalsmeer wordt de samenwerking met strategische partners versterkt, zowel binnen de regio als daarbuiten, én met andere sectoren om *crossovers* te realiseren. Vooral bij het thema arbeidsmarkt & onderwijs is vergroting van de bekendheid en verbetering van het imago van het sierteeltcluster noodzakelijk. Dit is in grote mate een landelijk vraagstuk. Samenwerking met de andere Greenports, Greenport Holland en het Topteam T&U is dan ook essentieel.

Toonaangevende projecten

- **Diverse netwerk- en promotie-inspanningen**, zoals Greenport Cafés, verkiezing 'Ondernemer van de maand', nieuwsbrieven, website, persberichten, lobby Floriade 2022
- **Bloomin'Holland.** *"Bloomin'Holland wordt een plek waar ondernemers, publiek, ideeën en trends bij elkaar komen. Een hoogwaardige en memorabele omgeving waar de passie voor bloemen vanzelfsprekend is. Bloomin'Holland wordt, kortom, hét wereldwijde visitekaartje van de Nederlandse sierteeltsector."* Bloomin'Holland krijgt meerdere functies waardoor het themapark meerdere doelgroepen bereikt. Naast een evenementenhal, opleidingscentrum, winkels en een gethematiseerd hotel komen er zes themapaviljoens waar bezoekers kunnen ervaren hoe innovatief, verrassend en vernieuwend de sierteelt is. Vanaf 2014 moet het open gaan voor bezoekers.

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND OP 11 september 2012

7.
BEL/EZ
Actualisering visie en strategie Greenport Aalsmeer/ Jaarlijkse bijdrage programmabureau Greenport Aalsmeer
(71117)

Het college besluit:

1. in te stemmen met de actualisering van de Middellange termijnvisie Greenport Aalsmeer 2030 'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'.
2. de visie en strategie Greenport Aalsmeer 2030 'Samenwerken aan een bloeiend perspectief' middels inliggende brief ter informatie aan te bieden aan Provinciale Staten.
3.
    a. Voor de jaren 2013-2016 een jaarlijkse bijdrage van € 150.000,- toe te zeggen aan Greenport Aalsmeer onder voorbehoud van vaststelling van de begroting 2013-2016 door provinciale Staten;
    b. Deze kosten te dekken uit het landbouwbudget (productnummer 7733.07)

Provincie
Noord-Holland

Datum vergadering	11 september 2012	**Nota GS**
Registratienummer	71117/71117	
Bestemd voor	Agenda	

Uw contactpersoon

[redacted]

BEL/EZ

Doorkiesnummer [redacted]

[redacted]@noord-holland.nl

Portefeuille	Landbouw
Portefeuillehouder	J.H.M. Bond
Plaatsvervanger	J.J.W. van Run

6 bijlagen

Onderwerp:

1. ***Actualisering visie en strategie Greenport Aalsmeer***
2. ***Jaarlijkse bijdrage programmabureau Greenport Aalsmeer***

Paragraaf 1
Voorgesteld besluit:

Het college van gedeputeerde staten besluit:

1. in te stemmen met de actualisering van de Middellange termijnvisie Greenport Aalsmeer 2030 *'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'*.
2. de visie en strategie Greenport Aalsmeer 2030 *'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'* middels inliggende brief ter informatie aan te bieden aan Provinciale Staten.
3.
   a. Voor de jaren 2013-2016 een jaarlijkse bijdrage van € 150.000,- toe te zeggen aan Greenport Aalsmeer onder voorbehoud van vaststelling van de begroting 2013-2016 door provinciale Staten;
   b. Deze kosten te dekken uit het landbouwbudget (productnummer 7733.07)

Paragraaf 2
Toelichting op het voorstel:

Zie bijlage 1.

Paragraaf 3
Gevolgen

a. Financiële gevolgen en risico's?	Ja, zie de bijlage
b. ,Formatieve gevolgen en risico's?	Nee

c. Juridische gevolgen en risico's?	Nee
d. Communicatieve gevolgen en risico's?	Ja, zie de bijlage
e. Europese gevolgen en risico's?	Nee
f. Gevolgen en risico's voor de rechtmatigheid?	Nee
g. Overige gevolgen en risico's?	Nee
Paragraaf 4 **Is ambtelijk overeenstemming bereikt met een andere directie?**	
Directie Beleid:	Niet van toepassing
Directie B&U:	Niet van toepassing
Directie Middelen:	**Ja** Naam: [redacted] (COM) Naam: [redacted] (AFD) Naam: [redacted] (JD)
Directie SHV:	Niet van toepassing
Paragraaf 5 **Verdere procedure**	
a. PS actief informeren	Ja. Zie bijgevoegde brief

GREENPORT Aalsmeer

Adresgegevens
Expeditiecentrum Flora Holland Aalsmeer
Kantoor 240.51
Legmeerdijk 313•1431 GB Aalsmeer
Postbus 1026•1430 BA Aalsmeer
Rekeningnummer 1584.54.715 Rabobank
KvK nummer 51158590
BTW nummer NL823118460B01
www.greenportaalsmeer.nl

behandeld door
[redacted]
Telefoon: 06 [redacted]
info@greenportaalsmeer.nl

Provincie Noord-Holland
Gedeputeerde Staten
T.a.v. gedeputeerde J.H.M. Bond
Postbus 123
2000 MD Haarlem

datum Aalsmeer, 12 juli 2012
onderwerp Jaarlijkse bijdrage Greenport Aalsmeer

uw referentie
ons kenmerk
bijlagen Financiële tabel bijdragen partijen
Concept-verslag van de stuurgroep van 24 mei jl.

Geachte heer Bond,

Op 24 mei jl. heeft de Stuurgroep van de Greenport Aalsmeer de Strategische Visie op de Greenport Aalsmeer vastgesteld: 'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'. Deze visie geeft op een strategisch niveau aan waar de inhoudelijke uitdagingen liggen van/welke opgaven er zijn voor de Greenport Aalsmeer in de komende jaren. De visie geeft daarmee een duidelijke, inhoudelijke richting aan de van de samenwerkende partijen: wat doet de Greenport Aalsmeer om de internationale concurrentiepositie van de sector te versterken?

Op 24 mei jl. heeft de Stuurgroep ook besloten de financiering van het programmabureau van de Greenport Aalsmeer te willen voortzetten *van 2012/2013 tot en met minimaal 2016*. In bijgaande tabel vindt u de bijdragen per partij per jaar. In de meeste gevallen (niet alle) vereist dit een nader besluit van raden, staten of directies. Het voortzetten van de activiteiten van het programmabureau is van belang voor de uitvoering van de visie en daarmee het bereiken van de doelstellingen.

Op 15 juni jl. heeft de Greenport Aalsmeer op de Floriade te Venlo haar doelen gepresenteerd aan de gemeenteraadsleden en provinciale statenleden van Noord- Holland. Op 20 juni jl. is o.a. deze brief aangekondigd op het directeurenoverleg van de Greenport Aalsmeer.

Langs deze weg verzoek ik u dit besluit in het kader van de uitvoering van de visie te bevestigen en -waar nodig- te laten vaststellen bij uw achterbannen (staten, raden, besturen), opdat het in de begrotingen van uw organisaties wordt verwerkt.

Het programmabureau biedt graag aan, de doelen en activiteiten van de Stichting Greenport Aalsmeer bij u en uw achterban te presenteren. Ook helpen wij u graag op een andere, door u gewenste manier in uw argumentatie naar uw achterban.

GREENPORT Aalsmeer

De Greenport Aalsmeer ontvangt graag *voor 31 oktober as.* (i.v.m. begroting 2013 en verder) een bevestiging per brief van uw bijdrage van 2013 tot en met 2016.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Voor meer gegevens kunt u contact opnemen met [redacted], de programmamanager van de Greenport Aalsmeer (E: [redacted]@greenportaalsmeer.nl, T: 06-[redacted]).

Hoogachtend,
Bestuur van Stichting Greenport Aalsmeer
Namens hen,
Programmamanager Greenport Aalsmeer,

[redacted]

[redacted]

GREENPORT Aalsmeer

Bijdragen per stuurgroeplid van 2013 tot en met 2016

Stuurgroeplid	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Provincie Noord-Holland	150.000	150.000	150.000	150.000
Haarlemmermeer	30.000	30.000	30.000	30.000
Uithoorn	30.000	30.000	30.000	30.000
Aalsmeer	30.000	30.000	30.000	30.000
Amstelveen	30.000	30.000	30.000	30.000
Nieuwkoop	30.000	30.000	30.000	30.000
Kaag en Braassem	30.000	30.000	30.000	30.000
KvK Amsterdam	7.500	7.500	7.500	7.500
VGB	7.500	7.500	7.500	75.00
Floraholland	7.500	7.500	7.500	7.500
LTO Noord	7.500	7.500	7.500	7.500
Bloomin' Breeders	7.500	7.500	7.500	7500
Naktuinbouw	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal	**375.000**	**375.000**	**375.000**	**375.000**

GREENPORT Aalsmeer

Verslag **Stuurgroep Greenport Aalsmeer**

Van : Agnes Weber
Voor : Stuurgroep Greenport Aalsmeer & bestuur Stichting Greenport Aalsmeer
Datum : 24 mei 2012

Aanwezig :

[redacted]	Provincie Noord-Holland
	Gemeente Aalsmeer
	Gemeente Kaag en Braassem
	Stichting Greenport Aalsmeer
	Gemeente Aalsmeer
	Gemeente Aalsmeer
	Kamer van Koophandel Amsterdam
	Naktuinbouw
	LTO Noord Glaskracht
	FloraHolland
	FloraHolland
	Gemeente Nieuwkoop
	BloomingBreeders
	Gemeente Uithoorn
	Gemeente Amstelveen
	Provincie Noord-Holland
	Provincie Noord-Holland
	Stichting Greenport Aalsmeer

Verhinderd:

[redacted]	Gemeente Amstelveen
	Gemeente Haarlemmermeer
	Stichting Greenport Aalsmeer / gemeente Aalsmeer
	Kamer van Koophandel Amsterdam
	Vereniging Groothandel Bloemisterijproducten
	Gemeente Uithoorn

Opening

- [redacted] opent de vergadering en heet iedereen welkom. Hij meldt dat [redacted] helaas ziek en is om die reden verhinderd. Verder zijn verhinderd: [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted].
- Dhr. Bond vermeldt een extra overleg van wethouders en gedeputeerde op maandag 21 mei jl. Het overleg betrof de aanpak van herstructurering en nieuw teelareaal. De bestuurders hebben afspraken gemaakt over het proces om te komen tot een aanpak voor Glastuinbouw in de Greenport Aalsmeer in de komende jaren.

1. MLT 2025: de visie

Alle aanwezige bestuurders zijn akkoord met de concept strategische visie: 'Samen werken aan een bloeiend perspectief' en stellen het daarmee vast.

Besloten wordt de afwezigen middels een schriftelijke ronde te vragen om hun akkoord. [redacted] is bij deze gemachtigd om dit op zich te nemen en aanpassingen te verrichten aan het MLT, tenzij de opmerkingen fundamenteel van aard zijn.

[redacted] merkt op dat hij n.a.v. de eerder gegeven presentaties over de samenwerking tussen de Greenport Aalsmeer en de Greenport NHN hij graag ook ziet dat wordt onderzocht welke kansen er zijn o.g.v. samenwerking met de zuidkant (bijvoorbeeld GPA Bollenstreek, Boskoop e.d.). [redacted] merkt op dat Greenport Holland bezig is te kijken om meer gezamenlijk op te trekken om zo te komen tot meer samenhang en dat daarmee aan het verzoek gehoor wordt gegeven.

[redacted] geeft aan dat hij graag ziet hoe de in de visie vermelde opgaven worden uitgevoerd. [redacted] geeft aan dat dat aan de orde komt bij de uitwerking van het uitvoeringsprogramma (besluit nummer 2).

2. MLT 2025: de uitvoering

Nu de Stuurgroep akkoord is met de strategische opgaven voor de toekomst, is het zaak dat een strategisch uitvoeringsprogramma wordt opgesteld. De stuurgroep geeft de opdracht aan de Stichting Greenport Aalsmeer om tot een strategisch meerjarenuitvoeringsprogramma te komen.

3. Het Actieprogramma Greenport Aalsmeer 2012

Het Actieprogramma Greenport Aalsmeer 2012 wordt vastgesteld. Het Actieprogramma geeft aan welke projecten 'onder de vlag van' de Greenport Aalsmeer worden getrokken, welke projectleider daarvoor verantwoordelijk is, welke bestuurlijke trekker daarvoor verantwoordelijk is en welke ambassadeur verantwoordelijk is voor het programma. Het Actieprogramma is een 'dynamisch document'. De vaststelling van de Strategische Visie heeft consequenties voor de activiteiten van de Greenport in 2012. Zo zal de Greenport zich buigen over de herstructurering van Glas en nieuw teeltareaal als uitvoering van de visie. Dit staat nog niet in het Actieprogramma 2012 vermeld.

[redacted] geeft aan graag als ambassadeur voor Arbeidsmarkt en Onderwijs te worden toegevoegd. Ook treedt hij graag op als verantwoordelijk bestuurder voor het Regionaal Convenant Arbeidsmigranten. De voorzitter concludeert dat dit akkoord is.

Dit punt zal worden opgenomen in het Actieprogramma. Tevens zal i.h.k.v. het strategische uitvoeringsprogramma meer inzichtelijk moeten worden gemaakt wat de verschillen zijn tussen ambassadeur en bestuurlijk trekker.

[redacted] merkt op dat hij graag ziet dat middelgrote/ grote tuinbouwbedrijven nog meer betrokken raken bij de projecten. [redacted] geeft aan dat de belangenbehartigers hier natuurlijk voor staan, maar staat open voor suggesties van de kant van [redacted] (hoe kunnen ondernemers beter worden betrokken?). [redacted] merkt op dat ondernemers kan worden gevraagd meer betrokken te zijn. Aan de andere kant merkt hij op dat het zeer lastig is om tuinders te bewegen voor de gewenste activiteiten. [redacted] geeft aan dat bij de uitvoering van het Actieprogramma nog meer aandacht komt voor betrokkenheid van ondernemers.

[redacted] geeft aan dat de contacten met Zuid-Holland goed zijn en ze ook hun bijdrage leveren. Zij pleit ervoor om in het kader van de positionering ook Zuid-Holland zichtbaar te maken in het actieprogramma. In het kader van dit overleg is het zaak dat het MLT 2025 ook door GS/PS wordt vastgesteld in Zuid-Holland [redacted] en [redacted] maken een afspraak met de ambtelijke vertegenwoordiging van Zuid- Holland.

[redacted] geeft aan hoe de verhouding is met Greenport Holland. Hij geeft aan dat het van belang is om te bezien welke zaken op landelijk niveau moeten worden opgepakt (Greenport Holland) en welke zaken puur des Greenport Aalsmeers zijn. [redacted] geeft aan dat dit een terechte opmerking is. Echter, als bepaalde onderwerpen (nog) niet afdoende worden opgepakt op landelijk niveau, is het aan de Greenport Aalsmeer om deze op te pakken.

Begroting

[redacted] vraagt aan alle bestuurders om akkoord te gaan met de bijdragen aan de Greenport Aalsmeer van 2013 tot en met 2016 (zoals die in de begroting staan vermeld per deelnemer). Waar nodig is het zaak dat raden, staten of besturen akkoord gaan met de bijdrage. O.a. in dat kader wordt 15 juni een bijeenkomst voor raadsleden gehouden op de Floriade. Ook kan [redacted] een presentatie verzorgen voor raden,

staten of besturen in het kader van de vaststelling van de begroting tot en met 2016. Uit de presentatie zal blijken wat de Greenport is, wat het doet en waar het geld aan wordt besteed.

[redacted] geeft aan dat hij als bestuurder dit wil toezeggen maar dit niet kan doen als gemeente. Uiteindelijk zal een akkoord van raden, staten, besturen benodigd zijn. Hij stelt voor zijn college een schriftelijk verzoek te zenden met betrekking tot de bijdrage aan de Greenport Aalsmeer.

Naar aanleiding van [redacted]'s verzoek wordt afgesproken dat alle partijen een schriftelijk verzoek krijgen tot een bijdrage. In deze brief wordt men gevraagd een schriftelijk akkoord te geven op het verzoek.

[redacted] vindt dat een uitstekend idee. Hij geeft verder aan dat hij de indruk heeft dat het bedrijfsleven minder budgetten investeert in het programmabureau ten opzichte van de overheid. Als er een besluit van de gemeenteraad wordt gevraagd zullen hier vragen over komen. Hierop wordt gereageerd dat de bijdrage aan het programmabureau weliswaar lager is, maar dat de bijdrage in capaciteit (bijvoorbeeld aan projecten) dat compenseert. Hierop wordt besloten om meer zichtbaar te maken hoe het bedrijfsleven participeert in de Greenport Aalsmeer, op zowel projectmatig en financieel gebied maar ook qua capaciteit.

4. Wat verder ter tafel komt

Floriade 2022

[redacted] geeft verder aan dat de Provincie Noord- Holland de Floriade 2022 te Amsterdam steunt. Hij vraagt aan de Stuurgroep of zij ook hun mentale steun aan de Floriade te Amsterdam kunnen geven. Mentale steun is akkoord namens de Stuurgroep Greenport Aalsmeer. [redacted] geeft aan dat het bedrijfsleven zich wat dit betreft in een lastige situatie bevindt, gezien het feit dat Stuurgroepleden van de Greenport Aalsmeer ook onderdeel uitmaken van de besluitvorming omtrent de Bids.

De eerstvolgende Stuurgroep vergadering vindt plaats op
donderdag 30 augustus van 09:30 – 11:30 uur.

Dynamische Actielijst

Nr.	Datum	Actie	Actiehouder
1.	23/2 2012	[redacted] wordt verzocht om een bestuurlijke bijeenkomst te organiseren met betrekking tot de totstandkoming van het nieuwe MLT	[redacted]
2.	23/2 2012	Restschuld Bloomin' Holland voorlopig boeken op het programmabudget van de Greenport Aalsmeer	[redacted]
3.	23/2 2013	[redacted] gaat na of alle partijen bereid zijn garant te staan voor de restschuld van Bloomin' Holland	[redacted]
4.	23/2 2013	[redacted] geeft aan dat Naktuinbouw werkt aan een sierteeltgerelateerd stageprogramma (e.e.a. is nog in ontwikkeling en wordt aan de Stuurgroep gepresenteerd)	[redacted]
5.	24/5 2012	[redacted] organiseert een schriftelijke ronde ter goedkeuring van de nieuwe visie	[redacted]
6.	24/5 2012	De Stichting krijgt de opdracht een strategisch uitvoeringsprogramma op te stellen n.a.v. de visie: 'Samenwerken aan een bloeiend perspectief'	[redacted]
7.	24/5 2012	[redacted] overlegt met [redacted] over het bestuurlijke trekkerschap o.g.v. arbeidsmigranten	[redacted]
8.	24/5 2012	Bij opstellen strategisch uitvoeringsprogramma aandacht voor verschil tussen ambassadeur en bestuurlijk trekker	[redacted]
9.	24/5 2012	Bij ontwikkeling projecten nog meer aandacht op betrokkenheid ondernemers (lopend aandachtspunt). [redacted] brengt e.e.a. onder de aandacht bij de projectleiders (zie actieprogramma)	[redacted] en alle projectleiders (zie actieprogramma)
10.	24/5 2012	N.a.v. [redacted]'s opmerking maken [redacted] een afspraak met Zuid- Holland over de vaststelling van de visie in GS en PS.	[redacted]

11.	24/5 2012	De colleges, besturen en directies van de stuurgroepleden krijgen een brief met het verzoek tot hun bijdragevan 2013 tot en met 2016.	[redacted]
12.	24/5 2012	N.a.v. de opmerking van [redacted] wordt een overzicht gemaakt van de bijdragen van alle partijen in budgetten en uren, zodat een beter beeld ontstaat van de financiering van de Greenport Aalsmeer.	[redacted]
13.	24/5 2012	[redacted] zorgt dat de mentale steun van de Greenport Aalsmeer aan de Floriade 2022 te Amsterdam aan de organisatie wordt overgebracht, met inachtneming van de opmerking van het bedrijfsleven.	[redacted]

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 31 juli 2012 10:16
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: GS nota bijdrage Greenport Aalsmeer en actualisering Middellange termijn visie 2025 Greenport Aalsmeer

Hallo [redacted]

De formulering van het GS besluit in de nota zou als volgt moeten zijn:

-Greenport Aalsmeer, conform haar subsidieverzoek, voor 2012 een subsidie van € 150.000,- te verlenen; -Greenport Aalsmeer voor de jaren 2013 tot en met 2015 of 2016 (dat weet ik niet precies), naar aanleiding van door Greenport Aalsmeer in te dienen subsidieverzoeken, eveneens een subsidie van € 150.000,- te verlenen, onder de voorwaarde dat PS bij het vaststellen van de begroting over die jaren voldoende gelden ter beschikking stellen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
provincie Noord-Holland
juridisch adviseur
Ceylonpoort 3-19
aanwezig op:
di, do en vrij

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]
Verzonden: maandag 30 juli 2012 17:14
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: GS nota bijdrage Greenport Aalsmeer en actualisering Middellange termijn visie 2025 Greenport Aalsmeer

Ja de subsidie aanvraag ligt bij [redacted] en er is geen sprake van Staatssteun (al uitgezocht). Gaat om bijdragen aan inhuur programmamanager, ondersteuner, kantoor, uitzetten van regio onderzoeken e.d.

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]
Verzonden: maandag 30 juli 2012 14:55
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: GS nota bijdrage Greenport Aalsmeer en actualisering Middellange termijn visie 2025 Greenport Aalsmeer

Hallo [redacted]

We hebben er zojuist al telefonisch over gehad, maar een bijdrage is gewoon ook een subsidie. Aan het verlenen van een subsidie moet altijd een subsidieverzoek ten grondslag liggen. Heeft Greenport Aalsmeer een subsidieverzoek ingediend. Want in dit geval speelt ook het gevaar van eventuele staatssteun. Voor welke activiteiten verlenen wij de subsidie van € 150.000, - per jaar?
En misschien heb ik het je al eens gevraagd, maar is er al eerder een staatssteuntoets uitgevoerd door JD?
Sorry, dat ik je eerst nog wat vragen stel, voordat ik je daadwerkelijk kan helpen bij het formuleren van de Gsnota.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
provincie Noord-Holland
juridisch adviseur
Ceylonpoort 3-19
aanwezig op:
di, do en vrij

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [redacted]
Verzonden: maandag 30 juli 2012 13:17
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: GS nota bijdrage Greenport Aalsmeer en actualisering Middellange termijn visie 2025 Greenport Aalsmeer

Dag [redacted]

Ik heb een eerste aanzet gemaakt voor het GS besluit m.b.t. de jaarlijkse (subsidie)bijdrage (meerjarenbegroting) voor Greenport Aalsmeer (GPA). De actualisering van de visie en strategie van de GPA 'samenwerken aan een bloeiend perspectief' zou ik graag meteen met dit besluit mee willen nemen.

Graag je hulp bij formulering GS besluit.
Bijdrage staat al wel op de begroting / lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 2012. maar in GS besluit van afgelopen maand is in de financiële bijlage van de Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015 besloten bijdragen voor de greenports apart nog langs GS te laten gaan.

Graag je op- en aanmerkingen.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Provincie Noord-Holland
Beleidsmedewerker Landbouw
Directie Beleid, sector Economie, Landbouw en Toerisme
Tel: 023 - [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

//////////////////////////////

Uw bericht kan nu met het volgende bijlagen of koppelingen worden verzonden:

71117 minute bijdrage GPA en actualisering MLT2025.docx GS nota bijdrage GPA en actualisaering MLT.docx
71117 brief GS aan PS.docx

Bijlage 1. GS nota.docx
Bijlage 2 brief bijdrage Programmabureau Greenport Aalsmeer.doc Bijlage 2a overzicht bijdragen Greenport Aalsmeer 2013-2016.docx Bijlage 2b Verslag Stuurgroep GPA 24 mei 2012.docx Bijlage 3 Actieprogramma Greenport Aalsmeer 120425.doc Bijlage 4 Samenwerken_aan_een_bloeiend_perspectief_MLT_GPA.pdf
Bijlage 5. financiële bijlage.docx
Bijlage 6. communicatie bijlage.docx

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 25 juli 2012 14:01
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: Actualisering versie Samenwerken aan een bloeiend perspectief

Ha [redacted]

Ik heb geen opmerkingen.

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: woensdag 25 juli 2012 11:12
To: [redacted]
Cc: [redacted]
Onderwerp: Actualisering versie Samenwerken aan een bloeiend perspectief

Heren,

De stuurgroep Greenport Aalsmeer heeft de Actualisering van de Middellangetermijn visie 2025 Greenport Aalsmeer vastgesteld.

Het programmabureau Greenport Aalsmeer heeft provincie per brief gevraagd om de visie in GS te brengen. Hieronder mijn voorstel voor het te nemen GS besluit.

Het college van gedeputeerde staten besluit:

a. kennis te nemen van de actualisering van de Middellandetermijn visie 2025 Greenport Aalsmeer.
b. bij de eerstvolgende begrotingswijziging voor de meerjarenbegroting voor de periode 2013 - 2016 een jaarlijkse bijdrage op te nemen van € 150.000,- per jaar voor het programmabureau Greenport Aalsmeer ten laste van productnummer 7733 (landbouw).
c. de actualisering van de Middellangetermijn visie Greenport Aalsmeer aan te bieden aan Provinciale Staten.

Aangezien de MLT 2025 visie ook jullie beleidsveld raakt, wil ik jullie vragen of er nadere afstemming n.a.v. het te nemen GS- nodig is.

Graag jullie reactie.

Met vriendelijke groeten,

[redacted]
Provincie Noord-Holland
Beleidsmedewerker Landbouw
Directie Beleid, sector Economie, Landbouw en Toerisme
Tel: 023 - [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Thema: Duurzaamheid

Duo bestuurders: [redacted]
Ambtelijk trekker:

Doelstelling: In Greenport Aalsmeer gaat duurzame en economische ontwikkeling hand in hand, waarbij met oog voor People, Planet en Profit kringlopen worden gesloten, hernieuwbare energiebronnen worden ingezet en emissies worden geminimaliseerd.

Subdoelstellingen
De ambitie is vertaald naar de volgende concrete en meetbare doelstellingen voor 2025:
D1 50% verminderde CO_2 uitstoot;
D2 In nieuwe tuinbouwgebieden klimaatneutraliteit en 75% hergebruik water;
D3 30% energiebesparing;
D4 Gebruik duurzame energie 30%;
D5 Hergebruik 75% reststoffen en afval;
D6 Nul emissie gewasbeschermingsmiddelen.

Strategie:
- De Greenport Aalsmeer wil een faciliterende, stimulerende en verbindende rol naar en tussen partijen hebben. Herstructureringsprojecten en duurzaamheidsprojecten versterken elkaar en ontstaan 'Bottom-up' vanuit het bedrijfsleven. Er wordt strategisch aangesloten bij landelijke strategieën en projecten, zoals Greenport Holland en Topteam Tuinbouw, en provinciaal beleid.

Projectenschema

Nr.	Project	Eigenaar	Rol Greenport	Middelen FTE /€	Toelichting	1e Actie	Wie	Doel
A1	***OCAP CO_2 leiding***	LTO	Aanjagen		Verduurzaming van de glastuinbouw krijgt alleen kans als externe CO2 geleverd kan worden tegen een concurrerende prijs	Inventarisatie CO2 behoefte	OCAP, LTO, SGN, Tuinders, Greenport	D1,

					als voorwaarde voor duurzame energieopties zoals aardwarmte, (semi-)gesloten kassen en restwarmte een kans			
A2	***Hoge temperatuur opslag***	SGN	Aanjagen		Voor het optimaal inzetten van restwarmte is opslag in de bodem een voorwaarde. Restwarmte is echter van een hogere temperatuur als bij warmte-koude opslag. Hiervoor is een provinciale vergunning benodigd.	Lobby provincie Noord-Holland	SGN, Greenport, Provincie, gemeente Haarlemmermeer	D4
A3	***Biomassa***	Gem.Hmmr	Aanjagen		Doel is om als GPA te faciliteren bij het realiseren van een biomassacentrale in de GPA regio.	Projecten definiëren	Meerlanden, gemeenten, Greenport, “afnemers” (waaronder tuinders),	D4, D5
A4	***Geothermie***	Productschap Tuinbouw?	Aanjagen		Doel is om een proefboring te doen naar een bron van geothemie en het rendement en de technieken toe te passen binnen de GPA regio	PvA	SGN, Greenport, Provincie, gemeente Haarlemmermeer	D4
A5	***Warmtenet***	Gem.	Aanjagen		Doel is een	PvA	Greenport,	

		Amstelveen			warmtevisie te ontwikkelen tbv uitbreiding warmtenet		gemeente Amstelveen	
A6	***Kennisdelen***	Gem. Hmmr	Initiëren		Benadrukken bedrijfseconomische kant en realiteitswaarde. Vraag gestuurd	PvA	Greenport, tuinders	Strategie
B1	***Water***	LTO/SGN	aanjagen		Invulling geven aan een neutrale waterbalans		SGN, Tuinders, gemeente Haarlemmermeer, Greenport	D2
B2	***Warmtekracht-koppeling***	LTO	aanjagen		WKK levert warmte en elektriciteit (en CO_2) met hoog rendement. Hierdoor dalen het energieverbruik en CO2-uitstoot. Met een goed uitgevoerde WKK kan 10 tot 20 % energiebesparing gerealiseerd worden. In een kas met een enorm oppervlakte is dit een gigantische besparing. Bedrijfseconomisch staat de WKK onder druk.		Tuinders, LTO, Greenport	D1, D3
B3	***Warmte-koude***	LTO	aanjagen		WKO is een techniek		Tuinders, LTO,	D3

	opslag				waarbij met warmtewisselaars warmte uit de kas geoogst en opgeslagen wordt in aquifers in de grond. Je gebruikt de warmte optimaal als je hem doorlevert volgens het cascade-principe		Greenport	
D1	***Uitvoeringsagenda 2012-2016 Topsectoren Tuinbouw***	Topsector Tuinbouw en Uitgangs-materialen	Monitoren en aanjagen		4 innovatiethema's: - Meer met minder - Voedselveiligheid en –zekerheid - Gezondheid en welbevinden - Samenwerkende waardeketen	Regulier overleg	Greenport, LTO	Strategie

Samenhang andere thema's:

Nr.	Project	Bereikbaarheid	Ruimte	Arbeidsmarkt	Onderwijs	Innovatie	Positionering
A1	***OCAP CO_2 leiding***		inpassing				
A2	***Hoge temperatuur opslag***						
A3	***Biomassa***		inpassing				
A4	***Geothermie***						
A5	***Warmtenet***						
A6	***Kennisdelen***				Vraagstelling div. acties	Vraaggestuurd, div. acties	
B1	***Water***						
B2	***Warmtekracht-koppeling***						
B3	***Warmte-koude opslag***						
D1	***Uitvoeringsagenda 2012-2016***					Inzet op 4 innovatiethema's	
	Overig	Lean and green					
	Overig	Biofuels					

Planning

Nr.	Project	2013	2014	2015	2016
A1	***OCAP CO_2 leiding***	→	→	→	→
A2	***Hoge temperatuur opslag***	→	→	→	→
A3	***Biomassa***	→	→	→	→
A4	***Geothermie***	→	→	→	→
A5	***Warmtenet***	→	→	→	→
A6	***Kennisdelen***	→	→	→	→
B1	***Water***	→	→	→	→
B2	***Warmtekracht-koppeling***	→	→	→	→
B3	***Warmte-koude opslag***	→	→	→	→
D1	***Uitvoeringsagenda 2012-2016***	→	→	→	→

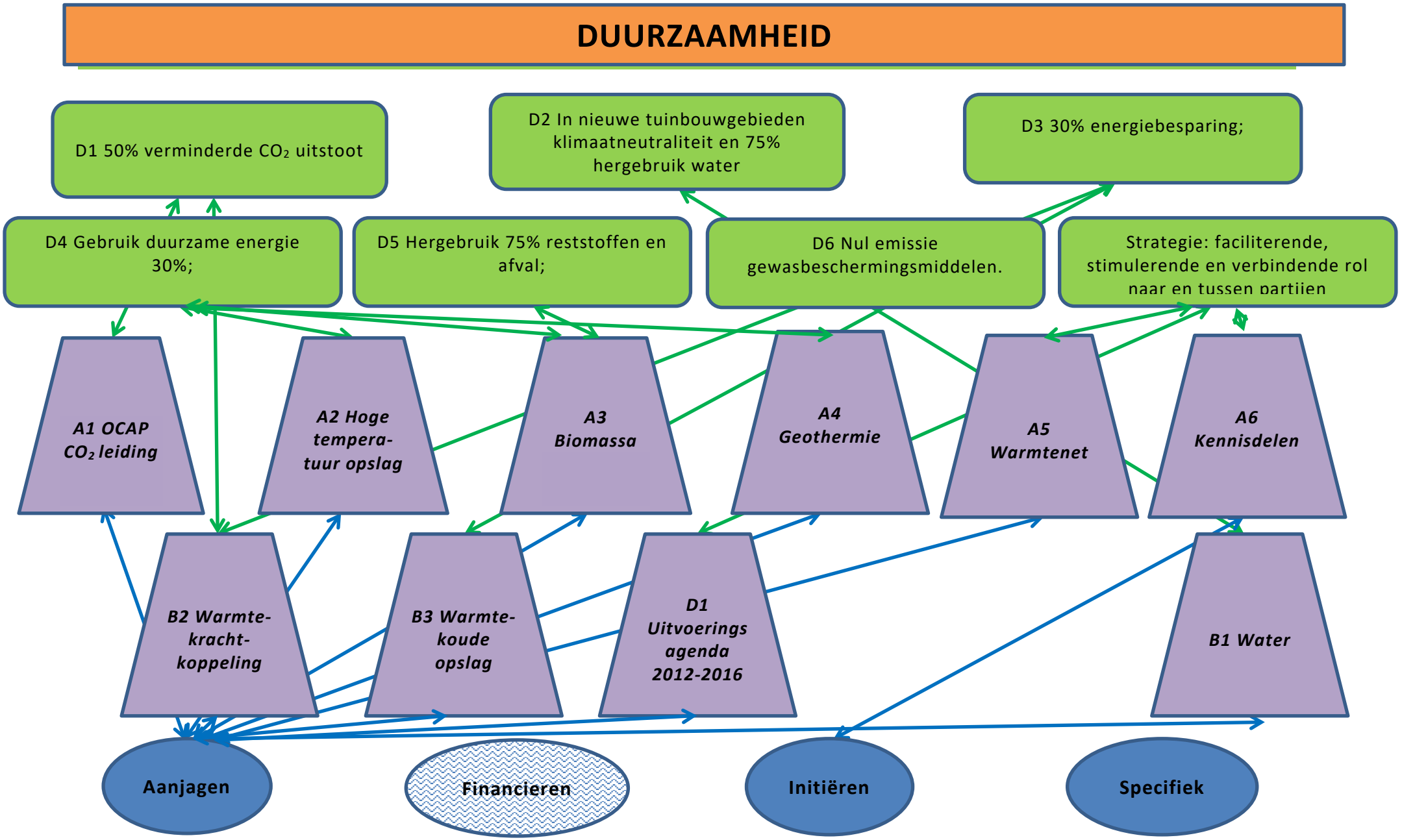
DUURZAAMHEID
D1 50% verminderde CO_2 uitstoot
D2 In nieuwe tuinbouwgebieden klimaatneutraliteit en 75% hergebruik water
D3 30% energiebesparing;
D4 Gebruik duurzame energie 30%;
D5 Hergebruik 75% reststoffen en afval;
D6 Nul emissie gewasbeschermingsmiddelen.
Strategie: faciliterende, stimulerende en verbindende rol naar en tussen partijen
A1 OCAP CO_2 leiding
A2 Hoge tempera-tuur opslag
A3 Biomassa
A4 Geothermie
A5 Warmtenet
A6 Kennisdelen
B2 Warmte-kracht-koppeling
B3 Warmte-koude opslag
D1 Uitvoerings agenda 2012-2016
B1 Water
Aanjagen
Financieren
Initiëren
Specifiek

GREENPORT *Aalsmeer*

Uitvoeringsprogramma 2013-2016 Greenport Aalsmeer: samenwerken aan een bloeiend perspectief!

Inhoudsopgave

1	Uitvoeringsprogramma Ruimte	5
2	Uitvoeringsprogramma Bereikbaarheid	11
3	Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid	17
4	Uitvoeringsprogramma Arbeidsmarkt	23
5	Uitvoeringsprogramma Onderwijs	29
6	Uitvoeringsprogramma Innovatie	35
7	Uitvoeringsprogramma Positionering en Imago	41
8	Uitvoeringsprogramma Longlist	47

GREENPORT *Aalsmeer*

1

Uitvoeringsprogramma Ruimte

Zijn nieuwe weg!
Provincie Noord-Holland
Fly-over Legmeerdijk Gereed eind 2011
info 0800 - 0200 600
www.n201.info
201
DE NIEUWE N201.
WEG VAN IEDEREEN

Thema Ruimte

Duo bestuurders: Marrien Muilwijk, Jaap Bond, Jeroen Verheijen
Ambtelijk trekker: Wiebe van de Lagemaat
Doelstelling: Zorgen voor voldoende en passende ruimte voor alle activiteiten van het sierteeltcluster, modernisering verouderde glasgebieden en concentratie gespreid glas met ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid als harde randvoorwaarden.
Subdoelstellingen:
R1 Voldoende en passende ruimte sierteeltcluster
R2 Modernisering verouderde glastuinbouw
R3 Concentratie van verspreid glas
R4 Evenwichtige ontwikkeling nieuw glas
R5 Evenwichtige ontwikkeling sierteelt gerelateerde bedrijventerreinen
Randvoorwaarden:
- Ruimtelijke kwaliteit
- Duurzaamheid
Strategie:
- Betere regionale afstemming en samenwerking
Projectenschema:

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
A	*Onderzoek beschikbare ruimte sierteelt (aanbodzijde)*					
A1	Bestaande kernglastuinbouwgebieden	Gemeente Uithoorn	Een werkbaar systeem van gegevens over kwantiteit en kwaliteit.	-	provincies NH en ZH, de Greenportgemeenten en LTO	
A2	Nieuwe glastuinbouw gebieden	Gemeente Uithoorn	Een totaalbeeld van de stand van zaken en sturingsmogelijkheden op basis waarvan strategische keuzes gemaakt kunnen worden.	-	provincies NH en ZH, de Greenportgemeenten en LTO	
A3	Herstructuringsgebieden	Gemeente Uithoorn	Een realistisch beeld van de toekomst voor de sierteelt in deze gebieden en mogelijke alternatieve invullingen.	-	provincies NH en ZH, de Greenportgemeenten en LTO	
A4	Verspreid glas	Gemeente Uithoorn	Een overzicht van de gebieden met een indicatie van de toekomstmogelijkheden en de mate waarin deze gebieden al dan niet meegerekend moeten worden in het bestaande aanbod voor de sierteelt.	-	provincies NH en ZH, de Greenportgemeenten en LTO	
A5	Veredelingsbedrijven	Gemeente Uithoorn	Inzicht in de locaties, omvang en kenmerken van deze bedrijven, en de invloed daarvan op het aanbod in de sierteelt.	-	provincies NH en ZH, de Greenportgemeenten en LTO	
A6	Nicheteelt	Gemeente Uithoorn	Inzicht in de locaties, omvang en kenmerken van deze bedrijven, toekomstmogelijkheden en de invloed daarvan op het aanbod in de sierteelt.	-	provincies NH en ZH, de Greenportgemeenten en LTO	

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
B	*Analyse vraagzijde*					
B1	Onderzoek ruimte-behoefte sierteelt	Provincie NH	Kwantitatieve en kwalitatieve aspecten meenemen; verder kijken dan de huidige economische situatie	Methodiek bepalen, vraagstelling en afbakening bepalen		R1
C1	Keuze strategie obv vraag en aanbod	Gemeente Uithoorn	Confrontatie vraag en aanbod, met als doel op termijn te komen tot een optimale balans. Afweging koppelen aan regionale opgaven en alternatieve invulmogelijkheden Evt. vastleggen in structuurvisie/visie-kaart	Voorstel en Plan van Aanpak uitwerken		R1, R2, R4
D1	Sierteeltgerela-teerde bedrijventerreinen	Gemeente Uithoorn	Behoefte uitwerken ikv Plabeka. Ook Zuid-Hollandse bedrijventerreinen meenemen. Evt vastleggen in visiekaart	Vraag-aanbod in Nieuwkoop en Kaag en Braassem toevoegen	Stadsregio Amsterdam Provincie gemeenten	R5
E1	Inpassing ruimtelijke aspecten andere thema's	Gemeente Uithoorn	Inzicht in de ruimtelijke consequenties van keuzes die bij andere thema's in de uitvoeringsagenda aan de orde zijn. Evt. vastleggen in structuurvisie/visiekaart	Dwarsverbanden destilleren en opnemen in uitvoeringsprogramma, ruimtelijke component bepalen.		Rand voor-waarden
F1	Overzicht instrumentarium	Gemeente Uithoorn	Inzicht in de mogelijkheden voor het inzetten van instrumenten ter ondersteuning van de uitvoering van de projecten. Greenport belangen borgen in andere rijks- en regionale visies, AEB, link met topsectorenbeleid.	Onderzoeksvoorstel en Plan van Aanpak uitwerken		strategie

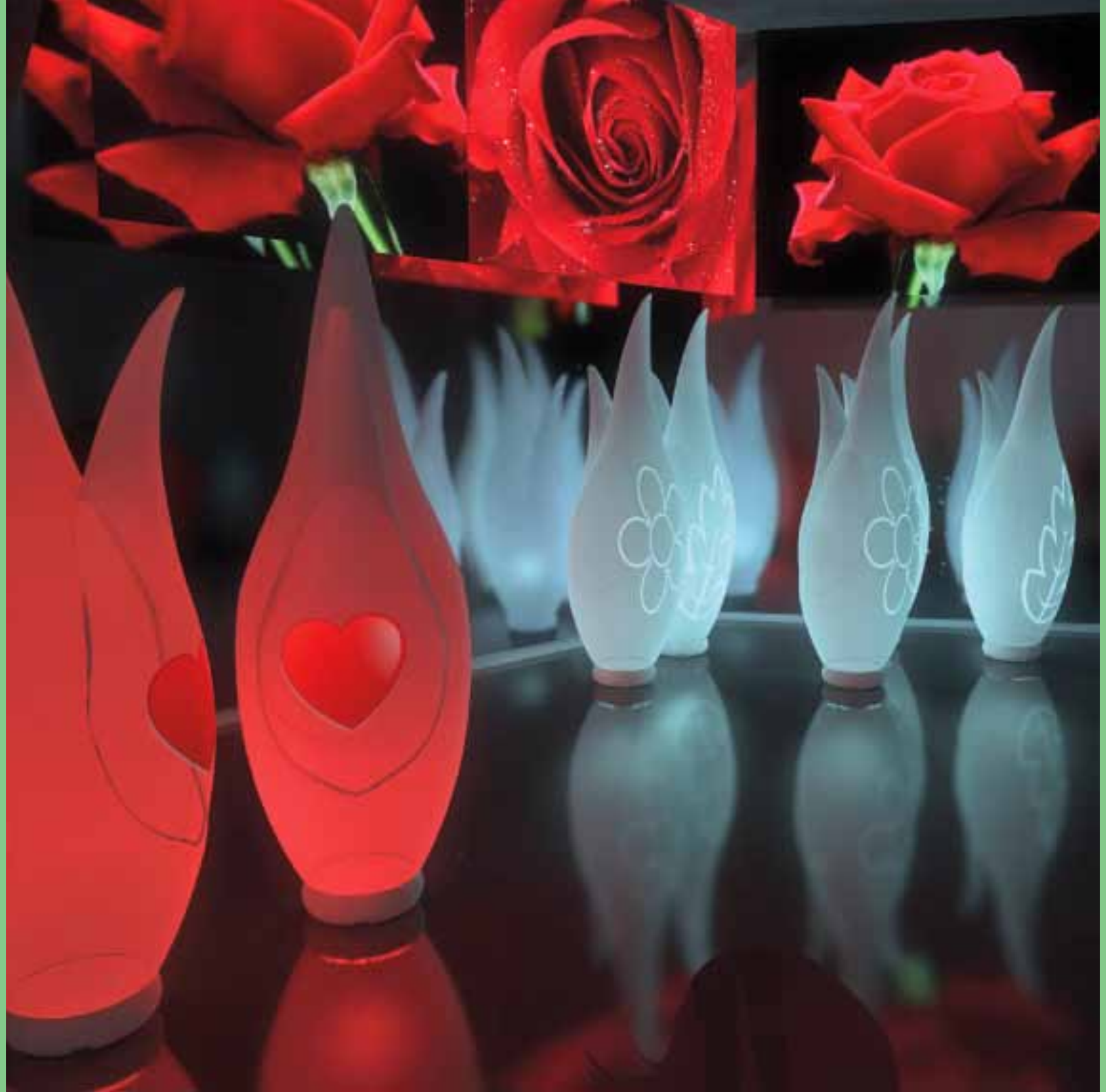

2

Uitvoeringsprogramma Bereikbaarheid

2 Uitvoeringsprogramma Bereikbaarheid

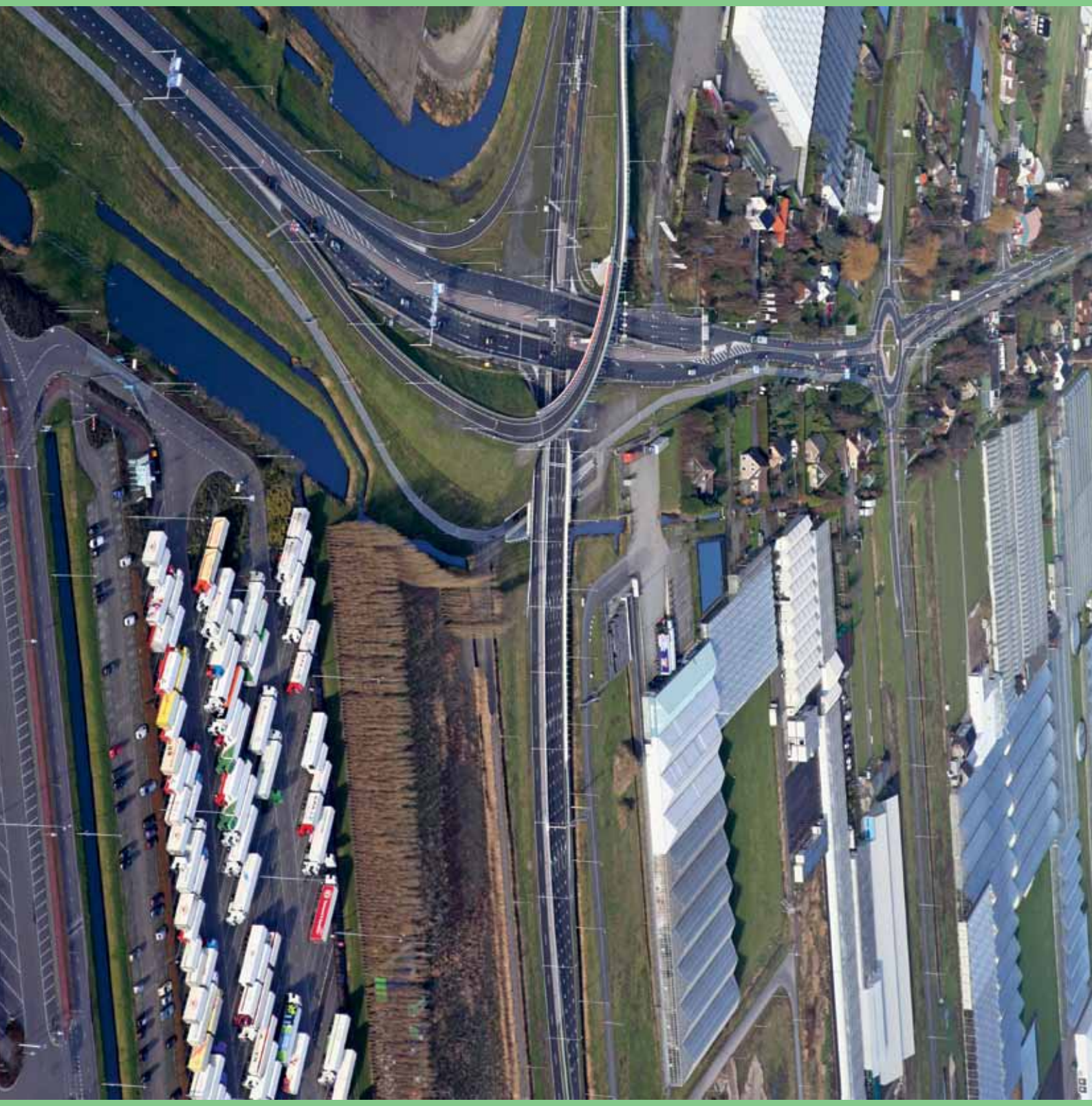

Thema Bereikbaarheid

Duo bestuurders: Arthur van Dijk, Herman de Boon
Ambtelijk trekker: Frouwien Oudkerk, Coen Meijeraan
Doelstelling: Zorgen voor een uitstekende en duurzame bereikbaarheid via verschillende, goed op elkaar aansluitende modaliteiten
Subdoelstellingen:
B1 Investeren in infrastructuur
B2 Verduurzaming (elektrisch vervoer, schonere brandstoffen, innovatieve logistieke concepten, betere houdbaarheidstechnieken, effectievere samenwerking)
B3 Informatievoorziening (naadloos aansluiten sierteeltketens)
Projecten: (selectie, zie voor totaaloverzicht longlist)

I Investeren in infrastructuur

A Capaciteitsverhoging infrastructuur (in volgorde van prioriteit)

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
A1.	OLV Greenport	Prov.NH	Keuze voor tracé, meekrijgen gemeenteraad Aalsmeer en start uitvoering	Bestuurlijk overleg organiseren tussen Van Dijk, Post en Verburg. Achteruitgang als uitgangspunt nemen + projectleider aan wijzen	Haarlemmermeer	B1
A2.	N201 ++	Prov.NH	Zorgen dat de oostwaartse verbinding van de Greenport op de provinciale en landelijke agenda komt	Cockpit ACT en stuurgroep GPA druk laten zetten op GS NH op basis van eigen documenten prov. NH	Thematrekkers	B1
A3.	Amstelveenlijn (tram) doortrekken naar Aalsmeer / Uithoorn	Stadsregio	OV verbinding tot in het hart van de Greenport versterkt bereikbaarheid voor medewerkers en verlaagt verkeersdruk	Besluitvormingsproces BDU en MIRT in kaart brengen inclusief beïnvloedingsmogelijkheden	Amstelveen, Uithoorn	B1

B Benutten infrastructuur

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
B1.	Doorstroming op OLV / Verlegde N201	Prov.NH	In de OLV Greenport begroting is ca. 1 mln. euro opgenomen voor benuttingsmaatregelen op het tracé Schiphol – Greenport Aalsmeer	Overleg tussen prov. NH / ACT en GPA bijeenroepen	SADC, FloraHolland, provincie, programmabureau	B2, B3
B2.	Connectiviteit met Amsterdamse haven	Stadsregio / Prov.NH	Voor multimodaal vervoer is een goede bereikbaarheid van spoor- en binnenvaartterminals in de haven van groot belang. Dat kan door doorstroming op N201-A5-A10 te verbeteren.	Samen met haven Amsterdam, Schiphol en ACT onderzoeken van mogelijkheden om doorstroming te verbeteren	Haven Asd, Schiphol, SADC, gemeenten, programmabureau	B2, B3

II Verduurzaming

C Multimodaal vervoer

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
C1.	Bloemenimport Schiphol	Schiphol	Een aanzienlijk deel van de import van bloemen loopt via België. Door na te gaan waarom dit gebeurt, kunnen maatregelen genomen worden om stromen om te buigen richting Schiphol	Overleg met Schiphol plannen om onderzoeksvraag te bespreken		B2
C2.	Bundeling multimodale vervoersstromen	FloraHolland/ gem Hlm	Multimodale projecten kunnen grootschaliger en efficiënter worden opgepakt als we aanhaken op grote vervoersstromen van (lucht)havenbedrijven als Tata Steel, Cargill en DHL	Overleg plannen tussen stakeholders haven, luchthaven en GPA	FloraHolland, gemeenten, Schiphol, bedrijven, programmabureau	B2
C3.	Container Handling Point	FloraHolland/ gem HLM	Een toename van multimodaal vervoer leidt tot een toename van containers. Voor de verwerking en opslag van de containers zijn nog geen faciliteiten	Onderzoek doen naar verwachte vraag, opzet 'handling point' en mogelijke locaties	Gemeenten, Programmabureau	B2

D Verminderen CO_2 uitstoot

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
D1.	Liquified Bio Gas	De Meerlanden / De Winter	Enkele vrachtwagens rijden al op biogas ('running on flowers'); mogelijkheden onderzoeken om op te schalen	Onderzoek naar capaciteit biogas en beste locaties vulpunten	Gemeente Haarlemmer-meer, programma-bureau	B2

BLOOMIN' HOLLAND

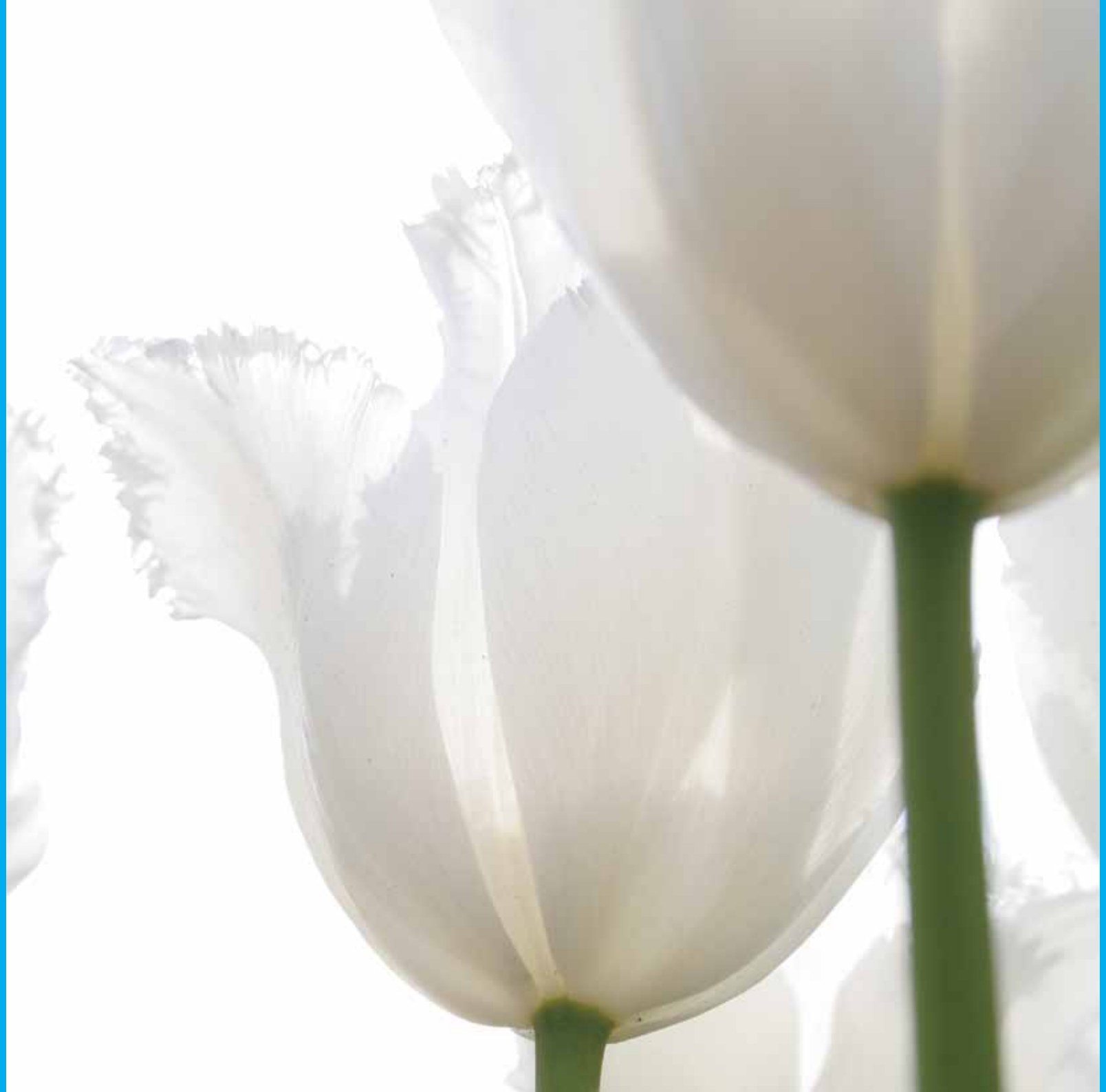

3

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid

3 Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid

Thema Duurzaamheid

Duo bestuurders: Marrien Muilwijk, John Nederstigt
Ambtelijk trekker: Ingrid Leemans
Doelstelling: In Greenport Aalsmeer gaat duurzame en economische ontwikkeling hand in hand, waarbij met oog voor People, Planet en Profit kringlopen worden gesloten, hernieuwbare energiebronnen worden ingezet en emissies worden geminimaliseerd.
Subdoelstellingen: De ambitie is vertaald naar de volgende concrete en meetbare doelstellingen voor 2025:

D1 50% verminderde CO_2 uitstoot;
D2 In nieuwe tuinbouwgebieden klimaatneutraliteit en 75% hergebruik water;
D3 30% energiebesparing;
D4 Gebruik duurzame energie 30%;
D5 Hergebruik 75% reststoffen en afval;
D6 Nul emissie gewasbeschermingsmiddelen.

Strategie:
- De Greenport Aalsmeer wil een faciliterende, stimulerende en verbindende rol naar en tussen partijen hebben. Herstructureringsprojecten en duurzaamheidsprojecten versterken elkaar en ontstaan 'Bottom-up' vanuit het bedrijfsleven. Er wordt strategisch aangesloten bij landelijke strategieën en projecten, zoals Greenport Holland en Topteam Tuinbouw, en provinciaal beleid.

Projectenschema:

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
A1	OCAP CO2 leiding	LTO	Verduurzaming van de glastuinbouw krijgt alleen kans als externe CO2 geleverd kan worden tegen een concurrerende prijs als voorwaarde voor duurzame energieopties zoals aardwarmte, (semi-)gesloten kassen en restwarmte een kans	Inventarisatie CO2 behoefte	OCAP, LTO, SGN, Tuinders, Greenport	D1,
A2	Hoge temperatuur opslag	SGN	Voor het optimaal inzetten van restwarmte is opslag in de bodem een voorwaarde. Restwarmte is echter van een hogere temperatuur als bij warmte-koude opslag. Hiervoor is een provinciale vergunning benodigd.	Lobby provincie Noord-Holland	SGN, Greenport, Provincie, gemeente Haarlemmermeer	D4
A3	Biomassa	Gem.Hmmr	Doel is om als GPA te faciliteren bij het realiseren van een biomassacentrale in de GPA regio.	Projecten definiëren	Meerlanden, gemeenten, Greenport, "afnemers" (waaronder tuinders),	D4, D5
A4	Geothermie	Productschap Tuinbouw?	Doel is om een proefboring te doen naar een bron van geothemie en het rendement en de technieken toe te passen binnen de GPA regio	PvA	SGN, Greenport, Provincie, gemeente Haarlemmermeer	D4

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
A5	Warmtenet	Gem. Amstelveen	Doel is een warmtevisie te ontwikkelen tbv uitbreiding warmtenet	PvA	Greenport, gemeente Amstelveen	
A6	Kennisdelen	Gem. Hlm	Benadrukken bedrijfseconomische kant en realiteitswaarde. Vraag gestuurd	PvA	Greenport, tuinders	Strategie
B1	Water	LTO/SGN	Invulling geven aan een neutrale waterbalans		SGN, Tuinders, gemeente Haarlemmermeer, Greenport	D2
B2	Warmtekracht-koppeling	Tuinders	WKK levert warmte en elektriciteit (en CO2) met hoog rendement. Hierdoor dalen het energieverbruik en CO2-uitstoot. Met een goed uitgevoerde WKK kan 10 tot 20 % energiebesparing gerealiseerd worden. In een kas met een enorm oppervlakte is dit een gigantische besparing. Bedrijfseconomisch staat de WKK onder druk.		Tuinders, LTO, Greenport	D1, D3
B3	Warmte-koude opslag	Tuinders	WKO is een techniek waarbij met warmtewisselaars warmte uit de kas geoogst en opgeslagen wordt in aquifers in de grond. Je gebruikt de warmte optimaal als je hem doorlevert volgens het cascade-principe		Tuinders, LTO, Greenport	D3
D1	Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen: Uitvoeringsagenda 2012-2016	Topsector Tuinbouw en Uitgangs-materialen	4 innovatiethema's: - Meer met minder- Voedselveiligheid en –zekerheid - Gezondheid en welbevinden - Samenwerkende waardeketen	Regulier overleg	Greenport, LTO	Strategie
D2	Programma Innovatief en duurzaam ondernemen in de Agrofood- en tuinbouwsector	Syntens	Het programma stimuleert duurzame en gezonde marktgerichte innovaties in de topsectoren Agro&Food en Tuinbouw & Uitgangs-materialen	kennisdelen	Greenport	strategie
D3	Programma Kas als Energiebron	Platform Kas als Energiebron	De samenwerkende partijen streven naar een samenhangende aanpak van duurzaamheid voor de sector d.m.v. de duurzamheidsagenda 2011-2015.	Kennisdelen, lobby	Greenport, LTO	strategie
D4	Het nieuwe Telen	Tuinders, Productschap Tuinbouw	Het nieuwe Telen (HNT) is een energiezuinige teeltwijze met een optimale productie waarbij het gewas centraal staat en onnodig verbruik van fossiele brandstoffen centraal staat	kennisdelen	LTO	strategie

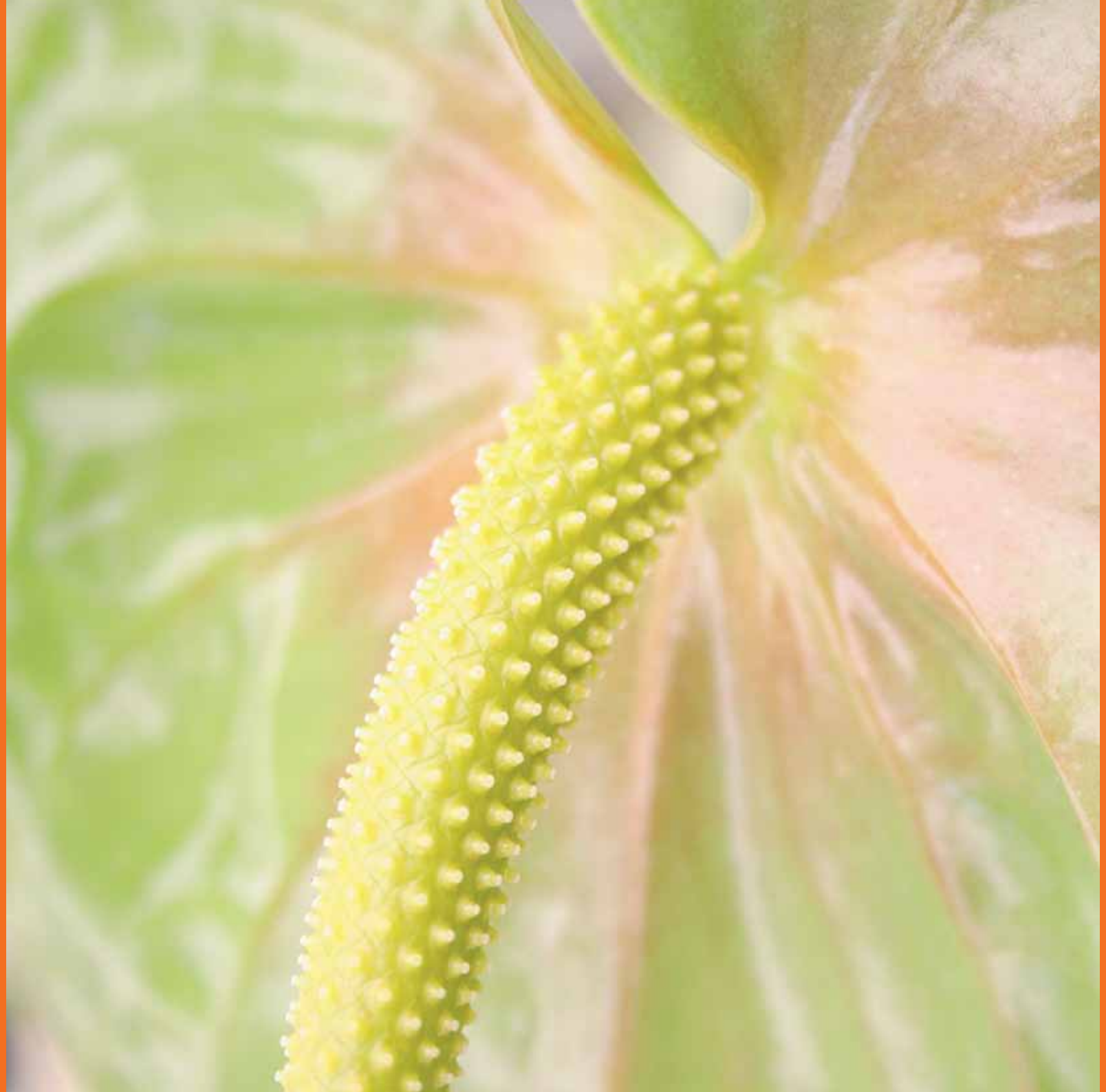

4

Uitvoeringsprogramma Arbeidsmarkt

4 Uitvoeringsprogramma Arbeidsmarkt

Thema Arbeidsmarkt

Duo bestuurders: Dick Hulsebosch, Ad Verburg
Ambtelijk trekker: Gerard Castelein
Doelstelling: Zorgen voor een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en voldoende personeel om zowel 'groene' als 'grijze' vacatures op te vullen
Subdoelstellingen:
A1 Tekorten aan personeel oplossen
A2 Continueren waardevolle initiatieven, bijvoorbeeld gericht op intensivering samenwerking arbeidsmarkt en onderwijs
A3 De mogelijkheden voor de inzet van arbeidsmigranten verbeteren

NB: er is sprake van complementariteit tussen de doelstellingen en acties vanuit het thema arbeidsmarkt met het thema onderwijs. Projecten ten behoeve van het realiseren van doelstelling A2 zijn bij het thema Onderwijs uitgewerkt.

Projectenschema:

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
1	Huisvesting arbeidsmigranten	Aalsmeer	Verbeteren mogelijkheden inzet arbeidsmigranten door aanbieden van verschillende vormen van flexibele huisvesting. Bestuurders, corporaties en werkgevers/uitzenders met elkaar afspraken laten maken die leiden tot de realisatie van meerdere huisvestingsplekken (bestuurlijke conferenties en convenant) Handhaving op ongewenste huisvesting, afstemmen tussen gemeenten om ongewenste effecten te voorkomen en (gevoel van) overlast binnen lokale gemeenschappen terugdringen.	• Inventarisatie behoefte en realiseren X-aantal bedden in de regio Greenport Aalsmeer • Organiseren 2e bestuurlijke conferentie januari 2012 voor concretiseren acties en afspraken	Ministerie BZK/adviescentrum Flexwonen voor Arbeidsmigranten, Ondernemers Greenport/ glas-tuinbouw, woningcorporaties, particuliere huisvesters, uitzendbranche, projectontwikkelaars, gemeenten Greenport Provincie Noord-Holland (o.a. regels huisvesting Buiten Bebouwd Gebied),	A1, A3
2	Opstarten Werk gelegen heids project	Greenport Werkgevers-servicepunt Amstel-Venen (projectleider Marjorie Bulthuis)	Kleinschalig werk gelegen heidsproject, vraaggestuurd opgezet vanuit behoeften van de werkgever en starten met gemotiveerde werknemers arbeidskrachten uit verschillende doelgroepen (uitkeringsgerechtigden). Inzetten op een duurzame arbeidsrelatie Kleinschalige opstart: bij succes uitrollen. Aanschrijven bedrijven, ontzorgen werkgever bij administratie etc.,	• Contact leggen met/aanschrijven van 20 toonaan-gevende bedrijven binnen de Greenport Aalsmeer • Proefproject bij 3 bedrijven. • Rol projectbureau: Onder de aandacht brengen van project bij ondernemers (Greenport Café),	Greenport Werkgevers-servicepunt Amstel-Venen, Tuinders, Projectbureau	A1

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
3	Bevordering aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt		Uitvoeren van vraaggestuurd onderzoek naar de activiteiten ter bevordering van aansluiting onderwijs- arbeidsmarkt. Doel: betere onderbouwing in welke mate de huidige projecten bij-dragen aan de doelstellingen.	dialoog met ondernemers over hun vragen en wensen.		A2

BLOOMIN
oard
nd Noord

5

Uitvoeringsprogramma Onderwijs

5 Uitvoeringsprogramma Onderwijs

Thema Onderwijs

Duo bestuurders: Trudy Veninga, Gijs Kok
Ambtelijk trekker: Gerard Kooiman
Doelstellingen onderwijs (en arbeidsmarkt):

O1 Kwalitatief: zorgen voor een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt
O2 Kwantitatief: zorgen voor voldoende personeel voor zowel 'groene' als 'grijze' vacatures

Opgaven:

- Inzetten op 5 thema's
  - Aantrekkelijk werkgeverschap en imago sector
  - Beroepsgericht opleidingsaanbod
  - Leven lang leren
  - Technologie/beta&techniek
  - Internationalisering
- Positieve bekendheid sierteeltcluster (groen en grijs) als uitdagende en kansrijke werkgever, vergroten aantrekkingskracht sector, verbeteren beroepsperspectief
- Stageplekken, werk- en loopbaanmogelijkheden zichtbaar maken, bedrijfsopleidingen
- Concurrentiestrijd met andere sectoren sterker aangaan (met name grijze opleidingen)
- Betere aansluiting (kwantitatief en kwalitatief) onderwijs en bedrijfsleven
- Human Capital Agenda

Strategie: Voor de komende jaren een Plan van Aanpak opstellen waarin is aangegeven waar we over 4 jaar willen staan en wat we gaan doen om dat te bereiken: focus, rendement, prioriteit en structuur. Hoe kun je de hoe je de cross overs tussen speerpunten en kennisinstellingen versterken? Expliciet ingaan op de rol en toegevoegde waarde van Greenport Aalsmeer daarbij. Voor de korte termijn: lopende acties doorzetten, conform reeds gemaakte afspraken.

Speerpunten: Veredeling, Logistiek en Internationale Handel

Projectenschema:

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
0	Bevordering aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt		Uitvoeren van vraaggestuurd onderzoek naar de activiteiten ter bevordering van aansluiting onderwijs- arbeidsmarkt. Doel: betere onderbouwing in welke mate de huidige projecten bijdragen aan de doelstellingen.	• dialoog met ondernemers over hun vragen en wensen.		
1	Lespakket + begeleiding voor basisonderwijs	?	Ontwikkelen lespakket met bijbehorende acties tbv kennismaken met en ontdekken van flowers. Opbouw netwerk basisscholen	Verbinding leggen met MBO,HBO etc tbv lespakketten	Middelbaar en hoger beroepsonderwijs, basisscholen, onderwijsinstellingen	O2
2	HortiFair carriereplaza (HCA Talent for Flowers)	MBO+HBO Groenonderwijs	Kennismaken met vervolgopleidingen en bedrijfsleven (1000 Havo en VWO leerlingen)	Overleg met betrokken partijen agenderen: doorbraak nodig om dit structureel te maken. Organisatie moet bij voortgezet onderwijs	KvK Amsterdam, HASsen, HortiFair, PT, Middelbare scholen, programmabureau	O2

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
3	Groene Hart Academie (HCA Talent for Flowers)	Groene Hart Academie	Bekendheid sector en kennis-ontwikkeling: verbinden kennisvraagstukken (ic uit de regio/ Groene Hart) met onderwijs. Tot stand brengen crossover vanuit de sector met "grijze" opleidingen: 80 studenten gaan in 10 weken innovatievragen van ondernemers beantwoorden.	Implementeren van de cases in het onderwijs	Groene Hart Academie, Wellant college, Hogeschool Inholland Delft, IPC Groene Ruimte, gemeente Nieuwkoop, Kvk Amsterdam, programmabureau	O2, O1
4	Harvard Businesscases Flowers (HCA Talent for Flowers)	KvK	Bekendheid sector als werkgever bij "niet groene" opleidingen vergroten: 400 studenten werken een businesscase uit.	Implementeren van de eerste cases in het onder wijs. Overzicht genere-ren van concrete vragen/ onderzoeksthema's vanuit het bedrijfsleven	HBO: InHolland, HvA (mn studenten economie), KvK Amsterdam, programmabureau	O1, O2
5	Innovatiemotor GPA/Innovatieklas		Regionaal expertisenetwerk voor uitwisseling kennis en expertise, stages en leeronderzoeken. Reeds één Innovatieklas afgerond. Financiering vanuit Innovatiemotor.	Opzetten 2e en 3e Innovatieklas	Ondernemers, onderwijs/kennisin-stellingen, intermediairs , brancheorganisaties:	O1
6	Green Life siences HUB/Green Student Lab	UvA/VU	Ontwikkelen en implementeren van de wetenschappelijke ontwikkelingen uit "rode levenswetenschappen" in groene wetenschappen, zoals DNA		UvA, KvK Amsterdam en NAK-tuinbouw, ondernemers, onderwijs/kennisin-stellingen	O1
7	Opstellen Plan van Aanpak 2014 - 2016	KvK Amsterdam	Opstellen Plan van Aanpak 2014 -2016, o.b.v. analyse van de huidige situatie, "evaluatie" lopende activiteiten en initiatieven.	Uitvoeren evaluatie lopende projecten		
8	Aanhaken andere/lopende agenda's	Programma-bureau	De meeste acties zijn opgestart vanuit een bredere agenda, bijvoorbeeld Human Capital Agenda van de AEB en landelijke acties en campagnes als "It's alive". Vanuit Greenport Aalsmeer nagaan hoe je inbreng kunt leveren bij het opstellen van de agenda en een rol kunt spelen bij de uitvoering ervan: wat is het aanbod? Wat kunnen we lokaal gebruiken en hoe doen we dat?	Inventarisatie lopende acties: doelstellingen, projecten, mogelijkheden om aan te haken		

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
9	ERFO aanvraag 2020	Programma bureau	Op basis van het op te stellen Plan van Aanpak in 2013-2014 een aanvraag voorbereiden voor Greenport Aalsmeer / greenport breed (dus niet voor individuele acties) voor EFRO (indienen 2014). Daarbij gebruik maken van: • Uitkomsten evaluatie: lessons learned, aangescherpt programma. • Doelstellingen greenportvisie en focus op de speerpunten (veredeling, logistiek, internationale handel). • Toegespitst op de verschillende doelgroepen. • Toegespitst op het innovatieve karakter / vakmanschap van de sector.		Programmabureau, KvK Amsterdam, onderwijs / kennisinstellingen, innovatief bedrijfsleven	

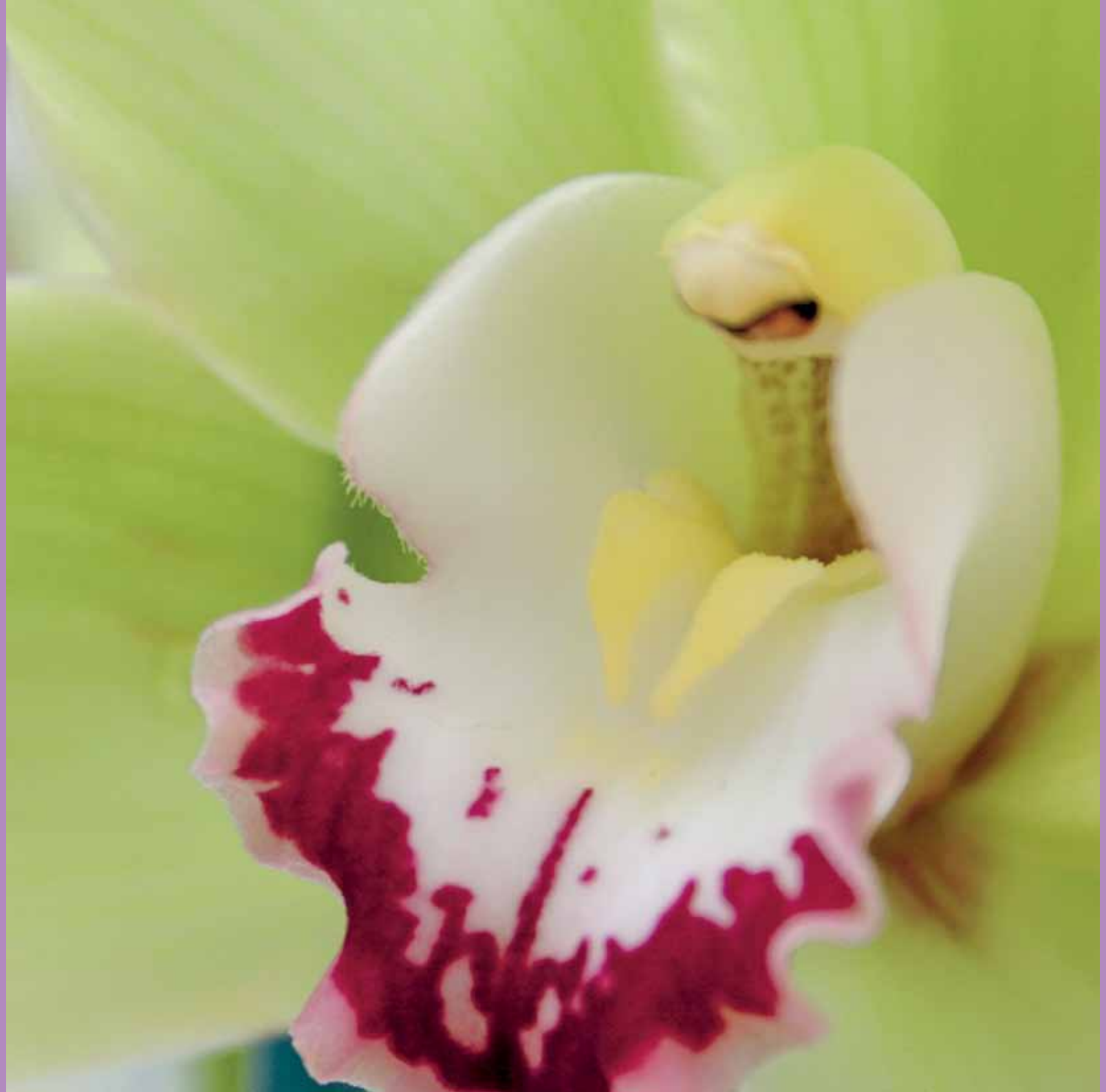

6

Uitvoeringsprogramma Innovatie

6 Uitvoeringsprogramma Innovatie

Thema Innovatie

Duo bestuurders: Marcel Brans en Jan Willem Groot.
Ambtelijk trekker: Gerard Kooiman
Doelstellingen Innovatie (en kennis)

I1 Kwalitatief: zorgen voor een optimale aansluiting tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven, waardoor het bedrijfsleven sneller innoveert
I2 Kwantitatief: zorgen voor meer toegevoegde waarde en verlaging van de kosten

Opgaven:

- Van (inter)nationaal naar regionaal/lokaal
  - Ontsluiten van (inter)nationale kennis voor het lokale en regionale bedrijfsleven (en onderwijsinstellingen). Van europese en landelijke kennisinstituten als universiteiten, hogescholen, TTI's, Agentschap, ministeries, etc naar lokale samenwerkingsverbanden. Te beginnen bij kennisinstituten in de directe omgeving als UvA/VU, Inholland, Wellant etc.
- Bottom-Up
  - Problemen, knelpunten en vragen van ondernemers vertalen dusdanig organiseren dat kennisinstellingnen bijdragen leveren aan het oplossen ervan. Hierbij de hulp van intermediaire organisaties en samenwerkingsverbanden als brancheorganisaties (LTO, VGB) , Naktuinbouw, KvK, Syntens etc..
- Betrokkenheid van het onderwijs bij kennisontwikkeling moet vergroot dmv stages, leer werkplekken, docentstages, lectoraten
- Cross-overs met andere sectoren, met name die in de regio sterk zijn vertegenwoordigd als financieel/zakelijk en creatief.

Strategie: Uitbouwen netwerk van kennisinstellingen, branche- en intermediaire organisaties en het innoverende bedrijfsleven. Vertrekpunten zijn daarbij Green Life Sciences Hub van de kerngroep Flowers van Amsterdam Economic Board en Innovatiemotor Greenport Aalsmeer. Daarnaast kennis opbouwen en gebruikmaken van financieringsfaciliteiten op provinciaal, nationaal en Europees niveau. Deze faciliteiten fungeren als cement tussen verschillende kennis- en intermediaire organisaties.
Voor de korte termijn: lopende acties doorzetten, conform reeds gemaakte afspraken.

Speerpunten: Teeltechniek en veredeling, Logistiek en Internationale Handel

Projectenschema:

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
1	Innovatiemotor Greenport Aalsmeer	Greenport Aalsmeer	Project om innovaties door mn MKB sierteeltbedrijven te versnellen. Project start najaar 2012 en duurt tot en met 2015	Project loopt. Grote kick-off op 20 november in Waterdrinker.	KvK Amsterdam, programmabureau, Syntens, WUR, SIGN, Inholland, Stichting Ontwikkelcentrum,	I1, I2
2	Pilot Groene Innovatie Toonbank onderdeel Green Life Sciences Hub	Universiteit van Amsterdam	Beantwoording van onderzoeksvragen van sierteeltbedrijven door Uva	Project is in 2012 gestart en loopt in 2013 af. Voor continuering is structureel geld nodig	Provincie Noord-Holland, KvK Amsterdam, programmabureau Individuele telers	I2
3	Green Forensics (Variety en Pathogen Tracer) onderdeel Green Life Sciences Hub	UvA/Naktuinbouw	Nieuwe DNA-technieken vertalen naar de plantenveredeling tbv vaststellen identiteit van plantenrassen (octrooi/kwekersrecht) en plantenziekten	Voorstel gehonoreerd. Wacht op administratieve afhandeling	Amsterdam Economic Board, KvK Amsterdam, PRES, B&W Amsterdam Individuele telers	I1, I2

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
4	Green Forensics (Origin Tracer) onderdeel Green Life Sciences Hub	UvA/Naktuinbouw	Toepassen van massaspectrometrie (isotopensamenstelling) tbv herkomstbepaling .	Projectvoorstel Clusterregeling Opzetten 2e en 3e Innovatieklas	Provincie Noord-Holland, telers, Amsterdam Economic Board	I1, I2
5	Green Life Sciences Hub Toegepast Onderzoek	UvA	DNAprofielen voor plantenrassen opstellen	Groepen belanghebbende telers organiseren	Provincie, greenport NHN, LTO, programmabureau	I1

7

Uitvoeringsprogramma
Positionering en Imago

7 Uitvoeringsprogramma Positionering en Imago

Thema Positionering en Imago

Duo bestuurders: Gijs Kok, Theo van Eijk
Ambtelijk trekker: Sander van Voorn
Doelstelling: Sterke positionering van Greenport Aalsmeer binnen en buiten de regio om bekendheid en draagvlak te vergroten, middelen aan te trekken en andere clusters te inspireren en om de samenwerking aan te gaan
Subdoelstellingen:
P1 Bekendheid en draagvlak vergroten
P2 Middelen aantrekken
P3 Inspireren clusters tot samenwerking
Strategie: Bewustzijn versterken bij de bestuurders , thematrekkers en communicatieadviseurs dat hun projecten bijdragen aan het verbeteren van de positionering en imago van het sierteeltcluster en het samenwerkingsverband. Alle stakeholders committeren zich aan de werk- en huisstijlafspraken zoals gemaakt in de werkgroep Communicatie Greenport Aalsmeer.
Projectenschema:

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
A1	Regie pakken vanuit het programmabureau op alle communicatieuitingen door gebiedspartners/in projecten	Programma bureau	1. Inspireren, motiveren, aanjagen van de communicatieadviseurs per project; 2. Samen sparren over de mogelijk in te zetten communicatiemid-delen per project 3. Bewaken van de huisstijl / positionering (dwarsverbanden signaleren). 4. Overzicht houden op alle uitingen (regie) 5. Input vanuit projecten voor lobby en communicatieplan greenport Resultaat: regie is gericht op afstemming, stimuleren en enthousiasmeren "gaan vanzelf"	• Uitvoeringscapaciteit bij programmabureau regelen • Werkafspraken afstemmen • Opstellen activiteiten / communicatiekalender ter voorkoming van kannibalisme	Programmabureau , gemeenten, LTO/SGN, provincie	P1, strategie
B1	Lobby, in samenspraak met de thema's	Programma bureau	1. Zitten alle bestuurders bij de juiste overlegvorm? 2. Is de Regio voldoende vertegenwoordigd (GP International/ BUZA, handelsmissies, Amsterdam Partners 3. Afspreken wie deze afspraken voor GPA afstemt. Regie pakken, wie moeten we nog als partner aanhaken? Hoe komen we tot een optimale inzet van bestuurskracht ikv lobby? Resultaat: optimale GPA vertegenwoordiging in de relevante overleggremia en lobby circuits.	Overzicht opstellen: per thema relevante overlegstructuren. • Hoe zijn we als GPA vertegenwoordigd? • Wanneer wordt er waarover iets besloten in relatie tot onze sector/thema's	Programmabureau, gemeenten, LTO/SGN, provincie Amsterdam Economic Board, Greenport Landelijk, BUZA, Amsterdam Partners, bedrijfsleven....	P1, P2, P3

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
C1	Imagometing	Gemeente Haarlemmermeer, Programmabureau	Hoe is het imago en de bekendheid nu?Beeld van de greenport bij de doelgroepen Overzicht van relevante onderwerpen per doelgroepoverzicht van de communicatieactiviteiten waarmee we de doelgroepen het beste bereiken	1e 0-meting analyse social cloud: hoe wordt er in de social media over GPA gesproken en waar gaat het over?	Gemeente Haarlemmermeer(uitvoering), Programmabureau, overige gemeenten, LTO/SGN, provincie, bedrijfsleven	P1
D1	Communicatie plan voor Greenport Aalsmeer	Programma bureau	Obv de gezamenlijke Communicatiedoelstellingen een actieplan opstellen en uitvoeren, specifiek gericht op de toegevoegde waarde van de Greenport: • Aandacht trekken / belangstelling wekken • Informeren: begrip en Acceptatie vergroten • Betrekken: deelname en participatie vergroten Actieplan uitwerken waarbij acties complementair zijn aan de project-communicatie	De Nieuwjaars-bijeenkomst op 10 januari 2013 'Greenport kweekt de toekomst' (jaarlijks evenement) inplannen en organiseren.	Leden werkgroep communicatie GPA	P1, P2, P3

Uitvoeringsprogramma
Greenport Aalsmeer 2013-2016: de Longlist

8 Uitvoeringsprogramma Greenport Aalsmeer 2013-2016: de Longlist

Uitvoeringsprogramma Greenport Aalsmeer 2013-2016: de Longlist

Longlist Thema Ruimte

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
1	Bestaande kernglastuin-bouwgebieden		Uitwerken ikv Glasmonitor	Vraagstelling en afbakening glasmonitor bepalen + uitvoeringsafspraken maken	Provincie, gemeenten, individuele tuinders	R1
2	Nieuwe glastuin- bouw gebieden		Uitwerken ikv Glasmonitor	Vraagstelling en afbakening glasmonitor bepalen + uitvoeringsafspraken maken	Provincie, gemeenten Haarlemmermeer en Nieuwkoop	R1, R4
3	Herstructurings-gebieden		Uitwerken ikv Glasmonitor	Vraagstelling en afbakening glasmonitor bepalen + uitvoeringsafspraken maken	Provincie, betrokken gemeenten, individuele tuinders	R2
4	Verspreid glas		Projecten ikv ruimte voor ruimte-regeling	Uitvoering Lopende projecten	Gemeente Uithoorn, provincie, overige gemeenten	R3
5	Veredelingsbedrijven		Uitwerken ikv Glasmonitor	Vraagstelling en afbakening glasmonitor bepalen + uitvoeringsafspraken maken	Provincie, betrokken gemeenten, individuele tuinders	R1
6	Nicheteelt		Uitwerken ikv Glasmonitor	Vraagstelling en afbakening glasmonitor bepalen + uitvoeringsafspraken maken	Provincie, betrokken gemeenten, individuele tuinders	R1
7	Onderzoek ruimte-behoefte sierteelt		Kwantitatieve en kwalitatieve aspecten meenemen; verder kijken dan de huidige economische situatie	Methodiek bepalen, vraagstelling en afbakening bepalen	Greenport, individuele tuinders	R1
8	Keuze strategie obv vraag en aanbod		Confrontatie vraag en aanbod, met als doel op termijn te komen tot een optimale balans. Afweging koppelen aan regionale opgaven en alternatieve invulmogelijkheden Evt. vastleggen in structuurvisie/visie-kaart	Plan van aanpak uitwerken	Provincie, gemeenten, Greenport, LTO	R1, R4
9	Sierteeltgerelateerde bedrijventerreinen		Behoefte uitwerken ikv Plabeka. Ook Zuid-Hollandse bedrijventerreinen meenemen. Evt vastleggen in visiekaart	Vraag-aanbod in Nieuwkoop en Kaag en Braassem toevoegen	Stadsregio Amsterdam Provincie gemeenten	R5
10	Inpassing ruimtelijke aspecten andere thema's		Inzicht in de ruimtelijke consequenties van keuzes die bij andere thema's in de uitvoeringsagenda aan de orde zijn. Evt. vastleggen in structuurvisie/visiekaart	Dwarsverbanden destilleren en opnemen in uitvoeringsprogramma, ruimtelijke component bepalen	Gemeente, Greenport	Randvoorwaarden

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
11	Overzicht instrumentarium		Inzicht in de mogelijkheden voor het inzetten van instrumenten ter ondersteuning van de uitvoering van de projec -ten. Greenport belangen borgen in andere rijks- en regionale visies, AEB, link met topsectorenbeleid.	Plan van aanpak uitwerken	Alle gebiedspartners, andere Greenports	strategie

Longlist thema Bereikbaarheid

I Investeren in infrastructuur

A Capaciteitsverhoging infrastructuur (in volgorde van prioriteit)

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
12	OLV Greenport	Prov.NH	Keuze voor tracé, meekrijgen gemeenteraad Aalsmeer en start uitvoering	Bestuurlijk overleg organiseren tussen Van Dijk, Post en Verburg. Achteruitgang als uitgangspunt nemen + projectleider aan wijzen	Haarlemmermeer	
13	N201 ++	Prov.NH	Zorgen dat de oostwaartse verbinding van de Greenport op de provinciale en landelijke agenda komt	Cockpit ACT en stuurgroep GPA druk laten zetten op GS NH op basis van eigen documenten prov. NH	Thematrekkers	
14	Amstelveenlijn (tram) doortrekken naar Aalsmeer / Uithoorn	Stadsregio	OV verbinding tot in het hart van de Greenport versterkt bereikbaarheid voor medewerkers en verlaagt verkeersdruk	Besluitvormingsproces BDU en MIRT in kaart brengen inclusief beïnvloedingsmogelijkheden		
15	Verlegde N201	Prov.NH	Proces rond verbinding N201 - A4 monitoren (onteigening) en indien nodig aanjagen	Verslag projectgroep naar thematrekkers laten sturen	Thematrekkers	
16	Optimalisatie N231	Prov.NH	Projectgroep gestart met onderzoek naar middellange termijn knelpunten	Verslag projectgroep naar thematrekkers laten sturen	Thematrekkers	
17	HST cargo	ACT	Realiseren van terminal voor expresvracht in Haarlemmermeer	Overleg met ACT over gezamenlijke lobby		
18	Verbinding N206-A4	Prov.NH	Verbinding tussen Greenport – Mainport – Greenport op de landelijke agenda krijgen	Besluitvormingsproces BDU en MIRT in kaart brengen inclusief beïnvloedingsmogelijkheden	Thematrekkers	

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
19	A4 verbreding en realisatie parallelstructuur	MinI&M	Aandacht vragen voor verlenging parallelstructuur A4 van Bennebroekweg tot Nieuw Vennep	Besluitvormingsproces BDU en MIRT in kaart brengen inclusief beïnvloedingsmogelijkheden	Thematrekkers	
20	Zuidtangent oosttak	Stadsregio	OV verbinding tot in het hart van de Greenport versterkt bereikbaarheid voor medewerkers en verlaagt verkeersdruk	Verslag projectgroep naar thematrekkers laten sturen	Thematrekkers	
21	Capaciteitsverhoging A1/A6/A9	MinI&M	Met name een landelijk dossier, maar gezien belang Greenport voortgang monitoren	Voortgang in de gaten houden	Thematrekkers	

B. Benutten infrastructuur

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
22	Doorstroming op OLV / Verlegde N201	Prov.NH	In de OLV Greenport begroting is ca. 1 mln. euro opgenomen voor benuttingsmaatregelen op het tracé Schiphol – Greenport Aalsmeer	Overleg tussen prov. NH / ACT en GPA bijeenroepen		
23	Connectiviteit met Amsterdamse haven	Stadsregio / Prov.NH	Voor multimodaal vervoer is een goede bereikbaarheid van spoor- en binnenvaartterminals in de haven van groot belang. Dat kan door doorstroming op N201-A5-A10 te verbeteren.	Samen met haven Amsterdam, Schiphol en ACT onderzoeken van mogelijkheden om doorstroming te verbeteren		

II Verduurzaming

C Multimodaal vervoer

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
24	Bloemenimport Schiphol	Schiphol	Een aanzienlijk deel van de import van bloemen loopt via België. Door na te gaan waarom dit gebeurt, kunnen maatregelen genomen worden om stromen om te buigen richting Schiphol	Overleg met Schiphol plannen om onderzoeksvraag te bespreken		
25	Bundeling multimodale vervoersstromen	GPA	Multimodale projecten kunnen grootschaliger en efficiënter worden opgepakt als we aanhaken op grote vervoersstromen van (lucht)havenbedrijven als Tata Steel, Cargill en DHL	Overleg plannen tussen stakeholders haven, luchthaven en GPA		

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
26	Container Handling Point	GPA	Een toename van multimodaal vervoer leidt tot een toename van containers. Voor de verwerking en opslag van de containers zijn nog geen faciliteiten	Onderzoek doen naar verwachte vraag, opzet 'handling point' en mogelijke locaties		
27	HST cargo	ACT	Er dient een uitgewerkte business case te komen waaruit exploitatie-mogelijkheden blijken	Kritisch meelezen concept business case		
28	Duurzame Sierteeltketens	VGB	Programma om te komen tot 20% meer export via treinvervoer en 40% meer import via zeevervoer	Greenport Café over duurzaamheid		
29	Green Rail	FH / VGB	Vervoer van bloemen en planten per trein naar Polen, Spanje en Italië	Greenport Café over inzet modaliteiten		
30	Green Barge	FH	Vervoer van planten per binnenvaartschip	Greenport Café over inzet modaliteiten		

D Verminderen CO_2 uitstoot

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
31	Liquified Bio Gas	De Meerlanden / De Winter	Enkele vrachtwagens rijden al op biogas ('running on flowers'); mogelijkheden onderzoeken om op te schalen	Onderzoek naar capaciteit biogas en beste locaties vulpunten		
32	Lean & Green	Connect	Lean & Green is een landelijke systematiek om CO_2 uitstoot te verminderen	Samen met Connect een workshop organiseren voor verhoging draagvlak		

III Informatievoorziening

E Landelijke en MRA programma's waar op aangehaakt wordt

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
33	Seamless Connections	AEB	Programma van de Amsterdam Economic Board; Green Barge en Flowerlink zijn projecten die hier onder vallen (apart opgenomen),	Deelname aan stuurgroep		

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
34	DaVinci	Dinalog / FH	Project dat ingaat op veranderende logistiek als gevolg van de virtualisering en internationalisering in de sierteelt	Opvragen verslaglegging en monitoring stukken		
35	NLIP	Topteam Logistiek	Neutraal Logistiek Informatiepunt	Opvragen verslaglegging en monitoring stukken		
36	Hubways	FH	Onafhankelijk logistiek informatie en planningsysteem voor de sierteelt	Deelname aan bestuur		
37	Tuinbouw Digitaal	PT	Standaardisatie elektronisch berichtenverkeer	Deelname aan stuurgroep		
38	Smart Logistics Amsterdam	AEB	Programma van de Amsterdam Economic Board; Smart Gate / E-freight (resp. one stop shop voor inspectiediensten en papierloze vrachtorders voor luchtvaart), Lean & Green en Seamless zijn hierin opgenomen	Deelname aan stuugroep		

Longlist thema Duurzaamheid

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
39	OCAP CO_2 leiding	LTO	Verduurzaming van de glastuinbouw krijgt alleen kans als externe CO_2 geleverd kan worden tegen een concurrerende prijs als voorwaarde voor duurzame energieopties zoals aardwarmte, (semi-)gesloten kassen en restwarmte een kans	Inventarisatie CO_2 behoefte	OCAP, LTO, SGN, Tuinders, Greenport	D1,
40	Hoge temperatuur opslag	SGN	Voor het optimaal inzetten van restwarmte is opslag in de bodem een voorwaarde. Restwarmte is echter van een hogere temperatuur als bij warmte-koude opslag. Hiervoor is een provinciale vergunning benodigd.	Lobby provincie Noord-Holland	SGN, Greenport, Provincie, gemeente Haarlemmermeer	D4
41	Biomassa	Gem.Hmmr	Doel is om als GPA te faciliteren bij het realiseren van een biomassacentrale in de GPA regio.	Projecten definiëren	Meerlanden, gemeenten, Greenport, "afnemers" (waaronder tuinders),	D4, D5
42	Geothermie	Productschap Tuinbouw?	Doel is om een proefboring te doen naar een bron van geothemie en het rendement en de technieken toe te passen binnen de GPA regio	PvA	SGN, Greenport, Provincie, gemeente Haarlemmermeer	D4

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
43	Warmtenet	Gem. Amstelveen	Doel is een warmtevisie te ontwikkelen tbv uitbreiding warmtenet	PvA	Greenport, gemeente Amstelveen	
44	Kennisdelen	Gem. Hmmr	Benadrukken bedrijfseconomische kant en realiteitswaarde. Vraag gestuurd	PvA	Greenport, tuinders	Strategie
45	Water	LTO/SGN	Invulling geven aan een neutrale waterbalans		SGN, Tuinders, gemeente Haarlemmermeer, Greenport	D2
46	Warmtekracht-koppeling	Tuinders	WKK levert warmte en elektriciteit (en CO2) met hoog rendement. Hierdoor dalen het energieverbruik en CO2-uitstoot. Met een goed uitgevoerde WKK kan 10 tot 20 % energiebesparing gerealiseerd worden. In een kas met een enorm oppervlakte is dit een gigantische besparing. Bedrijfseconomisch staat de WKK onder druk.		Tuinders, LTO, Greenport	D1, D3
47	Warmte-koude opslag	Tuinders	WKO is een techniek waarbij met warmtewisselaars warmte uit de kas geoogst en opgeslagen wordt in aquifers in de grond. Je gebruikt de warmte optimaal als je hem doorlevert volgens het cascade-principe		Tuinders, LTO, Greenport	D3
48	Uitvoeringsagenda 2012-2016	Topsector Tuinbouw en Uitgangs-materialen	4 innovatiethema's: - Meer met minder - Voedselveiligheid en -zekerheid - Gezondheid en welbevinden - Samenwerkende waardeketen	Regulier overleg	Greenport, LTO	Strategie
49	Programma Innovatief en duurzaam ondernemen in de Agrofood- en tuinbouwsector	Syntens	Het programma stimuleert duurzame en gezonde marktgerichte innovaties in de topsectoren Agro&Food en Tuinbouw&Uitgangsmaterialen	kennisdelen	Greenport	strategie
50	Programma Kas als Energiebron	Platform Kas als Energiebron	De samenwerkende partijen streven naar een samenhangende aanpak van duurzaamheid voor de sector d.m.v. de duurzamheidsagenda 2011-2015.	Kennisdelen, lobby	Greenport, LTO	strategie
51	Het nieuwe Telen	Tuinders, Productschap Tuinbouw	Het nieuwe Telen (HNT) is een energiezuinige teeltwijze met een optimale productie waarbij het gewas centraal staat en onnodig verbruik van fossiele brandstoffen centraal staat	kennisdelen	LTO	strategie

Longlist thema Arbeidsmarkt

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
52	Huisvesting arbeidsmigranten	Aalsmeer	Verbeteren mogelijkheden inzet arbeidsmigranten door aanbieden van verschillende vormen van flexibele huisvesting. Bestuurders, corporaties en werkgevers/uitzenders met elkaar afspraken laten maken die leiden tot de realisatie van meerdere huisvestingsplekken (bestuurlijke conferenties en convenant) Handhaving op ongewenste huisvesting, afstemmen tussen gemeenten om ongewenste effecten te voorkomen en (gevoel van) overlast binnen lokale gemeenschappen terugdringen.	• Inventarisatie behoefte en realiseren X-aantal bedden in de regio Greenport Aalsmeer • Organiseren 2e bestuurlijke conferentie januari 2012 voor concretiseren acties en afspraken	Ministerie BZK/adviescentrum Flexwonen voor Arbeidsmigranten, Ondernemers Greenport/ glas-tuinbouw, woningcorporaties, particuliere huisvesters, uitzendbranche, projectontwikkelaars, gemeenten Greenport Provincie Noord-Holland (o.a. regels huisvesting Buiten Bebouwd Gebied),	A1, A3
53	Opstarten Werkgelegenheids-project	Greenport Werkgevers-servicepunt Amstel-Venen (projectlei-der Marjorie Bulthuis)	Kleinschalig werkgelegenheids-project, vraaggestuurd opgezet vanuit behoeften van de werkgever en starten met gemotiveerde werknemers arbeidskrachten uit verschillende doelgroepen (uitkeringsgerechtigden). Inzetten op een duurzame arbeidsrelatie Kleinschalige opstart: bij succes uitrollen. Aanschrijven bedrijven, ontzorgen werkgever bij administratie etc.,	• Contact leggen met/aanschrijven van 20 toonaan-gevende bedrijven binnen de Greenport Aalsmeer • Proefproject bij 3 bedrijven. • Rol projectbureau: Onder de aandacht brengen van project bij ondernemers (Greenport Café),	Greenport Werkgevers-servicepunt Amstel-Venen, Tuinders, Projectbureau	A1
54	Bevordering aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt		Uitvoeren van vraaggestuurd onderzoek naar de activiteiten ter bevordering van aansluiting onderwijs- arbeidsmarkt. Doel: betere onderbouwing in welke mate de huidige projecten bijdragen aan de doelstellingen.	• Dialoog met ondernemers over hun vragen en wensen.		A2

Longlist thema Onderwijs

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
55	Lespakket + begeleiding voor basisonderwijs	?	Ontwikkelen lespakket met bijbehorende acties tbv kennismaken met en ontdekken van flowers Opbouw netwerk basisscholen	Verbinding leggen met MBO,HBO etc tbv lespakketten	Middelbaar en hoger beroepsonderwijs, basisscholen, onderwijsinstellingen	O2

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
56	HortiFair carriereplaza (HCA Talent for Flowers)	MBO+HBO Groenonderwijs	Kennismaken met vervolgopleidingen en bedrijfsleven (1000 Havo en VWO leerlingen)	Overleg met betrokken partijen agenderen: doorbraak nodig om dit structureel te maken. Organisatie moet bij voortgezet onderwijs	KvK Amsterdam, HASsen, HortiFair, PT, Middelbare scholen, programmabureau	O2
57	Groene Hart Academie (HCA Talent for Flowers)	Groene Hart Academie	Bekendheid sector en kennisontwikkeling: verbinden kennisvraagstukken (ic uit de regio/Groene Hart) met onderwijs. Tot stand brengen crossover vanuit de sector met "grijze" opleidingen: 80 studenten gaan in 10 weken innovatievragen van ondernemers beantwoorden.	Implementeren van de cases in het onderwijs	Groene Hart Academie, Wellant college, Hogeschool Inholland Delft, IPC Groene Ruimte, gemeente Nieuwkoop, Kvk Amsterdam, programmabureau	O2, O1
58	Harvard Businesscases Flowers (HCA Talent for Flowers)	KvK	Bekendheid sector als werkgever bij "niet groene" opleidingen vergroten: 400 studenten werken een businesscase uit.	Implementeren van de eerste cases in het onder wijs. Overzicht genereren van concrete vragen/ onderzoeksthema's vanuit het bedrijfsleven	HBO: InHolland, HvA (mn studenten economie), KvK Amsterdam, programmabureau	O1, O2
59	Innovatiemotor GPA/Innovatieklas		Regionaal expertisenetwerk voor uitwisseling kennis en expertise, stages en leeronderzoeken. Reeds één Innovatieklas afgerond. Financiering vanuit Innovatiemotor.	Opzetten 2e en 3e Innovatieklas	Ondernemers, onderwijs/kennisin-stellingen, intermediairs , brancheorganisaties:	O1
60	Green Life siences HUB/Green Student Lab	UvA/VU	Ontwikkelen en implementeren van de wetenschappelijke ontwikkelingen uit "rode levenswetenschappen" in groene wetenschappen, zoals DNA		UvA, KvK Amsterdam en NAK-tuinbouw, ondernemers, onderwijs/kennisin-stellingen	O1
61	Opstellen Plan van Aanpak 2014 - 2016	KvK Amsterdam	Opstellen Plan van Aanpak 2014 -2016, o.b.v. analyse van de huidige situatie, "evaluatie" lopende activiteiten en initiatieven.	Uitvoeren evaluatie lopende projecten		

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
62	Aanhaken andere/lopende agenda's	Programma-bureau	De meeste acties zijn opgestart vanuit een bredere agenda, bijvoorbeeld Human Capital Agenda van de AEB en landelijke acties en campagnes als "It's alive". Vanuit Greenport Aalsmeer nagaan hoe je inbreng kunt leveren bij het opstellen van de agenda en een rol kunt spelen bij de uitvoering ervan: wat is het aanbod? Wat kunnen we lokaal gebruiken en hoe doen we dat?	Inventarisatie lopende acties: doelstellingen, projecten, mogelijkheden om aan te haken		
63	ERFO aanvraag 2020	Programma bureau	Op basis van het op te stellen Plan van Aanpak in 2013-2014 een aanvraag voorbereiden voor Greenport Aalsmeer / greenport breed (dus niet voor individuele acties) voor EFRO (indienen 2014). Daarbij gebruik maken van: • Uitkomsten evaluatie: lessons learned, aangescherpt programma. • Doelstellingen greenportvisie en focus op de speerpunten (veredeling, logistiek, internationale handel). • Toegespitst op de verschillende doelgroepen. • Toegespitst op het innovatieve karakter/vakmanschap van de sector.		Programmabureau, KvK Amsterdam, onderwijs/kennis-instellingen, innovatief bedrijfsleven	

Longlist thema Innovatie

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
64	Innovatiemotor Greenport Aalsmeer	Greenport Aalsmeer	Project om innovaties door mn MKB sierteeltbedrijven te versnellen. Project start najaar 2012 en duurt tot en met 2015	Project loopt. Grote kick-off op 20 november in Waterdrinker.	KvK Amsterdam, programma-bureau, Syntens, WUR, SIGN, Inholland, Stichting Ontwikkelcentrum,	I1, I2
65	Pilot Groene Innovatie Toonbank onderdeel Green Life Sciences Hub	Universiteit van Amsterdam	Beantwoording van onderzoeksvragen van sierteeltbedrijven door Uva	Project is in 2012 gestart en loopt in 2013 af. Voor continuering is structureel geld nodig	Provincie Noord-Holland, KvK Amsterdam, programmabureau Individuele telers	I2

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
66	Green Forensics (Variety en Pathogen Tracer) onderdeel Green Life Sciences Hub	UvA/Naktuinbouw	Nieuwe DNA-technieken vertalen naar de plantenveredeling tbv vaststellen identiteit van plantenrassen (octrooi/kwekersrecht) en plantenziekten	Voorstel gehonoreerd. Wacht op administratieve afhandeling	Amsterdam Economic Board, KvK Amsterdam, PRES, B&W Amsterdam Individuele telers	I1, I2
67	Green Forensics (Origin Tracer) onderdeel Green Life Sciences Hub	UvA/Naktuinbouw	Toepassen van massaspectrometrie (isotopensamenstelling) tbv herkomstbepaling .	Projectvoorstel Clusterregeling Opzetten 2e en 3e Innovatieklas	Provincie Noord-Holland, telers, Amsterdam Economic Board	I1, I2
68	Green Life Sciences Hub Toegepast Onderzoek	UvA	DNAprofielen voor plantenrassen opstellen	Groepen belanghebbende telers organiseren	Provincie, greenport NHN, LTO, programmabureau	I1
69	ERFO aanvraag 2020	Programma bureau	Op basis van het op te stellen Plan van Aanpak in 2013-2014 een aanvraag voorbereiden voor Greenport Aalsmeer / greenport breed (dus niet voor individuele acties) voor EFRO (indienen 2014). Daarbij gebruik maken van: • Uitkomsten evaluatie: lessons learned, aangescherpt programma. • Doelstellingen greenportvisie en focus op de speerpunten (veredeling, logistiek, internationale handel). • Toegespitst op de verschillende doelgroepen. • Toegespitst op het innovatieve karakter/vakmanschap van de sector.		Programmabureau, KvK Amsterdam, onderwijs/kennis-instellingen, innovatief bedrijfsleven	

Longlist thema Positionering en Imago

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
70	Regie pakken vanuit het programma-bureau op alle communicatie-uitingen door gebiedspartners/in projecten	Programma bureau	1 Inspireren, motiveren, aanjagen van de communicatieadviseurs per project; 2 Samen sparren over de mogelijk in te zetten communicatiemiddelen per project 3 Bewaken van de huisstijl / positionering (dwarsverbanden signaleren). 4 Overzicht houden op alle uitingen (regie) 5 Input vanuit projecten voor lobby en communicatieplan greenport Resultaat: regie is gericht op afstemming, stimuleren en enthousiasmeren "gaan vanzelf"	• Uitvoeringscapaci-teit bij programmabureau regelen • Werkafspraken afstemmen • Opstellen activiteiten/communicatiekalender ter voorkoming van kannibalisme	Programmabureau , gemeenten, LTO/SGN, provincie	P1, strategie
71	Lobby, in samenspraak met de thema's	Programma bureau	1 Zitten alle bestuurders bij de juiste overlegvorm? 2 Is de Regio voldoende vertegenwoordigd (GP International/ BUZA, handelsmissies, Amsterdam Partners 3 Afspreken wie deze afspraken voor GPA afstemt. Regie pakken, wie moeten we nog als partner aanhaken? Hoe komen we tot een optimale inzet van bestuurskracht ikv lobby? Resultaat: optimale GPA vertegenwoordiging in de relevante overleggremia en lobby circuits.	Overzicht opstellen: per thema relevante overlegstructuren. • Hoe zijn we als GPA vertegenwoordigd? • Wanneer wordt er waarover iets besloten in relatie tot onze sector/thema's	Programmabureau, gemeenten, LTO/SGN, provincie Amsterdam Economic Board, Greenport Landelijk, BUZA, Amsterdam Partners, bedrijfsleven....	P1, P2, P3
72	Imagometing	Gemeente Haarlem-mermeer, Programmabureau	Hoe is het imago en de bekendheid nu?Beeld van de greenport bij de doelgroepen Overzicht van relevante onderwerpen per doelgroepoverzicht van de communicatieactiviteiten waarmee we de doelgroepen het beste bereiken	1e 0-meting analyse social cloud: hoe wordt er in de social media over GPA gesproken en waar gaat het over?	Gemeente Haarlemmermeer (uitvoering), Programmabureau, overige gemeenten, LTO/SGN, provincie, bedrijfsleven	P1

Nr.	Project	Eigenaar	Toelichting	1e Actie	Betrokken partijen	Doel
73	Communicatie plan voor Greenport Aalsmeer	Programma bureau	Obv de gezamenlijke Communicatiedoelstellingen een actieplan opstellen en uitvoeren, specifiek gericht op de toegevoegde waarde van de Greenport: • Aandacht trekken/belangstelling wekken • Informeren: begrip en Acceptatie vergroten • Betrekken: deelname en participatie vergroten Actieplan uitwerken waarbij acties complementair zijn aan de project-communicatie	De Nieuwjaars-bijeenkomst op 10 januari 2013 'Greenport kweekt de toekomst' (jaarlijks evenement) inplannen en organiseren.	Leden werkgroep communicatie GPA	P1, P2, P3

COLOFON

Opgesteld in opdracht van
Programmabureau Greenport Aalsmeer

Titel rapport
Samenwerken aan een bloeiend perspectief; visie en strategie Greenport Aalsmeer 2030

Status rapport
Vastgesteld door stuurgroep Greenport Aalsmeer op 24 mei 2012

Datum opmaak
20 december 2012, door MediaProductie provincie Noord-Holland

Opdrachtgever
Programmabureau Greenport Aalsmeer

Begeleidingscommissie opdrachtgever
Programmabureau Greenport Aalsmeer, Sander van Voorn
Programmabureau Greenport Aalsmeer, Michiel Cappendijk
FloraHolland, Coen Meijeraan
Gemeente Haarlemmermeer, Ingrid Leemans
Kamer van Koophandel Amsterdam, Gerard Kooiman
Provincie Noord-Holland, Daniëlle Lieuwen
Provincie Noord-Holland, Peter Graven
Provincie Zuid-Holland, Guus van Steenbergen

Opsteller
Decisio (onderzoek, advies en tekst)
Jaap Broer
Dorien Blikman

Fotomateriaal
Rudi Loof
Agnes Weber
Co de Kruijf
Mariska de Graaf van der Zande
Daniëlle Lieuwen

GREENPORT Aalsmeer

Provincie Noord-Holland

Naam overleg	CO2 beschikbaar maken voor de glastuinbouw in Noord-Holland
Locatie	provincie Noord-Holland, Houtplein 33, Haarlem
Datum	17 oktober 2013
Tijdstip	begin: 13.30 eind: 15.30

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer
(023) [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Verslag

Incl. verwerkte op- en aanmerkingen

Agendapunten

1. **Opening** ([redacted])
   [redacted] van LTO Noord Glaskracht geeft een toelichting over nut en noodzaak van deze bijeenkomst. Een aantal partijen werkt momenteel aan verschillende vraagstukken om CO2 beschikbaar te maken voor de glastuinbouw in Noord-Holland. De tijd is aangebroken om na te gaan of we de handen ineen moeten slaan en zo ja op welke manier we dat dan het beste zouden kunnen doen.

2. **Voorstelronde** (Allen)
   Aanwezig op deze bijeenkomst zijn geweest:

   Bedrijfsleven:
   Linde, Amsterdam Energie Bedrijf, HVC, Alliander, Greenport Aalsmeer, Greenport Noord-Holland Noord, Energy Board, LTO Noord Glaskracht, Kas als Energiebron, DHV KEMA.

   Overheden:
   Ministerie van Economische Zaken, provincie Noord-Holland, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord.

   Zie tevens de contactpersonenlijst (bijlage).

3. **Presentatie stappenplan om CO2 beschikbaar te maken voor de glastuinbouw in Noord-Holland** ([redacted])
   [redacted] (coördinator energieonderzoek binnen het Programma Kas als Energiebron) geeft een presentatie over de aanleiding, uitdaging, knelpunten, oplossingen en stakeholders om CO2 beschikbaar te maken voor de glastuinbouw in Noord-Holland.

   Zie bijlagen:
   1) powerpoint presentatie
   2) stappenplan (overigens geen statisch document)

4. **Verkennen van de mogelijkheden voor een Greendeal ([redacted])**

   De beleidsbrief Tuinbouw is aan de Tweede Kamer gestuurd! Op 21 oktober 2013 heeft staatssecretaris van Economische Zaken (Sharon Dijksma) deze brief gestuurd. Hierin staat het belang van de tuinbouwsector voor de Nederlandse economie en welke ambities voor de toekomst voor deze sector worden geambieerd. Tevens bevat de brief op de laatste pagina een verwijzing naar het onderzoek van de Provincie Noord-Holland naar mogelijkheden van een centrale CO2 voorziening voor de glastuinbouw. Er is dus serieuze landelijke aandacht voor deze innovatieve ontwikkeling en het Rijk wil deze dan ook steunen, mogelijk in de vorm van een zogenaamde Greendeal met de betrokken partijen.

   http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2013/10/21/kansen-in-tuinbouw-door-groene-en-mondiale-aanpak.html (zie ook bijlage)

   [redacted] (beleidsadviseur bij het ministerie van Economische Zaken) schets kort een aantal voorwaarden van een mogelijke Greendeal:

   - ➔ Die zal zich vooral moeten richten op verduurzaming.
   - ➔ Bedrijfsleven moet hierin de stuwende kracht zijn, waarbij overheden kunnen faciliteren.
   - ➔ Faciliterende rol vanuit de overheid: bijvoorbeeld door het wegnemen of anticiperen van beleid op het gebied van emissie eisen, CO2 opslag / transport / lobby EU regelgeving afvalenergiecentrales etc.
   - ➔ Aanvraag voor een Greendeal moet vanuit het bedrijfsleven worden ingediend.

De aanwezige stakeholders op deze bijeenkomst onderschrijven het belang om samen aan een Greendeal te willen werken. Aantal zaken zijn daarbij wel van belang:

1. Wat wordt het uitgangspunt van de Greendeal (waar werken we naartoe/waarop worden we afgerekend)?
2. Een aantal technische onderzoeksresultaten zijn van belang om af te wachten alvorens besluiten te kunnen nemen over de verdere voortgang.
3. Kennisdeling en kennisuitwisseling en transparant samenwerken is in ieders belang om resultaten te krijgen.
4. Bij elke te nemen stap binnen de Greendeal zal opnieuw gekeken moeten worden welke stakeholders zijn en blijven betrokken.
5. De hele keten moet aan tafel zitten en betrokken worden/zijn bij het traject.

Afspraken: Hoe nu verder?

1) De twee Greenports Aalsmeer en Noord-Holland Noord zijn de penvoerders van de Greendeal.
2) [redacted] zijn benoemd tot werkgroep van deze Greendeal.
3) De werkgroep werkt de tekst uit voor de Greendeal die zij met de betrokken partijen verder zullen afstemmen de komende maanden.
4) Intussen gaat het onderzoek CO2 afvang verder en start het onderzoek CO2 transport via bestaande leidingen netwerk.
5) De werkgroep draagt zorg voor het aanhaken van het netwerk en betrekt partijen die nog niet eerder aan deze tafel zaten zoals:
    a. Amsterdam Economic Board
    b. KvK
    c. Klankboardgroep ondernemers (Grootslag, Alton en Agriport A7, Heemkerkse Binnenduin, GP Aalsmeer)
    d. Agriport A7 [redacted]
    e. Connaisseurs vanuit het Westland
    f. Tata Steel
    g. ….
6) [redacted] vult de lijst met contactpersonen aan met namen van ambtenaren van het ministerie van I&M m.b.t. Greendeal i.r.t. emissie eisen e.d.
7) Communicatie over de Greendeal verloopt via de Greenports; als eerste zullen zij een reactie geven op de beleidsbrief Tuinbouw.
8) Een volgende bijeenkomst wordt begin volgend jaar ingepland door de werkgroep. Zij sturen een datumprikker hiervoor rond.
9) Op die volgende bijeenkomst wordt aandacht besteed aan de uitkomsten en/of tussenresultaten van de lopende onderzoeken (AEB/OCAP/KEMA/Kas als Energiebron en Alliander/KEMA).
10) Op die volgende bijeenkomst wordt de tekst-uitwerking van de Greendeal gepresenteerd door de werkgroep.
11) Op die volgende bijeenkomst wordt nader afgestemd over ondertekening van de Greendeal door de staatssecretaris en alle betrokken partijen.
12) [redacted] zoekt naar een mogelijke datum voor ondertekening van de Greendeal in de agenda van de staatssecretaris → in het eerste kwartaal van 2014
13) Werkgroep inventariseert welke programma's (ook EU) goed zouden kunnen aansluiten bij de Greendeal.

5. Afsluiting

[redacted] bedankt iedereen voor zijn/haar aanwezigheid. De grote opkomst en interesse laten zien dat dit onderwerp in Noord-Holland leeft bij zowel bedrijfsleven als overheden.

Provincie Noord-Holland

Naam overleg werkgroep CO2 beschikbaar maken voor de glastuinbouw in Noord-Holland
Locatie gemeente Haarlemmermeer, Hoofddorp

Datum 12 februari 2014
Tijdstip begin: 10.00 eind: 12.00

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer
(023) [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Verslag

concept

Afspraken werkgroepleden

Naam		Te nemen actie		Opmerking
[redacted]	1	In de 3e versie alle reacties nog verwerken, daarna mailen naar [redacted]	Week 7	traject loopt nu traag geeft [redacted] aan, zoekt medeschrijvers en aanjagers. Taken meer verdelen. Werkgroep is uiteraard bereid te helpen. Deze actielijst moet daaraan bijdragen.
	2	Tekst opnemen : koppeling met andere netwerken (Co2/warmte) en andere gebieden, te denken valt aan Aalsmeer/Westland/Alton, AgriportA7 etc.	Week 7	
	3	[redacted] (OCAP) bellen m.b.t. de bijeenkomst op de 27e feb a.s.	week 7	
[redacted]	1	Teksten I&M/EZ en Defensie opvragen via [redacted] om op te nemen in de Greendeal	Week 7	Zij tekenen allen mee
	2	Afstemmen afspraken kader voor Greendeal nav stukken die [redacted] [redacted] mailde. Welk traject moeten we exact doorlopen, welke acties moeten er genomen worden juridisch, convenanten etc.	Week 7,8,9	[redacted] had al wel een tekstje gestuurd aan [redacted] vanuit haar betrokkenheid [redacted] als enrgiebron.
	3	Informeren over ondertekening Greendeal [redacted] en [redacted]	Week 8/9	Besluitvorming via de stichting besturen en dus de programmamanagers daarover inlichten
Ingrid	1	Versie 4 van [redacted] redigeren en werken aan de conceptversie voor de	Week 8, halve dag	[redacted] alleen dan op vakantie, inhoudelijke

		stakeholders bijeenkomst, daarna mailen aan werkgroepleden voor aanvullingen		check door [redacted]
	2	Tekst aanvullen met stukje onder Greenport Aalsmeer over het servicepunt DE irt de warmtenetten	Week 8	
	3	[redacted] zet de versie van [redacted] in het nieuwe format voor de Greendeal	Week 8	
	4	Aansluiten bij Greenport Westland/Oostland: [redacted] bellen	Week 7	
[redacted]	1	Tekst schrijven waarom provincie greendeal goed vindt m.b.t. CO2 en mailen naar [redacted]	Week 7	Afstemmen met [redacted]
	2	Mail sturen naar Alliander, daarin voorzet tekst die schrijft [redacted]	Week 7	[redacted] hierbij betrekken
	3	[redacted] vraagt [redacted] en [redacted] om aanvullende contactpersonen: vervangt [redacted] nu [redacted]? En wie is aanspreekpunt voor ons bij I&M en Defensie?	Mail verstuurd 12/2	
	4	Bellen [redacted] m.b.t. presentatie de 27e, naam van Defensie man via [redacted] en tekst CO2 GD.	Week 7	
	5	Opzet tekst Alliander: inleiding Greendeal en dan stuk pakken uit het stappenplan van [redacted], verzoek daarmee akkoord te gaan.	Week 7	
	6	[redacted] stelt concept agenda 27e feb op en mailt voor akkoord aan de werkgroep; verspreiding aan de stakeholders eind week 8	Week 7/ eind week 8	Tevens flipover laten maken m.b.t. besluitvormingsproces van de diverse stakeholders
	7	[redacted] vraagt binnen de provincie informatie op over mogelijkheden m.b.t Europese programma's die CO2 en/of warmtenetwerken kunnen subsidiëren	Week 7	Gepland 24 feb a.s. gesprek met [redacted]
	8	Agendaverzoek per outlook versturen naar alle stakeholders	Week 7	
[redacted]	1	Opstellen mail aan Alliander voor input Greendeal. Mailt aan [redacted] de aanzet daarvan	Week 7	Mail wordt vanuit provincie verstuurd
	2	Bellen [redacted] mb.t. bijeenkomst de 27e a.s.	Week 7	

We gaan uit van 10 ondertekenaars van de Greendeal en een groot aantal sympathisanten

Ondertekenaars Greendeal
Ministerie EZ
Ministerie I&M
Ministerie Defensie
Provincie Noord-Holland
Greenport Aalsmeer
Greenport Noord-Holland Noord
OCAP
AEB
HVC
Alliander
LTO Noord-Holland

Sympathisantenlijst:
Looije *(zou in februari 2015 al aansluiting met OCAP gerealiseerd willen hebben via* [redacted]*)*
Servicepunt Duurzame Energie
Gemeente Westland
Meerlanden
etc……..
……

Kerngroep glastuinbouwers uit de gebieden en tevens klankbordgroep:
Aalsmeer, Heemskerk, Alton, Grootslag. Agriport A7……..
Wie zijn de koplopers?
Jamuflor ?
Floricultura ?
Zuurbier ?

Planning

Week 7	**verwerken op- en aanmerkingen**
Week 8	**redactie tot 1e concept en afstemming werkgroep**
Week 8	**versturen 1e concept aan de stakeholders + agenda**
Week 9	**stakeholders bijeenkomst**
Week 11	**reacties op 1e concepttekst van stakeholders verzamelen**
Week 13	**werkgroep**
Week 13-16	**bestuurlijke afstemming stakeholders (besluitvormingstraject)**
Week 16	**stakeholdersbijeenkomst (puntjes op de i)**
Week 18/19	**Ondertekening**

Graag jullie aanvullingen of verbeteringen!

WOENSDAG. 21. MEI 2014 * 10 15

Locatie / kamer	Directie / sector		Zaakkenmerk/Documentkenmerk
HP2ZO	BEL/EZ	GS	360378/360391

Ambtenaar	Toestel	Datum	Datum besluit
[redacted]	[redacted]	13-5-2014	

Onderwerp:
Green Deal CO2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland

Overige documentkenmerken

Voorbereid met Akkoord	Ja	Nee
[redacted]	X X X X X X X X X X	

Het college van GS besluit:
Zie nota GS

	Datum	Paraaf
Medewerker	13-5-14	[redacted]
Projectleider	13-5-14	
Unitmanager		
Sectormanager	14/5/14	
Directeur	14/5	

Actieve informatieplicht van GS naar PS van toepassing? Ja

Financiële, juridische, Europese, veiligheids, personele, maatschappelijke en communicatieve consequenties:

Begrotingsnummer: WBS-code:

Aanwijzing voor afhandeling

Uiterste verzenddatum

Toelichting:
Zie nota GS

Aantal bijlagen 2

Afschrift: beh.ambt/archief
NB. Afschrift AFD verplicht indien er financiële gevolgen (kunnen) zijn.

Overig

Aantekening portefeuillehouder/vervanger

GS-portefeuille voor:
Landbouw

De gedeputeerden	Datum	Paraaf
Portefeuillehouder J.H.M. Bond	14/5	
Vervanger J.J.W. van Run		

Akkoord voor uitvoering Provinc[redacted] Datum 20/5/14

Aantal te tekenen brieven: 1

Werkelijke verzenddatum
21 MEI 2014

G E.A. van Craaikamp

J.W. Remkes

qq17

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de Statengriffier, mr. J.J.M. Vrijburg
Florapark 6, kamer L-104
2012 HK Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer (023) [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Bijlagen: 2

Betreft: Green Deal CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland

Verzenddatum
21 MEI 2014

Kenmerk
360378/360391

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij informeren wij u over ons besluit de Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland' op 10 juni 2014 te ondertekenen.

Doel van de Green Deal is te komen tot een afname van CO_2 emissie uit de industrie en het verduurzamen van de glastuinbouw middels het beschikbaar krijgen van voldoende kwalitatief zuivere CO_2 uit industriële rookgassen én de realisatie van een transportleidingnetwerk. Ondernemers in de glastuinbouw kunnen op een economische rendabele wijze worden voorzien van externe CO_2 -*te gebruiken als meststof*- tegen een concurrerende prijs. Tegelijkertijd worden bedrijven minder afhankelijk van fossiele brandstoffen en kunnen daardoor hun concurrentiepositie versterken. Ook kan het leidingennetwerk gebruikt worden voor transport van mogelijk andere energiebronnen, daarbij kan gedacht worden aan restwarmte uit industrie of geothermie.

Industriële CO_2 uitstoot kan door toepassing in de glastuinbouw (of voor de productie van andere stoffen) nuttig worden ingezet. Dit past binnen een Biobased Economy (circulaire economie). Door het gebruik van industriële CO_2 en transport door een leidingnetwerk, hoeven de huidige alternatieven voor CO_2 dosering middels fossiele brandstoffen niet of minder worden toegepast. Dit betekent dat de eigen aardgasgestookte ketel of Warmte Kracht Koppeling (WKK) niet ingezet hoeft te worden voor de productie van CO_2. Hiermee wordt de 'zomer stook' vermeden. De besparing in de glastuinbouwsector komt hiermee al snel op 5m^3 brandstof per m^2 per jaar. Daarnaast werken we met de Amsterdam Economic Board samen aan de uitrol van een warmtenet naar de glastuinbouwgebieden in Noord-Holland en houden daarbij -*voor zover dat mogelijk en efficiënt is*- rekening met de aanleg van een CO_2-netwerk. Op die manier ontstaat er ruimte om duurzame, niet fossiele energiedragers, zoals rest- en afvalwarmte uit industrie, grootschalig in te zetten. Zo kan ook 'winter stook' worden vervangen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
Haarlem [2012 DE]
www.noord-holland.nl

De Greenports Aalsmeer en Noord-Holland Noord willen minimaal de helft van de huidige warmtevraag invullen met andere energiedragers zoals rest- en afvalwarmte, geothermie etc. Ook zal er bij leidingtransport minder CO_2 over de weg vervoerd worden, waardoor de uitstoot van emissies vanuit de industrie vermindert.

De bijdrage aan verduurzaming loopt hiermee over drie sporen:
- Besparing fossiele brandstoffen (vermindering zomer stook);
- Afname CO_2 emissie industrie en tuinbouw;
- Inzet alternatieve energiebronnen (vermindering winter stook).

De Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland' is een gezamenlijk initiatief van ondernemers, overheid en kennisinstellingen. De Green Deal sluit goed aan bij de beleidsdoelstellingen uit de Agenda Landbouw en Visserij betreffende de inzet op de verduurzaming van de glastuinbouw in de provincie. Door mee te doen aan de Green Deal, met een aantal specifieke acties (zie bijlagen 1 en 2), sluit de provincie tevens aan bij het Rijks topsectorenbeleid Tuinbouw & Uitgangsmateriaal, de Tuinbouwbrief van staatssecretaris Dijksma uit 2013, het nationaal Energie akkoord en de Uitvoeringsprogramma's van de twee Greenports in Noord-Holland.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

[redacted]

provinciesecretaris
G E.A. van Craaikamp

[redacted]

voorzitter
J.W. Remkes

Bijlagen:
1. Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland'
2. Stappenplan 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland'

Bijlage 1.

GD-02 457
Green Deal CO_2 voorziening Glastuinbouw Noord-Holland
EINDCONCEPT

Partijen:

1. De staatssecretaris van Economische Zaken mevrouw S.A.M. Dijksma handelend in haar hoedanigheid van bestuursorgaan.
2. De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu mevrouw W.J. Mansveld MBA handelend in haar hoedanigheid van bestuursorgaan, Samen hierna te noemen: Rijksoverheid.
3. De Provincie Noord- Holland, handelend als bestuursorgaan in deze vertegenwoordigd door gedeputeerde voor landbouw en duurzame energie, de heer J.H.M. Bond, hierna te noemen de Provincie Noord-Holland.
4. De stichting Greenport Aalsmeer, in deze vertegenwoordigd door bestuursvoorzitter mevrouw. drs. J. Vonk-Vedder, hierna te noemen Greenport Aalsmeer.
5. De Greenport Noord-Holland Noord, in deze vertegenwoordigd door de heer M.H. van Tilburg, hierna te noemen Greenport Noord-Holland Noord.
6. OCAP, vertegenwoordigd door directeur de heer J. Limbeek, hierna te noemen OCAP.
7. AEB Holding N.V, vertegenwoordigd door directeur de heer J. Swart, hierna te noemen AEB.
8. NV HVC, vertegenwoordigd door directeur de heer ir. W.C.H. van Lieshout MBA, hierna te noemen HVC.
9. Alliander, vertegenwoordigd door Alliander Duurzame Gebiedsontwikkeling B.V. vertegenwoordigd door general manager de heer D.R. Potters, hierna te noemen Alliander.
10. LTO Noord Glaskracht, hierin vertegenwoordigd door voorzitter de heer N. van Ruiten hierna te noemen LTO Noord Glaskracht.
11. De gemeente Haarlemmermeer, vertegenwoordigd door haar wethouder Duurzaamheid & Economische zaken de heer J.C.W. Nederstigt handelend in zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, hierna te noemen gemeente Haarlemmermeer.
12. Amsterdam Economic Board, vertegenwoordigd door directeur de heer drs. T. Jonker, hierna te noemen de Amsterdam Economic Board.
13. Stichting Energy Valley, vertegenwoordigd door de heer ing. P.F.J. Brandsen, hierna te noemen Energy Valley.

Hierna samen te noemen: Partijen

Algemene overwegingen:

1. Om onze welvaart ook voor toekomstige generaties te behouden is het nodig om het concurrentievermogen van onze economie te versterken en tegelijkertijd de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie en schaarse grondstoffen te verminderen.

2. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn essentieel om deze omslag naar groene groei mogelijk te maken. Bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties nemen volop concrete initiatieven voor vergroening van economie en samenleving. Met de Green Deal Aanpak wil het kabinet deze dynamiek in de samenleving op groene groei optimaal benutten.

3. Green Deals bieden bedrijven, burgers en organisaties een laagdrempelige mogelijkheid om samen met de overheid te werken aan groene groei. Initiatieven uit de samenleving staan daarbij aan de basis. Daar waar deze tegen belemmeringen

aanlopen die volgens initiatiefnemers kunnen worden aangepakt op rijksniveau, wil het kabinet zich inzetten deze weg te nemen of op te lossen om zo deze initiatieven te faciliteren en te versnellen. In een Green Deal leggen Partijen hierover concrete afspraken schriftelijk vast.

4. De resultaten van een Green Deal kunnen gebruikt worden bij andere, vergelijkbare projecten, waardoor er navolging kan plaatsvinden en de reikwijdte van een Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de Rijksoverheid tegenover staat.

Specifieke overwegingen Green Deal CO_2 in de glastuinbouw Noord-Holland

1. Als de glastuinbouwsector de energievoorziening verduurzaamt en gebruik maakt van slimme energienetten, is het noodzakelijk een oplossing te vinden voor de externe levering van CO_2. Planten hebben namelijk CO_2 nodig voor een optimale groei. Veel bedrijven doseren daarom extra CO_2. Hiervoor wordt vaak de rookgas uit de Warmte Kracht Koppeling (WKK) of de ketel gebruikt, ook zomers. Met deze Green Deal willen we de bedrijfsvoering van de sector verder verduurzamen en ervoor zorgdragen dat bedrijven duurzamer, beter en efficiënter kunnen presteren en concurreren waardoor de sector in zijn geheel in kracht en waarde toeneemt, waarvoor externe CO_2 voorziening een randvoorwaarde is voor energieverduurzaming in de glastuinbouwsector.
2. De Nederlandse tuinbouw is internationaal al jaren koploper. De sector levert aantoonbaar een substantiële bijdrage aan het Bruto Nationaal Product, de werkgelegenheid en de gezondheid en welzijn van Nederlanders. Ruim 20% van het Nederlandse handelsoverschot komt voor rekening van de tuinbouw.
3. Om welvaart ook voor toekomstige generaties te behouden is het nodig om het concurrentievermogen van onze economie te behouden en te versterken.
4. Tegelijkertijd is het van belang de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie en schaarste van grondstoffen te verminderen, en daarbij ook mede bij te dragen aan een energietransitie, met als doel energieneutraal in 2050.
5. Overheid en bedrijfsleven hebben duurzaamheidsdoelstellingen afgesproken. De Nederlandse tuinbouw is onderdeel van het Topsectorenbeleid. De Greenports in Noord-Holland, de Provincie Noord-Holland, Amsterdam Economic Board, ondernemersorganisatie LTO Noord Glaskracht, het programma Kas als Energiebron en particuliere ondernemingen als OCAP, AEB, HVC en Alliander willen hun verantwoordelijkheid nemen in deze.
6. Met de Green Deal aanpak wil het Kabinet de dynamiek in de samenleving op groene groei optimaal benutten.
7. In de Tuinbouwbrief van Staatsecretaris Dijksma van het ministerie van Economische Zaken staat de volgende passage over CO_2 voorziening in Noord-Holland opgenomen: *''De provincie Noord-Holland onderzoekt momenteel of een centrale CO_2- voorziening via bestaande, overbodig geworden pijpleidingen ook in die provincie mogelijk is. Dat vraagt om een energieke samenwerking tussen de vele al betrokken Partijen; OCAP, KEMA, Liander, 2 potentiële CO_2-leveranciers, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, LTO en overheden. Ik wil, bij wijze van pilot, deze innovatieve ontwikkeling in Noord-Holland ondersteunen met deskundigheid vanuit het Rijk, mogelijk in de vorm van een Green deal met de betrokken Partijen.''*
8. De Rijksoverheid constateert dat de Green Deal CO_2 in de glastuinbouw Noord-Holland een waardevolle bijdrage kan leveren aan het verduurzamen van de glastuinbouw in Nederland, het bijdragen aan de CO_2- en besparing fossiele brandstofdoelstellingen uit het Nationaal Hervormingsprogramma en Europa 2020.
9. Partijen constateren dat de Green Deal CO_2 bijdraagt aan de doelen van het nationaal Energie akkoord.

10. Het beschikbaar krijgen van voldoende externe CO_2 voor een concurrerende prijs en deze in te zetten als meststof, biedt mogelijkheden om de energieverduurzaming in de glastuinbouw verder te vergroten.
11. Om een externe CO_2 voorziening voor de tuinbouw in Noord Holland te realiseren moet in ketens gedacht worden. Daarbij is samenwerking, vertrouwen en werken vanuit een gezamenlijke visie met alle Partijen essentieel.
12. De sector geeft aan dat onderzoek voor externe levering van CO_2 hand in hand zou moeten gaan met onderzoek naar een warmtenetwerk (als alternatief voor huidige stook installaties) omdat dat net zo belangrijk is als een CO_2 netwerk.
13. Dat uitrol van het warmtenetwerk ook naar de glastuinbouwgebieden speerpunt van beleid is in Metropool Regio Amsterdam (MRA) van de provincie Noord-Holland en Amsterdam Economic Board (zie http://www.servicepuntduurzameenergie.nl/news/1207/143/Programmabureau-warmte-en-koudenetten-Noord-Holland).
14. Binnen de Greenports liggen mogelijk buiten gebruik gestelde en voor CO_2 transport geschikt te maken defensieleidingen.
15. Externe CO_2 voorziening is regio overstijgend, waardoor de mogelijkheid ontstaat om een koppeling te maken met tuinbouwgebieden in Zuid-Holland en mogelijk ook andere Nederlandse glastuinbouwgebieden.
16. Er liggen belemmeringen in zowel Europese als Nationale en lokale wet- en regelgeving. Deze benadelen een goede samenwerking tussen en uitvoering door Partijen.
17. Er worden knelpunten voorzien bij normen en technische voorschriften die de realisatie van een CO_2 voorziening en/of het transport van CO_2 belemmeren.
18. Partijen willen met deze Green Deal ook een appèl doen op de Rijksoverheid om faciliterend en verbindend op te treden, waar nodig, verder reikend dan knelpunten en belemmeringen in wet- en regelgeving.
19. De inzet van reststoffen uit afval die bijdragen aan een duurzame samenleving niet mogen leiden tot extra fiscale druk bij de leveranciers van de CO_2.
20. Het aangaan van deze Green Deal tussen Partijen en Rijksoverheid helpt bij het verkrijgen van vertrouwen van banken en/of andere financiële instellingen voor benodigde investeringen.
21. Partijen vragen de Rijksoverheid om hulp bij de zoektocht naar subsidies en/of andere financiering vanuit o.a. nationale en Europese programma's.
22. Rijksoverheid wil deze samenhangende projecten gericht op een duurzame CO_2-voorziening voor de glastuinbouw in Noord-Holland ondersteunen.

Partijen komen het volgende overeen:

Artikel 1. Doelen
Het doel van deze Green Deal is het voorzien van de glastuinbouw in Noord-Holland van CO_2 door middel van het beschikbaar krijgen van kwalitatief goede CO_2 uit rookgassen en de realisatie van een leidingnetwerk. Op deze manier worden ondernemers in de glastuinbouw op een economische rendabele wijze voorzien van externe CO_2, te gebruiken als meststof, tegen een concurrerende prijs.

Door realisatie van een netwerk voor transport van CO_2, de afstemming van vraag en aanbod en het vinden van een manier om kosteneffectief CO_2 uit rookgassen te filteren, worden glastuinbouwers voorzien van een duurzame en verzekerde CO_2 voorziening. Hiermee wordt het mogelijk hun energiehuishouding te verduurzamen en zo hun concurrentiepositie van zowel de omgeving van de CO_2-producenten als van de glastuinbouw te verbeteren. Het draagt dus bij tot een circulaire economie. Deze Green

Deal ziet toe op zowel het uitwerken van het netwerk voor CO_2-transport, als het ontwikkelen van een manier om CO_2 uit rookgassen te filteren.
Op termijn is uitrol naar andere gebieden of een koppeling met bestaande CO_2 netwerken in Zuid-Holland mogelijk.

Met behulp van deze Green Deal is de intentie van Partijen om de belangrijkste knelpunten in wet- en regelgeving en financiering weg te nemen, zodat deze innovatieve projecten verder kunnen worden ontwikkeld en geïmplementeerd.

Artikel 2. Opzet en aanpak
De basis voor de Green Deal is beschreven in een stappenplan, zie bijlage van deze Green Deal. Het stappenplan is door het bedrijfsleven opgesteld om gefaseerd te komen tot externe CO_2 voorziening in de glastuinbouw in Noord-Holland. Het stappenplan dient als basis en als werkdocument voor de input van inzet en acties beschreven in deze Green Deal.

De trekkersrol ligt bij de Greenports Aalsmeer en Noord-Holland Noord. Zij zullen gezamenlijk de uitvoering van deze Green Deal coördineren en faciliteren. Het penvoerder schap ligt bij Greenport Aalsmeer.

Inzet en acties

Artikel 3. Inzet en acties Rijksoverheid

- De Rijksoverheid ondersteunt dit initiatief door verbindingen te leggen met relevante partners, onder andere in andere Green Deals.
- De Rijksoverheid geeft inzicht en biedt hulp in (inter)nationale stimuleringsprogramma's en/of financieringsmogelijkheden.
- De Rijksoverheid spant zich in te komen met passende oplossingen voor zover sprake is van knellende wet- en regelgeving rondom de realisatie van een externe CO_2 voorziening in de glastuinbouw Noord-Holland.
- Zo nodig en waar mogelijk spant de Rijksoverheid zich ook op Europees niveau in.
- De Rijksoverheid draagt via haar netwerk ook bij aan het oplossen van belemmeringen in regelgeving op regionaal niveau en deelt deze kennis eventueel ook met andere Green Deal Partijen.
- De Rijksoverheid, ten deze het Rijksvastgoedbedrijf, directie Vastgoed, Regionale directie Zuid te Breda, zal conform haar taakopdracht en met inachtneming van de toepasselijke wet- en regelgeving, en procedures in haar privaatrechtelijke taak, onderzoeken en mee werken aan het in eigendom overdragen van bestaande en/ of buiten gebruik gestelde defensie pijpleidingen, om deze leidingen beschikbaar te stellen voor transport van CO_2.

Artikel 4. Inzet en acties van het Greenport Aalsmeer, Greenport Noord-Holland Noord, Energy Valley en LTO Noord Glaskracht

- Greenport Aalsmeer, Greenport Noord-Holland Noord en Energy Valley faciliteren de uitwerking van de Green Deal en het stappenplan procesmatig.
- Zodra er gesproken wordt over mogelijke afname van CO_2 door de tuinbouw, wordt samen met ondernemers uit het gebied gekeken naar de inpassing, contracten en de prijsvorming, gefaciliteerd en ondersteund door LTO Noord Glaskracht.

Artikel 5. Inzet en acties van AEB Amsterdam, HVC Alkmaar en OCAP

- In overleg met ministerie van Economische Zaken bezien of de subsidie voor Milieukwaliteit van de Elektriciteitsproductie (MEP)voor AEB Amsterdam aangepast kan worden als blijkt dat de elektriciteitsproductie lager wordt als gevolg van de CO_2 afvang, zodat zij niet worden afgerekend op CO_2 reductie.

- In overleg met Rijk en Provincie Noord-Holland zoeken naar een passende emissie meet methodiek: De huidige emissies meetmethodiek is niet ingericht op de afvangst van CO_2 hierdoor zou het kunnen lijken of AEB Amsterdam overige emissie waarden (anders dan CO_2 overschrijdt, terwijl er absoluut niet meer wordt geëmitteerd. AEB Amsterdam heeft juist strenger vergunning eisen aangevraagd bij de Provincie Noord-Holland omdat zij het als haar plicht ziet om deze lat steeds hoger te leggen.
- In overleg met het Rijk over de financiële obstakels en financieringsmogelijkheden voor de totale business case, inclusief het leidingnetwerk.
- Er wordt gezocht naar een manier waarop er een structurele prikkel kan ontstaan in huidige stimuleringsregelingen voor het afvangen en hergebruiken van CO_2.

Artikel 6. Inzet en acties Alliander,OCAP

- Inpassing mogelijk tracé van het CO_2-distributienet; dit vereist flexibele medewerking van gemeenten, provincie Noord-Holland en het rijk, in verband met vergunningen, zakelijk recht en/of acceptatie door de omgeving en belanghebbenden.
- Samen met alle stakeholders zoeken naar financieringsmogelijkheden of een stimuleringskader van het Rijk of EU voor de realisatie van een distributienetwerk. In verhouding tot de huidige leveringsgebieden van OCAP zijn de kosten relatief hoog voor het CO_2-distributienet wat in de provincie Noord-Holland nieuw aangelegd zal moeten worden.
- Uitvoering onderzoek CO_2 transport door Alliander. Alle Partijen stellen de nodige informatie ter beschikking ten behoeve van dit onderzoek.

Artikel 7. Inzet en acties van Regionale en Lokale Overheid

a. *Provincie* Noord-Holland:
- spant zich in om voor de verdere verduurzaming van de glastuinbouw in Noord-Holland een goede aansluiting te realiseren op de provinciale instrumenten (o.a. Ruimtelijke Ordening, financieringsmogelijkheden, vergunningen e.d.).
- draagt financieel bij aan het onderzoek CO_2, fase 1, transport bestaande leidingnetwerken in samenwerking met Alliander.
- spreekt haar intentie uit om vanuit haar wettelijke taken en bevoegdheden de realisatie van een externe CO_2 voorziening in de glastuinbouw Noord-Holland mogelijk te maken, zulks met inachtneming van de toepasselijke wet- en regelgeving en procedures en haar organen en hun publiekrechtelijke taak.
- spant zich in om de ondergrondse CO_2-transport op te nemen in haar op te stellen 'Visie op de ondergrond in Noord-Holland'.

b. Provincie Noord-Holland en Amsterdam Economic Board werken aan de uitrol van een warmtenet naar de glastuinbouwgebieden in Noord-Holland en houden daarbij (voor zover dat mogelijk en efficiënt is) rekening met de aanleg van een CO_2-netwerk.

c. *Gemeente Haarlemmermeer:*
- spant zich in flexibele planologische medewerking te verlenen aan de inpassing van een mogelijk tracé van het CO_2-distributienet binnen de daarvoor geldende wet- en regelgeving.
- spant zich in faciliterend op te treden in geval van zakelijk recht en/of acceptatie door de omgeving en belanghebbenden met inachtneming van haar publiekrechtelijke positie en taken.
- spant zich in om voor de verdere verduurzaming van de glastuinbouw in Noord-Holland een goede aansluiting te realiseren op de gemeentelijke instrumenten en deze kennis te delen met andere gemeenten.

Artikel 8. Borging en uitvoering

Om te borgen dat de overeengekomen acties en afspraken worden uitgevoerd wordt een Stuurgroep opgericht met een vertegenwoordiging vanuit elke Partij. Een Werkgroep onder leiding van de Greenports Aalsmeer en Noord-Holland Noord faciliteert en coördineert de inzet en acties voortkomend uit deze Green Deal. Daarnaast zijn praktijkgroepen actief met de uitvoering van de acties benoemd in het stappenplan.

De Stuurgroep komt twee keer per jaar bij elkaar om de voortgang te bespreken, en waar nodig stuurt zij bij op inhoud.

Door de verscheidenheid aan onderwerpen zullen er naast de Werkgroep verschillende praktijkgroepen opgericht worden, die zich met specifieke onderwerpen bezig zullen houden.

Artikel 9. Monitoring en communicatie
Partijen communiceren in afstemming over de 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland' en de eigen resultaten. De Greenports Aalsmeer en Noord-Holland Noord stellen halfjaarlijks een gecombineerde monitoringsrapportage op over de voortgang van de Green Deal, op basis van de door Partijen aangedragen monitoringsresultaten en zal deze rapportage breed communiceren, onder meer via de website www.greenportaalsmeer.nl en www.greenportnhn.nl. Daarnaast zal voor tuinbouwondernemers gecommuniceerd worden via www.energiek2020.nu en www.ltoglaskrachtnederland.nl.

Slotbepalingen

Artikel 10 Uitvoering in overeenstemming met het Unierecht
De afspraken van deze Green Deal zullen in overeenstemming met het recht van de Europese Unie worden uitgevoerd in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technisch normen en voorschriften.

Artikel 11 Wijzigingen
1. Elke Partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken de Green Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle Partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere Partijen schriftelijk heeft medegedeeld.
3. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlagen aan de Green Deal gehecht.

Artikel 12 Stuurgroep en/of werkgroep
Na ondertekening van deze Green Deal wordt door Greenport Aalsmeer een Werkgroep opgericht, die wordt belast met de uitvoering van deze Green Deal.

Artikel 13 Evaluatie
1. Partijen zullen de uitvoering en werking van deze Green Deal voor 15 juni 2016 evalueren.
2. De evaluatie zal worden verricht door Greenport Aalsmeer en een verslag daarvan zal worden opgemaakt door Greenport Aalsmeer.

Artikel 14 Toetreding van nieuwe Partijen
1. Er kunnen nieuwe Partijen toetreden tot deze Green Deal.
2. Een nieuwe partij maakt haar verzoek tot toetreding schriftelijk bekend aan Greenport Aalsmeer. Zodra alle Partijen schriftelijk hebben ingestemd met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Green Deal en gelden voor die Partij de voor haar uit de Green Deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.
3. Het verzoek tot toetreding en de verklaring tot instemming worden als bijlage aan de Green Deal gehecht.

Artikel 15 Citeertitel
De Green Deal kan worden aangehaald als Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland'.

Artikel 16 Opzegging
Elke Partij kan deze Green Deal (te allen tijde) met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden schriftelijk opzeggen.

Artikel 17 Nakoming
Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken van de Green Deal niet in rechte afdwingbaar is.

Artikel 18 Inwerkingtreding
1. Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en loopt tot en met 10 juni 2018.
2. Partijen nemen de uitvoering van alle in deze Green Deal genoemde afspraken zo snel mogelijk ter hand.

Artikel 19 Openbaarmaking
Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, onder andere in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals, zodat navolging hiervan kan worden bevorderd.

Artikel 20. bijlagen
De volgende bijlagen maken integraal onderdeel uit van deze Green Deal:
1. Stappenplan

Ondertekening op 10-06-2014 te Amsterdam;

Bijlage 2.

Stappenplan CO_2 voorziening glastuinbouw Noord-Holland

Doel

Het doel van dit stappenplan is om aan te geven hoe er gewerkt wordt en gaat worden aan de CO_2 voorziening van de glastuinbouw in de provincie Noord Holland. Daarbij worden ook de activiteiten, kansen en belemmeringen goed zichtbaar voor alle betrokken Partijen. Daardoor kan er gericht gewerkt worden aan de verduurzaming van de glastuinbouw.
Het gaat hier om een CO_2 vraag op korte termijn in de Provincie Noord-Holland van respectievelijk 140 Kton in de glasdriehoek in Greenport Noord Holland Noord en ongeveer 36 Kton in Greenport Aalsmeer. De verwachte beschikbare CO_2 bij AEB is 1Mton. Naast AEB Amsterdam is ook HVC in Alkmaar aangehaakt bij de onderzoeken, de verwachte beschikbare CO_2 bij HVC is 650 Kton.
Dit is meer dan de verwachte vraag in Noord-Holland. Dit betekent dat er op termijn een koppeling gemaakt kan worden met de tuinbouw gebieden in provincie Zuid-Holland. Hier ligt al een CO_2 netwerk van OCAP, wat verder uitgebreid kan worden, zodat alle tuinbouw gebieden in de westelijke provincies aangesloten kunnen worden. Als Noord-Holland en Zuid-Holland worden aangesloten zal ruim 60%van het landelijke areaal glastuinbouw voorzien zijn.

Inleiding

Glastuinbouwbedrijven doseren CO_2 in hun kassen meestal via hun aardgas gestookte ketels en WKK's om de groei van de gewassen te bevorderen. Door minder gebruik van aardgas en door gebruik van bijvoorbeeld aardwarmte is er in de toekomst minder CO_2 beschikbaar voor dosering in kassen. Zo laat de studie CO_2-voorziening in de glastuinbouw 2008–2020 van het LEI zien dat als het doel van 20% duurzame energie in 2020 wordt gehaald, de sector een flink tekort heeft aan CO_2. Om de glastuinbouw te verduurzamen is een betrouwbare en leveringszekere externe CO_2 voorziening dus een randvoorwaarde.
Ook wordt er in de zomer CO_2 gedoseerd uit ketels en WKK's zonder dat alle warmte benut kan worden. Met externe CO_2, kan deze zogenoemde 'zomerstook' voorkomen worden, wat een energiebesparing op kan leveren van al gauw 5 m3/m2/jaar.
Er wordt veel CO_2 uitgestoten door bijvoorbeeld elektriciteitscentrales, maar op dit moment lijkt het broeikasgas met de huidige commerciële technieken niet op een rendabele manier af te vangen en te transporteren naar de glastuinbouwondernemers waarbij de CO_2 zuiver genoeg is voor gebruik in kassen. Dit blijkt onder ander uit de studie 'CO_2 afvangen en leveren vanuit HVC aan Agriport Wieringermeer'.

Er zijn dus twee manieren / trajecten om CO_2 levering aan de glastuinbouw te bevorderen, die bovendien parallel aan elkaar kunnen lopen:
1. het zoeken naar andere methoden van CO_2 afvangst
2. het zoeken naar andere methoden voor transport

Stappenplan en globale tijdsplanning

Een globaal stappenplan met tijdsplanning voor het realiseren van een externe CO_2 voorziening ten behoeve van de glastuinbouw is hieronder beschreven. Gericht op de case in de provincie Noord-Holland worden de eerder genoemde 2 trajecten als leidraad gebruikt. Zoals eerder vernoemd lopen de 2 trajecten parallel aan elkaar. In de onderstaande tabel zijn de onderwerpen in een tijdslijn gezet.

De onderwerpen in de tabel zijn genummerd:
1) staat voor: Andere methoden van CO_2 afvangst
2) staat voor: Een andere methode voor transport

Tijdspad → / Stap ↓	Begin 2014	Eind 2014	Begin 2015	Midden 2015	Eind 2015	Begin 2016	Midden 2016	Eind 2016	Begin 2017	Midden 2017
1.1 Vervolg deskstudie	■	■								
1.2 Demo project			■	■	■					
1.3 Realisatie afvangst en eerste levering						■	■	■	■	■

2.1 Vaststelling										
2.2 Ontwerp										
2.3 Implementatie / realisatie										

Hieronder worden de verschillende stappen per traject toegelicht.

1. Andere methode van CO_2-afvangst

CO_2 komt vrij bij aan de ene kant chemische processen (bijv. kunstmestproductie, waterstofproductie) waarbij dit in vrij zuivere vorm vrij komt zoals bij de CO_2 van Shell die nu aan OCAP geleverd wordt. Aan de andere kant komt veel CO_2 vrij bij de verbranding van o.a. gas, kolen en afval, waarbij de CO_2 als klein percentage in de rookgassen aanwezig is. Voor meer zuivere CO_2 moet dit dan uit de rookgassen 'gevangen' worden. De meest gebruikte manier om CO_2 af te vangen uit m.n. rookgassen is via absorptie. Hiermee wordt CO_2 'geabsorbeerd' door een vloeistof, dat daarna middels verhitting weer vrij kan komen. Deze techniek is echter moeilijk rendabel te maken om CO_2 aan kassen te leveren, zoals o.a. blijkt uit de studie Connecting CO_2. Een andere techniek waar veel ontwikkeling in is, is CO_2 afvangst met membranen. Hierbij wordt CO_2 uit de rookgassen gescheiden door het membraan dat werkt als een soort filter. KEMA heeft in opdracht van AEB Amsterdam, OCAP en het Programma Kas als Energiebron een studie gedaan naar de haalbaarheid van CO_2 afvangst uit rookgassen met membranen voor gebruik in de glastuinbouw. Het gaat specifiek over de case om CO_2 uit de rookgassen bij AEB af te vangen en in te voeren in het OCAP netwerk. OCAP kan dan daarop het leveringsgebied uitbreiden naar o.a. het tuinbouwgebied PrimA4a, Aalsmeer en mogelijk andere gebieden in bijvoorbeeld het Westland.
De resultaten van de deskstudie geven genoeg aanleiding voor de betrokken partijen om hiermee door te gaan.

De belangrijkste punten na discussies over de deskstudie zijn:

- Voor invoer in het OCAP leidingstelsel, lijkt het toch beter om te kiezen om de CO_2 vloeibaar te maken en dus te kiezen voor 99% zuivere CO_2. Dit kan met cryogene zuivering (d.m.v. kou wordt de CO_2 vloeibaar gemaakt en gescheiden van andere gassen) of met absorptie als nageschakelde stap na afvangst met membranen. Dit betekent niet dat voor alle situaties hiervoor gekozen moet worden. In nieuwe cases (zoals bij HVC Alkmaar) kan ook alleen gewerkt worden met membranen.
- Er lijkt nog optimalisaties te zitten in het proces en de kosten van de afvangst met membranen. Dit betreft m.n. de concentratie CO_2 na de membraanfiltratie en de temperatuur van de te 'filteren' rookgassen.
- Belangrijke vraag is in hoeverre er nu nog een voorgeschakelde zuivering van de rookgassen nodig is om de CO_2 zuiver genoeg te krijgen voor dosering in kassen in verband met eventuele gewasschade. Er is niet duidelijk welke stoffen en in welke mate ze door het membraan heen gaan. Vraag is nog in hoeverre in een kleine proefopstelling mogelijk al testen gedaan kunnen worden om hier meer duidelijkheid over te krijgen.
- De levensduur van de membanen is nog niet duidelijk. De vraag is daarbij voor welk membraan gekozen moet worden: er zijn verschillende in ontwikkeling en enkele worden er getest.
- De combinatie van membranen en absorptie is mogelijk ook interessant, maar deze stap lijkt op dit moment nog te complex om verder op door te gaan.

De vragen zullen beantwoord moeten worden samen met het werken aan andere aandachtspunten.De volgende stappen worden hierbij doorlopen met de daarbij behorende kennisvragen, belemmeringen en tijdslijn:

1.1 Vervolg deskstudie; voorjaar 2014

N.a.v. de deskstudie wordt een vervolg deskstudie uitgevoerd waarbij o.a. de volgende punten aan bod komen:

- Optimalisatie van de afvangst met membranen in combinatie met een nageschakelde cryogene reiniging v.w.b. de tussenconcentratie CO_2.

- Het opnieuw bepalen na optimalisatie van de business case van de combinatie van CO_2 afvangst met membranen in combinatie met een nageschakelde cryogene reiniging.
- Het onderzoeken van de haalbaarheid van verbeterde technieken voor absorptie. Er zijn verbeteringen t.a.v. onder andere nieuwe absorptievloeistoffen en voor het verminderen van het energieverbruik.
- Afhankelijk van de deskstudie zal er één of mogelijke beiden afvangsttechnieken op kleine schaal gedemonstreerd worden. Hierbij spelen naast de businesscase ook andere factoren mee zoals complexiteit/flexibiliteit van de installatie en de zuiverheid, toxiciteit en flexibiliteit qua afzet van het product.

Aandachtspunten zijn:
- Financiering van de deskstudie.
- Draagvlak vanuit AEB en OCAP om aan dit traject verder werken. Draagvlak vanuit provincie, rijksoverheden en gemeenten om mogelijke belemmeringen in wet- en regelgeving te verhelpen. Daarnaast draagvlak vanuit tuinbouwondernemers om de CO_2 af te kunnen nemen.
- Uit de deskstudie moet uiteindelijk blijken hoe de business case uitpakt en eventueel wat de onrendabele top wordt.

Aan het eind van deze stap zal ook een plan van aanpak klaar liggen voor de demonstratiefase ten aanzien van o.a. fasering, go / no go momenten en financiering van het demoproject. Aan het eind van deze fase zal er een beslissing vallen over of er een demonstratieproject zal komen.

1.2 Demonstratieproject; 2015

Na het vervolg van de deskstudie zal de volgende fase het op kleine schaal demonstreren en testen van de installatie zijn alvorens grootschalig de CO_2 afgevangen kan worden en geleverd aan tuinders. Naast het realiseren van de testinstallatie komen de volgende punten in deze stap aan de orde:
- Het testen van de uiteindelijke zuiverheid van de geproduceerde CO_2 voor gebruik in kassen.
- Energieverbruik van de installatie
- Algehele werking en optimalisatie daarvan.
- Doorrekening van de uiteindelijke business case.
- Levensduur van de membranen. Proeven in de Verenigde Staten en Noorwegen kunnen mogelijk meer kennis hierover opleveren. Hiervoor wordt contact gezocht met die projecten. Dit is m.n. van belang voor de keus tussen de verschillende membranen. Daarnaast parallel kan mogelijk de duurzaamheid van de membranen getest worden middels een zogenaamde agingtest (een versneld verouderingsproces).

Aandachtspunten zijn:
- Financiering van de demonstratiefase.
- Samenwerking met marktpartijen om een commerciële installatie te kunnen ontwerpen, installeren, onderhouden en onderdelen (m.n. de membranen) te kunnen produceren.
- Draagvlak vanuit AEB en OCAP om aan dit traject verder werken. AEB zoekt juist naar een mogelijkheid dat CO_2 afvangst en hergebruik bij tuinders positief wordt gewaardeerd waardoor de businesscase eerder positief kan worden. Of dat de CO_2 in de winter ook op een andere manier afgezet kan worden.
- Draagvlak vanuit provincie, rijksoverheden en gemeenten om mogelijke belemmeringen in wet- en regelgeving te verhelpen. Daarnaast draagvlak vanuit tuinbouwondernemers om de CO_2 af te kunnen nemen.
- Doordat de CO_2 afgevangen wordt, stijgt het percentage van andere stoffen in de rookgassen van AEB. De vraag is of dit problemen oplevert ten aanzien van de emissie-eisen waaraan AEB moet voldoen.
- Mogelijk kan AEB problemen ondervinden ten aanzien van de MEP-vergoeding vanwege de bijbehorende eisen t.a.v. de te behalen energierendementen.

1.3 Realisatie en daadwerkelijke afvangst en levering aan tuinders; 2016

Mits het demonstratieproject positief uitpakt, kan over gegaan worden op de (stapsgewijze) realisatie van de afvangstinstallatie, verbinding met de OCAP-leiding en het distributienet naar de tuinbouwgebieden PrimA4a en later Aalsmeer en andere tuinbouwgebieden in het Westland. Vanaf 2016 kunnen de eerste tuinders bij PrimA4a van CO_2 worden voorzien doordat de huidige bron van OCAP, Shell in Pernis, een kleine uitbreiding heeft v.w.b. de CO_2 productie. Dit is een belangrijke springplank om het leidingstelsel verder uit te breiden in PrimA4a en richting Aalsmeer om met CO_2 van AEB de rest van de tuinders te voorzien. Zo wordt ook stapsgewijs gewerkt aan de realisatie van de uitbreiding van het OCAP netwerk. Daarnaast is dan ook duidelijk uit de studie van Alliander (zie onder) in hoeverre mogelijk bestaande leidingen gebruikt kunnen worden.

Aandachtspunten zijn:

- Financiering van de installatie en leidingnetwerk.
- Draagvlak vanuit AEB en OCAP om aan dit traject verder werken. Draagvlak vanuit provincie, rijksoverheden en gemeenten om mogelijke belemmeringen in wet- en regelgeving te verhelpen. Daarnaast draagvlak en concrete afspraken vanuit tuinbouwondernemers om de CO_2 daadwerkelijk af te kunnen nemen.
- Het verkrijgen van vergunning voor de aanleg van de afvangst-installatie en het leidingnetwerk.
- Mogelijke onrendabele top van afvangst en levering van de CO_2 aan tuinders.

2. Andere methode voor transport van CO_2

Een ander knelpunt voor levering van CO_2 aan de glastuinbouw van grote CO_2 emitters zijn de transportkosten. Een nieuwe transportleiding is duur en het transport per as heeft ook zijn nadelen. Een optie is om gebruik te maken van reeds bestaande leidingen. OCAP (Zuid-Holland) is daar een goed voorbeeld van. Alliander is in opdracht van de provincie Noord Holland met een studie gestart om met name alternatieve transportmethoden te bekijken. Daarbij worden de volgende drie stappen doorlopen:

2.1 'Vaststelling': start voorjaar 2014, duur ongeveer 8 maanden.

Het doel van deze stap is om, naast het identificeren van de CO_2 bronnen en de afnemers, de haalbaarheid te onderzoeken naar het beste transportnetwerk. V.w.b. de CO_2 bronnen wordt vooral gedacht aan Tata Steel en HVC in Alkmaar. De beoogde afnemers zijn daarbij de bestaande tuinbouwgebieden Alton 1 & 2, Het Grootslag en Agriport A7.
Voor het beste transportnetwerk zal de technische en economische haalbaarheid van verschillende opties voor pijpleidingsystemen onderzocht worden. De opties betreffen:

- Een bestaande, niet meer in gebruik zijnde gas- of olieleiding
- Een in gebruik zijnde aardgasleiding, die gelijktijdig voor het CO_2-transport wordt ingericht
- Een momenteel in gebruik zijnde aardgasleiding, die kan worden vrijgemaakt voor CO_2-transport
- De aanleg van een nieuwe leiding.

Daarnaast zijn andere aspecten zoals veiligheid en beheersbaarheid van belang voor de verschillende opties.

Draagvlak vanuit potentiële leveranciers van CO_2, gemeenten, rijksoverheid, tuinders en andere belanghebbenden is van groot belang.

Aan het einde van deze stap zal ook het plan van aanpak voor de volgende stap gereed zijn. Er zal dan een keus gemaakt zijn over de CO_2 bron, afnemers, transportnetwerk en ligt er een basis voor afspraken over de samenwerking tussen alle betrokkenen.

2.2 Ontwerp, start najaar 2014, duur 1 jaar,

In deze stap wordt het ontwerp gemaakt van het transportsysteem inclusief CO_2 afvangst en zuivering, compressie, veiligheidssystemen en CO_2 ontvangststations. Ook zullen kosten en baten nader gekwantificeerd worden en wordt de implementatie verder voorbereid. Daarnaast worden afspraken gemaakt met alle stakeholders.

Aandachtspunten zijn:
- Draagvlak en instemming betrokkenen
- publieke acceptatie
- Vergunningen
- Financiering
- Buffering van de CO_2

2.3 Implementatie / realisatie; 2016- medio 2017

In de laatste stap zal de CO_2-afvangstinstallatie, het injectiepunt in het leidingsysteem tot en met aflevering bij de tuinders gerealiseerd zijn. Dit omvat zowel het fysieke systeem als ook de contractuele afhandeling. Met de afronding van deze fase is het systeem klaar voor gebruik.
Aandachtspunten zijn:
- Draagvlak en instemming betrokkenen
- publieke acceptatie
- Financiering

INTERNE BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND OP 20 MEI 2014

Voor intern ambtelijk gebruik. Verspreiding buiten de organisatie is niet toegestaan.

17.
BEL/EZ

Green Deal CO2, voorziening glastuinbouw in Noord-Holland (360378/360391)

Het college besluit:

1. Deel te nemen aan de Green Deal 'CO2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland';
2. Tot het aangaan van de Green Deal 'CO2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland' met de in bijlage 1 genoemde partijen, waarin de inzet en acties van besluit 1 zijn vastgelegd;
3. De portefeuillehouder te machtigen de Green Deal 'CO2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland' namens Gedeputeerde Staten te ondertekenen;
4. PS te informeren door middel van bijgaande brief;
5. De portefeuillehouder te machtigen tot het maken van redactionele aanpassingen in de documenten waaraan wordt gerefereerd in de besluiten 2 en 4.

Provincie
Noord-Holland

Datum vergadering	20 mei 2014	**Nota GS**
Registratienummer	360378/360391	

Portefeuille	Landbouw
Portefeuillehouder	J.H.M. Bond
Plaatsvervanger	J.J.W. van Run

6 bijlage(n)

- Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland' (bijlage 1)
- Stappenplan (bijlage 2)
- Juridische bijlage (bijlage 3)
- Financiële bijlage (bijlage 4)
- Communicatie bijlage (bijlage 5)

Onderwerp: Green Deal CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland

Paragraaf 1
Voorgesteld besluit:

Het college van gedeputeerde staten besluit:

1. Deel te nemen aan de Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland'.
2. Tot het aangaan van de Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland' met de in bijlage 1 genoemde partijen, waarin de inzet en acties van besluit 1 zijn vastgelegd.
3. De portefeuillehouder te machtigen de Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland' namens Gedeputeerde Staten te ondertekenen.
4. PS te informeren door middel van bijgaande brief.
5. De portefeuillehouder te machtigen tot het maken van redactionele aanpassingen in de documenten waaraan wordt gerefereerd in de besluiten 2 en 4.

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer 023-[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Paragraaf 2
Toelichting op het voorstel:
Doel van Green Deal is te komen tot een afname van CO_2 emissie uit de industrie en verduurzamen van de glastuinbouw middels het beschikbaar krijgen van voldoende kwalitatief CO_2 uit industriële rookgassen én de realisatie van een transportleidingnetwerk. Ondernemers in de glastuinbouw worden op een economische rendabele wijze voorzien van externe CO_2 -*te gebruiken als meststof*-, tegen een concurrerende prijs. Tegelijkertijd worden bedrijven minder afhankelijk van fossiele brandstoffen en kunnen daardoor hun concurrentiepositie versterken. Ook kunnen er ontsluitingsmogelijkheden ontstaan naar alternatieve warmte- en/of energiebronnen.

Industriële CO_2 uitstoot wordt door toepassing in de glastuinbouw (of voor de productie van andere stoffen) nuttig ingezet. Dit past binnen een Biobased Economy/circulaire economy. Door het gebruik en transport door een leidingnetwerk, worden de huidige alternatieven voor CO_2 dosering middels fossiele brandstoffen niet of minder toegepast. Dit betekent dat de eigen aardgasgestookte ketel of WKK niet ingezet hoeft te worden voor de productie van CO_2. Hiermee wordt als eerste winstpunt de 'zomer stook' vermeden. De besparing in de glastuinbouwsector komt hiermee al snel op $5m^3$ brandstof per m^2 per jaar. Daarnaast ontstaat ruimte om duurzame, niet fossiele, energiedragers, zoals rest- en afvalwarmte, grootschalig in te zetten. Waarmee ook 'winter stook' kan worden vervangen.

De Greenports Aalsmeer en Noord-Holland Noord willen minimaal de helft van de huidige warmtevraag invullen met andere energiedragers zoals rest- en afvalwarmte, geothermie etc. Ook zal er bij leidingtransport minder CO_2 per as vervoerd worden, waardoor de uitstoot van emissies vanuit de industrie vermindert. De bijdrage aan verduurzaming loopt hiermee over drie sporen:
- Besparing fossiele brandstoffen (vermindering zomer stook);
- Afname CO_2 emissie industrie en tuinbouw;
- Inzet alternatieve energiebronnen (vermindering winter stook).

De Green Deal CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland is een gezamenlijk initiatief van ondernemers, overheid en kennisinstellingen. De Green Deal sluit goed aan bij de beleidsdoelstellingen uit de Agenda Landbouw en Visserij betreffende de inzet op de verduurzaming van de glastuinbouw in de provincie. Door mee te doen aan de Green Deal, door middel van een aantal specifieke acties (zie bijlagen 1 en 2), sluit de provincie tevens aan bij het Rijks topsectorenbeleid Tuinbouw & Uitgangsmateriaal, de Tuinbouwbrief van staatssecretaris Dijksma uit 2013, het nationaal Energie akkoord en de Uitvoeringsprogramma's van de twee Greenports in Noord-Holland.

Paragraaf 3 **Gevolgen**	
a. Financiële gevolgen en risico's?	Ja, zie bijlage
b. Formatieve gevolgen en risico's?	Nee, formatie beschikbaar binnen Directie Beleid
c. Juridische gevolgen en risico's?	Ja, zie de bijlage
d. Gevolgen en risico's openbaar maken besluit?	Nee. Besluit komt op de openbare besluitenlijst, die een dag na de GS-vergadering om 11.00 uur gepubliceerd wordt.
e. Communicatieve gevolgen en risico's?	Ja. Zie bijlage. Ondertekening door de portefeuillehouder vindt plaats tijdens Greentech 2014 in de RAI op 10 juni 2014 tussen 11:00 en 12:00 uur. *Brief GS/PS wordt na 20 mei a.s. verzonden.* *Communicatieplan wordt nader opgesteld en uitgevoerd door Greenport Aalsmeer in afstemming met alle partijen.*
f. Europese gevolgen en risico's?	Nee
g. Gevolgen en risico's voor de rechtmatigheid?	Nee
h. Overige gevolgen en risico's?	Nee
Paragraaf 4 **Is ambtelijk overeenstemming bereikt met een andere directie?**	
Directie Beleid:	**Ja** Naam: [redacted]

	[redacted]
Directie B&U:	Niet van toepassing
Directie Middelen:	**Ja** Naam: [redacted]
Directie SVT:	[redacted]
Kabinet:	Niet van toepassing
Paragraaf 5 **Verdere procedure**	
a. PS actief informeren	Ja. Zie bijgevoegde brief.

Bijlage 3.

Provincie
Noord-Holland

Datum vergadering
20 mei 2014
Registratienummer
360378/360391

Nota GS Juridische Bijlage

13 mei 2014

voor intern gebruik

Aan Juridische Dienstverlening is ter beoordeling voorgelegd de Nota voor GS met daarin het voorstel om als provincie deel te neme aan de Green Deal 'CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland'.

Dit betreft een Green Deal die volgens planning op 10 juni 2014 ondertekend gaat worden tussen twee ministeries (als bestuursorganen) van het Rijk, de provincie (als bestuursorgaan), de gemeente Haarlemmermeer (als bestuursorgaan) en acht organisaties betrokken bij het gebruik van CO_2 bij de glastuinbouwontwikkeling.

De provincie - vertegenwoordigd door haar bestuursorgaan Gedeputeerde Staten - zal met een eigen inzet en acties - gaan deelnemen aan de Green Deal door deze Green Deal aan te gaan. De bijdrage van Noord-Holland ligt vast in artikel 7:

a. Provincie Noord-Holland:

- spant zich in om voor de verdere verduurzaming van de glastuinbouw in Noord-Holland een goede aansluiting te realiseren op de provinciale instrumenten (o.a. Ruimtelijke Ordening, financieringsmogelijkheden, vergunningen e.d.).
- draagt financieel bij aan het onderzoek CO_2, fase 1, transport bestaande leidingnetwerken in samenwerking met Alliander.
- spreekt haar intentie uit om vanuit haar wettelijke taken en bevoegdheden de realisatie van een externe CO_2 voorziening in de glastuinbouw Noord-Holland mogelijk te maken, zulks met inachtneming van de toepasselijke wet- en regelgeving en procedures en haar organen en hun publiekrechtelijke taak.
- spant zich in om de ondergrondse CO_2-transport op te nemen in haar op te stellen 'Visie op de ondergrond in Noord-Holland'.

b. Provincie Noord-Holland en Amsterdam Economic Board werken in Metropoolregio Amsterdam aan uitrol van het warmtenet naar de glastuinbouwgebieden in Noord-Holland.

Volgens artikel 14 kunnen nieuwe partijen toetreden tot deze Green Deal en elke partij kan overeenkomstig artikel 16 deze Green Deal opzeggen met een opzegtermijn van 3 maanden. Daaraan zit geen financiële consequentie.

Juridisch gezien verwacht ik vrijwel geen risico's gelet op de tekst van de Green Deal dat een convenantachtig karakter heeft.
De inzet en acties van de provincie zijn merendeels procesmatig van aard.

In artikel 17 van de Green Deal wordt bovendien geregeld dat de afspraken van de Geen Deal niet in rechte afdwingbaar zijn. De kern van de Green Deal ligt derhalve met name in de bestuurlijke binding aan de verduurzaming van de glastuinbouwsector.
De Green Deal loopt tot en met 10 juni 2018.

Het voorstel voor besluitvorming zoals vastgelegd in de Nota voor GS is akkoord.

Opgesteld door:
[redacted]
Juridische Dienstverlening
023-[redacted]

Bijlage 4.

Provincie
Noord-Holland

Nota GS Financiële bijlage

1. Onderwerp: Green Deal CO_2 voorziening glastuinbouw in Noord-Holland

2. Verseonnummer: 360378 / 360391

3. Financiële tabel:

Welke lasten (+) of baten (-) in euro's vloeien voort uit het voorgestelde besluit?						
OD nr. en naam	Omschrijving lasten/baten	2014	2015	2016	2017	Totaal
5.3.4 Duurzame land- en tuinbouwgebieden	Opdracht onderzoek CO2 transport via bestaand leidingen netwerk	60.000				60.000
						0
						0
						0
TOTAAL BESLUIT		60.000	0	0	0	60.000

Is voor het voorgestelde besluit nog budget beschikbaar in de vastgestelde begroting?								
OD nr. en naam	Subpro-ductnr.	Omschrijving subproduct-nummer	WBS	2014	2015	2016	2017	Totaal
5.3.4 Duurzame land- en tuinbouwgebieden	773307	(Biologische) landbouw		60.000				60.000
								0
								0
								0
TOTAAL BESLUIT				60.000	0	0	0	60.000

VERSCHIL	0	0	0	0	0

N.B. Net zoals in de begroting, is een positief bedrag (bijv. 100) een uitgave/tegenvaller en een negatief bedrag (bijv. -100) een inkomst/meevaller.

4. Toelichting & bijzonderheden (risico's, BTW, vervolgacties Zomernota, wel/niet structurele uitgave, dekking via derden, reserves, wel/niet specifieke uitkering, e.d.):

De financiële consequenties voor de provincie uitgaande van de acties opgenomen in artikel 7. van de Green Deal betreffen, naast de reeds beschikbaar gestelde € 60.000 voor onderzoek, vooral inspanningsverplichtingen om ook provinciale financiële middelen daar waar mogelijk in te zetten voor de verdere verduurzaming van de glastuinbouw.

Artikel 7. Inzet en acties van Regionale Overheden
a. Provincie Noord-Holland
- spant zich in om voor de verdere verduurzaming van de glastuinbouw in Noord-Holland een goede aansluiting te realiseren op de provinciale instrumenten (o.a. Ruimtelijke Ordening, financieringsmogelijkheden, vergunningen e.d.).
- draagt financieel bij aan het onderzoek CO_2, fase 1, transport bestaande leidingnetwerken in samenwerking met Alliander.
- spreekt haar intentie uit om vanuit haar wettelijke taken en bevoegdheden de realisatie van een externe CO_2 voorziening in de glastuinbouw Noord-Holland mogelijk te maken, zulks met inachtneming van de toepasselijke wet- en regelgeving en procedures en haar organen en hun publiekrechtelijke taak.
- spant zich in om de ondergrondse CO_2-transport op te nemen in haar op te stellen 'Visie op de ondergrond in Noord-Holland'.

De Green Deal is juridisch niet afdwingbaar (zie slotbepalingen); de partijen spreken met elkaar af dat we ons uiterste best doen om met elkaar te komen tot de realisatie van een CO2 voorziening.
Het bedrijfsleven heeft hierin uiteraard een voortrekkende rol, zullen er ook immers van profiteren.
Overheid wil faciliteren daar waar mogelijk/nodig.

Motie Duurzame Energie
Op 24 juni 2013 hebben PS de Kaderbrief 2014 vastgesteld met daarin verwerkt de uitwerking van de motie Duurzame Economie (MDE). In de beginfase van het uitvoeringstraject van deze Green Deal heeft de Provincie vanuit deze motie in 2014 opdracht gegeven aan Alliander (bijdrage van 50% van € 120.000 (= € 60.000) de opdracht hiervoor is al verstrekt) voor het onderzoek naar transport van CO_2 via het bestaand leidingennetwerk. De verwachting is dat het onderzoek ook in 2014 wordt afgerond als één van de twee technische onderzoeken in deze Green Deal.

Onderzoeken en doelstellingen
De technische onderzoeken in de beginfase van deze Green Deal zijn:
1) afvangen van zuivere CO_2 uit rookgassen: bekostigd vanuit bedrijfsleven: AEB, LTO en OCAP
2) transport CO_2 via bestaand leidingennetwerk: bekostigd door Provincie en Alliander
De bijdrage van € 60.000,- is beschikbaar gesteld vanuit de motie Duurzame Economie (MDE) op 22 januari 2014.
Indien bovenstaande technische onderzoeken positief kunnen worden afgerond zullen de vervolgacties uit het Stappenplan verder uitvoering kunnen krijgen.

Doelstelling vanuit de provincie is dan om:
1. de reeds beschikbare financiële middelen uit de reserve TWIN-H herstructurering glastuinbouw Greenport Aalsmeer ook goed te laten aansluiten op de verduurzamingsmaatregelen van het glastuinbouwcluster in Noord-Holland voortkomend uit deze Green Deal.
2. nader te onderzoeken of het participatiefonds Duurzame Economie een bijdrage kan leveren aan de uitvoering van de vervolgacties in het Stappenplan.
3. na te gaan of Europese middelen beschikbaar kunnen worden gesteld voor de uitvoering van de acties in het Stappenplan.

Ad 1
PS hebben op 31-1-2-11 (Voordracht 2011/3) € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor het project Greenport Aalsmeer, waarbij aan vier gemeenten in het herstructureringsgebied subsidie wordt verleend voor herstructurering glastuinbouw. De subsidie is gekoppeld aan het aantal geherstructureerde hectares (237 ha in totaal). De Greenport Aalsmeer gemeenten kunnen op basis van een business case TWIN-H-subsidie aanvragen voor hun herstructureringsopgave. Verduurzaming is als één van de belangrijkste criteria opgenomen in het TWIN-H subsidiekader, maar is gekoppeld aan de herstructureringsopgave.
Uit het voorliggend stappenplan kan het voorstel komen om vanuit TWIN-H-budget specifiek geld aan verduurzaming te besteden, in combinatie met de herstructureringsopgave. Indien een dergelijk voorstel voorligt, zal dit expliciet aan GS en PS worden voorgelegd omdat dit leidt tot een aanpassing van de huidige TWIN-H-criteria.

Ad 2 en 3
Het participatiefonds Duurzame Economie en Europese Middelen lopen buiten de begroting van de provincie en derhalve buiten de scope van dit financieel advies.

5. **Financieel advies:** Akkoord, advies is verwerkt in voorliggende bijlage.

6. **Financieel adviseur:** A.M. Peters **en datum advies:** 7 mei 2014.

7. **Advies concerncontroller (als financiële gevolg groter is dan € 5 miljoen): n.v.t.**

8. **Bijlage(n):** Geen.

9. **Uitvoeringskosten subsidies: n.v.t.**

Bijlage 5.

Provincie
Noord-Holland

Onderwerp: GS besluit

Datum vergadering: 20/05/2014

Registratienummer: 360378/360391

Communicatieadviseur
[redacted]
MID/COM/CA

Telefoon: 06-[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Communicatieve bijlage

De provincie neemt direct na besluit nog geen communicatieve actie en verstuurt nog geen persbericht. De ondertekening van de Green Deal vindt plaats op 10 juni 2014. Op dat moment is het nieuws. Het doet verder recht aan de rol en betrokkenheid van alle partijen die bij de ondertekening van de Green Deal betrokken zijn, als het nieuws gezamenlijk wordt gebracht. De Greenport Aalsmeer verzorgt de organisatie van en de communicatie rondom de bijeenkomst waar de Green Deal wordt ondertekend. De Greenport Aalsmeer, de betrokken partijen en de provincie bereiden een gezamenlijk persbericht voor over de ondertekening waarbij de rol en inzet van de provincie zichtbaar worden. Dit bericht wordt op 10 juni verstuurd.

Provincie Noord-Holland

Naam overleg	CO_2 beschikbaar maken voor de glastuinbouw in Noord-Holland
Locatie	Gemeente Haarlemmermeer, Raadhuisplein 1, Hoofddorp
Datum	15 januari 2015
Tijdstip	begin: 11:00 eind: 13.00
Aanwezig:	[redacted] (Linde Gas Benelux BV), [redacted] (Alliander), [redacted] (Liandon), [redacted] (EZ), [redacted] (LTO Glaskracht/Kas als Energiebron), [redacted] (tuinder/LTO Glaskracht), Peter [redacted] (LTO Noord Glaskracht), [redacted] (HVC), [redacted] (Hlmmm/trekker duurzaamheid GPA), [redacted] (AEB), [redacted] (PNH).

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer
(023) [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Bijlage:
1) Presentatie conclusies Alliander + rapport
2) Bijgewerkte de contactpersonenlijst (bijlage).

Concept verslag

Agendapunten

1. **Opening ([redacted])**
   [redacted] van LTO Noord Glaskracht heet allen welkom. Nieuwe collega in ons midden is [redacted] van HVC. [redacted] is directe collega van [redacted] en onderzoekt voor HVC op het moment de opties om voor SDE subsidie in aanmerking te komen i.r.t. de CO_2 biomassacentrale in Alkmaar.

   Korte samenvatting stand van zaken Green Deal:

   CO_2 afvangst uit rookgassen AEB
   Er lopen nu twee haalbaarheidsstudies:
   1. CO_2 afvangst membranen door DNVGL. Morgen bespreken we (DNVGL, OCAP, AEB en LTO) de eindconclusies. Er is al wel een aanvraag bij de EU voor een pilot die o.a. ook bij AEB zal komen. Mits dit gehonoreerd wordt, zal dit pas in 2016 gaan draaien.
   2. CO_2 afvangst middels (verschillende varianten) absorptie met amines: Procede is net gestart met de haalbaarheidsstudie die binnen een aantal weken afgerond moet zijn. Dit gaat dus om een andere technieken.
      Deze kennis is ook relevant voor CO2 afvangst bij de afvalcentrale van HVC in Alkmaar.

Studie Alliander:
Aanleiding was dat Alliander zou kijken naar niet gebruikte defensieleidingen of bestaande gasleidingen die gebruikt zouden kunnen worden voor CO2 transport. Uitkomst is dat er weinig / geen bruikbare leidingen zijn en/of dat die niet economisch rendabel gebruikt kunnen worden. Wel zijn in deze studie ook de CO2 bronnen en CO2 vraag in kaart gebracht, naast dat er twee concrete cases zijn doorgerekend (case uitbreiding PrimA4a en levering van HVC afvalcentrale Alkmaar naar de glastuinbouwgebieden in Noord- Holland). Deze studie is afgerond en ook besproken binnen de 'grote groep van de Green Deal'. (zie bijlagen rapport en de presentatie). Daarin staat ook een aantal aanbevelingen voor vervolgacties.

Tata Steel
Eén van de aanbevelingen uit het rapport van Alliander is om verder te kijken naar de CO2 hergebruik van Tata Steel. Tata Steel is nu aangesloten bij de 'grote werkgroep'. Daarbij heeft een aantal jaren terug OCAP/Linde al eerder onderzoek gedaan naar het afvangen van CO2. Het transport naar tuinbouwgebieden zou kunnen via een (nu nog in gebruik zijnde) olieleiding (Chevron) of mogelijk per schip. Dat zou mogelijk onderwerp kunnen zijn van vervolgonderzoek.

Kas als energiebron
Een ander onderzoek dat nog loopt binnen Kas als Energiebron is om in een quickscan te kijken naar CO2 afvangst uit buitenlucht. Dit zou mogelijk wat kunnen zijn voor niet-concentratiegebieden om te kunnen voorzien in hun CO2 vraag.

Vandaag bespreken we:
- de afronding van het onderzoeksrapport van Alliander fase 1.
- het verdere proces, hoe nu de stap te zetten naar fase 2.

2. **Presentatie** [redacted]
[redacted] geeft een toelichting op de eindconclusies van het onderzoek dat Alliander heeft uitgevoerd. De cijfers zijn t.o.v. de vorige bijeenkomst aangescherpt met de praktijkgetallen van OCAP en de nieuwe berekeningen van DV/VGL m.b.t. de prijs van de compressoren.

In de bijlagen de conclusies en het rapport (incl. aanvankelijke doorrekening van de 2 businesscases in Noord-Holland voor resp. Greenport Aalsmeer en Greenport Noord-Holland Noord).

Op 9 februari a.s. worden bestuurlijk deze conclusies en het rapport ook besproken tussen [redacted] (Alliander) en Jaap Bond (Provincie NH) i.v.m. de financiële bijdrage van de provincie aan deze fase 1.

Opmerkingen n.a.v. presentatie:

2.1 [redacted] vraagt in hoeverre een groeiscenario mogelijk is m.b.t. het aanleggen van een leidingennetwerk voor CO_2?
[redacted] geeft aan dat dat uiteraard een mogelijkheid is. In eerste instantie zal OCAP eerst op zoek gaan naar nieuwe CO_2 bronnen. Ook het leveren per as (limiet is 5-10 kilo ton) of per schip (moet dan wel 24 uur p/d kunnen varen) zijn mogelijke opties. Maar met hoge volumes is transport per pijpleiding altijd het meest voordelig.

Actie [redacted]: stelt het onderzoek m.b.t. transport mogelijkheden vloeibaar CO_2 per as/schip beschikbaar (mail aan [redacted]

2.2 Andere grote afnemers van CO_2 kunnen in de toekomst zijn de vrachtwagens die CO_2 voor transportkoeling (om de trailer koel te houden) gebruiken. Van 8-10 kilo ton nu naar 24 kilo ton CO2 verbruik per jaar mogelijk in de toekomst. Dit is een realistisch perspectief, omdat daarmee de venstertijden voor het beleveren van grote steden kan worden verruimd (minder overlast van emissie/dieselmotoren).

2.3 De berekening van het distributienetwerk naar de tuinders is niet in het verhaal van Alliander meegenomen. Dat zal in een latere fase zijn uitwerking moeten krijgen.

2.4 Transportprijsvariatie ligt tussen de € 51 - €85,- waarbij rekening wordt gehouden met de range/marges van verschillende partijen. Is uiteraard ook afhankelijk van de lengte van het traject en aantal afnemers.

2.5 AEB is een bron van 400 kilo ton CO_2 maximaal per jaar. Voor PrimAviera is gerekend in het rekenmodel van Alliander met 30 kilo ton CO_2 per jaar. De glastuinbouw is op dit moment in volume de grootst mogelijke afnemer. Met meer afname van CO_2 worden uiteraard de businesscases meer rendabel.

2.6 M.b.t. de intentieverklaringen van tuinders om CO_2 af te nemen geeft [redacted] aan dat die niet langer dan voor 5 jaar worden opgesteld. HVC geeft aan dat hier voor hun een groot risico zit. OCAP ziet dit volgens [redacted] niet als een belemmering, tuinders zullen de gasprijs altijd meenemen in hun overweging.

2.7 Welk zicht is er op een omslagpunt bij tuinders, welke andere overwegingen hebben zij?
[redacted] geeft aan dat WKK na ongeveer 7 jaar is afgeschreven. Daarna zou je de WKK kunnen reviseren. De WKK is voor de belichtende tuinders wel rendabel, maar voor niet belichtende tuinders veelal niet. Het terug leveren van stroom aan het net levert door de overcapaciteit op de energiemarkt op dit moment weinig op voor de tuinders. Zuivere CO_2 ziet [redacted] als een vestigingsvoorwaarde voor de glastuinbouw. [redacted] geeft aan dat de tuinders hun WKK wel als noodstroomvermogen in de kas willen laten staan: WKK als flexible inzet.

2.7 Vanaf 2016 is er capaciteitsuitbreiding bij Shell en zou OCAP vanuit die bron ook het PrimAviera kunnen beleveren van CO_2.Verdere uitbreiding naar Aalsmeer Oost en Zuid wordt wel als een risicovoller tracé gezien.

3. Mededelingen

3.1 [redacted] meldt dat [redacted] (LTO Glaskracht) en Jaap Bond (provincie Noord-Holland) met de Rabobank een gesprek zijn gestart over investeringsmogelijkheden voor duurzame investeringen in de glastuinbouwgebieden in Noord-Holland.
Actie [redacted]: wat zijn daarvan de uitkomsten/ afspraken?

3.2 De Greenport Aalsmeer is benaderd door een pensioenfonds om in een gesprek een toelichting te geven van de mogelijkheden om te investeren in de glastuinbouw.
Actie Ingrid Leemans: nagaan welke afspraken/uitkomsten?

3.3 De duurzaamheidsmakelaar Greenport Aalsmeer is bekend. Zijn naam is [redacted]. Hij heeft veel ervaring opgedaan in het Westland rondom de duurzaamheidsuitdagingen in de glastuinbouw. Hij zal aanschuiven bij deze werkgroep en een bijdrage leveren aan het nemen van de volgende stappen in deze Green Deal. [redacted] werkt samen met [redacted] tijdens de inwerkfase op het dossier duurzaamheid en zal de kansen en uitdagingen in de regio toelichten n.a.v. zijn ASU onderzoek.

3.4 [redacted] geeft aan dat vanuit de Topsector Energie er ook mogelijkheden zijn om innovatieve projecten aan te dragen voor financiering/subsidie. Bijvoorbeeld via het TKI Gas. Eind januari / begin februari starten daar de tenders.

3.5 .

Op figuur 1 lijkt het alsof de Chevron leiding nabij IJmuiden al gekoppeld zou zijn aan de OCAP leiding, maar dat is in werkelijkheid niet zo. Er is ook al een uitvoerige studie gedaan naar mogelijke opslag van CO_2 in de Noordzee, aldus [redacted] In 2018 zou de leiding beschikbaar kunnen komen.
Ook ligt er al een studie van CO_2 transport naar Middenmeer, dat was toen een te dure oplossing.

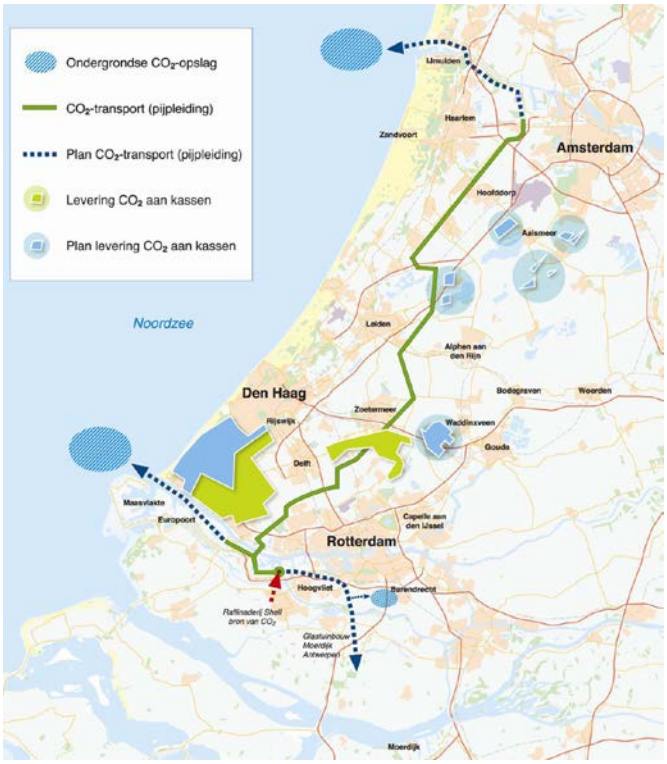

Actie [redacted] graag beide onderzoeken beschikbaar stellen voor de stakeholders

4. **Proces: Hoe nu verder?**

Het onderzoek van Alliander vraagt om een vervolg. Namelijk de verdiepingsslag op de 3 grote blokken:
bron afnemers transport

[redacted] geeft aan dat we de diepte in moeten om de businesscases verder te ontwikkelen en verder te detailleren om te zien of het economisch ook uitkan. Dat moet uitmonden in een go/no go moment.

Volgens de werkgroepleden is dit ook een zeer geschikt moment om de duurzaamheidsmakelaar in te zetten

[redacted] organiseert een overleg met [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted] en [redacted] / [redacted] om de vervolgstappen te definiëren.
Actie: [redacted]

Aan [redacted] wordt gevraagd wat er n.a.v. de conclusies voor Noord-Holland aan vervolgstappen gedefinieerd kan worden om eventueel tot haalbaarheid te komen en wie daar voor nodig is.
Actie: [redacted]

5. **Afsluiting**

[redacted] bedankt iedereen voor zijn/haar aanwezigheid.
Volgende datum: 5 maart 10.30 - 12.30 in Hoofddorp

archief

Locatie / kamer	Directie / sector		Zaakkenmerk/Documentkenmerk
HP2ZO	BEL/EZ	GS	566119/566521

Ambtenaar	Toestel	Datum
[redacted]	4606	30-3-2015

Verseonnummers bijgevoegde brief/brieven:

Onderwerp:
Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer

Overige Verseonnummers
566119-568760
566119-566580

Voorbereid met Akkoord	Ja	Nee
[redacted] (BEL-ELT), [redacted] (BEL-RI)	x x	

Het college van GS besluit:
Zie nota GS

	Datum	Paraaf
Medewerker	30-3	[redacted]
Projectleider		
Unitmanager		
Sectormanager	31/3/2015	
Directeur	1/4/15	

Financiële, juridische, Europese, veiligheids, personele, maatschappelijke en communicatieve consequenties:

n.v.t.

Aanwijzing voor afhandeling

Begrotingsnummer: WBS-code:

Uiterste verzenddatum

Toelichting:
Zie bijlage nota GS

Aantal te verzenden bijlagen bij uitgaande brief/brieven 1

Afschrift: beh.ambt/archief
NB. Afschrift AFD verplicht indien er financiële gevolgen (kunnen) zijn.

Overig

GS-portefeuille voor:

Landbouw

Aantekening portefeuillehouder/vervanger

De gedeputeerden	Datum	Paraaf
Portefeuillehouder J.H.M. Bond		
Vervanger J.J.W. van Run		

Akkoord voor uitvoering Provincie[redacted]s | Datum 31/4/15.

Aantal te tekenen brieven: 1

J.W. Remkes

G E.A. van Craaikamp

23 APR. 2015

5.

3

ggp AB

			Werkelijke verzenddatum

UITGEBREIDE BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND OP 21 APRIL 2015

Voor intern ambtelijk gebruik. Verspreiding buiten de organisatie is niet toegestaan.

3. **BEL/EZ** Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer (566119/566521) **Aangehouden 7 april 2015**	#Het college besluit: 1. Kennis te nemen van de Ruimtelijke Visie van de Greenport Aalsmeer; 2. De visie te hanteren als bouwsteen voor de herziening van de Provinciale Ruimtelijke Verordening; 3. Provinciale Staten met inliggende brief te informeren; 4. De gedeputeerde te machtigen voor redactionele aanpassingen.

Provincie
Noord-Holland

Datum vergadering	**7 april 2015**	**Nota GS**
Registratienummer	566119-566521	

Portefeuille	Landbouw
Portefeuillehouder	J.H.M. Bond
Plaatsvervanger	J.J.W. van Run

4 bijlage(n)

- Toelichting
- Rapport Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer
- Communicatieve bijlage
- Brief GS aan PS

Onderwerp: Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer

Paragraaf 1
Voorgesteld besluit:

Het college besluit:

1. In te stemmen met de Ruimtelijke Visie van de Greenport Aalsmeer;
2. De visie te hanteren als onderlegger voor provinciaal beleid en gebiedsgerichte projecten;
3. Provinciale Staten met inliggende brief te informeren.

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer 023-[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

31 maart 2015

Paragraaf 2
Toelichting op het voorstel:

Zie bijlage Nota GS

Paragraaf 3
Gevolgen

a. Financiële gevolgen en risico's?	Nee
b. Formatieve gevolgen en risico's?	Nee
c. Juridische gevolgen en risico's?	Nee. Instemming met de ruimtelijke visie Greenport Aalsmeer heeft op zichzelf geen juridische gevolgen. Wel stemmen GS in om de uitgangspunten van de ruimtelijke visie te vertalen in de PRV en de structuurvisie. Bij die vertaling is de inhoud van de ruimtelijke visie weliswaar niet juridisch bindend, maar afwijkingen daarvan zullen wel moeten worden gemotiveerd.
d. Worden bindende afspraken gemaakt met andere partijen?	Nee
e. Gevolgen en risico's openbaar maken besluit?	Nee. Besluit komt op de openbare besluitenlijst, die een dag na de GS-vergadering om 11.00 uur gepubliceerd wordt.
f. Communicatieve gevolgen en risico's?	Nee. Zie verder de communicatie bijlage.
g. Europese gevolgen en risico's?	Nee

h. Gevolgen en risico's voor de rechtmatigheid?	Nee
i. Overige gevolgen en risico's?	Nee
Paragraaf 4 **Ambtelijk afgestemd met:**	
Directie Beleid:	**Ja** Naam: [redacted] (RI) [redacted] (ELT)
Directie B&U:	Niet van toepassing
Directie Middelen:	**Ja** Naam: [redacted] (COM) [redacted] (JD)
Directie SVT:	Niet van toepassing
Kabinet/Staf AD/Concerncontrol:	Niet van toepassing
Paragraaf 5 **Verdere procedure**	
a. PS actief informeren	Ja. Zie bijgevoegde brief

UITGEBREIDE BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND OP 7 APRIL 2015

Voor intern ambtelijk gebruik. Verspreiding buiten de organisatie is niet toegestaan.

13.
BEL/EZ
Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer
(566119/566521)

Aangehouden.

Provincie
Noord-Holland

Datum vergadering	21 april 2015 Aangehouden 7 april 2015~~7 april 2015~~
Registratienummer	566119-566521

Nota GS

Portefeuille	Landbouw
Portefeuillehouder	J.H.M. Bond
Plaatsvervanger	J.J.W. van Run

4 bijlage(n)

- Toelichting
- Rapport Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer
- Communicatieve bijlage
- Brief GS aan PS

Onderwerp: Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer

Paragraaf 1
Voorgesteld besluit:

Het college besluit:

1. Kennis te nemen van de ~~In te stemmen met de~~ Ruimtelijke Visie van de Greenport Aalsmeer;
2. De visie te hanteren als bouwsteen voor de herziening van de Provinciale Ruimtelijke Verordening~~onderlegger voor provinciaal beleid en gebiedsgerichte projecten~~;
3. Provinciale Staten met inliggende brief te informeren.

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer 023-[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Paragraaf 2
Toelichting op het voorstel:

Zie bijlage Nota GS

Paragraaf 3
Gevolgen

a. Financiële gevolgen en risico's?	Nee
b. Formatieve gevolgen en risico's?	Nee
c. Juridische gevolgen en risico's?	Nee. Instemming met de ruimtelijke visie Greenport Aalsmeer heeft op zichzelf geen juridische gevolgen. Wel stemmen GS in om de uitgangspunten van de ruimtelijke visie te vertalen in de PRV en de structuurvisie. Bij die vertaling is de inhoud van de ruimtelijke visie weliswaar niet juridisch bindend, maar afwijkingen daarvan zullen wel moeten worden gemotiveerd.
d. Worden bindende afspraken gemaakt met andere partijen?	Nee
e. Gevolgen en risico's openbaar maken besluit?	Nee. Besluit komt op de openbare besluitenlijst, die een dag na de GS-vergadering om 11.00 uur gepubliceerd wordt.
f. Communicatieve gevolgen en risico's?	Nee. Zie verder de communicatie bijlage.
g. Europese gevolgen en risico's?	Nee

h. Gevolgen en risico's voor de rechtmatigheid?	Nee
i. Overige gevolgen en risico's?	Nee
Paragraaf 4 **Ambtelijk afgestemd met:**	
Directie Beleid:	**Ja** Naam: [redacted] (RI) [redacted] (ELT)
Directie B&U:	Niet van toepassing
Directie Middelen:	**Ja** Naam: [redacted]COM) [redacted]JD)
Directie SVT:	Niet van toepassing
Kabinet/Staf AD/Concerncontrol:	Niet van toepassing
Paragraaf 5 **Verdere procedure**	
a. PS actief informeren	Ja. Zie bijgevoegde brief

Provincie
Noord-Holland

Bijlage bij registratienummer 566119-566521

Inleiding
Het regionale ruimtelijk-economisch cluster van de Greenport Aalsmeer werkt *-in een samenwerkingsverband tussen overheid, ondernemers, onderzoeksinstellingen en financiële instellingen-* actief samen om de concurrentiepositie en de economische vitaliteit van de sierteeltsector in Greenport te behouden en te versterken. Deze ambitie is ook vastgelegd in de provinciale Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015, de provinciale Structuurvisie 2040 en de Rijksstructuurvisie Infrastructuur & Ruimte (SVIR).

In het Uitvoeringsprogramma van de Greenport Aalsmeer, *behorend bij de in 2012 opgestelde strategische visie "Samenwerken aan een bloeiend perspectief" van de Greenport Aalsmeer*, zijn onder het thema Ruimte enkele projecten opgenomen, waaronder het opstellen van een Ruimtelijke Visie voor de teelt- en glastuinbouwgebieden in deze regio. Aan het opstellen van de Ruimtelijke Visie hebben bestuurders en adviseurs binnen het netwerk van de Greenport Aalsmeer het afgelopen jaar hard gewerkt. LTO Noord Glaskracht, het bedrijfsleven, gemeenten en provincies (allen leden van de stuurgroep) hebben hiervoor input geleverd.

Op 16 december 2014 is het concept van deze Ruimtelijke Visie samen met een onderliggende duurzaamheidskaart in een bijeenkomst bij de provincie Noord-Holland aan de Raads- en Statenleden van betrokken gemeenten (7) en provincies (3) gepresenteerd. Daarna is de conceptvisie afgerond.

Op 12 februari jl. heeft de Stuurgroep Greenport Aalsmeer inhoudelijk met deze Ruimtelijke Visie ingestemd. Het mandaat voor de ruimtelijke uitwerking en vertaling van de visie in lokale structuurvisies, bestemmingsplannen, verordeningen e.d. is echter aan de betrokken partijen waaronder specifiek voor de PRV de provincie Noord-Holland.

Gedeputeerden Staten nemen kennis van de Ruimtelijke Visie en hanteren de uitgangspunten van de ruimtelijke visie als bouwsteen voor herziening van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV).

Waarom deze ruimtelijke visie?
In de Ruimtelijke Visie wordt op basis van diverse onderzoeken en expert-opinions een visie gegeven op de ontwikkelingen in de sierteeltsector en de daarin te maken keuzes op basis van duurzame en ruimtelijke overwegingen. Het op regionaal niveau maken van deze keuzes is noodzakelijk om de economische vitaliteit van de sector te

versterken en te behouden. Een door het bedrijfsleven en de overheden in de regio gedragen visie is voorwaardelijk voor een sterke keten, waarvan de primaire sector (productie) een onlosmakelijk onderdeel uitmaakt. Planologische duidelijkheid is cruciaal voor investeringsbeslissingen door ondernemers, banken, investeerders in duurzaamheid e.d. Investeerders in duurzaamheids-infrastructuur (CO_2-leidingen, warmtenetten en geothermie) investeren niet als overheden en ondernemers niet duidelijk zijn over waar zij de tuinbouw van de toekomst voorziet. Tuinders geven op hun beurt aan dat aansluiting op CO_2- leidingen (Green Deal CO_2), warmtenetten en geothermie randvoorwaarden zijn voor hun bestaansrecht en de maatschappelijke opgaven. Niets doen is geen optie.

Hoofdpunten uit de visie
In de visie worden de kansen en opgaves binnen de regio geschetst. Dit zijn kansen op het gebied van modernisering en schaalvergroting van het teeltareaal, het behoud van nicheteelten en investeringen in duurzaamheid. Deze kansen kunnen een aanzienlijke impuls geven aan de concurrentiekracht van de Greenport Aalsmeer en de internationale koploperpositie van de Nederlandse tuinbouw in de wereld.

Er liggen ook grote opgaven, met name ten aanzien van een overschot aan verouderd teeltareaal. Ook daarvoor zullen de juiste instrumenten moeten worden ingezet om oplossingen te vinden en transformatie van gebieden te bevorderen.

Zowel in de uitvoering van de kansen als in de opgaven is samenwerking van overheden en bedrijfsleven, met een regionale aanpak, een voorwaarde voor een succesvolle uitvoering.

Uitwerking in de visie
Om het bovenstaande concreet invulling te kunnen geven, is een uitwerking gemaakt in vijf gebiedscategorieën. Elke categorie heeft zijn eigen kenmerken qua schaal, mogelijkheden, vitaliteit e.d. Vervolgens zijn op een visiekaart de circa 40 glastuinbouwgebieden binnen de Greenport ingedeeld. Daarover heeft nauwe afstemming plaatsgevonden met ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, LTO Noord Glaskracht en experts uit de sector. Voor elke gebiedscategorie gelden andere kansen en opgaven. Dat vereist een maatwerkaanpak per gebied, over de grenzen heen kunnen denken en een diverse en flexibele inzet van instrumenten.

Uitvoeringsagenda
Als uitwerking van de ~~Nadat de betrokken colleges, Raden en Staten hebben ingestemd met de~~ Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer, zal de Greenport Aalsmeer een uitvoeringsagenda en -strategie opstellen.

Daarin zal inzicht worden gegeven in concreet uit te voeren projecten met bijbehorende planning, prioritering, mogelijke financiering en governance. Waarschijnlijk leidt dit ook tot een herziening van het provinciale instrument TWIN-H Herstructurering Glastuinbouw Greenport Aalsmeer met een tijdshorizon tot 2025.

De projecten zullen hoofdzakelijk gebiedsgericht zijn, maar wel vanuit een regionale binding en met ondersteuning vanuit de Greenport Aalsmeer. Bij de projecten komt de uitwerking van een gerichte inzet van instrumenten ook verder aan de orde.

~~*Verzoek om instemming Ruimtelijke Visie*~~
~~Zoals vermeld heeft de Stuurgroep Greenport Aalsmeer ingestemd met de nu voorliggende Ruimtelijke Visie. Om de visie inhoud en zeggingskracht te geven en om daar de concrete uitvoering van projecten aan te kunnen koppelen, vindt de stuurgroep van de Greenport Aalsmeer een bestuurlijke vaststelling van deze visie door de betrokken gemeenten en provincies noodzakelijk. Immers, de uitwerking en vertaling van de visie in lokale structuurvisies, bestemmingsplannen, verordeningen e.d. is aan de betrokken partijen waaronder de provincie Noord-Holland. Met het besluit wordt deze Ruimtelijke Visie een beleidsmatige onderlegger voor nieuw beleid, bestemmingsplannen en structuurvisies.~~

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de Statengriffier, mr. J.J.M. Vrijburg
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer (023) [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Betreft: Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer

Verzenddatum
23 APR. 2015
Kenmerk
566119-566521

Uw kenmerk

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis en zenden wij u ter kennis name de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer toe.

Gedeputeerde Staten hebben besloten:

1. Kennis te nemen van de Ruimtelijke Visie van de Greenport Aalsmeer;
2. De visie te hanteren als bouwsteen voor de herziening voor Provinciale Ruimtelijke Verordening.

De achtergrond
Het regionale ruimtelijk-economisch cluster van de Greenport Aalsmeer werkt -in een samenwerkingsverband tussen overheid, ondernemers, onderzoeksinstellingen en financiële instellingen- actief samen om de concurrentiepositie en de economische vitaliteit van de sierteeltsector in Greenport te behouden en te versterken. Deze ambitie is ook vastgelegd in de provinciale Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015, de provinciale Structuurvisie 2040 en de Rijksstructuurvisie Infrastructuur & Ruimte (SVIR).

In het Uitvoeringsprogramma van de Greenport Aalsmeer, behorend bij de in 2012 opgestelde strategische visie "Samenwerken aan een bloeiend perspectief" van de Greenport Aalsmeer, zijn onder het thema Ruimte enkele projecten opgenomen, waaronder het opstellen van een Ruimtelijke Visie voor de teelt- en glastuinbouwgebieden in deze regio. Aan het opstellen van de Ruimtelijke Visie hebben bestuurders en adviseurs binnen het netwerk van de Greenport Aalsmeer het afgelopen jaar hard gewerkt. LTO Noord Glaskracht, het bedrijfsleven, gemeenten

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
Haarlem [2012 HR]
www.noord-holland.nl

en provincies (allen leden van de stuurgroep) hebben hiervoor input geleverd.
Op 16 december 2014 is het concept van deze visie samen met een onderliggende duurzaamheidskaart in een bijeenkomst bij de provincie Noord-Holland aan de Raads- en Statenleden van betrokken gemeenten (7) en provincies (3) gepresenteerd. Daarna is de conceptvisie afgerond.

Op 12 februari jl. heeft de Stuurgroep Greenport Aalsmeer inhoudelijk met deze Ruimtelijke Visie ingestemd.
Het mandaat voor de ruimtelijke uitwerking en vertaling van de visie in lokale structuurvisies, bestemmingsplannen, verordeningen e.d. is echter aan de betrokken partijen waaronder specifiek voor de PRV de provincie Noord-Holland.
Gedeputeerden Staten nemen kennis van de Ruimtelijke Visie en hanteren de ruimtelijke visie als bouwsteen voor herziening van de Provinciale Ruimtelijke Verordening.

Waarom deze ruimtelijke visie?
In de Ruimtelijke Visie wordt op basis van diverse onderzoeken en expert-opinions een visie gegeven op de ontwikkelingen in de sierteeltsector en de daarin te maken keuzes op basis van duurzame en ruimtelijke overwegingen. Het op regionaal niveau maken van deze keuzes is noodzakelijk om de economische vitaliteit van de sector te versterken en te behouden. Een door het bedrijfsleven en de overheden in de regio gedragen visie is voorwaardelijk voor een sterke keten, waarvan de primaire sector (productie) een onlosmakelijk onderdeel uitmaakt. Planologische duidelijkheid is cruciaal voor investeringsbeslissingen door ondernemers, banken, investeerders in duurzaamheid e.d. Investeerders in duurzaamheids-infrastructuur (CO_2-leidingen, warmtenetten en geothermie) investeren niet als overheden en ondernemers niet duidelijk zijn over waar zij de tuinbouw van de toekomst voorziet. Tuinders geven op hun beurt aan dat aansluiting op CO_2- leidingen (Green Deal CO_2), warmtenetten en geothermie randvoorwaarden zijn voor hun bestaansrecht en de maatschappelijke opgaven. Niets doen is geen optie.

Hoofdpunten uit de visie
In de visie worden de kansen en opgaves binnen de regio geschetst. Dit zijn kansen op het gebied van modernisering en schaalvergroting van het teeltareaal, het behoud van nicheteelten en investeringen in duurzaamheid. Deze kansen kunnen een aanzienlijke impuls geven aan de concurrentiekracht van de Greenport Aalsmeer en de internationale koploperpositie van de Nederlandse tuinbouw in de wereld.

Er liggen ook grote opgaven, met name ten aanzien van een overschot aan verouderd teeltareaal. Ook daarvoor zullen de juiste instrumenten

moeten worden ingezet om oplossingen te vinden en transformatie van gebieden te bevorderen.

Zowel in de uitvoering van de kansen als in de opgaven is samenwerking van overheden en bedrijfsleven, met een regionale aanpak, een voorwaarde voor een succesvolle uitvoering.

Uitwerking in de visie
Om het bovenstaande concreet invulling te kunnen geven, is een uitwerking gemaakt in vijf gebiedscategorieën. Elke categorie heeft zijn eigen kenmerken qua schaal, mogelijkheden, vitaliteit e.d. Vervolgens zijn op een visiekaart de circa 40 glastuinbouwgebieden binnen de Greenport ingedeeld. Daarover heeft nauwe afstemming plaatsgevonden met ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, LTO Noord Glaskracht en experts uit de sector. Voor elke gebiedscategorie gelden andere kansen en opgaven. Dat vereist een maatwerkaanpak per gebied, over de grenzen heen kunnen denken en een diverse en flexibele inzet van instrumenten.

Uitvoeringsagenda
Als uitwerking van de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer, zal de Greenport Aalsmeer een uitvoeringsagenda en -strategie opstellen. Daarin zal inzicht worden gegeven in concreet uit te voeren projecten met bijbehorende planning, prioritering, mogelijke financiering en governance. Waarschijnlijk leidt dit ook tot een herziening van het provinciale instrument TWIN-H Herstructurering Glastuinbouw Greenport Aalsmeer met een tijdshorizon tot 2025.

De projecten zullen hoofdzakelijk gebiedsgericht zijn, maar wel vanuit een regionale binding en met ondersteuning vanuit de Greenport Aalsmeer. Bij de projecten komt de uitwerking van een gerichte inzet van instrumenten ook verder aan de orde.

Deze uitvoeringsagenda zal na de uitwerking aan Provinciale Staten ter vaststelling worden voorgelegd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

[redacted] A. van Craaikamp [redacted] Z.W. Remkes

provinciesecretaris voorzitter

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de Statengriffier, mr. J.J.M. Vrijburg
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer (023) [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Betreft: Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer

Verzenddatum

Kenmerk
566119-566521

Uw kenmerk

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis en zenden wij u ter kennis name de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer toe.

Gedeputeerde Staten hebben besloten:

1. Kennis te nemen van de ~~In te stemmen met de~~ Ruimtelijke Visie van de Greenport Aalsmeer;
2. De visie te hanteren als bouwsteen voor de herziening voor Provinciale Ruimtelijke Verordening~~onderlegger voor provinciaal beleid en gebiedsgerichte projecten~~.

De achtergrond
Het regionale ruimtelijk-economisch cluster van de Greenport Aalsmeer werkt -in een samenwerkingsverband tussen overheid, ondernemers, onderzoeksinstellingen en financiële instellingen- actief samen om de concurrentiepositie en de economische vitaliteit van de sierteeltsector in Greenport te behouden en te versterken. Deze ambitie is ook vastgelegd in de provinciale Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015, de provinciale Structuurvisie 2040 en de Rijksstructuurvisie Infrastructuur & Ruimte (SVIR).

In het Uitvoeringsprogramma van de Greenport Aalsmeer, behorend bij de in 2012 opgestelde strategische visie "Samenwerken aan een bloeiend perspectief" van de Greenport Aalsmeer, zijn onder het thema Ruimte enkele projecten opgenomen, waaronder het opstellen van een Ruimtelijke Visie voor de teelt- en glastuinbouwgebieden in deze regio. Aan het opstellen van de Ruimtelijke Visie hebben bestuurders en adviseurs binnen het netwerk van de Greenport Aalsmeer het afgelopen jaar hard gewerkt. LTO Noord Glaskracht, het bedrijfsleven, gemeenten

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
Haarlem [2012 HR]
www.noord-holland.nl

en provincies (allen leden van de stuurgroep) hebben hiervoor input geleverd.
Op 16 december 2014 is het concept van deze visie samen met een onderliggende duurzaamheidskaart in een bijeenkomst bij de provincie Noord-Holland aan de Raads- en Statenleden van betrokken gemeenten (7) en provincies (3) gepresenteerd. Daarna is de conceptvisie afgerond.

Op 12 februari jl. heeft de Stuurgroep Greenport Aalsmeer inhoudelijk met deze Ruimtelijke Visie ingestemd.
Het mandaat voor de ruimtelijke uitwerking en vertaling van de visie in lokale structuurvisies, bestemmingsplannen, verordeningen e.d. is echter aan de betrokken partijen waaronder specifiek voor de PRV de provincie Noord-Holland.
Gedeputeerden Staten nemen kennis van de Ruimtelijke Visie en hanteren de uitgangspunten van de ruimtelijke visie als bouwsteen voor herziening van de Provinciale Ruimtelijke Verordening.

Waarom deze ruimtelijke visie?
In de Ruimtelijke Visie wordt op basis van diverse onderzoeken en expert-opinions een visie gegeven op de ontwikkelingen in de sierteeltsector en de daarin te maken keuzes op basis van duurzame en ruimtelijke overwegingen. Het op regionaal niveau maken van deze keuzes is noodzakelijk om de economische vitaliteit van de sector te versterken en te behouden. Een door het bedrijfsleven en de overheden in de regio gedragen visie is voorwaardelijk voor een sterke keten, waarvan de primaire sector (productie) een onlosmakelijk onderdeel uitmaakt. Planologische duidelijkheid is cruciaal voor investeringsbeslissingen door ondernemers, banken, investeerders in duurzaamheid e.d. Investeerders in duurzaamheids-infrastructuur (CO_2-leidingen, warmtenetten en geothermie) investeren niet als overheden en ondernemers niet duidelijk zijn over waar zij de tuinbouw van de toekomst voorziet. Tuinders geven op hun beurt aan dat aansluiting op CO_2- leidingen (Green Deal CO_2), warmtenetten en geothermie randvoorwaarden zijn voor hun bestaansrecht en de maatschappelijke opgaven. Niets doen is geen optie.

Hoofdpunten uit de visie
In de visie worden de kansen en opgaves binnen de regio geschetst. Dit zijn kansen op het gebied van modernisering en schaalvergroting van het teeltareaal, het behoud van nicheteelten en investeringen in duurzaamheid. Deze kansen kunnen een aanzienlijke impuls geven aan de concurrentiekracht van de Greenport Aalsmeer en de internationale koploperpositie van de Nederlandse tuinbouw in de wereld.

Er liggen ook grote opgaven, met name ten aanzien van een overschot aan verouderd teeltareaal. Ook daarvoor zullen de juiste instrumenten

moeten worden ingezet om oplossingen te vinden en transformatie van gebieden te bevorderen.

Zowel in de uitvoering van de kansen als in de opgaven is samenwerking van overheden en bedrijfsleven, met een regionale aanpak, een voorwaarde voor een succesvolle uitvoering.

Uitwerking in de visie
Om het bovenstaande concreet invulling te kunnen geven, is een uitwerking gemaakt in vijf gebiedscategorieën. Elke categorie heeft zijn eigen kenmerken qua schaal, mogelijkheden, vitaliteit e.d. Vervolgens zijn op een visiekaart de circa 40 glastuinbouwgebieden binnen de Greenport ingedeeld. Daarover heeft nauwe afstemming plaatsgevonden met ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, LTO Noord Glaskracht en experts uit de sector. Voor elke gebiedscategorie gelden andere kansen en opgaven. Dat vereist een maatwerkaanpak per gebied, over de grenzen heen kunnen denken en een diverse en flexibele inzet van instrumenten.

Uitvoeringsagenda
Als uitwerking van ~~Nadat de betrokken colleges, Raden en Staten hebben ingestemd met~~ de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer, zal de Greenport Aalsmeer een uitvoeringsagenda en -strategie opstellen. Daarin zal inzicht worden gegeven in concreet uit te voeren projecten met bijbehorende planning, prioritering, mogelijke financiering en governance. Waarschijnlijk leidt dit ook tot een herziening van het provinciale instrument TWIN-H Herstructurering Glastuinbouw Greenport Aalsmeer met een tijdshorizon tot 2025.

De projecten zullen hoofdzakelijk gebiedsgericht zijn, maar wel vanuit een regionale binding en met ondersteuning vanuit de Greenport Aalsmeer. Bij de projecten komt de uitwerking van een gerichte inzet van instrumenten ook verder aan de orde.

~~*Waarom de instemming met de Ruimtelijke Visie door GS*~~
~~Zoals vermeld heeft de Stuurgroep Greenport Aalsmeer ingestemd met de nu voorliggende Ruimtelijke Visie. Om de visie inhoud en zeggingskracht te geven en om daar de concrete uitvoering van projecten aan te kunnen koppelen, vindt de stuurgroep van de Greenport Aalsmeer een bestuurlijke instemming van deze visie door de betrokken gemeenten en provincies noodzakelijk. Immers, de uitwerking en vertaling van de visie in lokale structuurvisies, bestemmingsplannen, verordeningen e.d. is aan de betrokken partijen waaronder de provincie Noord-Holland.~~

Deze uitvoeringsagenda zal na de uitwerking aan Provinciale Staten ter vaststelling worden voorgelegd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

Provincie
Noord-Holland

Bijlage bij registratienummer 566119-566521

Inleiding
Het regionale ruimtelijk-economisch cluster van de Greenport Aalsmeer werkt -*in een samenwerkingsverband tussen overheid, ondernemers, onderzoeksinstellingen en financiële instellingen*- actief samen om de concurrentiepositie en de economische vitaliteit van de sierteeltsector in Greenport te behouden en te versterken. Deze ambitie is ook vastgelegd in de provinciale Agenda Landbouw en Visserij 2012-2015, de provinciale Structuurvisie 2040 en de Rijksstructuurvisie Infrastructuur & Ruimte (SVIR).

In het Uitvoeringsprogramma van de Greenport Aalsmeer, *behorend bij de in 2012 opgestelde strategische visie "Samenwerken aan een bloeiend perspectief" van de Greenport Aalsmeer*, zijn onder het thema Ruimte enkele projecten opgenomen, waaronder het opstellen van een Ruimtelijke Visie voor de teelt- en glastuinbouwgebieden in deze regio. Aan het opstellen van de Ruimtelijke Visie hebben bestuurders en adviseurs binnen het netwerk van de Greenport Aalsmeer het afgelopen jaar hard gewerkt. LTO Noord Glaskracht, het bedrijfsleven, gemeenten en provincies (allen leden van de stuurgroep) hebben hiervoor input geleverd.

Op 16 december 2014 is het concept van deze Ruimtelijke Visie samen met een onderliggende duurzaamheidskaart in een bijeenkomst bij de provincie Noord-Holland aan de Raads- en Statenleden van betrokken gemeenten (7) en provincies (3) gepresenteerd. Daarna is de conceptvisie afgerond.

Op 12 februari jl. heeft de Stuurgroep Greenport Aalsmeer met deze Ruimtelijke Visie ingestemd.

Waarom deze ruimtelijke visie?
In de Ruimtelijke Visie wordt op basis van diverse onderzoeken en expert-opinions een visie gegeven op de ontwikkelingen in de sierteeltsector en de daarin te maken keuzes op basis van duurzame en ruimtelijke overwegingen. Het op regionaal niveau maken van deze keuzes is noodzakelijk om de economische vitaliteit van de sector te versterken en te behouden. Een door het bedrijfsleven en de overheden in de regio gedragen visie is voorwaardelijk voor een sterke keten, waarvan de primaire sector (productie) een onlosmakelijk onderdeel uitmaakt. Planologische duidelijkheid is cruciaal voor investeringsbeslissingen door ondernemers, banken, investeerders in duurzaamheid e.d. Investeerders in duurzaamheids-infrastructuur (CO_2-leidingen, warmtenetten en geothermie) investeren niet als overheden en ondernemers niet duidelijk zijn over waar zij de tuinbouw van de

toekomst voorziet. Tuinders geven op hun beurt aan dat aansluiting op CO_2- leidingen (Green Deal CO_2), warmtenetten en geothermie randvoorwaarden zijn voor hun bestaansrecht en de maatschappelijke opgaven. Niets doen is geen optie.

Hoofdpunten uit de visie
In de visie worden de kansen en opgaves binnen de regio geschetst. Dit zijn kansen op het gebied van modernisering en schaalvergroting van het teeltareaal, het behoud van nicheteelten en investeringen in duurzaamheid. Deze kansen kunnen een aanzienlijke impuls geven aan de concurrentiekracht van de Greenport Aalsmeer en de internationale koploperpositie van de Nederlandse tuinbouw in de wereld.

Er liggen ook grote opgaven, met name ten aanzien van een overschot aan verouderd teeltareaal. Ook daarvoor zullen de juiste instrumenten moeten worden ingezet om oplossingen te vinden en transformatie van gebieden te bevorderen.

Zowel in de uitvoering van de kansen als in de opgaven is samenwerking van overheden en bedrijfsleven, met een regionale aanpak, een voorwaarde voor een succesvolle uitvoering.

Uitwerking in de visie
Om het bovenstaande concreet invulling te kunnen geven, is een uitwerking gemaakt in vijf gebiedscategorieën. Elke categorie heeft zijn eigen kenmerken qua schaal, mogelijkheden, vitaliteit e.d. Vervolgens zijn op een visiekaart de circa 40 glastuinbouwgebieden binnen de Greenport ingedeeld. Daarover heeft nauwe afstemming plaatsgevonden met ambtelijke en bestuurlijke vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, LTO Noord Glaskracht en experts uit de sector. Voor elke gebiedscategorie gelden andere kansen en opgaven. Dat vereist een maatwerkaanpak per gebied, over de grenzen heen kunnen denken en een diverse en flexibele inzet van instrumenten.

Uitvoeringsagenda
Nadat de betrokken colleges, Raden en Staten hebben ingestemd met de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer, zal de Greenport Aalsmeer een uitvoeringsagenda en -strategie opstellen. Daarin zal inzicht worden gegeven in concreet uit te voeren projecten met bijbehorende planning, prioritering, mogelijke financiering en governance. Waarschijnlijk leidt dit ook tot een herziening van het provinciale instrument TWIN-H Herstructurering Glastuinbouw Greenport Aalsmeer met een tijdshorizon tot 2025.

De projecten zullen hoofdzakelijk gebiedsgericht zijn, maar wel vanuit een regionale binding en met ondersteuning vanuit de Greenport Aalsmeer. Bij de projecten komt de uitwerking van een gerichte inzet van instrumenten ook verder aan de orde.

Verzoek om instemming Ruimtelijke Visie
Zoals vermeld heeft de Stuurgroep Greenport Aalsmeer ingestemd met de nu voorliggende Ruimtelijke Visie. Om de visie inhoud en zeggingskracht te geven en om daar de concrete uitvoering van projecten aan te kunnen koppelen, vindt de stuurgroep van de Greenport Aalsmeer een bestuurlijke vaststelling van deze visie door de betrokken gemeenten en provincies noodzakelijk. Immers, de uitwerking en vertaling van de visie in lokale structuurvisies, bestemmingsplannen, verordeningen e.d. is aan de betrokken partijen waaronder de provincie Noord-Holland. Met het besluit wordt deze Ruimtelijke Visie een beleidsmatige onderlegger voor nieuw beleid, bestemmingsplannen en structuurvisies.

Provincie
Noord-Holland

Onderwerp: Ruimtelijke visie Greenport Aalsmeer

Datum vergadering: 31 maart 2015

Registratienummer: 566119 566521

Uw contactpersoon
[redacted]
MID/COM

Doorkiesnummer 023[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

11 maart 2015 1|1

Communicatieve bijlage

Voor intern gebruik

Over het besluit verstuurt de provincie geen persbericht. Het vaststellen van de visie door GS heeft niet direct consequenties. Het is een onderlegger voor provinciaal beleid en toekomstige gebiedsgerichte projecten. Daarnaast is over het vaststellen van de ruimtelijke visie door de stuurgroep door de Greenport Aalsmeer al een persbericht verstuurd (en een q&a opgesteld) in overleg met de provincie Noord-Holland. In dat persbericht is ook een quote van gedeputeerde Bond opgenomen. Naar aanleiding van dit persbericht is in een groot aantal (digitale) media aandacht besteed aan dit nieuws. Het persbericht van de Greenport staat ook op de website van de provincie Noord-Holland. Als media vragen hebben over het besluit van GS zal de beantwoording worden afgestemd met de Greenport Aalsmeer.

Na het besluit worden PS geïnformeerd met een brief.

Provincie Noord-Holland

Naam overleg	Green Deal CO_2 beschikbaar maken voor de glastuinbouw in NH
Locatie	AEB, Australiëhaven 21, Amsterdam
Datum	30 april 2015
Tijdstip	begin: 10:30 eind: 12.30
Aanwezig:	[redacted] (Linde Gas Benelux BV), [redacted] (Alliander), [redacted] (LTO Glaskracht / Kas als Energiebron), [redacted] (LTO Noord Glaskracht), [redacted] (HVC), [redacted] (Haarlemmermeer), [redacted] (CO_2 en warmte manager GPA), [redacted] (AEB), [redacted] (ONHN), [redacted] (PNH), [redacted] (TATA Steel).
Afmeldingen:	[redacted] (EZ), [redacted] (SGN), [redacted] (OCAP) en [redacted] (LTO Glaskracht), [redacted] (Greenport Noord-Holland Noord)
Bijlage:	Update plan van aanpak Presentatie duurzaamheid GPA [redacted]

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer
(023) [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Concept verslag

Agendapunten

1. **Opening ([redacted])**

2. **Verslag van 5 maart 2015**
   Vastgesteld, geen inhoudelijke of aanvullende opmerkingen op het verslag.

3. **Presentatie duurzaamheidskansen GPA [redacted]**
   (zie bijlage)

   warmte
   -Aanbieders in de regio (sinq & sources).
   -Geothermie: bestaande brongegevens nader interpreteren.
   -Seismisch onderzoek kost rond het miljoen.

   De warmtevraag in de Greenport is in totaal 2 pJ, dan zul je heel wat putten moeten slaan voor geothermie (opmerking Matthijs). Er blijven ook aanvullende oplossingen nodig.
   Alle opties blijven voorlopig open.

   -Kans op een renderend leidingen netwerk is nog niet zo groot.
   -Wat heb je als sluitpost dan nog aan geothermie nodig?

-DWA project: varende boten die warmte kunnen transporteren. Tata heeft aan dit project meegedaan, laden en lossen van de warmte op en van de boot blijft (voorlopig) nog een uitdaging.

-Ondiepe geothermie ligt meer voor de hand voor de glastuinbouw (40 graden).

CO_2

- CO2 : volledig aangewezen op de lokale voorziening
- Onrendabele top: 6-8 mln (aanlegkosten i.r.t. exploitatie) → 15 % rendement, CO_2 prijs € 50 – 60 euro per ton.

Areaal en afzetpotentie
De begroting wordt nu verfijnd door OCAP.

-Collectieve investeringen in infrastructuur zijn kansen voor OCAP en Alliander. praten met elkaar m.b.t. waarin zij elkaar kunnen versterken. Afspraak is gemaakt en staat.

-Er is 150 Kton nodig voor hele Greenport Aalsmeer.
Binnen 3-5 jaar komt voldoende CO_2 beschikbaar in de regio.

-Opslag onder de grond van CO_2 → moet heel zuivere CO_2 zijn (i.i.g. heel laag zuurstof gehalte).

- Bij het aanleggen van infrastructuur is wellicht nog wel wat te verdienen.

-Visser & Smit Hanab → [redacted] geeft volgende keer een update over hun onderzoek.
Actie: [redacted]

-[redacted] inventariseert op dit moment de vraag bij de tuinders in de Greenport (deur aan deur). Er zou op termijn wel degelijk meer vraag kunnen ontstaan.

Voor Altongebied → wat is huidige vraag ?
Voor Grootslag → komt ook geothermie
Persoonlijke benadering → bewustwording

4. **Plan van aanpak (zie bijlage)**

Project 7.
Nog niets bekend

Project 8.
[redacted] nog geen initiatief op genomen. Belt binnenkort.

5. **Wat verder nog ter tafel komt**

5.1 Tabel maken: **actie** [redacted]
Waar hebben we het nu over m.b.t. hoeveelheden CO_2 beschikbaar, inzetbaar, nodig nu/toekomst etc.

5.2 Provinciale motie Duurzame Zeehaven -> wat is mogelijk i.r.t. doorstart van Nanoglow2a?
Actie : [redacted] **(inleveren voor 15 mei format)**

5.3 [redacted] Kolenvelden in Duitsland: rest van olie druk je eruit met CO_2 en meteen sla je CO_2 op in de oude kolenvelden.
150 euro per ton om de olie uit de kolenvelden te halen.
Interessante cases

200 vrachtwagens met CO_2 koeling → technische ontwikkeling.
2000 ton CO_2 → potentie van gekoeld transport.

5.4 Overzichtelijk in tabel: subsidiemogelijkheden opnemen
Actie: [redacted]

6. **Afsluiting**

[redacted] bedankt iedereen voor zijn/haar aanwezigheid.

Volgende bijeenkomst is op CXXXXXXXXXXXXXXC bij gemeente Haarlemmermeer, raadhuisplein 1 in Hoofddorp

gemeente
Haarlemmermeer

Verslag

Ruimtelijke Ontwikkeling

Verslag van	Green Deal CO_2 beschikbaar maken voor glastuinbouw
Vergaderdatum	8 juli 2015
Aanwezig	[redacted] (SGN), [redacted] (AEB), [redacted] (LTO Noord Glaskracht), [redacted] (Linde Gas Benelux B.V.), [redacted] (Provincie Noord-Holland), [redacted] (AEB), [redacted] (ONHN), [redacted] (HVC), [redacted] (Greenport Aalsmeer), [redacted] (Greenport Aalsmeer), [redacted] (Gemeente Haarlemmermeer)
Afwezig met kennisgeving	[redacted] (Alliander), [redacted] (LTO Glaskracht), [redacted] (HVC), [redacted] (TATA Steel), [redacted] (EZ), [redacted] (Energyboard NH), [redacted] (LTO Glaskracht / Kas als Energiebron)
Afwezig zonder kennisgeving	
Verslaglegging	[redacted]

1. **Opening ([redacted])**

2. **Verslag van 30 april 2015**
   Verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

   Naar aanleiding van:
   Actie van [redacted] (5.1 inventarisatie CO_2 behoefte bij tuinders): de inventarisatie is vrijwel gereed, voor volgende vergadering wordt de lijst rondgestuurd.
   Actie [redacted] (5.2 mogelijkheden Interreg en co financiering duurzame zeehavens voor AEB project): De eerste inventarisatie van subsidies nodigt uit tot uitwerking.
   Nav 5.3 vraagt [redacted] naar de waarde van CO_2 (t.o.v. lage waarde van gasvormig CO_2 op land). [redacted] licht toe dat de kosten van oliewinning op het land aanzienlijk lager zijn. Op zee is de continuïteit van de CO_2 aanvoer een forse uitdaging. Studies naar de Maasvlakte en de kust van Denemarken wijzen op een bedrag van €150,- per ton CO_2. Transportkosten zijn hierin niet meegerekend. Conclusie is dat dit relevant is voor de Green deal, grote CO_2 projecten komen pas van de grond als er nuttige toepassingen zijn. Voor onze kust zijn geen olie velden, wel gas. De kostprijs van CO_2 gaat omlaag als er meer toepassingen zijn dan alleen voor de glastuinbouw. [redacted] neemt dit onderwerp in zijn gesprek met [redacted] mee.

3. **Plan van Aanpak**
   Zie bijlage

4. **Wat verder nog ter tafel komt**
   Met I&M loopt het gesprek om met Zuid-Holland erbij op te schallen naar een robuuster structuur.

Volgende vergadering zal in oktober plaatsvinden, dan is beschikbaar:

- uitslag van de aanvraag van de SDE aanvraag,
- de inventarisatie van de benodigde investering voor CO_2 en warmte richting NHN/Alton,
- de inventarisatie van de CO_2 behoefte in de Greenport,
- de business case voor boten,
- gesprek met EZ geweest.

5. Afsluiting

[redacted] bedankt iedereen voor zijn/haar aanwezigheid.

Volgende vergadering

Maandag 19 oktober 15.00 bij HVC

Plan van Aanpak Green Deal CO_2

juli 2015

Dit plan van aanpak is in feite een overzicht van de stand van zaken van de verschillende lopende en op te starten initiatieven. Het overzicht maakt een onderscheid tussen strategische projecten, operationele projecten en items op het gebied van wet- en regelgeving. Strategische projecten kunnen op een termijn van 2 jaar of langer tot *business* leiden maar waarvoor nog onderzoeken nodig zijn. Operationele projecten kunnen op een termijn van 1 tot 3 jaar tot *business* leiden en vragen een meer *hands-on* aanpak. Items op het gebied van wet- en regelgeving betreffen randvoorwaardelijke zaken die direct van invloed zijn op businesscases op het gebied van CO2.

Ieder project wordt beschreven aan de hand van het volgende overzicht;

- Naam project
- Projectpartners
- Korte omschrijving
- Outcome / resultaat
- Planning / einddatum project
- Obstakels / uitdagingen
- Afspraken uit d werkgroep

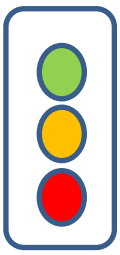

Stoplicht : proces bewaking

Groen: afgerond
Oranje: volgens planning
Rood: loopt uit de planning

Projecten

Project 1	OCAP CO_2 levering Prima4a
Partners	OCAP/Lindegas / Alliander / tuinders
Omschrijving 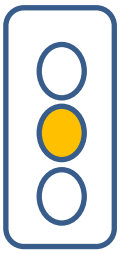	Realiseren CO_2 leiding PrimAviera,
Outcome	belevering tuinders van CO_2
Planning	Voor de zomer meer duidelijkheid. CO_2 komt dit jaar ook echt beschikbaar.
Uitdagingen	Businesscase nagenoeg gereed. Ook huis aan huis levering beter in beeld brengen Investeringsbeslissing hangt af van Lindegas. Uit München is nu akkoord verkregen om met de investeringsberekening door te gaan.
Afspraken 8-7-2015	I.v.m. business case zijn gesprekken met partijen gevoerd. Het tracégedeelte van de Gasunie moet nog nader worden bekeken (Gasunie zou anders voor verwijdering moeten betalen). Onrendabele top nog niet bekend , hangt mede van Gasunie af. Er zal een second opinion op business case plaats vinden vanuit het publiek domein. Ocap gaat een tender uitzetten. Ambitie is dit jaar aanvraag en beschikking te hebben (afhankelijk van snelheid staatssteun traject).

Project 2	CO_2 afvangst AEB Amsterdam
Partners	OCAP, Linde Gas, Kas als Energiebron, AEB Amsterdam en KEMA
Omschrijving 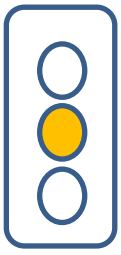	KEMA heeft in opdracht van AEB Amsterdam, OCAP en het Programma Kas als Energiebron een studie gedaan naar de haalbaarheid van CO_2 afvangst uit rookgassen met membranen voor gebruik in de glastuinbouw. Het gaat specifiek over de case om CO_2 uit de rookgassen bij AEB af te vangen en in te voeren in het OCAP netwerk. OCAP kan dan daarop het leveringsgebied uitbreiden naar o.a. het tuinbouwgebied PrimA4a en Aalsmeer en verder. De eerste resultaten van de haalbaarheidsstudie gaven genoeg aanleiding voor de betrokken partijen om hiermee door te gaan. De volgende stappen worden hierbij doorlopen met de daarbij behorende kennisvragen, belemmeringen en tijdslijn:

	De belangrijkste punten zijn: • Voor invoer in het OCAP leidingstelsel, lijkt het toch beter om te kiezen om de CO_2 vloeibaar te maken en dus te kiezen voor 99% zuivere CO_2. [redacted] Dit betekent niet dat voor alle situaties hiervoor gekozen moet worden. In nieuwe cases (zoals bij HVC Alkmaar) kan ook alleen gewerkt worden met membranen. • Er is onderzoek gedaan naar optimalisaties in het proces en de kosten van de afvangst met membranen. Dit betreft m.n. de concentratie CO_2 na de membraanfiltratie en de temperatuur. • Belangrijke vraag is in hoeverre er nu nog een voorgeschakelde zuivering van de rookgassen nodig is om de CO_2 zuiver genoeg te krijgen voor dosering in kassen in verband met eventuele gewasschade. Er is niet duidelijk welke stoffen en in welke mate ze door het membraan heen gaan. Vraag is nog in hoeverre in een kleine proefopstelling mogelijk al testen gedaan kunnen worden om hier meer duidelijkheid over te krijgen. • De levensduur van de membranen is nog niet duidelijk. De vraag is daarbij voor welk membraan gekozen moet worden: er zijn verschillende in ontwikkeling en enkele worden er getest. • In hoeverre is de combinatie van membranen en absorptie niet ook interessant om verder te verkennen? Globaal zijn de voor- en nadelen op een rij gezet.
Outcome	2mln pilot membranen/hardware Absorptie en membranen
Planning	Deskstudie 2014-2015 Demonstratiefase 2016-2017 Uitrol/testing …… Opschaling ……..
Uitdagingen	Interreg project binnen halen. De vragen zullen beantwoord moeten worden samen met het wegnemen van andere belemmeringen in een aantal vervolgstappen: N.a.v. de expertsessie is een vervolg deskstudie uitgevoerd: • Optimalisatie van de afvangst met membranen v.w.b. de eindconcentratie CO_2. [redacted] • De levensduur van membranen kan alleen proefondervindelijk vastgesteld worden. Proeven in de Verenigde Staten en Noorwegen kunnen mogelijk meer kennis hierover opleveren. Hiervoor wordt contact

gezocht met die projecten. Dit is m.n. van belang voor de keus tussen de verschillende membranen.

Demonstratieproject; 2016

Na het vervolg van de deskstudie zal de volgende fase het op kleine schaal demonstreren en testen van de installatie zijn alvorens grootschalig de CO_2 afgevangen kan worden en geleverd aan tuinders. Naast het realiseren van de testinstallatie komen de volgende punten in deze stap aan de orde:

- Mogelijk wordt in een voorfase op kleine (laboratorium)schaal testen gedaan met rookgas om te kijken welke stoffen in welke mate door het membraan heen komen.
- Het testen van de uiteindelijke zuiverheid van de geproduceerde CO2
- Energieverbruik van de installatie
- Algehele werking en optimalisatie daarvan.
- Doorrekening van de uiteindelijke business case.
- Levensduur van de membranen. Parallel kan mogelijk de duurzaamheid van de membranen getest worden middels een zogenaamde agingtest (een versneld verouderingsproces).

Mogelijke belemmeringen zijn:

- Financiering van de demonstratiefase.
- Doordat de CO_2 afgevangen wordt, stijgt het percentage van andere stoffen in de rookgassen van AEB. De vraag is of dit problemen oplevert ten aanzien van de emissie-eisen waaraan AEB moet voldoen.
- Mogelijk kan AEB problemen ondervinden ten aanzien van de MEP-vergoeding vanwege de bijbehorende eisen t.a.v. de te behalen energierendementen.

Realisatie en daadwerkelijke afvangst en levering aan tuinders; vanaf 2017

Mits het demonstratieproject positief uitpakt, kan over gegaan worden op de realisatie van de afvangstinstallatie, verbinding met de OCAP-leiding en het distributienet naar de tuinbouwgebieden PrimA4a en later Aalsmeer. Vanaf voorjaar 2015 kunnen de eerste tuinders van CO2 worden voorzien doordat de huidige bron van OCAP, Shell in Pernis, een kleine uitbreiding heeft v.w.b. de CO2 productie. Daarna kan het leidingstelsel veel verder uitgebreid worden bij PrimA4a en richting Aalsmeer om met CO2 van AEB de rest van de tuinders te voorzien. Zo wordt ook stapsgewijs gewerkt aan de realisatie van de uitbreiding van het OCAP netwerk.

Mogelijke belemmeringen zijn:

- Financiering van de installatie en leidingnetwerk.
- Genoeg interesse voor de afname van de CO_2
- Het verkrijgen van vergunning voor de aanleg van de afvangst-installatie en het leidingnetwerk.
- Fiscaal
- CO2 rechten emissie (tuinder of CO_2 producerende bedrijf)

Afspraken	Voor onderstaande belemmeringen kunnen mogelijk in deze Green Deal afspraken gemaakt worden met de rijksoverheid om deze belemmeringen weg te nemen: • Doordat de CO_2 afgevangen wordt, stijgt het percentage van andere stoffen in de rookgassen van AEB. De vraag is of dit problemen oplevert ten aanzien van de emissie-eisen waaraan AEB moet voldoen. • Mogelijk kan AEB problemen ondervinden ten aanzien van de MEP-vergoeding vanwege de bijbehorende eisen t.a.v. de te behalen energierendementen.
8-7-2015	80% Van het op te zetten consortium voor de afvang van rookgassen is compleet. Amec coördineert e.e.a., zij hebben offerte aangevraagd bij bureau Buiten (om te komen tot Interreg aanvraag voor fase 1). Zodra er voldoende partners zijn is er voldoende co-financiering. [redacted] en [redacted] hebben het Interreg project neergelegd bij “duurzame zeehavens”onderdeel circulaire economie (begin volgend jaar duidelijkheid). 30 november is de uiterste datum voor indienen Interreg, 3 maanden later uitslag. Fase 2: als verder uitgewerkt mag worden dan moet dat in juni gereed zijn en komt in het najaar duidelijkheid.

Project 3	Warmtenetwerk en CO_2 afvangst HCV Alkmaar
Partners	
Omschrijving 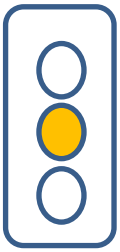	Afvangst warmte en koppeling met de glasdriehoek De intentie is om een warmtenet de komende jaren uit te breiden voor de gemeente Langedijk en om die leiding dan meteen te verlengen naar glastuinbouwgebieden in Greenport Noord-Holland Noord. Het Altongebied ligt op 7 km van Langedijk. Het gaat om restwarmte die vrijkomt bij de verbranding van huishoudelijk restafval dat niet meer hergebruikt kan worden en dat op deze manier nuttig kan worden toegepast. Door aansluiting op de afvalcentrale zou de CO_2-uitstoot nog eens15% extra verminderd kunnen worden. .HVC en Afvalzorg hebben een overeenkomst gesloten voor de levering van stortgas voor de verwarming van de vergistingsinstallatie in Middenmeer. Hierdoor wordt jaarlijks 700.000 m3 aardgas en daarmee 1.260 ton CO_2-uitstoot bespaard. Dit is te vergelijken met 8,5 miljoen gereden kilometers per jaar. In de vergistingsinstallatie van HVC wordt van groente-, fruit- en tuinafval (gft-afval) groen gas gemaakt. Het restant wordt ontwaterd en omgezet in compost. Op deze wijze wordt ieder jaar 160.000 ton gft-afval van de aandeelhoudende gemeenten van HVC weer waardevol gemaakt en levert het nutsbedrijf een bijdrage aan een circulaire economie (waarin afval weer grondstof wordt). In november 2011 werd in Middenmeer de vergistingsinstallatie in bedrijf genomen. Sindsdien is al meer dan 5,5 miljoen kuub groen gas aan het landelijke aardgasnet geleverd, waarmee huizen en bedrijven worden verwarmd.

Outcome	Warmtenetwerk beschikbaar voor glastuinbouw in kop van Noord-Holland HVC onderzoekt nadere afzetmarkten voor CO_2
Planning	SDE aanvraag van 31 maart 2015, in september besluit hierover.
Uitdagingen	Financiering Intentieverklaring tuinders Hoe kunnen regionale vergistingsinstallaties een CO2 bijdrage leveren aan een tuinbouwgebied met lage CO2 behoefte?
Afspraken 8 juli 2015	In september melding over de SDE subsidie en zicht op de exploitatie. HVC stelt in overleg met OCAP een plan van aanpak op. De eerste opdracht is het tracé voor warmte en CO_2 uit te werken. In september wordt besluit op SDE aanvraag verwacht (over de levering van warmte). Dan zijn ook de kosten voor het CO_2 netwerk bekend. Komende halfjaar wordt benut voor uitwerking daarna volgen de contracten.

Project 4	CO_2 transport regio Aalsmeer
Partners	PM
Omschrijving	Ontwerp voor transport en distributie van CO2 voor de Greenport Aalsmeer
Outcome	Businesscase en zicht op onrendabele top
Planning	2015
Uitdagingen 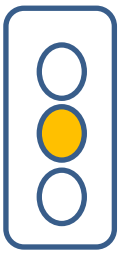	De conclusies in het Alliander rapport vragen om een vervolg. Wat wordt op korte termijn opgestart? Hoe zorgen we dat we de komende jaren een start maken? 1e stuk: PrimAviera is gestart i.s.m. SGN en OCAP/Lindegas 2e stuk: hiervoor is de hoeveelheid CO_2 nog niet beschikbaar, dus aansluiting 2 à 3 jaar voordat CO_2 vanuit AEB beschikbaar is. Verbinding AEB op de OCAP leiding. Infrastructuur is laatste stapje. Maar er is binnen die termijn ook voldoende zicht op een voldoende CO_2 buffer. Onderzoeken en voorwerk m.b.t. vergunningen/aanbesteding/financiering onrendabele top kunnen zijn al gestart. De vraag CO_2 en de warmtebehoefte is voor De Kwakel en Aalsmeer in kaart gebracht. De Ruimtelijke Visie, waar de duurzaamheidskaart de onderlegger voor is wordt de komende maanden in gemeenteraden en provinciale besturen vastgesteld. Ondernemers hebben die planologische duidelijkheid ook nodig. In de Visie is duidelijk aangegeven welke gebieden toekomstbestendig zijn en waar duurzaamheids investeringen zich kunnen terugbetalen.
Afspraken	OCAP heeft VSH opdracht gegeven een verkenning te doen. Dat wordt een gezamenlijk traject met de Greenport.

8-7-2015	Verkenning VSH nog niet gereed.

Project 5	CO_2 afvangst TATA Steel
Partners	TATA, OCAP/Linde Gas
Omschrijving 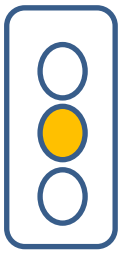	4 jaar terug heeft OCAP/Linde Gas onderzoek uitgevoerd bij Tata m.b.t. tot de kansen voor CO2 hergebruik. Kostentechnisch kan het uit. Het betreft 4 mln ton afvang. Opslag in het Q1 veld was toen onderdeel van het onderzoek. Er is toen niet onderzocht of downscalen tot 2 ton een optie is, ook financieel gezien.
Outcome	Duidelijkheid of TATA CO_2 als grondstof voor de tuinbouw kan en wil leveren en zo ja onder welke voorwaarden. / business case?
Planning	……..
Uitdagingen	Chevronleiding aansluiten zou mogelijke optie kunnen zijn. Staat ook in de studie die wordt rondgestuurd.
Afspraken 8-7-2015	[redacted] bespreekt met [redacted] dat een CO_2 leiding in de vorm van een "U" wenslijk is (naar tuinbouw en naar velden op zee), maar dat daar nu nog geen organisatie op is.. Onderzoek heeft uitgewezen dat downscalen leidt tot uitvoerbare case. De investering zal iets zwaarder drukken afhankelijk van de hoeveelheid. Bij Tata is vrij eenvoudig heel schone (gasvormige) CO_2 op te halen. In 2018 is de Chevron leiding beschikbaar (bereik tot Amsterdam Zuidwest). Van Tata tot aan de Chevron leiding is 16 km. Als de praktijkproef bij AEB uitwijst dat AEB voldoende kan leveren voor de tuinbouw dan is het op dit moment niet zinvol Tata aan te sluiten (pas als andere toepassing komt).

Project 6	CO_2 transport Glasdriehoek NHN
Partners	Ontwikkelingsbedrijf NHN, Lindegas/OCAP/HVC/vergisters/waterschappen etc
Omschrijving 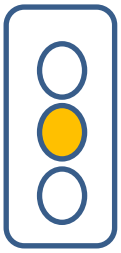	De business case van Alliander laat geen positieve berekening zien voor een nieuw aan te leggen CO_2 leidingennetwerk in NHN. Lokale CO_2 oplossingen vragen nu om nadere bestudering, ook transport per as/schip e.d. Onderzoek om CO_2 van de vergister van HVC aan te leveren aan Agriport A7 per as.
Outcome	CO_2 beschikbaar krijgen voor de tuinbouw in Noord-Holland
Planning	2020??? Green Deal loopt af na 5 jaar.
Uitdagingen	Grootslag: kater van geothermieproject wat niet gelukt is. ONHN: moedigt de tuinders aan 'blijf je organiseren'. Gemeente Medemblik wil wel. [redacted] & [redacted]: Westlandsemodel zou aan ondernemers en gemeente uitgelegd moeten worden. Kwekers worden aan de voorkant aandeelhouder en op termijn eigenaar.

	Wel na overleg enthousiasme. Een volgende bijeenkomst op AgriportA7 met [redacted]. HVC→ Alton, Grootslag warmtenet intentieverklaringen. Na de SDE aanvraag gaat HVC bouwen aan de businesscase.
Afspraken 8 juli 2015	September /oktober info over transport per schip. Gesprek met Grootslag heeft plaatsgevonden, geprobeerd wordt een gebundelde actie met Agriport op te zetten. Bij Agriport ligt al een intern netwerk. In Grootslag wordt het aardwarmte project weer opgepakt. Transport CO_2 : Dekking voor de offerte voor transport per schip is er, [redacted] geeft zsm opdracht (rond 1 oktober offerte beschikbaar). Over de weg ligt het kritieke punt bij 20.000 ton, per schip is het beste alternatief (met centrale opslag). Schip op LNG Is CO_2 efficiënter dan 30 vrachtauto's. In NHN zijn 3 glastuinbouwgebieden, 2 liggen te ver van de bron.

Project 7	CO_2 afvangst en levering biovergisting Meerlanden
Partners	Meerlanden, Lindegas/OCAP / Tuinders
Omschrijving 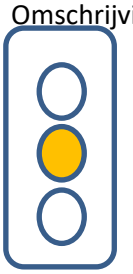	Gaat vooral om de kwaliteitsborging van CO_2 Groengas (om het op aardgas kwaliteit te brengen), CO2 op goede kwaliteit, maar fluctueert nu nog te veel i.v.m. de biomassa dat aan de voorkant wordt aangeboden. De leveringscapaciteit is ook zeer beperkt, niet meer dan 2 kilo ton.
Outcome	CO_2 bron voor OCAP
Planning	?
Uitdagingen	Aanlsuiting Meerlanden op distributienetwerk Prima4a
Afspraken 8-7-2015	[redacted] is met OCAP bij Meerlanden langs geweest. OCAP kijkt naar uitkoppeling bij en levering door de Meerlanden (Rijssenhout) Geen nieuws

Project 8	Biomassa vergisting Greenport en Schiphol
Partners	Schiphol
Omschrijving 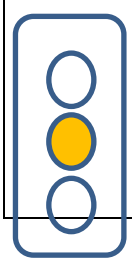	Realisatie Biovergister Schiphol oost

Outcome	Realisatie 80.000 ton vergister voor Schiphol
Planning	2018
Uitdagingen	Vraag [redacted] Is het zinvol om te onderzoeken of je in de Greenport Aalsmeer een gecombineerde biomassa centrale wilt neerzetten. [redacted] Ruimte om te betalen voor warmte hebben ondernemers vaak niet. De levering van warmte mag nooit de dragende factor zijn om een biomassa centrale ergens neer te zetten . Bij Geothermie lukt het wel om de business case rendabel te maken met subsidies. De prijs die een teler voor warmte wil betalen is laag. En dan is het maar de vraag of de technieken die moeten worden toegepast uit kunnen. Op dit moment haalt Lindagas wel vloeibare CO_2 op uit vergisters. Het is afhankelijk van de transport kosten of dat voor elke locatie geschikt is. [redacted] de vraag is 'Kun je ook iets lokaal creëren die warmte/CO_2 kan maken. Opwek en transport → dat is niet makkelijk rendabel te rekenen. [redacted] CO_2 bronnen komen de komende jaren voldoende beschikbaar. Dan zal het alleen om warmte gaan. Biomassa (hoog calorische gehalte is dan nodig). De afvalstromen uit de Greenport zullen beter verwaard gaan worden. Verbranden is dan de laatste optie. **Lokaal vergisten is dus geen oplossing**. [redacted] met digestaat (mest vergisters/ co vergisters) kun je voor de ontwikkeling van warmte een warmtebron generen. Er zit in digestaat nog voldoende reststof om nog warmte uit te halen. De keus is dan hoe ga je het omzetten/welke technologie ga je daarvoor gebruiken? [redacted] een 80.000 ton biovergister (tuinbouwkorrel) zou voor Schiphol Oost ingericht worden voor noodstroomvoorziening. Kunnen we die nog slim combineren met kansen voor de Greenport? Eerder onderzoek: er is voldoende verwerkingscapaciteit voor biomassa in de regio. Parallelle ontwikkelingen (zoals die op Schiphol) blijven lopen. Schiphol doet al lang onderzoek. Nieuwe biomassa stroom, bijvoorbeeld op de velden van Schiphol in combi met laagwaardig materiaal uit de Greenport.
Afspraken 8-7-2015	[redacted] voert deskstudie uit naar welke onderzoeken er al zijn gedaan. Ook m.b.t. de benodigde hoeveelheid biomassa. Kennishouders aan tafel zeggen dat het om te grote hoeveelheden biomassa zou gaan. Is niet realistisch. [redacted] heeft [redacted] gesproken: Schiphol gaat zich nu eerst richten op de biovergister van 36.000 ton aan de noordkant. Een tweede vergister van 80.000 heeft aandacht maar is geen prioriteit. Ook is geconstateerd dat voor die stoffen hoogwaardige toepassingen bestaan.

Reeds afgeronde projecten

Project	Onderzoek transport CO2
Partners	Alliander

Omschrijving 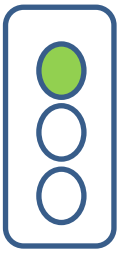	Rapport 1e fase
Outcome	Geen mogelijkheden voorgebruik bestaande leidingenetwerk in NH Buisness case Primaviera geeft een rendabele exploitatie
Planning	2014-2015
Uitdagingen	-
Afspraken	In werkgroep Green Deal CO2 onderzoeken op welke manier een vervolg kan worden gegeven aan de aanbevelingen in het rapport.

CO_2 **reductie** Serious business

Klimaat en milieu is *serious business*

De maatschappelijke opgave op het gebied van CO_2 reductie en het Nederlandse aandeel daarin is enorm. De Nederlandse Energie Verkenning onderschrijft de noodzaak om op korte termijn met aanvullende maatregelen te komen.
Markt en maatschappij spannen zich in om tot substantiële reductie te komen. De Green Deal CO2 Noord-Holland en het ROAD project getuigen daarvan. Ook in projecten als de Westas Amsterdam staat CO_2-reductie in combinatie met circulaire economie duidelijk op de kaart.
Tegelijkertijd constateren we dat de economische context niet optimaal is voor het investeren in duurzame CO_2-oplossingen. ETS waarden liggen laag en de discussie over de verdeling van de rechten en de effectiviteit daarvan spelen op de achtergrond.
En toch wil het Nederlandse bedrijfsleven het verschil maken. Vanuit het perspectief van maatschappelijk verantwoord ondernemen, aandeelhouders die eenvoudig de opdracht geven duurzamer te ondernemen en de kans om nieuwe markten aan te boren met een circulaire strategie. Binnen het Nederlandse bedrijfsleven leeft wel degelijk de ambitie met échte oplossingen te komen die tegelijkertijd nieuwe *business* opleveren.

Propositie

In het verleden is, op initiatief van het Rotterdam Climate Initiative, gerekend aan een grootschalig netwerk van transport en opslag van CO_2 in gasvelden onder Noordzee. Dat heeft destijds niet geleid tot een uitvoeringsstrategie, vanwege de maatschappelijke weerstand tegen CCS onder Barendrecht en door het politieke klimaat. Daarnaast gaat het in dit onderzoek om een strategie die vooral geld kost, maar in zichzelf geen business oplevert. In combinatie met hergebruik van CO_2 ontstaat een kans om echte nieuwe business te bouwen. CCU dus. Het belangrijkste voorbeeld van CCU is natuurlijk hergebruik van CO_2 in de Nederlandse glastuinbouw. Ook daar is nog groeipotentieel, maar er liggen meer kansen in de markt. Zo ontstaat in een wereld van circulaire economie en biofuels steeds meer aandacht voor CO_2 als grondstof. En op langere termijn kan *enhanced gas / oil recovery* (EGS / EOS) een perspectief bieden. In Peterhead, Aberdeen wordt volgens de plannen het eerste EGS project in 2016 opgeleverd. In feite is de uitdaging een robuust CO_2 netwerk te ontwikkelen waar naast CCS vooral nieuwe markten voor CCU ontwikkeld kunnen worden. Dat levert een onvergelijkbare concurrentievoorsprong op in de wereld.
Het perspectief aan de bronzijde;

- Tata Steel wil zowel vanuit economisch als maatschappelijk perspectief een bijdrage leveren aan toekomstgericht onderzoek naar CO_2 reductie bij haar hoogovens in IJmuiden;
- Het Amsterdamse Afval- en Energiebedrijf (AEB) bereidt onder de naam *Waste2Food* een praktijkproef voor die moet uitwijzen welke techniek toegepast gaat worden om per 2018 ca. 1 Mton zuivere CO_2 af te vangen;
- SHELL produceert in haar waterstof fabriek in Rotterdam jaarlijks ca. 0,8 Mton zuivere CO_2. Een belangrijk deel daarvan wordt gebruikt in de glastuinbouw;
- ABENGOA produceert jaarlijks ca. 0,3 Mton zuivere CO_2. Ook van deze CO_2 wordt een belangrijk deel in de glastuinbouw benut;
- OCAP is eigenaar en exploitant van een netwerk tussen Amsterdam en Rotterdam van waaruit de door SHELL en ABENGOA geleverde CO_2 wordt afgezet in de glastuinbouw. Dit netwerk is per 2018 waarschijnlijk uit te breiden naar IJmuiden en breder

in te zetten dan alleen afzet voor de glastuinbouw.
Hiermee ontstaat een kraakheldere propositie. Door het verbinden van de initiatieven van deze ondernemingen kan een volume van enkele miljoenen tonnen CO_2 op jaarbasis centraal ingezameld worden. De CO_2 behoefte in de glastuinbouw is maximaal 1 Mton, waarmee er een overschot kan ontstaan van enkele Mtonnen per jaar. Maar dat is slechts het begin:

- In de loop van de jaren kan een groter deel van de CO_2 van TATA worden opgeschoond en afgevangen;
- De combinatie met het Rotterdamse ROAD project (E.on, GDF/ENGIE) is evident (1 Mton per jaar) op termijn misschien leidend tot een veelvoud daarvan;
- Het Rotterdamse AVR onderzoekt ook de mogelijkheden zuivere CO_2 af te vangen (ca. 1 Mton per jaar).

Impact

Grootschalige afvang en transport van CO_2 in West-Nederland levert de kans op binnen een aantal jaren miljoenen tonnen CO_2 uitstoot te besparen, met een groeipotentieel tot misschien wel 15 Mton per jaar, op basis van alleen al de hier genoemde bronnen. In combinatie met CCU ontstaat daarmee tegelijkertijd een kans om business te maken van CO_2 reductie en hergebruik.

Aanbod

TATA Steel, AEB, OCAP en BLOC zien in deze propositie een case die het onderzoeken waard is. Met dit gezamenlijk initiatief willen zij een aanbod doen aan de ministeries van EZ en IenM om tot een markt gedreven strategie voor grootschalige CO_2-reductie te komen. Het is een enorm waardevolle investering om te onderzoeken onder welke condities de businesscase valide kan zijn en hoe deze de overgang van een fossiele naar een 'blauwe' economie kan bevorderen. Op deze manier levert de businesscase op de korte en lange termijn een bijdrage aan het tegengaan van klimaatverandering en het versterken van de Nederlandse economie. De boodschap dat het Nederlandse bedrijfsleven zich verenigt om op eigen initiatief te komen tot grootschalige CO_2 reductie, daarbij ondersteund door het Rijk, is een niet te missen boodschap op de klimaattop in Parijs dit najaar.
De initiatiefnemers willen in de periode van oktober tot december de markt verder verkennen en verdiepen. Met de in dit stuk genoemde partijen wordt een coalitie opgebouwd om samen te werken aan deze strategie. Tegelijkertijd gaan zij in gesprek met het politiek-bestuurlijk netwerk om verwachtingen helder te krijgen en met milieu organisaties om met hen de contouren van de businesscase te bespreken. In combinatie met het verdiepen van de technische eisen aan zo'n netwerk en de financiële analyse leidt dit in het eerste kwartaal van 2016 tot een rapportage, gedragen door markt en maatschappij, waarin de contouren van een businesscase worden beschreven. In dit stuk wordt in feite beschreven onder welke condities een renderende businesscase tot stand kan komen. De rapportage dient op die manier als basis voor een verder gesprek tussen de partijen om de validiteit van de businesscase op te bouwen, dan wel gemotiveerd af te wijzen.

Ondertekenaars van deze propositie;

[redacted], programmamanager energie efficiëncy, TATA Steel

[redacted], business development, innovations and grants, AEB Amsterdam

[redacted], directeur, OCAP

[redacted], partner, BLOC

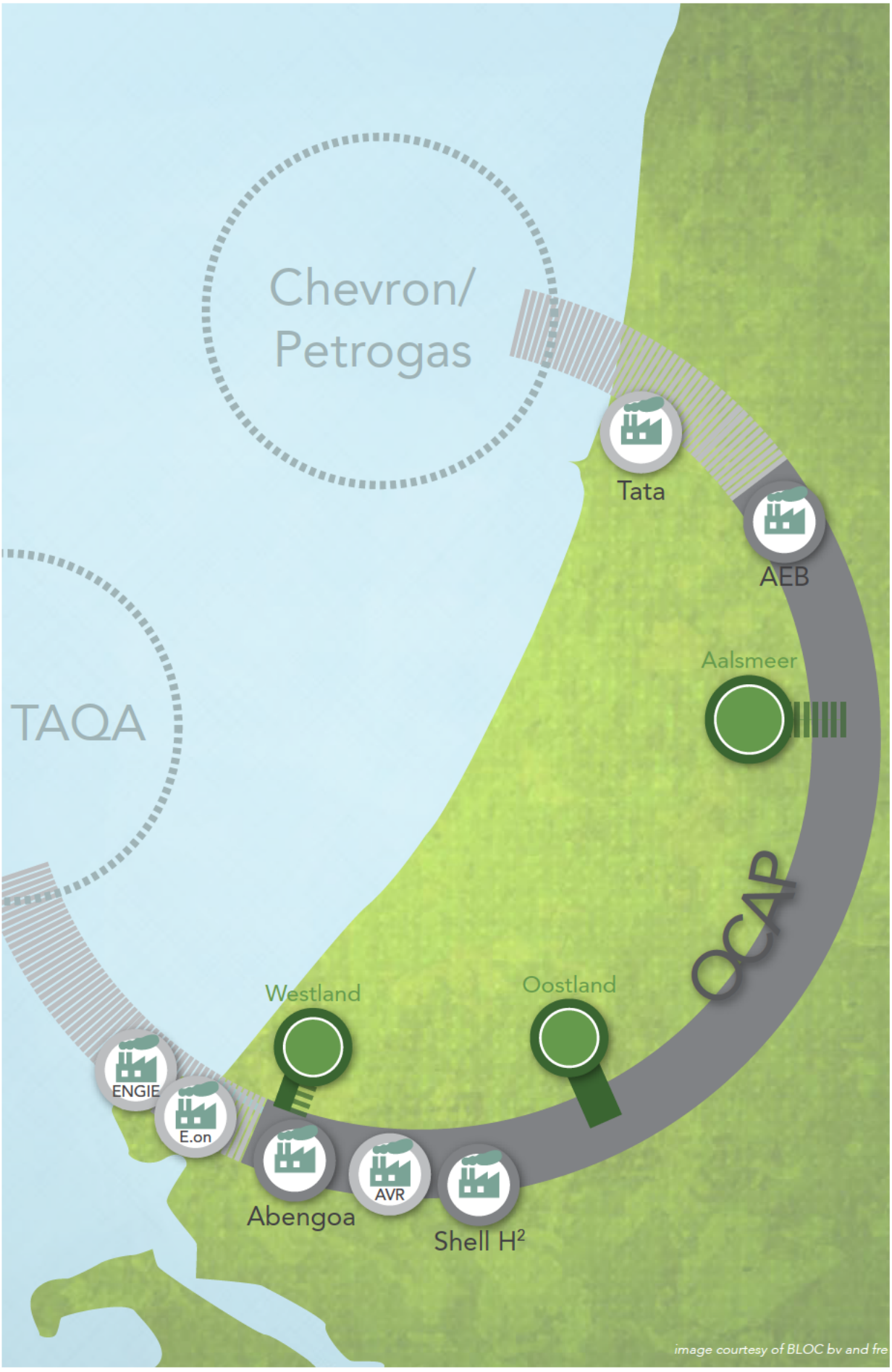
Chevron/
Petrogas
Tata
AEB
Aalsmeer
TAQA
OCAP
Westland
Oostland
ENGIE
E.on
Abengoa
AVR
Shell H²
image courtesy of BLOC bv and fre

770571

Locatie / kamer	Directie / sector		Zaakkenmerk/Documentkenmerk
HP3ZO	BEL/EZ	GS	566119/~~566521~~

Ambtenaar	Toestel	Datum
[redacted]	+[redacted]	7-6-2016

Verseonnummers bijgevoegde brief/brieven:

Onderwerp:
Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer

Overige Verseonnummers

Voorbereid met Akkoord	Ja	Nee
[redacted]	X X X X	

Het college van GS besluit:
Zie Nota GS

	Datum	Paraaf
Medewerker	7/6/16	[redacted]
Projectleider		
Unitmanager		
Sectormanager	8/6/2016	
Directeur	9-6-2016	

Financiële, juridische, Europese, veiligheids, personele, maatschappelijke en communicatieve consequenties:
zie Nota GS

Aanwijzing voor afhandeling
Bij de PS brief 2 bijlagen (zie bijlagen enveloppe)

Begrotingsnummer: WBS-code:

Uiterste verzenddatum

Toelichting:
Zie nota GS

Aantal te verzenden bijlagen bij uitgaande brief/brieven
~~1~~ 2

Afschrift: beh.ambt/archief
NB. Afschrift AFD verplicht indien er financiële gevolgen (kunnen) zijn.

Overig

GS-portefeuille voor:
Economie

Aantekening portefeuillehouder/vervanger

De gedeputeerden	Datum	Paraaf
Portefeuillehouder J.H.M. Bond		
Vervanger C.J. Loggen		

Akkoord voor uitv[redacted]iesecretaris | Datum 14-6-2016

Aantal te tekenen brieven: 1 [redacted]

Werkelijke verzenddatum

H.J. Schaatman J.W. Remkes

aanpassen beslispunt instemmen met

16 JUNI 2016

agp 17

UITGEBREIDE BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND OP 14 JUNI 2016

Voor intern ambtelijk gebruik. Verspreiding buiten de organisatie is niet toegestaan.

17.
BEL/EZ
Vaststellen
Uitvoeringsagenda
Ruimtelijke Visie Greenport
Aalsmeer 2015-2025
(566119/566521)

770571

#Het college besluit:

1. in te stemmen met de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025;
2. te verkennen in 2016 op welke wijze provinciale instrumenten kunnen worden ingezet ten behoeve van de regionale opgaven uit deze uitvoeringsagenda;
3. PS met inliggende brief te informeren.

Provincie
Noord-Holland

Datum vergadering	**14 juni 2016**	**Nota GS**
Registratienummer	**566119-566521** 779571	

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer 023-[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

9 juni 2016

Portefeuille	Landbouw
Portefeuillehouder	J.H.M. Bond
Plaatsvervanger	C. Loggen

4 bijlage(n)
- Toelichting
- Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025
- Financiële bijlage
- Brief GS aan PS

Onderwerp: Vaststellen Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025

Paragraaf 1
Voorgesteld besluit:

Het college besluit:
1. de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 vast te stellen;
2. te verkennen in 2016 op welke wijze provinciale instrumenten kunnen worden ingezet ten behoeve van de regionale opgaven uit deze uitvoeringsagenda;
3. PS met inliggende brief te informeren.

Paragraaf 2
Toelichting op het voorstel:

Zie bijlage Nota GS

Paragraaf 3
Gevolgen

a. Financiële gevolgen en risico's?	Ja, zie financiële bijlage.
b. Formatieve gevolgen en risico's?	Nee
c. Juridische gevolgen en risico's?	Nee. Instemming met de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 heeft op zichzelf geen juridische gevolgen.

	Het programma TWIN-H Greenport Aalsmeer 2011-2025 is nog gekoppeld aan de oude Middellange termijn visie 2008-2025 van de Greenport Aalsmeer. Inmiddels hebben bijna alle partijen in de stuurgroep van de Greenport Aalsmeer de Ruimtelijke Visie 2015-2025 en de Uitvoeringsagenda 2015-2025 vastgesteld.
d. Worden bindende afspraken gemaakt met andere partijen?	Nee, de Uitvoeringsagenda 2015-2025 is vooral i.s.m. gemeenten en bedrijfsleven tot stand gekomen en op 11 februari 2016 door de stuurgroep van de Greenport Aalsmeer vastgesteld. Met dit besluit stemt u in met de Uitvoeringsagenda, dat ook onderdeel uitmaakt van provinciaal nieuw economisch beleid en daarmee tevens de uitvoeringsagenda Landbouw.
e. Gevolgen en risico's openbaar maken besluit?	Nee. Besluit komt op de openbare besluitenlijst, die een dag na de GS-vergadering om 11.00 uur gepubliceerd wordt.
f. Communicatieve gevolgen en risico's?	Nee. Dit besluit maakt onderdeel uit van een proces en heeft daarom onvoldoende toegevoegde waarde om over te communiceren.
g. Europese gevolgen en risico's?	Nee.
h. Gevolgen en risico's voor de rechtmatigheid?	Nee.
i. Overige gevolgen en risico's?	Nee.
Paragraaf 4 **Ambtelijk afgestemd met:**	
Directie Beleid:	**Ja** Naam: [redacted]
Directie B&U:	Niet van toepassing

Directie Concernzaken:	**Ja** Naam: [redacted]
Kabinet/Staf AD/Concerncontrol:	Niet van toepassing
Paragraaf 5 **Verdere procedure**	
a. PS actief informeren	Ja. Zie bijgevoegde brief

Provincie Noord-Holland

Nota GS Financiële bijlage

1. Onderwerp: Vaststellen Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer

2. Verseonnummer: 566119/770571

3. Financiële tabel:

Welke lasten (+) of baten (-) in euro's vloeien voort uit het voorgestelde besluit?						
OD nr. en naam	Omschrijving lasten/baten	2016	2017	2018	2019 - 2020	Totaal
5.2.4 Voor duurzame land- en tuinbouwgebieden zorgen	bijdrage uitvoeringsagenda Greenport Aalsmeer	45.000	45.000	45.000	90.000	225.000
						0
						0
						0
TOTAAL BESLUIT		45.000	45.000	45.000	90.000	225.000

Is voor het voorgestelde besluit nog budget beschikbaar in de vastgestelde begroting? Ja								
OD nr. en naam	Subpro-ductnr.	Omschrijving subproduct-nummer	WBS	2016	2017	2018	2019 - 2020	Totaal
5.2.4 Voor duurzame land- en tuinbouwgebieden zorgen	773307	(Biologische) landbouw	95.0008-6751	45.000	45.000	45.000	90.000	225.000
								0
								0
								0
TOTAAL BESLUIT				45.000	45.000	45.000	90.000	225.000

VERSCHIL	0	0	0	0	0

N.B. Net zoals in de begroting, is een positief bedrag (bijv. 100) een uitgave/tegenvaller en een negatief bedrag (bijv. -100) een inkomst/meevaller.

4. Toelichting & bijzonderheden (risico's, BTW, vervolgacties Zomernota, wel/niet structurele uitgave, dekking via derden, reserves, wel/niet specifieke uitkering, e.d.):

Greenportbrede activiteiten

Voor de periode 2016-2020 vraagt de Greenport Aalsmeer t.b.v. het aanstellen van een Ruimte-coördinator en het uitvoeren van de Greenportbrede activiteiten aan de provincie een bijdrage van € 45.000,- per jaar. In 2016 is een totaal bedrag geraamd van € 90.000,- en de jaren daarna € 145.000,- per jaar. De bijdrage van € 45.000,- maakt onderdeel uit van de boekjaar(projecten)subsidie van € 100.000,- aan de Greenport Aalsmeer.
De provinciale bijdrage wordt betaald uit het jaarlijkse budget voor (Biologische) landbouw 773307. Dit wordt via een subsidie buiten uitvoeringsregeling aan de Greenport Aalsmeer beschikt. Voor het jaar 2016 is deze subsidie al beschikt.

Tabel: Financiële verdeling Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer

Jaartal / Partij	2016	2017	2018	2019	2020
Aalsmeer	3.500	5.000	5.000	5.000	5.000
Nieuwkoop	3.500	5.000	5.000	5.000	5.000
Kaag & Braassem	3.500	5.000	5.000	5.000	5.000

Haarlemmermeer	3.500	5.000	5.000	5.000	5.000
Amstelveen	3.500	5.000	5.000	5.000	5.000
Uithoorn	3.500	5.000	5.000	5.000	5.000
Provincie Zuid-Holland	4.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Provincie Noord-Holland	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
Bestaande begroting GPA*	10.000	35.000	35.000	35.000	35.000
Private Partijen	10.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal	90.000	145.000	145.000	145.000	145.000

***Bestaande begroting GPA : jaarlijkse bijdrage van alle deelnemende partijen.**

Actualisatie TWIN-H Greenport Aalsmeer
In 2011 is op basis van de oude ruimtelijk economische visie MLT 2025 (Middellange termijn Visie Greenport Aalsmeer) een TWIN-H programma Greenport Aalsmeer geschreven ten behoeve van de herstructureringsopgave in de regio. Met de nieuwe Ruimtelijke Visie en Uitvoeringsprogramma 2015-2025 in de hand is een actualisering van het TWIN-H programma nodig om beter aan te sluiten op de nieuw gemaakte regionale afspraken. Hiervoor zullen GS en PS een nieuw besluit moeten nemen om de TWIN-H middelen - *weliswaar met hetzelfde doel t.w. herstructurering van de glastuinbouw*- anders te kunnen inzetten. Er zijn twee redenen om ervoor te kiezen om dat besluit niet nu, maar eind 2016 aan PS voor te leggen.
De eerste reden is dat er nu nog gewerkt wordt aan het schrijven van de fiches voor het Plattelands Ontwikkelingsprogramma (POP3). Het POP3 is een Europees programma waarin Rijk en provincies nauw samenwerken aan een nieuw plattelandsontwikkelingsprogramma voor de periode 2014-2020. Het TWIN-H kan als cofinancieringsbudget ingezet worden voor de modernisering van het teeltareaal binnen het POP3. Daarmee kan Europees geld beschikbaar komen voor de herstructureringsopgave in héél Noord-Holland. Eind 2016 staat gepland voor het openstellingsbesluit voor dit betreffende onderdeel onder POP3.
De tweede reden is dat in 2016 de leden van de Greenport onder de leiding van de Ruimte-Coördinator samenwerken aan de uitwerking van instrumenten voor de financiering van de moderniseringsopgaven in de Greenport Aalsmeer. Gedacht wordt aan een instrument zoals o.a. een vernieuwingsbank.

De TWIN-H Greenport Aalsmeer is bestemd om voor duurzame land- en tuinbouwgebieden te zorgen (looptijd 2011- 2025). Dit doel zal zich na de actualisatie niet wijzigen. Van het totale bedrag van € 10 mln is inmiddels ca. € 150.000,- uitgegeven aan onderzoeken en rentelasten.

Is het een risico om tot eind 2016 te wachten om het TWIN-H programma te actualiseren?
Nee, ambtelijk en bestuurlijk is er regionaal consensus om de TWIN-H middelen Greenport Aalsmeer beter te laten aansluiten op de nieuwe Uitvoeringsagenda.

5. Financieel advies:
In de (meerjarenraming van de) begroting zit voldoende ruimte in het budget voor (Biologische) landbouw om de kosten voor het aanstellen van een Ruimtecoördinator en het uitvoeren van de Greenportbrede activiteiten te dragen.

In deze GS Nota wordt voorgesteld om het subsidieprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer te actualiseren. Die actualisatie is nodig om beter aan te kunnen sluiten bij de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. Voor dit nieuwe subsidieprogramma TWIN-H

Greenport Aalsmeer zal ook een nieuwe Uitvoeringsregeling moeten worden opgesteld. Op basis van deze nieuwe Uitvoeringsregeling zal bekeken worden in hoeverre dit nog overeenkomt met de in 2011 door PS vastgestelde Voordracht. Mocht dat te ver afwijken dan zal er een nieuwe Voordracht TWIN-H Greenport Aalsmeer opgesteld moeten worden.

6. Financieel adviseur: Mirjam Wessel

7. Datum advies: 7 juni 2016

8. Advies concerncontroller (als financiële gevolg groter is dan € 5 miljoen): In te vullen door concerncontroller.

9. Uitvoeringskosten subsidies: uitvoeringskosten zijn voor het vaststellen van Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer niet van toepassing.
Bij begrotingsposten worden uitvoeringskosten niet berekend.

Bijlage Nota GS 566119-770571

Vaststellen Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie
Greenport Aalsmeer 2015-2015

Gevraagd besluit

Aan GS wordt gevraagd de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 vast te stellen en opdracht te geven te verkennen op welke wijze provinciale instrumenten kunnen worden ingezet ten behoeve van de regionale opgaven uit deze uitvoeringsagenda.

1. Aanleiding

Greenport Aalsmeer is het wereldhandelscentrum voor bloemen en planten. De Greenport bundelt de kennis en kunde van haar leden - overheden, bedrijfsleven, kennis- en financiële instellingen- om de internationale concurrentiepositie van de regio te versterken. Gedeputeerde Bond is voorzitter van de stuurgroep Greenport Aalsmeer.

In 2013 is het besef gegroeid van de leden van de Greenport Aalsmeer dat het sierteeltareaal niet voldoende snel geherstructureerd en gemoderniseerd wordt. Het is van groot belang dat dit wel gebeurt. Op de eerste plaats zodat het productieareaal behouden blijft voor het bestaansrecht van het gehele handels- en teeltcluster in de regio[1]. In de tweede plaats is het een regionale opgave dat de primaire productie, als belangrijke schakel in de keten, in de regio een toekomst heeft. Daarnaast zijn er verouderde productiegebieden die een doorn in het oog zijn van alle partijen. Deze gebieden staan in veel gevallen voor een transformatieopgave. Dat betekent dat ze een andere bestemming dan glastuinbouw zullen krijgen.

1

De Greenport Aalsmeer concludeerde met haar stakeholders dat er drie zaken ontbraken. Allereerst ontbrak een grondige analyse van de vraag hoeveel glasareaal voor de sierteelt behouden moet blijven. Ten tweede ontbrak een goede visie op het gebied. Als laatste miste een integrale regionale aanpak om de ruimtelijk economische visie gestalte te geven. Eind 2013 is besloten een aantal activiteiten in gang te zetten om tot uitvoering te komen van het herstructureren en moderniseren van de glastuinbouw in Greenport Aalsmeer. Figuur 1. is een overzicht om te komen van visie tot uitvoering bij het herstructureren en moderniseren van het teeltareaal in Greenport Aalsmeer.

Figuur 1. Van visie naar uitvoering moderniseren en verduurzamen van het sierteeltareaal in Greenport Aalsmeer

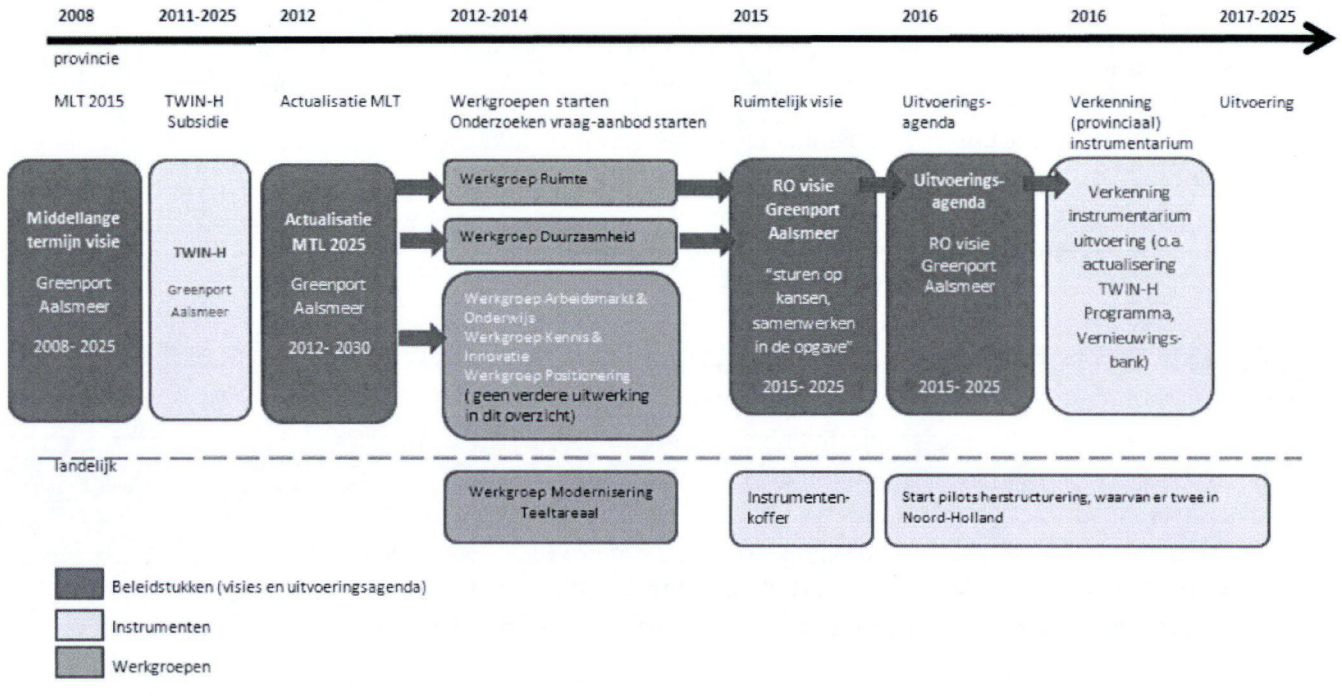

Onder punt 2 (Van visie naar uitvoering), zijn de activiteiten beschreven die de Greenport vanaf 2013 tot nu heeft uitgevoerd om tot de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie 2015-2025 te komen.
Onder punt 3 leest u welke activiteiten nog moeten worden uitgevoerd om het financieel instrumentarium van de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie 2015-2025 verder te ontwikkelen.

2. Van visie naar uitvoering

2.1 Onderzoek en analyse periode 2012-2014

Werkgroep thema Ruimte start Vraag- Aanbodonderzoek glasareaal
De Greenport Aalsmeer heeft vanaf eind 2013 onderzoek laten uitvoeren naar de vraag-aanbodsituatie van glasareaal in de Greenport Aalsmeer. Hierbij stonden twee vragen centraal:

- Hoeveel aanbod (bestaande en plannen/visies) aan glastuinbouwlocaties is er momenteel en
- Hoe ontwikkelt de vraag naar glastuinbouwlocaties zich in de komende 20 jaar?

Uit dit onderzoek bleek dat er te veel ruimte is voor glastuinbouw ten opzichte van hoe de vraag zich ontwikkelt in de toekomst. Dit komt enerzijds omdat de bulkteelten voor een groot deel zijn vertrokken naar Afrika en Zuid-Amerika. En anderzijds omdat tuinders in deze tijd meer per vierkante meter kunnen produceren dan vroeger, waardoor minder hectares nodig zijn om evenveel te produceren.
Toch ziet de Greenport Aalsmeer dat er een absoluut bestaansrecht is voor bepaalde nicheproducten, die zich om verschillende redenen niet lenen voor productie in het buitenland, maar zeer belangrijk zijn voor het *assortiment* (unique selling point) dat bloemenveiling FloraHolland Aalsmeer biedt aan haar klanten (Nederlandse, Europese en verdere internationale markt). Ook zijn de honderden sierteelthandelsbedrijven afhankelijk van de belevering van een zogenoemde dagvoorraad van telers in de nabije omgeving van de veiling. De belangrijkste conclusie uit het onderzoek is dat er minder kassen nodig zijn voor de sierteelt, maar wel van een betere kwaliteit.

Werkgroep Duurzaamheid start onderzoek naar Verduurzaming van de glastuinbouwlocaties Greenport Aalsmeer
Ook deed de Greenport Aalsmeer in 2013 onderzoek naar de verduurzaming van de glastuinbouwlocaties in Greenport Aalsmeer. Duurzaamheid is een belangrijke voorwaarde voor de modernisering en toekomstperspectieven van de glastuinbouw.
70% van de tuinders gaf aan dat zij een aansluiting op een CO_2-netwerk in combinatie met een warmtenet en of geothermiebron van groot belang achten voor het voortbestaan van productie in de regio Greenport Aalsmeer. Immers, 30% van de kosten van de tuinders in de regio bestaat, ondanks lage energieprijzen, uit energielasten. Daarbij zien tuinders dat het consumentenbesef groter wordt. Meer en vaker vragen consumenten zich af hoeveel CO_2 er gemoeid is met de productie van bloemen en planten (license to produce).

De exploitanten van CO_2- of warmtenetten, zeggen op hun beurt dat het belangrijk is dat de glastuinbouw zich dichter bij elkaar huisvest. Op die manier kunnen zoveel mogelijk tuinders zich laten aansluiten tegen relatief lage kosten.

2.2 Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer periode 2015

Het *vraag-aanbodonderzoek* én het *duurzaamheidsonderzoek* zijn de belangrijkste 'bouwstenen' voor de Ruimtelijke Visie van de Greenport

Aalsmeer 2015-2025 (GS besluit 21 april 2015, ref. nr. 566119-566521). Het doel van de Ruimtelijke Visie (zie bijlage 1) is om met ondernemers en overige stakeholders de glastuinbouw een duurzame toekomst te geven, waarbij benoemd is welke glastuinbouwlocaties toekomstbestendig zijn, geen toekomst hebben en een nader onderzoek naar toekomst nodig hebben. In Figuur 2 is die onderverdeling in kaart gebracht.

Figuur 2 Kaartbeeld onderverdeling glastuinbouwlocaties in Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015- 2025

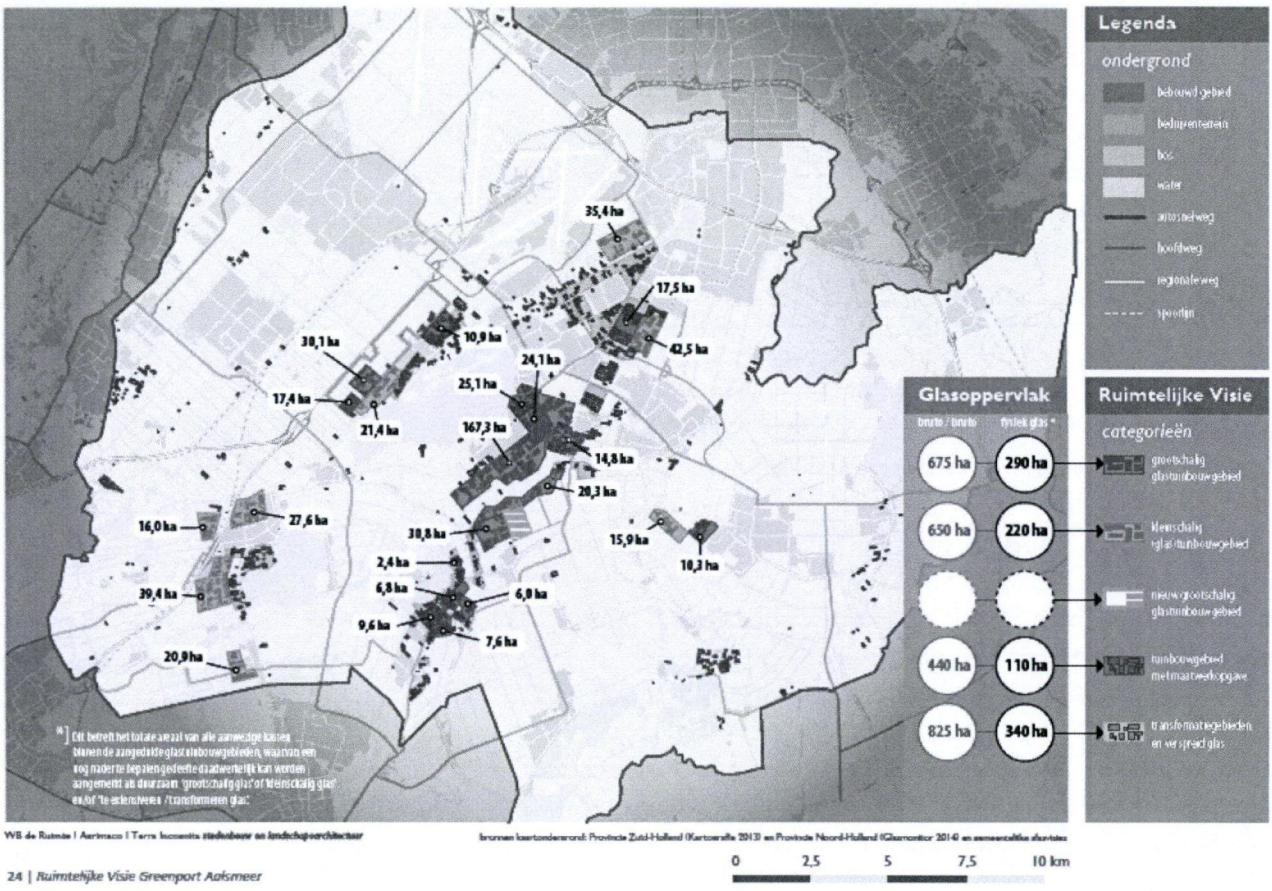

24 | *Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer*

De Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 heeft 40 glastuinbouwgebieden in drie provincies en over zeven gemeenten aangewezen in de regio Greenport Aalsmeer, waarvan er conform - gezamenlijk met ondernemers opgestelde- criteria als volgt zijn beoordeeld:

- Toekomstbestendig: categorie 1,2 en 3 waar de grotere duurzame investeringen plaatsvinden.

- Geen toekomst: categorie 5 'Transformatiegebieden' en 'Verspreid Glas' geen toekomst meer voor de glastuinbouw in deze gebieden.
- Onderzoek over toekomst: categorie 4 'Maatwerkgebieden' onderzoek moet uitwijzen of er toekomst voor glastuinbouw is dan wel het gebied getransformeerd moet worden.

In de categorie 1, 2, en 3 gebieden ligt de focus om de glastuinbouwproductie ruimtelijke-economisch en duurzaam te ontwikkelen.

Met een vastgestelde Ruimtelijke Visie is de ambitie -een toekomstbestendig en modern sierteeltareaal- in de regionale samenwerking vastgesteld. Daarbij is geconstateerd, door de leden van de Greenport Aalsmeer, dat deze ambitie alleen kan worden bereikt door een gezamenlijke regionale inzet op de herstructurering en modernisering. Een Ruimtelijke Visie moet daarom gepaard gaan met een Uitvoeringsagenda met een duidelijke aanpak en een meerjarige financiering van die aanpak.

2.3 Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer periode 2016

In 2015 is gestart met het opstellen van een Uitvoeringsagenda bij de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 (zie bijlage 2). De Uitvoeringsagenda geeft antwoord op welke acties de Greenport Aalsmeer en haar partners moeten ondernemen om de herstructurering en modernisering van het glasareaal in gang te zetten. De Uitvoeringsagenda bestaat uit Greenportbrede en Gebiedsgerichte activiteiten.
De zeven *Greenportbrede* activiteiten zijn, zoals de term doet vermoeden, in zijn algemeenheid van belang om de dynamiek te bevorderen ten einde een modern en bestendig teeltareaal te creëren.
De zeven acties zijn:

1. Het uitvoeren van een ondernemersverkenning.
2. Het onderzoeken van de mogelijkheden voor een Vernieuwingsbank en het later eventueel opzetten van de Vernieuwingsbank: de motor voor vernieuwing.
3. Het onderzoeken van de behoefte aan experimenteerzones en de juridische, economische en ruimtelijke consequenties.
4. Het harmoniseren van provinciaal ruimtelijke ordeningsbeleid.
5. Het naleven van afspraken door strikter te handhaven.
6. Het organiseren van de duurzame vestigingsvoorwaarden.
7. Het aanzetten tot gebiedsgerichte uitwerkingen.

De gebiedsgerichte activiteiten worden vanaf 2016 gestart.
Ondernemers zijn hier samen met hun gemeenten voor verantwoordelijk en plaatsen de opgave om te herstructureren en

moderniseren in hun glastuinbouwgebied in regionaal perspectief en stemmen dit onder andere met de provincie af. Een ruimtecoördinator zorgt er vanaf mei 2016 voor dat de Greenportbrede activiteiten worden gestart en dat de gebiedsgerichte activiteiten worden gecoördineerd en gefaciliteerd.

De aanpak zoals deze staat beschreven in de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 heeft een basisbegroting van € 90.000,- voor 2016 en voor de jaren 2017-2020 een bedrag van € 145.000,- op jaarbasis. Ongeveer de helft van de basisbegroting is bedoeld voor de ruimtecoördinator, de andere helft is voor de eerste onderzoeken en analyses voor de Greenportbrede activiteiten en de gebiedsgerichte activiteiten. De provinciale bijdrage bedraagt € 45.000,- per jaar en wordt beschikbaar gesteld vanuit de jaarlijkse projectenbijdrage aan de Greenport Aalsmeer. De bijdrage voor 2016 is reeds beschikt.

3. Nog in gang te zetten activiteiten

3.1 Financieel instrumentarium Uitvoeringsagenda periode 2016

Een belangrijk resultaat in 2016 zal zijn de uitwerking van het financiële instrumentarium passend bij de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. Voor een akkoord op het financiële instrumentarium, passend bij deze Uitvoeringagenda, komt de Greenport in het najaar van 2016 terug met een regionaal en in greenportverband afgestemd financieringsvoorstel. Intussen verkennen wij welke provinciale instrumenten zouden kunnen worden ingezet.

3.2 Actualiseren subsidieprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer

Een belangrijk onderdeel van het financieringsvoorstel van de Uitvoeringsagenda betreft het actualiseren van het subsidieprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer. Die actualisatie is nodig om beter te kunnen aansluiten bij de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. Omdat het financieringsvoorstel van de Uitvoeringsagenda in greenportverband wordt afgestemd, wordt de actualisatie van het subsidieprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer integraal daarin meegenomen en u aangeboden voor besluitvorming eind 2016.

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/EZ

Doorkiesnummer +[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Verzenddatum
16 JUNI 2016

Kenmerk
566119-770571

Uw kenmerk

Betreft: Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

a) in te stemmen met de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025;
b) te verkennen in 2016 op welke wijze provinciale instrumenten kunnen worden ingezet om de regionale opgaven uit deze Uitvoeringsagenda te bereiken.

1. Aanleiding

Greenport Aalsmeer is het wereldhandelscentrum voor bloemen en planten. De Greenport bundelt de kennis en kunde van haar leden - overheden, bedrijfsleven, kennis- en financiële instellingen- om de internationale concurrentiepositie van de regio te versterken. Gedeputeerde Bond is voorzitter van de stuurgroep Greenport Aalsmeer.

In 2013 is het besef gegroeid van de leden van de Greenport Aalsmeer dat het sierteeltareaal niet voldoende snel geherstructureerd en gemoderniseerd wordt. Het is van groot belang dat dit wel gebeurt. Op de eerste plaats zodat het productieareaal behouden blijft voor het bestaansrecht van het gehele handels- en teeltcluster in de regio[1]. In de tweede plaats is het een regionale opgave dat de primaire productie, als belangrijke schakel in de keten, in de regio een toekomst heeft. Daarnaast zijn er verouderde productiegebieden die een doorn in het oog zijn van alle partijen. Deze gebieden staan in veel gevallen voor een

[1] Value chain Michael Porter - Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance.

transformatieopgave. Dat betekent dat ze een andere bestemming dan glastuinbouw zullen krijgen.

De Greenport Aalsmeer concludeerde met haar stakeholders dat er drie zaken ontbraken. Allereerst ontbrak een grondige analyse van de vraag hoeveel glasareaal voor de sierteelt behouden moet blijven. Ten tweede ontbrak een goede visie op het gebied. Als laatste miste een integrale regionale aanpak om de ruimtelijk economische visie gestalte te geven. Eind 2013 is besloten een aantal activiteiten in gang te zetten om tot uitvoering te komen van het herstructureren en moderniseren van de glastuinbouw in Greenport Aalsmeer. Figuur 1. is een overzicht om te komen van visie tot uitvoering bij het herstructureren en moderniseren van het teeltareaal in Greenport Aalsmeer.

Figuur 1. Van visie naar uitvoering moderniseren en verduurzamen van het sierteeltareaal in Greenport Aalsmeer

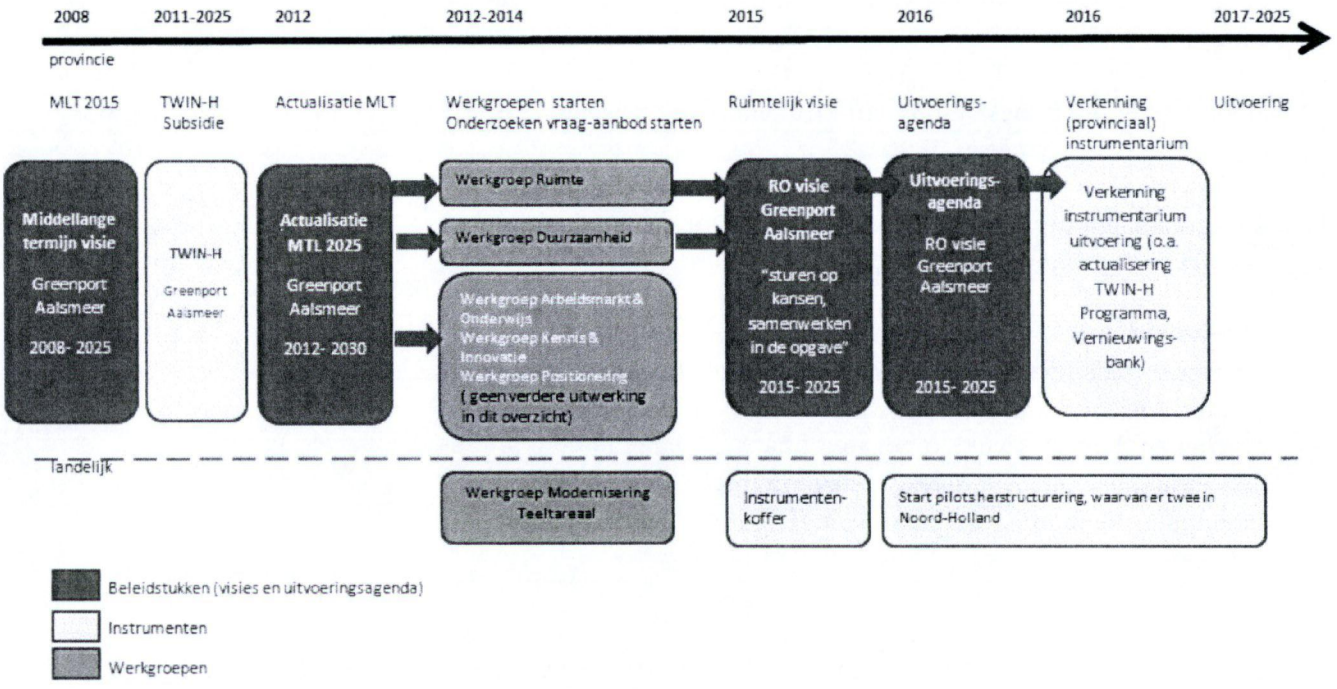

Onder punt 2 (Van visie naar uitvoering), zijn de activiteiten beschreven die de Greenport vanaf 2013 tot nu heeft uitgevoerd om tot de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie 2015-2025 te komen.
Onder punt 3 leest u welke activiteiten nog moeten worden uitgevoerd om het financieel instrumentarium van de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie 2015-2025 verder te ontwikkelen.

2. Van visie naar uitvoering

2.1 Onderzoek en analyse periode 2012-2014

Werkgroep thema Ruimte start Vraag- Aanbodonderzoek glasareaal
De Greenport Aalsmeer heeft vanaf eind 2013 onderzoek laten uitvoeren naar de vraag-aanbodsituatie van glasareaal in de Greenport Aalsmeer. Hierbij stonden twee vragen centraal:

- Hoeveel aanbod (bestaande en plannen/visies) aan glastuinbouwlocaties is er momenteel en
- Hoe ontwikkelt de vraag naar glastuinbouwlocaties zich in de komende 20 jaar?

Uit dit onderzoek bleek dat er te veel ruimte is voor glastuinbouw ten opzichte van hoe de vraag zich ontwikkelt in de toekomst. Dit komt enerzijds omdat de bulkteelten voor een groot deel zijn vertrokken naar Afrika en Zuid-Amerika. En anderzijds omdat tuinders in deze tijd meer per vierkante meter kunnen produceren dan vroeger, waardoor minder hectares nodig zijn om evenveel te produceren.
Toch ziet de Greenport Aalsmeer dat er een absoluut bestaansrecht is voor bepaalde nicheproducten, die zich om verschillende redenen niet lenen voor productie in het buitenland, maar zeer belangrijk zijn voor het *assortiment* (unique selling point) dat bloemenveiling FloraHolland Aalsmeer biedt aan haar klanten (Nederlandse, Europese en verdere internationale markt). Ook zijn de honderden sierteelthandelsbedrijven afhankelijk van de belevering van een zogenoemde dagvoorraad van telers in de nabije omgeving van de veiling. De belangrijkste conclusie uit het onderzoek is dat er minder kassen nodig zijn voor de sierteelt, maar wel van een betere kwaliteit.

Werkgroep Duurzaamheid start onderzoek naar Verduurzaming van de glastuinbouwlocaties Greenport Aalsmeer
Ook deed de Greenport Aalsmeer in 2013 onderzoek naar de verduurzaming van de glastuinbouwlocaties in Greenport Aalsmeer. Duurzaamheid is een belangrijke voorwaarde voor de modernisering en toekomstperspectieven van de glastuinbouw.
70% van de tuinders gaf aan dat zij een aansluiting op een CO_2- netwerk in combinatie met een warmtenet en of geothermiebron van groot belang achten voor het voortbestaan van productie in de regio Greenport Aalsmeer. Immers, 30% van de kosten van de tuinders in de regio bestaat, ondanks lage energieprijzen, uit energielasten. Daarbij zien tuinders dat het consumentenbesef groter wordt. Meer en vaker vragen consumenten zich af hoeveel CO_2 er gemoeid is met de productie van bloemen en planten (license to produce).

De exploitanten van CO_2- of warmtenetten, zeggen op hun beurt dat het belangrijk is dat de glastuinbouw zich dichter bij elkaar huisvest. Op die manier kunnen zoveel mogelijk tuinders zich laten aansluiten tegen relatief lage kosten.

2.2 Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer periode 2015

Het *vraag-aanbodonderzoek* én het *duurzaamheidsonderzoek* zijn de belangrijkste 'bouwstenen' voor de Ruimtelijke Visie van de Greenport Aalsmeer 2015-2025 (GS besluit 21 april 2015, ref. nr. 566119-566521). Het doel van de Ruimtelijke Visie (zie bijlage 1) is om met ondernemers en overige stakeholders de glastuinbouw een duurzame toekomst te geven, waarbij benoemd is welke glastuinbouwlocaties toekomstbestendig zijn, geen toekomst hebben en een nader onderzoek naar toekomst nodig hebben. In Figuur 2 is die onderverdeling in kaart gebracht.

Figuur 2 Kaartbeeld onderverdeling glastuinbouwlocaties in Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015- 2025

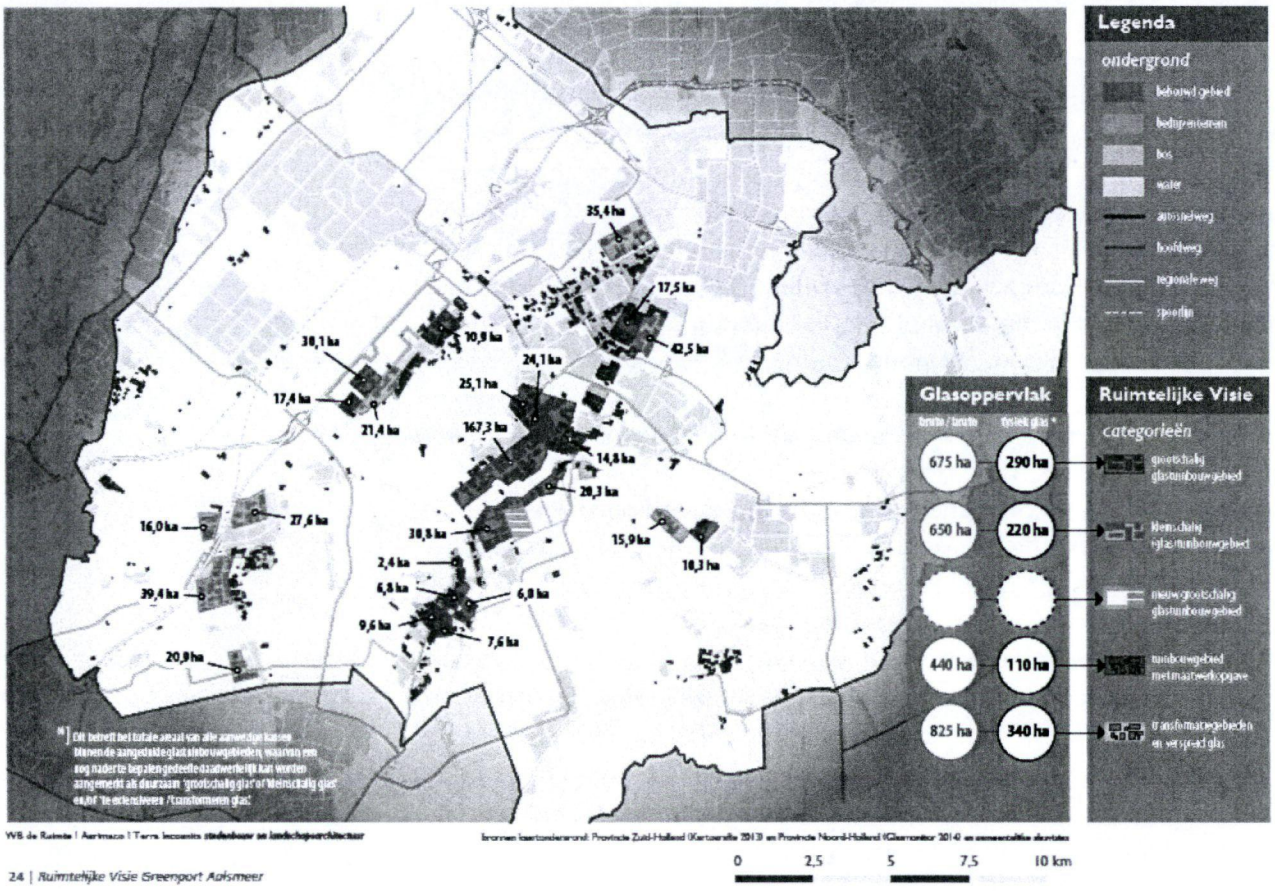

De Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 heeft 40 glastuinbouwgebieden in drie provincies en over zeven gemeenten aangewezen in de regio Greenport Aalsmeer, waarvan er conform - gezamenlijk met ondernemers opgestelde- criteria als volgt zijn beoordeeld:

- Toekomstbestendig: categorie 1,2 en 3 waar de grotere duurzame investeringen plaatsvinden.
- Geen toekomst: categorie 5 'Transformatiegebieden' en 'Verspreid Glas' geen toekomst meer voor de glastuinbouw in deze gebieden.
- Onderzoek over toekomst: categorie 4 'Maatwerkgebieden' onderzoek moet uitwijzen of er toekomst voor glastuinbouw is dan wel het gebied getransformeerd moet worden.

In de categorie 1, 2, en 3 gebieden ligt de focus om de glastuinbouwproductie ruimtelijke-economisch en duurzaam te ontwikkelen.

Met een vastgestelde Ruimtelijke Visie is de ambitie -een toekomstbestendig en modern sierteeltareaal- in de regionale samenwerking vastgesteld. Daarbij is geconstateerd, door de leden van de Greenport Aalsmeer, dat deze ambitie alleen kan worden bereikt door een gezamenlijke regionale inzet op de herstructurering en modernisering. Een Ruimtelijke Visie moet daarom gepaard gaan met een Uitvoeringsagenda met een duidelijke aanpak en een meerjarige financiering van die aanpak.

2.3 Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer periode 2016

In 2015 is gestart met het opstellen van een Uitvoeringsagenda bij de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 (zie bijlage 2). De Uitvoeringsagenda geeft antwoord op welke acties de Greenport Aalsmeer en haar partners moeten ondernemen om de herstructurering en modernisering van het glasareaal in gang te zetten. De Uitvoeringsagenda bestaat uit Greenportbrede en Gebiedsgerichte activiteiten.
De zeven *Greenportbrede* activiteiten zijn, zoals de term doet vermoeden, in zijn algemeenheid van belang om de dynamiek te bevorderen ten einde een modern en bestendig teeltareaal te creëren.
De zeven acties zijn:

1. Het uitvoeren van een ondernemersverkenning.
2. Het onderzoeken van de mogelijkheden voor een Vernieuwingsbank en het later eventueel opzetten van de Vernieuwingsbank: de motor voor vernieuwing.

3. Het onderzoeken van de behoefte aan experimenteerzones en de juridische, economische en ruimtelijke consequenties.
4. Het harmoniseren van provinciaal ruimtelijke ordeningsbeleid.
5. Het naleven van afspraken door strikter te handhaven.
6. Het organiseren van de duurzame vestigingsvoorwaarden.
7. Het aanzetten tot gebiedsgerichte uitwerkingen.

De gebiedsgerichte activiteiten worden vanaf 2016 gestart. Ondernemers zijn hier samen met hun gemeenten voor verantwoordelijk en plaatsen de opgave om te herstructureren en moderniseren in hun glastuinbouwgebied in regionaal perspectief en stemmen dit onder andere met de provincie af. Een ruimtecoördinator zorgt er vanaf mei 2016 voor dat de Greenportbrede activiteiten worden gestart en dat de gebiedsgerichte activiteiten worden gecoördineerd en gefaciliteerd.

De aanpak zoals deze staat beschreven in de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 heeft een basisbegroting van € 90.000,- voor 2016 en voor de jaren 2017-2020 een bedrag van € 145.000,- op jaarbasis. Ongeveer de helft van de basisbegroting is bedoeld voor de ruimtecoördinator, de andere helft is voor de eerste onderzoeken en analyses voor de Greenportbrede activiteiten en de gebiedsgerichte activiteiten. De provinciale bijdrage bedraagt € 45.000,- per jaar en wordt beschikbaar gesteld vanuit de jaarlijkse projectenbijdrage aan de Greenport Aalsmeer. De bijdrage voor 2016 is reeds beschikt.

3. Nog in gang te zetten activiteiten

3.1 Financieel instrumentarium Uitvoeringsagenda periode 2016

Een belangrijk resultaat in 2016 zal zijn de uitwerking van het financiële instrumentarium passend bij de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. Voor een akkoord op het financiële instrumentarium, passend bij deze Uitvoeringagenda, komt de Greenport in het najaar van 2016 terug met een regionaal en in greenportverband afgestemd financieringsvoorstel. Intussen verkennen wij welke provinciale instrumenten zouden kunnen worden ingezet.

3.2 Actualiseren subsidieprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer

Een belangrijk onderdeel van het financieringsvoorstel van de Uitvoeringsagenda betreft het actualiseren van het subsidieprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer. Die actualisatie is nodig om beter te

kunnen aansluiten bij de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. Omdat het financieringsvoorstel van de Uitvoeringsagenda in greenportverband wordt afgestemd, wordt de actualisatie van het subsidieprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer integraal daarin meegenomen en u aangeboden voor besluitvorming eind 2016.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

[redacted]

[redacted]

waarnemend provinciesecretaris
H.J. Schaafsma

voorzitter
J.W. Remkes

Bijlage(n)
1. Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025
2. Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025

10.00

10 NOV. 2016

Locatie / kamer	Directie / sector		Zaakkenmerk/Documentkenmerk
HP3ZO	BEL/REE	GS	862385/862394

Ambtenaar	Toestel	Datum
[redacted]	[redacted]	7-9-2016

Verseonnummers bijgevoegde brief/brieven:

Onderwerp:
TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016

Overige Verseonnummers

Het college van GS besluit:
zie Nota GS

Voorbereid met Akkoord	Ja	Nee
[redacted]	X X X X X X	

	Datum	Paraaf
Medewerker	7/9/16	[redacted]
Projectleider	31/10/16	
Unitmanager		
Sectormanager	31/10/2016	
Directeur	2/11	

Financiële, juridische, Europese, veiligheids, personele, maatschappelijke en communicatieve consequenties:
Zie GS Nota

Aanwijzing voor afhandeling

Begrotingsnummer: WBS-code:

Uiterste verzenddatum

Toelichting:
zie Nota GS

Aantal te verzenden bijlagen bij uitgaande brief/brieven
3

Afschrift: beh.ambt/archief
NB. Afschrift FIN verplicht indien er financiële gevolgen (kunnen) zijn.

Overig

Aantekening portefeuillehouder/vervanger

GS-portefeuille voor:
Landbouw

De gedeputeerden	Datum	Paraaf
Portefeuillehouder J.H.M. Bond		
Vervanger C.J. Loggen		

Akkoord voor uitvoering Provincies[redacted]aris Datum 8-11-16

Aantal te tekenen brieven: 1

Werkelijke verzenddatum

R H. Beyman 10 NOV. 2016

portefeuillehouder past pas s van de voordracht aan

[redacted]

16

Provincie
Noord-Holland

UITGEBREIDE BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND OP 8 NOVEMBER 2016

Voor intern ambtelijk gebruik. Verspreiding buiten de organisatie is niet toegestaan.

16.
BEL/REE
TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016 (862385/862394)

#Het college besluit:

1. de voordracht 'TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016' vast te stellen en deze ter besluitvorming aan PS voor te leggen;
2. aan Provinciale Staten voor te stellen om het op 14 december 2010 met Voordracht 3 (kenmerk 2011/9469) door PS genomen besluit inzake Greenport Aalsmeer te actualiseren door € 9.840.000 (van het door PS beschikbaar gestelde bedrag ad €10 miljoen) in te zetten voor:
   a. € 5.000.000,- als cofinanciering onder POP3 voor de verplaatsingsopgaven van de glastuinbouw in Noord-Holland;
   b. € 4.840.000,- als provinciale uitvoeringsregeling voor de moderniseringsopgaven van de glastuinbouw in Greenport Aalsmeer;
3. de voordracht 'TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016' met inliggende brief aan PS te sturen;
4. de gedeputeerde te machtigen voor redactionele wijzigingen.

Provincie
Noord-Holland

Datum vergadering	**8 november 2016**	**Nota GS**
Registratienummer	862385/862394	

Portefeuille	Landbouw
Portefeuillehouder	J.H.M. Bond
Plaatsvervanger	C.J. Loggen

bijlage(n):
1. Statenvoordracht
2. Projectformat TWIN-H
3. Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025
4. Financiële bijlage
5. Brief GS aan PS

Onderwerp: TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016

Paragraaf 1
Voorgesteld besluit:

Het college besluit:
1. de voordracht 'TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016' vast te stellen en deze ter besluitvorming aan PS voor te leggen;

2. aan Provinciale Staten voor te stellen om het op 14 december 2010 met Voordracht 3 (kenmerk 2011/9469) door PS genomen besluit inzake Greenport Aalsmeer te actualiseren door € 9.840.000 (van het door PS beschikbaar gestelde bedrag ad €10 miljoen) in te zetten voor:

    a. € 5.000.000,- als cofinanciering onder POP3 voor de verplaatsingsopgaven van de glastuinbouw in Noord-Holland;

    b. € 4.840.000,- als provinciale uitvoeringsregeling voor de moderniseringsopgaven van de glastuinbouw in Greenport Aalsmeer;

3. de voordracht 'TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016' met inliggende brief aan PS te sturen.

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/REE

Telefoonnummer +[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

2 november 2016

Paragraaf 2
Toelichting op het voorstel:
Voorgesteld wordt om in te stemmen met het actualiseren van het provinciale financiële instrument Uitvoeringsprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer, als cofinancieringsinstrument voor het moderniseren van het glasareaal in de Greenport. Het gebiedsgerichte TWIN-H uitvoeringsprogramma uit 2010 sluit niet meer aan bij de nieuwe Uitvoeringsagenda Ruimtelijke visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. Met het geactualiseerde uitvoeringsprogramma TWIN-H, wordt nu ingezet op twee van de vier moderniseringsopgaven in de glastuinbouw. De provinciale focus is gericht op het verplaatsen van glastuinbouwbedrijven in heel Noord-Holland en het herstructureren van glastuinbouwbedrijven (oud glas opruimen in glasconcentratiegebieden, kavelstructuur, gebiedsinrichting verduurzaming) in de categorie 1, 2 en 3 gebieden zoals opgenomen in de RO Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. In bijgevoegde Voordracht aan PS worden de beoogde doelen, uitvoering en werkwijze nader uiteengezet.

Paragraaf 3
Gevolgen

a. Financiële gevolgen en risico's?	Ja, zie de bijlage
b. Formatieve gevolgen en risico's?	Nee
c. Juridische gevolgen en risico's?	Nee, het betreft de actualisering van het uitvoeringsprogramma als financieel instrument. Stappen met concrete juridische consequenties worden nog niet in dit besluit genomen. Deze worden pas voorzien in het 1e kwartaal van 2017, als een uitvoeringsregeling herstructureringsopgaven in Greenport Aalsmeer en een openstellingsbesluit t.b.v. de verplaatsingsregeling glastuinbouwbedrijven onder POP3 worden vastgesteld.
d. Worden bindende afspraken gemaakt met andere partijen?	Nee
e. Gevolgen en risico's openbaar maken besluit?	Nee
f. Communicatieve gevolgen en risico's?	Nee
g. Europese gevolgen en risico's?	Nee
h. Gevolgen en risico's voor de rechtmatigheid?	Nee

Paragraaf 4 **Ambtelijk afgestemd met:**	
Directie Beleid:	**Ja** Naam: [redacted]
Directie B&U:	Niet van toepassing
Directie Concernzaken:	**Ja** Naam: [redacted]
Directie Concerncontrol:	**Ja** Naam: [redacted]
Kabinet/Staf AD:	Niet van toepassing
Paragraaf 5 **Verdere procedure**	
a. PS actief informeren	Ja. Zie Voordracht.

Bijlage 4
GS.Nota

Provincie
Noord-Holland

Nota GS Financiële bijlage

1. Onderwerp: TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016

2. Verseonnummer: 862385/862394

3. Financiële tabel:

Welke lasten (+) of baten (-) in euro's vloeien voort uit het voorgestelde besluit?						
OD nr. en naam	Omschrijving lasten/baten	2016	2017	2018	2019	Totaal
5.2.4 Voor duurzame land- en tuinbouwgebieden zorgen	UVR modernisering glastuinbouw TWIN-H Greenport Aalsmeer		4.840.000			4.840.000
5.2.4	POP3 verplaatsingsregeling glastuinbouwbedrijven		5.000.000			5.000.000
						0
						0
TOTAAL BESLUIT		0	9.840.000	0	0	9.840.000

Is voor het voorgestelde besluit nog budget beschikbaar in de vastgestelde begroting?								
OD nr. en naam	Subproductnr.	Omschrijving subproductnummer	WBS	2016	2017	2018	2019	Totaal
5.2.4	773349	Resv. TWIN-H Greenport-Aalsmeer	06.2012-3200		9.840.000			9.840.000
								0
								0
								0
TOTAAL BESLUIT				0	9.840.000	0	0	9.840.000

VERSCHIL	0	0	0	0	0

N.B. Net zoals in de begroting, is een positief bedrag (bijv. 100) een uitgave tegenvaller en een negatief bedrag (bijv. -100) een inkomst/meevaller.

4. Toelichting & bijzonderheden (risico's, BTW, vervolgacties Zomernota, wel/niet structurele uitgave, dekking via derden, reserves, wel/niet specifieke uitkering, e.d.):

Op 15 december 2008 hebben PS voor het programma Greenport Aalsmeer in het kader van de TWIN-H € 10 miljoen gereserveerd. Hiervan is inmiddels ongeveer € 150.000,- besteed aan vier concrete resultaten. Ten eerste de sanering van het oud kassengebied aan de Iepenlaan in Uithoorn. Ten tweede de sanering van kassen aan de Drechtdijk in Uithoorn. Ten derde een tweetal haalbaarheidsonderzoeken door gemeente Aalsmeer en Amstelveen. Ten vierde planologische duidelijkheid voor PrimA4a in Haarlemmermeer. Verder wordt er in 2017 nog rekening gehouden met de rentekosten van een uitstaande lening aan gemeente Uithoorn. De verwachting is dat de gemeente de lening in 2017 aan de provincie terugbetaald.
Thans wordt aan PS voorgesteld de nog beschikbare € 9.840.000,- voor een geactualiseerd programma in te zetten. Het doel blijft ongewijzigd namelijk het moderniseren van het glasareaal. Met de nieuwe Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 en de bijbehorende Uitvoeringsagenda in de hand is het actualiseren van het TWIN-H uitvoeringsprogramma nodig om aan te kunnen sluiten op de nieuw gemaakte regionale afspraken en acties.

Bij de aanpak in tuinbouwgebieden om het teeltareaal te vernieuwen, gaat het om de keuze van een juiste set aan instrumenten. De instrumenten zelf zijn niet allemaal altijd nieuw, de gecombineerde inzet ervan wel. De keuze en combinatie is sterk afhankelijk van de aard van de gebieden en de betrokken partners hierbij. Maatwerk per gebied is nodig en daarom is er ook behoefte vanuit de regio aan flexibel inzetbare instrumenten. Het provinciale uitvoeringsprogramma TWIN-H zal daarom ook een uitvoeringsprogramma op hoofdlijn zijn,

maar wel met kaders en geformuleerde uitgangspunten gericht op twee van de moderniseringsopgaven t.w. verplaatsing en herstructurering.

De financiële middelen uit het TWIN-H kunnen deels (€ 5 mln) als cofinancieringsbudget voor POP3 ingezet worden voor de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven in Noord-Holland. Deze inzet is dan wel breder dan de oorspronkelijke doelstelling specifiek voor de Greenport Aalsmeer. Onderbouwing hiervoor is het rapport van Stivas en het Ontwikkelingsbedrijf NH die de behoefte aan verplaatsing in 2015 hebben onderzocht.

Het andere deel van de TWIN-H middelen (€ 4,84 mln) wordt als subsidieregeling ingezet voor de herstructureringsopgaven in Greenport Aalsmeer.

Moderniseringsopgaven glastuinbouw:	Geschatte bijdrage vanuit TWIN-H:
Verplaatsingsregeling bedrijven	€ 5.000.000
Herstructurering glasconcentratiegebieden	€ 4.840.000
Sanering kassen	0
Innovatie	0
Totaal	€ 9.840.000

De TWIN-H Greenport Aalsmeer heeft een aanjaagfunctie voor de in totaal 40 deelgebieden, met een herstructureringsopgave van 290 hectare, een saneringsopgave van 340 hectare (transformatie naar andere bestemming) en het verplaatsen van een aantal grote, toekomstbestendige bedrijven naar de glastuinbouwconcentratiegebieden. De focus van de provinciale inzet richt zich op de categorie 1, 2 en 3 gebieden zoals verwoord in de RO Visie Greenport Aalsmeer.

5. Financieel advies:
Op 15 december 2008 heeft PS een besluit genomen over de TWIN-H en daarbij voor Greenport Aalsmeer een bedrag van € 10 miljoen gereserveerd. Op 14 december 2010 heeft PS besloten om voor het Uitvoeringsprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer € 10 miljoen uit te trekken voor de herstructurering van de glastuinbouw in vier deelgebieden binnen de Greenport Aalsmeer. Van dit bedrag is inmiddels ruim € 150.000 uitgegeven. Het is nu de bedoeling om een deel van de resterende TWIN-H middelen van € 9.840.000,- breder in te zetten dan het besluit uit 2008. Het onderdeel Verplaatsing van glastuinbouwbedrijven zal ook ingezet worden buiten de Greenport Aalsmeer, door de koppeling aan POP3 kan dit ingezet worden voor de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven in geheel Noord-Holland. Het onderdeel Herstructurering blijft wel binnen het gebied Greenport Aalsmeer.

6. Financieel adviseur: [redacted]

7. Datum advies: 27 oktober 2016

8. Advies concerncontroller (als financiële gevolg groter is dan € 5 miljoen): Akkoord, geen opmerkingen ([redacted]).

9. Uitvoeringskosten subsidies: n.t.b.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/REE

Telefoonnummer +[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Betreft: TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 216

Verzenddatum
10 NOV. 2016

Kenmerk
862385-862394

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over TWIN-H Greenport Aalsmeer - actualisatie 2016.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

[redacted]

provinciesecretaris
R.M. Bergman

voorzitter
J.W. Remkes

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Provincie Noord-Holland

2016

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, **2016**

Onderwerp: TWIN-H Greenport Aalsmeer – actualisatie 2016

Kenmerk: 862385-862394

Bijlagen: 1. Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025
2. Projectformat TWIN-H

Inhoud:

1. **Inleiding**
2. **Doelstellingen en evaluatiecriteria**
3. **Financiering, communicatie en (burger)participatie**
4. **Proces en procedure**
5. **Voorstel**

1. Inleiding

In het Uitvoeringsprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer uit 2010 zijn de financiële middelen op basis van regionale bestuurlijke afspraken (MLT visie 2008) op vier verschillende gebieden (Iepenlaan, Bachlaan, Rijsenhout en Noorder Legmeerpolder) in de Greenport Aalsmeer vastgezet met een herstructureringsopgave van in totaal 237 hectare glastuinbouw, inclusief een duurzamer ruimtegebruik en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Er zijn tot nu toe vier concrete resultaten te benoemen. Ten eerste de 23 ha sanering van het oud kassengebied aan de Iepenlaan in Uithoorn. Ten tweede de sanering van 56.000m² kassen aan de Drechtdijk in Uithoorn. Ten derde een tweetal haalbaarheidsonderzoeken door gemeente Aalsmeer en Amstelveen. Ten vierde planologische duidelijkheid voor PrimA4a in Haarlemmermeer. Voor bovenstaande resultaten is ongeveer € 150.000,- uitgegeven vanuit de TWIN-H middelen. Verder wordt er in 2017 nog rekening gehouden met de rentekosten van een uitstaande lening aan gemeente Uithoorn. De verwachting is dat de gemeente de lening in 2017 aan de provincie terugbetaald.
Echter de afgelopen jaren kwam in Nederland de herstructurering glastuinbouw evenwel bijna volledig tot stilstand. Tuinders vonden geen geschikte opvolgers meer om de verouderde kassen over te nemen en daar kwam bij dat als gevolg van de recessie, de toenemende (internationale) concurrentie en (over)creditering van bedrijven, steeds meer glastuinders moeite hebben met overleven. In Noord-Holland zien we dit in de Greenport Aalsmeer ook terug. In 2013 heeft er daarom een herijking plaatsgevonden van de ruimtebehoefte van de glastuinbouwsector op basis van nieuwe vraag-en aanbodonderzoeken. Daarbij is rekening gehouden met de laatste economische trends en ontwikkelingen.
Door de herijking zijn de glasopgaven in de Greenport beter gedefinieerd, juist ook buiten de destijds aangewezen vier gebieden. In resp. 2010 en 2011 zijn twee Zuid-Hollandse gemeenten en de Provincie Zuid-Holland ook lid geworden van de Greenport Aalsmeer. De aansluiting van deze partijen droeg bij aan een bredere bestuurlijke borging van de glasopgaven in de gehele regio. Dit kwam tot uiting in het door de stuurgroep van de Greenport Aalsmeer vaststellen van

een Ruimtelijke visie en een bijbehorende Uitvoeringsagenda (zie bijlage 1). Met die visiedocumenten hebben Gedeputeerde Staten ingestemd en bent u per brief geïnformeerd (GS besluit 21 april 2015, ref. nr. 566119-566521) en de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 (GS besluit 14 juni 2016, ref. nr. 566119-770571).

In Figuur 1. is het gehele proces van visie naar uitvoering van het moderniseren en verduurzamen van het sierteeltareaal in de Greenport Aalsmeer schematisch weergegeven. 2016 staat in het teken van het op orde brengen van het benodigde (financiële) instrumentarium, waarna vanaf 2017 de uitvoering centraal komt te staan.

Figuur 1. Van visie naar uitvoering moderniseren en verduurzamen van het sierteeltareaal in Greenport Aalsmeer

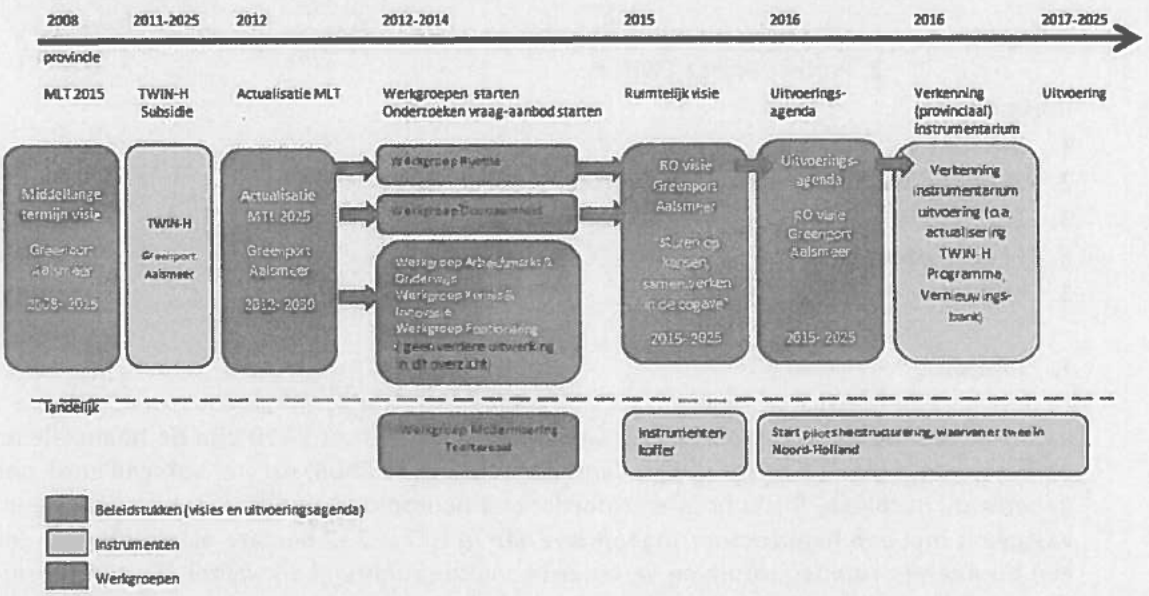

Er zijn twee redenen waarom het Uitvoeringsprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer eind 2016 moet worden geactualiseerd. De eerste reden is dat de nieuwe Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 en bijbehorende Uitvoeringsagenda vragen om een andere inzet van duurzaam instrumentarium om aan sluiten bij de nieuw gemaakte regionale afspraken en acties.
In de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 gaat het om veertig deelgebieden, een directe herstructureringsopgave van 290 hectare, een saneringsopgave van 340 hectare (transformatie naar andere bestemming) en het verplaatsen van glastuinbouwbedrijven naar de glastuinbouwconcentratiegebieden.
In de vastgestelde Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 wordt als nieuwe instrumentenkoffer de 'Vernieuwingsbank' (zie Figuur 2) geïntroduceerd. Hierover informeerden wij u eerder in onze brief met kenmerk 566119-770571. De 'Vernieuwingsbank' is geen echte bank, maar een verzamelnaam voor een mix van instrumenten die kunnen worden ingezet om glastuinbouwgebieden te moderniseren of te transformeren naar een andere bestemming en waar andere regionale belangen ook in mee worden gewogen. Het gaat in de 'Vernieuwingsbank' om vier verschillende opgaven waarvoor instrumenten kunnen worden ingezet. Deze opgaven zijn verplaatsen, herstructureren, saneren en innovatie van glastuinbouwbedrijven (zie Figuur 2). Voorgesteld wordt om de provinciale TWIN-H middelen specifiek in te zetten voor het verplaatsen en herstructureren van glastuinbouwbedrijven t.b.v. de categorie 1, 2 en 3 gebieden, zoals opgenomen in de RO Visie van de Greenport.

De tweede reden voor het actualiseren van het Uitvoeringsprogramma TWIN-H, is dat provincies nu schrijven aan de subsidiefiches voor het Plattelands Ontwikkelingsprogramma (POP3). Het POP3 is een Europees programma waarin Rijk en provincies nauw samenwerken aan een nieuw plattelandsontwikkelingsprogramma voor de periode 2014-2020. De financiële middelen uit het TWIN-H kunnen deels als cofinancieringsbudget ingezet worden voor de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven binnen het POP3. De cofinanciering vanuit een overheid is daarvoor een vereiste. Door als provincie deze verplaatsingsregeling te cofinancieren kan Europees geld beschikbaar komen (verdubbeling van de cofinanciering) voor héél Noord-Holland, breder dan Greenport Aalsmeer. Deze inzet op verplaatsing van glastuinbouwbedrijven wijkt dan wel af van het eerdere PS besluit in 2008 om deze TWIN-H middelen alleen voor de Greenport Aalsmeer in te zetten. Begin 2017 besluiten wij over het openstellingsbesluit voor dit betreffende onderdeel onder POP3 'Verplaatsing glastuinbouwbedrijven'. Het Stivas en het Ontwikkelingsbedrijf NHN hebben eind 2015 al een separaat onderzoek uitgevoerd om de verplaatsingsbehoefte van glastuinbouwbedrijven in Noord-Holland te inventariseren. Die inventarisatie geeft een inschatting van de directe behoefte aan verplaatsing met concrete cases zowel binnen als buiten de Greenport Aalsmeer.

Provinciale Staten worden aangesproken op hun controlerende rol op de voordracht. De beslissingsbevoegdheid over de inzet van TWIN-H Greenport Aalsmeer ligt bij Provinciale Staten. Het beleidskader van dit voorstel is het Strategisch beleidskader Economie 'Noord-Holland duurzaam, vernieuwend en ondernemend'.

Figuur 2. Hoe de vernieuwingsbank er uit kan zien: overzicht van in te zetten van instrumenten voor de modernisering het glasteeltareaal in Greenport Aalsmeer.

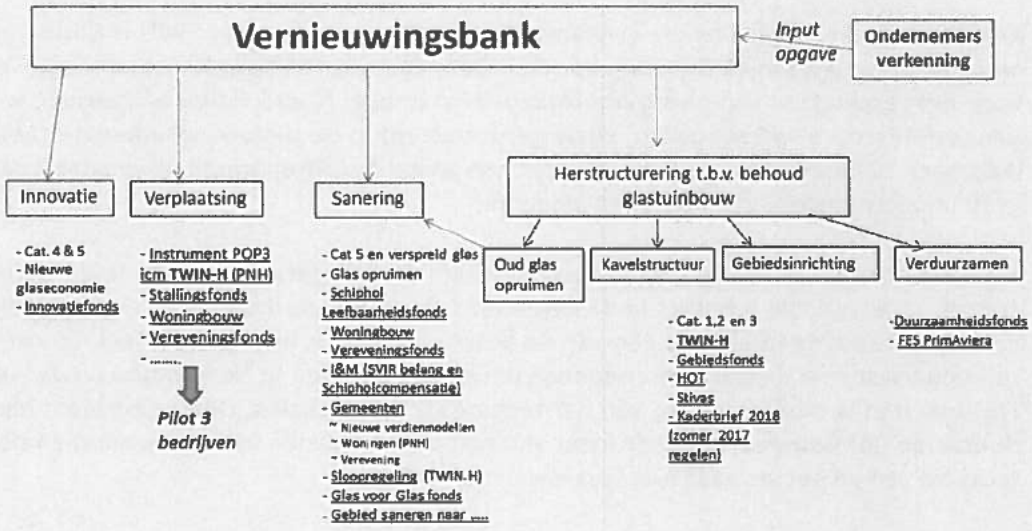

Maatschappelijk relevantie

Eén van de belangrijkste economische pijlers in Noord-Holland is de glastuinbouwsector met een omvang van ruim 3000 hectare netto glas en rond de 54.000 directe banen binnen de topsectoren Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Agro & Food. De teelt onder glas (de primaire sector) is daarbij een onmisbare schakel in een complete keten van zaadje tot aan de vaas en van grond naar mond.

De kracht van de glastuinbouwclusters (Greenports) is gelegen in de fysieke concentratie van alle schakels in de keten in die regio's. De nabijheid van de primaire productie (teelt), als één van de ketenschakels, is hierin essentieel. Echter, wil de tuinbouwsector in de toekomst economisch blijven floreren in Nederland -*en dus ook Noord-Holland*- dan is modernisering van het teeltareaal noodzakelijk.
De zes Nederlandse Greenports zijn opgenomen door het Rijk als nationaal ruimtelijk economisch belang (Rijksstructuurvisie infrastructuur & ruimte, SVIR), en zijn hiermee op het zelfde nationale schaalniveau geplaatst als de Mainports Schiphol, Rotterdam en Brainport Eindhoven.
Het sierteelt- en businesscomplex in Aalsmeer e.o. is van groot belang voor de regionale economie en voor de internationale concurrentiepositie van Nederland. Greenport Aalsmeer heeft een sterke positie, geniet wereldwijde naam en faam en heeft goede perspectieven. Deze positie is door de opkomst van nieuwe productiegebieden en nieuwe logistieke en handelsdraaischijven niet vanzelfsprekend. De - grote - uitdaging om Greenport Aalsmeer op lange termijn vitaal en krachtig te houden moet in de eerste plaats door de regio zelf worden aangegaan. Met de in juni 2016 vastgestelde Uitvoeringsagenda Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 hebben twee provincies en zes gemeenten hun commitment uitgesproken om te werken aan meer kwalitatief glas en minder kwantitatief glas.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Wie : Greenport Aalsmeer is het wereldhandelscentrum voor bloemen en planten.
De Greenport bundelt de kennis en kunde van haar leden - overheden, bedrijfsleven, kennis- en financiële instellingen- om de internationale concurrentiepositie van de regio te versterken. Provincie Noord-Holland is lid van de Greenport Aalsmeer. Gedeputeerde Bond is voorzitter van de stuurgroep Greenport Aalsmeer

Wat: Het provinciale financiële instrument 'Uitvoeringsprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer' wordt ingezet als aanjaagfunctie voor de modernisering van het glasareaal in de Greenport en voor het verplaatsen van glastuinbouwbedrijven in heel Noord-Holland. Daarmee wordt beter aangesloten op de glasopgaven, zoals geformuleerd in de Uitvoeringsagenda Greenport Aalsmeer 2015-2025 en de behoefte van een aantal bedrijven om te verplaatsen naar glasconcentratiegebieden in Noord-Holland.

Waarom: De kracht van de glastuinbouwclusters (Greenports) is gelegen in de fysieke concentratie van alle schakels in de keten (incl. Schiphol) in die regio's. De nabijheid van de primaire productie (teelt), als één van de ketenschakels, is hierin essentieel. Echter, wil de tuinbouwsector in de toekomst economisch blijven floreren in Nederland -*en dus ook Noord-Holland*- dan is modernisering van het teeltareaal noodzakelijk. Daarnaast biedt het kansen voor duurzame oplossingen, zoals de inzet van rest CO_2, benutten van restwarmte en daarmee de transitie van de sector naar niet fossiele brandstoffen.

Op dit moment sluit het provinciale Uitvoeringsprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer als financieel instrument niet meer aan op de Uitvoeringsagenda Greenport Aalsmeer 2015-2025. Het actualiseren van dit financiële instrument is nodig om als aanjaagfunctie voor het duurzaam moderniseren van het glasareaal ingezet te kunnen worden.

Wanneer: De TWIN-H middelen zijn enerzijds gekoppeld aan de herstructureringsopgaven in de Greenport Aalsmeer middels de Uitvoeringsagenda Greenport Aalsmeer. De looptijd van die agenda is tot minimaal 2025. Anderzijds kan voor de verplaatsing van glastuinbouwbedrijven in

Noord-Holland ingezet worden op de POP3 regeling. De POP3 projecten dienen voor 1 januari 2022 te zijn uitgevoerd.
De Greenport Aalsmeer glasopgaven voor verplaatsen, herstructureren, saneren en transformeren zijn niet op korte termijn allemaal te realiseren. Niet alle opgaven zullen in 2025 zijn gerealiseerd ook omdat, mede door afschrijvingen van glasopstallen het een doorlopend proces is. Zoals opgenomen in de Uitvoeringsagenda van Greenport Aalsmeer start de Greenport met een aantal Greenport brede en Greenport gebiedsgerichte activiteiten. Ook zijn in de Uitvoeringsagenda prioriteitsgebieden benoemd.

Provinciale Staten wordt gevraagd in te stemmen met het actualiseren van het TWIN-H Uitvoeringsprogramma Greenport Aalsmeer, conform het voorliggende besluit. Het betreft hier geen ander doel of nieuw geld, maar een andere vorm om de financiële middelen flexibeler en efficiënter op twee van de vier moderniseringsopgaven (verplaatsing en herstructurering) van het glasareaal in te kunnen zetten (zie bijlage 2). Hieronder een toelichting hoe we invulling willen geven per opgave.

Verplaatsing
Een deel van de TWIN-H middelen (€ 5 mln) willen we inzetten als subsidie voor alle glastuinbouwbedrijven in Noord-Holland die willen verplaatsen naar een glastuinbouwconcentratiegebied.
Onze ambitie is dit bedrag als cofinanciering in te zetten en te verdubbelen met Europese middelen in het kader van het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). De verwachting is dat wij in februari 2017 over het openstellingsbesluit voor de 'Verplaatsingsregeling Glastuinbouw' onder POP3 kunnen besluiten.

Herstructurering
Het andere deel van de TWIN-H middelen (€ 4.840.000,-) willen we inzetten als subsidie voor de herstructurering in Greenport Aalsmeer. Onder het herstructureren (zie Figuur 2) van glastuinconcentratiebouwgebieden verstaan we ten eerste oud glas opruimen, ten tweede het verbeteren van de kavelstructuur, ten derde het verbeteren van de gebiedsinrichting en tot slot het toepassen van maatregelen (o.a. energie, water, milieu) die leiden tot duurzame glastuinbouwbedrijven en -gebieden. Deze maatregelen leiden tot verbetering van de agrarische structuur en daarmee tot versterking van de concurrentiekracht van de glastuinbouw.
Er ligt een herstructureringsopgave in de Greenport Aalsmeer van 290 ha. De Greenport start met een aantal gebieden. Deze gebieden zijn benoemd in de Uitvoeringsagenda Ruimtelijke visie Greenport Aalsmeer 2015-2025 en verdeeld over de Greenport gemeenten.
Het verduurzamen van glastuinbouwgebieden, als onderdeel van het herstructureren, kan plaatsvinden door gebruik te maken van energievoorzieningen die fossiele energie beter benutten, minder uitstoot genereren en/of gebaseerd zijn op hernieuwbare energiebronnen. Verduurzamen en innoveren gaan dan hand in hand. Aan de bereidheid van ondernemerszijde schort het niet, maar het gebruik van duurzame methoden kan beter gefaciliteerd en gestimuleerd worden. Dit kan door de risico's, die deze innovaties met zich mee brengen, af te dekken.

In de categorie 1, 2, en 3 gebieden ligt de provinciale focus om de glastuinbouwproductie ruimtelijke-economisch en duurzaam te ontwikkelen.

Figuur 3. Kaartbeeld moderniseringsopgaven Greenport Aalsmeer

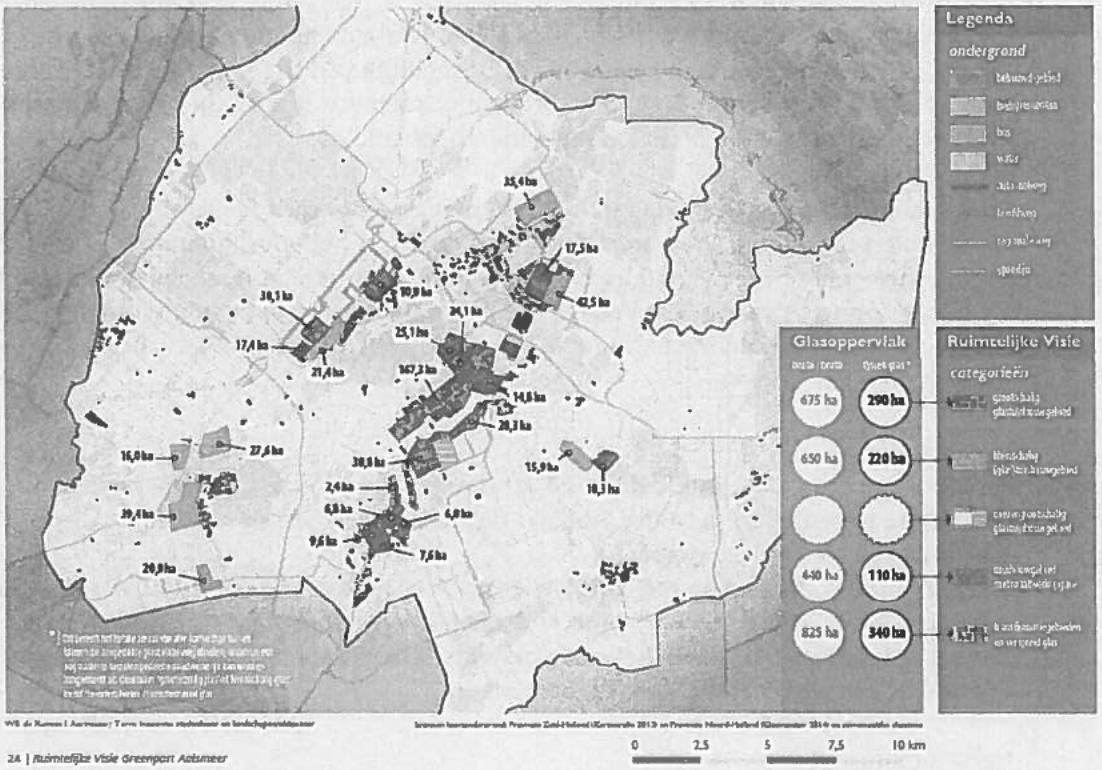

De projectvoorstellen die opteren voor de Uitvoeringsregeling 'Modernisering glastuinbouw TWIN-H Greenport Aalsmeer' moeten voldoen onder meer aan de onderstaande TWIN-H eisen. Deze worden getoetst door de Greenport Aalsmeer binnen het ruimtelijke programma en de provinciale subsidiebeoordelaar.

Minimale eisen:

- Inhoudelijk onderbouwd en uitgewerkt;
- Het project is uitvoeringsgereed; onderhandelingen met andere betrokken partijen zijn afgerond en na akkoord van PS kan binnen afzienbare termijn 'de spade in de grond';
  - Totale dekking van het project is geregeld (inclusief harde toezeggingen van derden);
  - De noodzakelijke RO-procedures zijn afgerond;
  - Het project is juridisch getoetst, onder meer aan staatsteun;
  - Toekomstig beheer en onderhoud zijn (financieel) geregeld;
- TWIN-H bijdrage wordt ingezet voor duurzame investeringen; fysiek tastbare projecten met een economische levensduur van minimaal 10 jaar.
  Onder investering verstaan we niet:
  - Het plegen van (achterstallig) onderhoud;
  - Uitbreiden van een bestaande regeling/bestaande provinciale begrotingspost.

De effecten die het voorstel beogen zijn het bijdragen aan het verbeteren van de economische concurrentiepositie en het verduurzamen van de glastuinbouwbedrijven in Noord-Holland. En daarnaast bijdragen aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit: verouderde glasgebieden worden opgeruimd en bestemd voor nieuwe functies. De TWIN-H middelen zijn bedoeld als

aanjaagfunctie voor de modernisering van de glastuinbouw in Noord-Holland door financieel bij te dragen aan het:

- verplaatsen van glastuinbouwbedrijven naar glasconcentratiegebieden in Noord-Holland.
- herstructureren van glastuinbouwgebieden in Greenport Aalsmeer.

Evaluatiecriteria: op basis van twee criteria wordt de inhoud (het beleid) geëvalueerd. Dit is het totaal aan investeringen ten opzichte van de TWIN-H bijdrage en het totaal aantal bedrijfsverplaatsingen en aantal hectare geherstructureerd glas.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Voorgesteld wordt om het Uitvoeringsprogramma TWIN-H Greenport Aalsmeer te actualiseren en de middelen in te zetten op twee belangrijke opgaven binnen de modernisering van de glastuinbouw te weten verplaatsing en herstructurering.

De TWIN-H middelen is één van de instrumenten binnen de totale moderniseringsopgave van de glastuinbouw in Noord-Holland. Belangrijk is daarom dit instrument te zien als aanjaagfunctie in de regio en voor andere partijen om ook bij te dragen. Enerzijds kunnen de Greenport Aalsmeer en de Noord-Hollandse Greenport Aalsmeer gemeenten via een subsidieregeling een aanvraag indienen voor hun herstructureringsopgaven. Anderzijds kunnen via Europese cofinanciering glastuinbouwbedrijven in Noord-Holland worden verplaatst naar glasconcentratiegebieden (POP3 regeling). De totale moderniseringsopgave van de glastuinbouw zal naar verwachting meer dan tien jaar in beslag nemen. Het proces hiervoor is beschreven in paragraaf 4.

De TWIN-H gelden worden ingezet als cofinanciering. Per business case wordt de hoogte van de benodigde cofinanciering bepaald (maximaal 50%). Op die manier kunnen de TWIN-H middelen ingezet worden als vliegwiel voor het aanjagen van de moderniseringsopgaven in de Greenport Aalsmeer. Na positieve besluitvorming op de actualisering van de TWIN-H middelen door Provinciale Staten eind 2016, kunnen begin 2017 de Uitvoeringsregelingen starten.

Aanvragende partijen voor herstructurering zijn de Noord-Hollandse Greenport Aalsmeer gemeenten en Greenport Aalsmeer die voorafgaand aan hun subsidieaanvraag 50% cofinanciering moeten organiseren. Voor de bedrijfsverplaatsingen zullen ondernemers een aanvraag voor cofinanciering moeten indienen. Een aantal cases zijn door Stivas, Greenport Aalsmeer en het Ontwikkelingsbedrijf NHN doorgerekend. Per business case wordt de hoogte van de benodigde cofinanciering bepaald.

De TWIN-H levert gemiddeld een bijdrage aan het herstructureren van dertig hectare glas per jaar, conform de Uitvoeringagenda RO Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. En draagt daarnaast ook bij aan het verplaatsen van minimaal vier glastuinbouwbedrijven naar glasconcentratiegebieden in Noord-Holland.

In de evaluatie van de Greenport Aalsmeer (GS besluit 13 september 2016, ref. nr. 818281/818303) zijn twee belangrijke conclusies omtrent de effectiviteit opgenomen. Ten eerste is in algemene zin geconstateerd dat de samenwerking tussen de partijen soepel verloopt en effectief bijdraagt aan het doelbereik. Ten tweede vervult de provincie Noord-Holland volgens de evaluatie een adequate rol bij de Greenport Aalsmeer, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Om de doeltreffendheid van deze complexe opgave verder te vergroten is een

ruimtecoördinator aangesteld vanuit de Greenport om de moderniseringsopgave te faciliteren en een instrumentenkoffer 'Vernieuwingsbank' te ontwikkelen, waarvan de TWIN-H middelen onderdeel zijn.

Er zijn nog drie andere provinciale instrumenten die naast TWIN-H voor de modernisering van het glasareaal in Noord-Holland worden ingezet. Ten eerste is er in de Kaderbrief 2017 een bedrag van € 2.5 mln beschikbaar gesteld voor het aanjagen van CO_2-netten en warmtenetten in de glasconcentratiegebieden. Ten tweede wordt ruimtelijk gestuurd op gewenste en ongewenste ontwikkelingen met de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Ten derde kan de inzet van provinciale gronden in sommige gevallen helpen bij het oplossen van knelpunten in gebiedsontwikkeling. Daarnaast is de provincie deelnemer van het samenwerkingsverband Greenport Aalsmeer, waarin er regionaal bestuurlijke afstemming plaatsvindt over opgaven op duurzaamheid, ruimte en innovatie. Gedeputeerde Bond is voorzitter van de Stuurgroep.

Er wordt op de moderniseringsopgave van de glastuinbouwsector intensief samengewerkt met veel partners o.a:

- Greenport Aalsmeer (incl. betreffende gemeenten en aangesloten bedrijfsleven): als uitvoeringsorganisatie.
- Greenport NHN (incl. betreffende gemeenten en aangesloten bedrijfsleven): als uitvoeringsorganisatie.
- LTO Glaskracht: als vertegenwoordiger van de branche en communicatielijn naar de ondernemers in de deelgebieden (Ondernemersverkenningen).
- RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland): als partner in de gebiedsprocessen.
- Stivas: als partner in de gebiedsprocessen.
- Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord: als partner in de gebiedsprocessen.
- RABO bank Nederland in relatie tot het project HOT (Herstructurering en Ontwikkeling Tuinbouwsector).

4. Proces en procedure

Na de behandeling (besluitvorming) van het voorstel wordt direct ingezet op enerzijds de uitvoering van de subsidieregeling 'Modernisering glastuinbouw TWIN-H Greenport Aalsmeer' (begin 2017). Anderzijds wordt de voorbereiding van het openstellingsbesluit POP3 Verplaatsing glastuinbouwbedrijven (februari 2017) afgerond.

Voor het bereiken van de beleidsambitie is al een start gemaakt in 2015 met het opstellen van een Uitvoeringsagenda bij de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer 2015-2025. De Uitvoeringsagenda geeft antwoord op welke acties de Greenport Aalsmeer en haar partners moeten nemen om de modernisering van het glasareaal in gang te zetten. De Uitvoeringsagenda bestaat uit *Greenportbrede* en *Gebiedsgerichte* activiteiten.

De zeven *Greenport brede* activiteiten zijn, zoals de term doet vermoeden, in zijn algemeenheid van belang om de dynamiek te bevorderen ten einde een modern en bestendig teeltareaal te creëren. De zeven acties zijn:

1. Het uitvoeren van ondernemersverkenningen.
2. Het uitwerken van de mogelijkheden voor een Vernieuwingsbank met bijbehorend instrumentarium en het inrichten van de Vernieuwingsbank: de motor voor vernieuwing.
3. Het onderzoeken van de behoefte aan experimenteerzones en de

juridische, economische en ruimtelijke consequenties.
4. Het harmoniseren van provinciaal ruimtelijke ordeningsbeleid.
5. Het naleven van afspraken door strikter te handhaven.
6. Het organiseren van de duurzame vestigingsvoorwaarden.
7. Het aanzetten tot gebiedsgerichte uitwerkingen.

De gebiedsgerichte activiteiten zijn vanaf 2016 gestart. Ondernemers zijn hier samen met hun gemeenten voor verantwoordelijk en plaatsen de opgave om te moderniseren in hun glastuinbouwgebied in regionaal perspectief en stemmen dit onder andere met de provincie af. Een ruimtecoördinator zorgt er vanaf mei 2016 voor dat de Greenport brede activiteiten worden gestart en dat de gebiedsgerichte activiteiten worden gecoördineerd en gefaciliteerd.

De evaluatie van het beleid vindt plaats vanuit het Strategische Beleidskader Economie.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 2016;

Gelezen het geactualiseerde Uitvoeringsprogramma;

besluiten:

1. de voordracht 'TWIN-H Greenport Aalsmeer – actualisatie 2016' vast te stellen;
2. het op 14 december 2010 met Voordracht 3 (kenmerk 2011/9469) door PS genomen besluit inzake Greenport Aalsmeer te actualiseren door € 9.840.000, (van het door PS beschikbaar gestelde bedrag ad €10 miljoen) in te zetten voor:
    a. € 5.000.000,- als cofinanciering onder POP3 voor de verplaatsingsopgaven van de glastuinbouw in Noord-Holland;
    b. € 4.840.000,- als provinciale uitvoeringsregeling voor de moderniseringsopgaven van de glastuinbouw in Greenport Aalsmeer;

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

27 SEP. 2017

Locatie / kamer	Directie / sector		Zaakkenmerk/Documentkenmerk
HP3ZO	BEL/REE	GS	988183/988185

Ambtenaar	Toestel	Datum
[redacted]	+[redacted]	26-9-2017

Verseonnummers bijgevoegde brief/brieven:

Onderwerp:
Inzicht stand van zaken CO2 rode minuut

Overige Verseonnummers

Voorbereid met Akkoord	Ja	Nee
BEL/REE	X	
BEL/RO	X	
BEL/OMB	X	
BEL/BS	X	

Het college van GS besluit:
zie Nota GS

	Datum	Paraaf
Medewerker	19/9/17	[redacted]
Projectleider		
Unitmanager		
Sectormanager	20/9/17	
Directeur	20-9-17	

Aanwijzing voor afhandeling

Uiterste verzenddatum

Begrotingsnummer: WBS-code:

Toelichting:
Zie Nota GS

Aantal te verzenden bijlagen bij uitgaande brief/brieven
–

Afschrift: beh.ambt/archief
NB. Afschrift FIN verplicht indien er financiële gevolgen (kunnen) zijn.

Overig

Aantekening portefeuillehouder/vervanger

GS-portefeuille voor:
Landbouw

De gedeputeerden	Datum	Paraaf
Portefeuillehouder J.H.M. Bond		
Vervanger C.J. Loggen		

Akkoord voor uitvoering Provinc[redacted]retaris — Datum 26-9-17

Aantal te tekenen brieven: – 1

Werkelijke verzenddatum

R.M. Bergkamp Conform, wel een paar red. wijzigingen in brief aanbrengen 27 SEP. 2017

J.W. Remkes NB is al verwerkt!

10

Provincie Noord-Holland

UITGEBREIDE BESLUITENLIJST VOOR DE VERGADERING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-HOLLAND OP 26 SEPTEMBER 2017

Voor intern ambtelijk gebruik. Verspreiding buiten de organisatie is niet toegestaan.

10.
BEL/REE
Stand van zaken CO2 infrastructuur voor de glastuinbouw in de Greenports
(988183/988185)

Het college besluit:

- met bijgaande brief Provinciale Staten te informeren over de stand van zaken van de CO2 infrastructuur voor de glastuinbouw in de Greenports.

Provincie
Noord-Holland

Datum vergadering	**26 september 2017**	**Nota GS**
Registratienummer	988183/988185	
Portefeuille	Landbouw	
Portefeuillehouder	J.H.M. Bond	
Plaatsvervanger	C.J. Loggen	

1 bijlage(n)
Brief GS aan PS

Onderwerp: **Stand van zaken CO_2 infrastructuur voor de glastuinbouw in de Greenports**

Paragraaf 1
Voorgesteld besluit:

Het college besluit:
1. met bijgaande brief Provinciale Staten te informeren over de stand van zaken van de CO_2 infrastructuur voor de glastuinbouw in de greenports.

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/REE

Telefoonnummer [redacted]
[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl
[redacted]@noord-holland.nl

20 september 2017

Paragraaf 2
Toelichting op het voorstel:

Op 10 juli jl. heeft de portefeuillehouder Landbouw namens GS toegezegd een overzicht te geven van de stand van zaken over de aanleg van CO_2 infrastructuur voor de glastuinbouwondernemers in de Greenports. Voor de glastuinders in Noord-Holland is het van belang dat er een goede combinatie wordt gerealiseerd voor CO_2 alswel warmte en elektriciteit. Daarom wordt in deze brief, naast CO_2, ook ingegaan op de stand van zaken voor warmte en elektra in de Noord-Hollandse (glas)tuinbouwconcentratiegebieden.

Paragraaf 3
Gevolgen

a. Financiële gevolgen en risico's?	Nee
b. Formatieve gevolgen en risico's?	Nee
c. Juridische gevolgen en risico's?	Nee
d. Worden bindende afspraken gemaakt met andere partijen? .	Nee
e. Gevolgen en risico's openbaar maken besluit?	Nee. Besluit komt op de openbare besluitenlijst, die een dag na de GS-vergadering om 11.00 uur gepubliceerd wordt.
f. Communicatieve gevolgen en risico's?	Ja, zie bijlage
g. Europese gevolgen en risico's?	Nee
h. Gevolgen en risico's voor de rechtmatigheid?	Nee
i. Overige gevolgen en risico's?	Nee

Paragraaf 4 **Ambtelijk afgestemd met:**	
Directie Beleid:	**Ja** Naam: [redacted]
Directie B&U:	Niet van toepassing
Directie Concernzaken:	Niet van toepassing
Concerncontrol:	Niet van toepassing
Kabinet/Staf AD:	Niet van toepassing
Paragraaf 5 **Verdere procedure**	
a. PS actief informeren	Ja. Zie bijgevoegde brief

Provincie
Noord-Holland

Onderwerp: Stand van zaken CO_2 infrastructuur voor de glastuinbouw in de Greenports

Datum vergadering: 20 september 2017

Registratienummer: 988183 / 988185

Uw contactpersoon
[redacted]
CZ/COM

Doorkiesnummer 06 - [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Communicatieve bijlage

Voor intern gebruik

De brief over 'stand van zaken CO_2 infrastructuur voor de glastuinbouw in de Greenports' geeft een goed overzicht van de voorbereidingen en aanleg van CO_2- en warmtenetten en elektra in de Noord-Hollandse (glas)tuinbouwconcentratiegebieden, van de uitdagingen en belemmeringen daarbij en de rol en inzet van de provincie Noord-Holland daarbij.

Na het besluit brengt de sector Communicatie de brief actief onder de aandacht bij journalisten van vakmedia, het Noordhollands dagblad en het dagblad Trouw dat regelmatig aandacht besteed aan ontwikkelingen op gebied van duurzaamheid.

In het volgende Kwartaalblad besteedt de provincie aandacht aan het verduurzamen van de tuinbouwsector en de aanleg van CO_2- en warmtenetten.

Communicatieadviseur: [redacted]

Datum: 20 september 2017

archief.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/REE

Telefoonnummer +[redacted]
[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl
[redacted]@noord-holland.nl

Betreft: Stand van zaken CO_2 infrastructuur voor de glastuinbouw in de Greenports

Verzenddatum
27 SEP. 2017

Kenmerk
988183 / 988185

Uw kenmerk

Geachte leden,

Op 10 juli jl. heeft de portefeuillehouder Landbouw toegezegd een overzicht te zullen geven van de stand van zaken van de aanleg van CO_2 infrastructuur voor de glastuinbouwondernemers in de Greenports. Voor de glastuinders in Noord-Holland is het van belang dat er een goede combinatie wordt gerealiseerd voor CO_2, warmte en elektriciteit. Daarom gaan wij in deze brief, naast CO_2, ook in op de stand van zaken van warmte en elektra in de Noord-Hollandse (glas)tuinbouwconcentratiegebieden.

In de provincie Noord-Holland ligt een aantal glastuinbouw-concentratiegebieden: de glasdriehoek in Noord-Holland Noord (AgriportA7, Het Grootslag en Alton), Heemskerkbinnenduingebied en de Greenport Aalsmeer (gemeenten Aalsmeer/NH, Amstelveen/NH, Uithoorn/NH, Haarlemmermeer/NH, Kaag & Braassem/ZH en Nieuwkoop/ZH).

CO_2 als voorwaarde voor verduurzaming
De grootste verduurzamingsopgave voor de glastuinbouw is het verwarmen van kassen zonder fossiele brandstoffen te gebruiken. Vandaag de dag worden de meeste kassen verwarmd door middel van warmtekrachtkoppeling (wkk) installaties. Deze installaties zorgen voor warmte en elektriciteit, waarbij ook CO_2 vrijkomt. Die CO_2 wordt in de kassen als meststof gebruikt om de groei van het gewas te bevorderen. In de zomermaanden is echter geen behoefte aan warmte, maar wel aan CO_2. De wkk-installatie moet dan toch draaien vanwege de behoefte aan CO_2 en verbrandt daarvoor aardgas. Dat is uit milieuoogpunt ongewenst. Indien kassen zuivere rest- CO_2 van elders kunnen aanwenden, is het niet nodig om de wkk-installaties in de zomer aan te zetten en wordt bespaard op fossiele brandstof. Indien wkk-installaties vervangen kunnen worden door duurzame warmtebronnen

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

(bijvoorbeeld geothermie of restwarmte uit de industrie) is er sprake van emissieloze kassen. De beschikbaarheid van voldoende elektriciteit op het net is tevens een randvoorwaarde, zeker voor belichtende telers.

Uitdagingen en belemmeringen

De glastuinbouw in Nederland loopt wereldwijd voorop op het gebied van slimmer energiegebruik, hogere opbrengsten per vierkante meter en een duurzamer gebruik van grond en water. De sector heeft al fors geïnvesteerd in duurzame energiebronnen en energiebesparing en wil daar de komende jaren stevig op blijven inzetten. Om warmtenetten en CO_2-leidingen aan te leggen zijn zowel een goede samenwerking tussen ondernemers, meewerkende landelijke kaders als een financieel duwtje in de rug door de overheid van belang. Want om de leidingnetten die daarvoor nodig zijn aan te leggen, zijn grote investeringen nodig. Het gaat om projecten die voor een individuele ondernemer alleen te groot zijn. De processen om te komen tot samenwerking vragen echter ook veel tijd en duren lang, omdat enerzijds partijen met elkaar verbonden moeten worden en anderzijds omdat zij samen de weg naar duurzame glastuinbouw moeten bewandelen. Er zijn namelijk niet alleen financiële hobbels op dat pad, maar ook juridische, wettelijke en technische. De vraagstukken waar de sector mee van doen krijgt gaan o.a. over welke zuivere CO_2 bronnen er zijn en of die ook in de buurt liggen van de glastuinbouwconcentratiegebieden, of de ondergrond geschikt is voor geothermie en over welke invloed kan worden uitgeoefend op de prijssetting van CO_2 en warmte. Partijen gaan ook niet over één nacht ijs. Voor private investeerders is ook het commitment van een gebied, ondernemers of de samenwerking uit een regio nodig om stappen te kunnen zetten. En zeker voor nu en de komende jaren geldt dat het duurzame alternatief zonder subsidies bijna in alle situaties duurder is dan het aanwenden van aardgas. Kortom, de gasprijs is te laag, investeringen en risico's te groot voor individuele ondernemers en samenwerking is noodzakelijk.

Inzet en rol van de provincie

<u>CO_2</u>

Met de ondertekening van de 'Green Deal CO_2 voorziening Noord-Holland' en de intentieverklaring 'Smart Grid CO_2' hebben alle benodigde partijen zich gecommitteerd, waaronder de provincie, aan de uitdagingen voor de realisatie van de CO_2 infrastructuur. De provincie heeft daarbij de rol om partijen samen te brengen en samenwerking te stimuleren om te komen tot uitvoering. Wij hebben ook subsidie verstrekt voor de ontwikkeling van de business case 'Smart Grid CO_2'.

<u>Warmte</u>

In de begroting 2017 is er voor geothermie en warmtenetten in Greenport Aalsmeer eenmalig een bedrag van € 2,5 miljoen

gereserveerd (Kaderbrief 2017). Met het ministerie van EZ willen we de komende periode afspraken maken over het uitvoeren van aanvullend seismisch onderzoek en eventueel proefboringen in de MRA, inclusief de Greenport Aalsmeer. Voor dit werkprogramma zal de provincie als cofinanciering de € 2,5 miljoen uit de Kaderbrief inbrengen. Gezien de huidig lopende formatie is het realistisch dat het werkprogramma pas in 2018 uitvoering zal kunnen hebben. Inmiddels is ook de garantieregeling voor geothermie van het Rijk aangepast. Ook buigt het Rijk zich over een wijziging in de garantieregeling voor Ultra Diepe Geothermie (UDG). De uitwerking daarvan zal pas eind dit jaar uitvoering krijgen. De provincie Noord-Holland verkent tevens de mogelijkheden voor het aanhaken bij de Green Deal UDG.

Concentratiebeleid glastuinbouw

Wij stimuleren de samenwerking om te komen tot versterking van de concurrentiepositie van de glastuinbouwsector via de Greenport Aalsmeer en Greenport Noord-Holland Noord. Daarbij zetten wij voor de moderniseringsopgave van de glastuinbouw een bedrijfsverplaatsingsregeling in van € 9,3 mln waarvan € 4,3 mln door Europa wordt gecofinancierd. Het concentreren van de glastuinbouw in de provincie levert diverse schaalvoordelen op voor de zich daar vestigende bedrijven op het gebied van o.a. voorzieningen in de infrastructuur en energie. De concentratie van tuinders maakt de aanleg van netwerken eerder rendabel. Met de provinciale verplaatsingsregeling kunnen glastuinbouwbedrijven zich op de nieuwe locatie verder ontwikkelen en kunnen glasopstanden in het buitengebied worden opgeruimd.

Landelijke samenwerking Greenports

De impulsagenda Greenports 3.0 is op het Greenport Holland Overleg (GHO) van 31 mei 2017 vastgesteld. Geconstateerd is o.a. dat er moet worden doorgepakt op het accelereren van de uitvoeringsorganisatie. Op de doorbraken 'Klimaat- en CO_2-neutrale tuinbouw' en 'Internationaal positioneren' heeft gedeputeerde landbouw zich landelijk als één van de bestuurlijk trekkers opgeworpen.

Lobby landelijke kaders

Ondernemers moeten het uiteindelijk zelf doen, maar we kunnen wel helpen om de samenwerking te organiseren die nodig is. De lage prijs van het aardgas helpt de transitie niet mee in het rendabel krijgen van de business cases voor warmte en CO_2. Daarom is ook dit een onderwerp waarover wij en anderen vanuit het samenwerkingsverband Greenports en het programma MRA Warmte Koude in gesprek zijn met het Rijk.

In de onderstaande tekst is te lezen welke stappen er in de Noord-Hollandse glastuinbouwconcentratiegebieden zijn gezet (zie ook Figuur 1. Alliantie in het groter geheel) en wat de ambities nog zijn.

Overzicht glasdriehoek Noord-Holland Noord (AgriportA7, Het Grootslag en Alton)

Het consortium N.V. HVC, ECW (Energie Combinatie Wieringenmeer), Linde Gas/OCAP, het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (ONHN), LTO Glaskracht en Greenport Noord-Holland Noord hebben een voorlopige business case opgesteld voor het afvangen, vloeibaar maken en distribueren van CO_2 van de N.V. HVC ten behoeve van de glastuinbouwconcentratiegebieden in Noord-Holland Noord (glasdriehoek). De onrendabele top van het project ligt rond de € 13 mln. De wijze waarop de onrendabele top tussen enerzijds het consortium en anderzijds overheden zou kunnen worden opgevangen is nog onzeker. N.V. HVC onderzoekt nu welke subsidiemogelijkheden er zijn. Dit is een eerste stap in de CO_2 voorziening voor de Glasdriehoek. Er zullen meer (vloeibare) CO_2 bronnen gevonden moeten worden om te voldoen aan de totale CO_2 vraag in dit gebied.

Figuur 1. Alliantie in het groter geheel

Van Rotterdam naar Amsterdam loopt een oude pijpleiding (groene lijn) die in de jaren 60 van de vorige eeuw werd aangelegd om ruwe olie te vervoeren naar raffinaderijen bij Amsterdam. Die leiding lag er sinds de jaren 80 werkloos bij, maar wordt nu door het bedrijf OCAP gebruikt om er

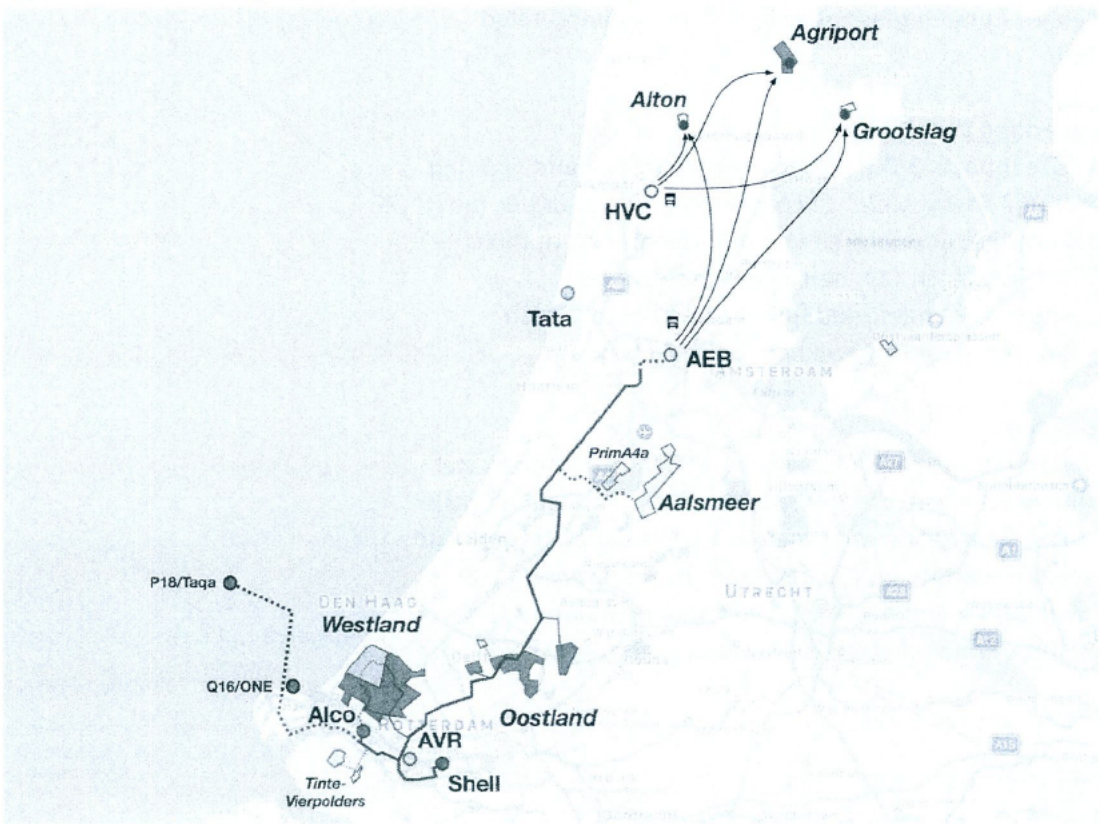

CO_2 mee te vervoeren. Vanaf deze leiding is al een vertakking aangelegd naar het Westland. Daarmee voorziet OCAP de tuinders daar van 'rest-CO_2' afkomstig van fabrieken van Shell en Alco in Rotterdam. Deze CO_2 wordt anders uitgestoten.

Aanpak Noord-Holland Zuid (aansluiten op pijplijn):
OCAP heeft al jaren plannen om ook naar het glastuinbouwconcentratie-gebied PrimA4a bij Aalsmeer een leiding aan te leggen om bedrijven daar van CO_2 te voorzien. Medio oktober 2017 weten we of dat ook met staatssteun mag. Ook de aansluiting van de AEB op de OCAP leiding maakt onderdeel van de ambitie om de Greenports van zuivere CO_2 te kunnen gaan voorzien.

Aanpak Noord-Holland Noord (vervoer met vrachtwagens naar lokale netten):
De glasdriehoek (AgriportA7, Alton en Het Grootslag) heeft, vanwege de lange afstanden tussen de gebieden onderling, niet een gedeeld CO_2-leidingnetwerk.In die glastuinbouwconcentratie-gebieden wordt de CO_2 nog per vrachtwagen aangeleverd en is het de ambitie om lokale CO_2-leidingnetwerken aan te leggen dat met de CO_2 uit AEB en N.V. HVC kan worden gevoed.

<u>AgriportA7</u>
Op AgriportA7 heeft ECW een lokaal leidingnetwerk door het gebied aangelegd voor de transport van CO_2.
ECW heeft twee geothermie putten gerealiseerd (2013/2014) voor het winnen van warmte. Al dit water komt door de geocentrale van ECW waar het zijn warmte afgeeft aan het water van het warmtenet wat naar de afnemers gaat. De plannen van ECW op korte termijn bij AgriportA7 betreffen het uitbreiden van de huidige geothermieputten met vier doubletten.

<u>Het Grootslag</u>
Een groot aantal kwekers in Het Grootslag hebben ECW gevraagd in samenwerking met hen twee geothermiedoubletten en een warmtenet te realiseren. Sinds enkele maanden wordt er daarom hard gewerkt aan de voorbereidingen.

Ook Het Grootslag ambieert een lokaal CO_2- leidingnetwerk. Daarom werkt OCAP BV aan een business case voor het uitrollen van een lokaal CO_2 distributienetwerk op Het Grootslag én op Alton. Daarbij is tevens het 'tussentijds' afvangen van vloeibare CO_2 bij AEB en N.V. HVC en het aanleveren van de CO_2 per vrachtwagen onderdeel van de casus. De voorlopige business case laat een onrendabele top zien van tussen de € 2 à 3 mln op een totale investering van € 20 mln.

Alton

In de regio Alkmaar levert N.V. HVC warmte uit niet-herbruikbaar afval. De warmte (4 GJ) die anders via de pijp de lucht in gaat moet voor het warmtenet nog wel warmer gemaakt worden. Daarvoor wordt stoom uit de turbine afgetapt. Door die hete stoom kan er 5 GJ warmte met de gewenste temperatuur aan het warmtenetwerk worden geleverd. Deze stoom gaat wel ten koste van de elektriciteitsproductie (1 GJ). Vanaf Vroonermeer-Noord in Alkmaar kan het warmtenet nog voor 2018 worden doorgetrokken naar de bestaande netten in Broek op Langedijk en Heerhugowaard en kan het van daaruit vervolgens worden verlengd tot in het Altongebied. Het warmtenet wordt aangelegd met medewerking van gemeente Alkmaar, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk en woningcorporaties Woonwaard, van Alckmaer en Kennemer Wonen, ONHN en de glastuinbouwondernemers van Alton. De onrendabele top van de business case van de uitbreiding van het warmtenet naar Alton bedraagt € 2,5 mln.

In 2016 zijn twee CO_2-silo's in het Alton in gebruik genomen. Die realisatie was één van de eerste concrete uitkomsten van de 'Toekomstagenda Alton'. Het ONHN hielp de glastuinders bij het verkrijgen van een vrijstelling voor de plaatsing van de silo's, omdat dit oorspronkelijk niet binnen het bestemmingsplan paste. Vervolgens heeft ondernemersvereniging OVAL de toekomstagenda Alton opgesteld. De oprichting van deze vereniging was een vereiste van overheidspartijen om samen met de ondernemers het Altongebied te gaan moderniseren. Daarna werkten OVAL (privaat) en de overheden (publiek) aan de Gebiedsvisie Alton met uitvoeringsagenda, die nu deels door de Greenport Noord-Holland Noord ook wordt uitgevoerd. In de Gebiedsvisie is volop aandacht voor de realisatie van het warmtenet (N.V. HVC) en de ruimtelijke inrichting van het gebied.

Overzicht glastuinbouwconcentratiegebied Heemskerkbinnenduin

In het Heemskerkbinnenduingebied heeft Floricultura (2014/2015) een geothermieboring uitgevoerd. Het bedrijf kreeg bij de voorbereiding van het aardwarmteproject te maken met tegenvallers. De bodemlaag waaruit warm water werd opgepompt, bleek minder doorlatend dan de geologische onderzoeken die vooraf werden gedaan hadden uitgewezen. Dit gaf problemen op beide putten, met name op de beoogde injectieput. Het knelpunt wat betreft de injectiviteit in de injectieput is inmiddels opgeheven. Het afgelopen jaar is Floricultura begonnen met het toevoegen van CO_2 in hun kassen (650 ton CO_2 op jaarbasis) op de hoofdlocatie in Heemskerk.
In dit glastuinbouwconcentratiegebied is de totale vraag naar CO_2 kleiner dan in de andere glasconcentratie-gebieden in Noord-Holland. Dit heeft vooral te maken met het type teelt (koude- en vollegrondteelt) in dit gebied.

Overzicht glastuinbouwconcentratiegebied Greenport Aalsmeer
De ruimtelijke visie van de Greenport Aalsmeer en de publiek private samenwerking hebben ervoor gezorgd dat OCAP BV als private partij een business case is gaan uitwerken en mee wil investeren in de uitbreiding van het CO_2-leidingnetwerk. LTO Glaskracht heeft hiervoor ook de behoefte gepeild bij alle glastuinders in de Greenport. Het investeren in deze nieuwe samenwerkingsverbanden vergt tijd, maar is essentieel in het kunnen realiseren van dit soort grote infrastructurele opgaven.

PrimA4a
De business case PrimA4a voor de aansluiting op het CO_2 leidingnetwerk van OCAP BV is medio dit jaar aangeboden voor een staatssteuntoets in Brussel. De voorlopige berichten uit Brussel zijn positief, maar formeel zal rond oktober 2017 de uitslag van de staatssteuntoets bekend zijn. Indien de uitslag positief is kan de gemeente Haarlemmermeer haar ruimtelijke procedures afronden en kan naar verwachting vanaf april 2018 CO_2 aan de tuinders geleverd worden. De onrendabele top van deze eerste fase wordt gefinancierd vanuit het Fonds Economische Structuurversterking (FES), een Nederlands begrotingsfonds dat gefinancierd werd uit een deel van de aardgasbaten. Hiermee is dan de aansluiting op het OCAP CO_2 leidingnetwerk (fase 1) een feit. In fase 2 zullen nieuwe bedrijven die zich vestigen op PrimA4a ook worden aangesloten op het netwerk. De onrendabele top van de aansluiting voor PrimA4a op de OCAP leiding is erg hoog. Dat heeft o.a. te maken met de overdimensionering van de pijpcapaciteit voor fase 3. Om ook de glastuinders in de rest van de Greenport in de toekomst van CO_2 te kunnen voorzien is het van belang om nu al rekening te houden met de benodigde diametergrootte van de pijp waardoor de CO_2 wordt gedistribueerd. Fase 3 betreft namelijk de verdere uitrol van het CO_2 leidingnetwerk in Greenport Aalsmeer, richting De Kwakel. Ook voor deze fase is sprake van een onrendabele top van rond de € 4 mln op een totale investering van rond de € 12 mln. Voor 1 december 2017 wordt deze business case uitgewerkt voor een mogelijk bijdrage vanuit de TWIN-H middelen.
De laatste fase in de uitrol van het CO_2 netwerk is de uitrol vanuit de Kwakel naar het noorden (tot aan de Schinkelpolder) en het zuiden (tot aan Nieuw Amstel in Zuid-Holland).

Om te kunnen voorzien in de volledige CO_2 vraag in de Greenport is de afvang van zuivere CO_2 van het Afvalenergiebedrijf Amsterdam (AEB) en het leveren daarvan aan het CO_2 leidingnetwerk van essentieel belang. Om zuivere rest-CO_2 te kunnen leveren moet het Afvalenergiebedrijf Amsterdam een grote investering doen om de CO_2 uit de rookgassen van de verbrandingsinstallatie te kunnen filteren. AEB en Linde Gas hebben samen een business case uitgewerkt, waar met een onrendabele

top wordt gerekend van meer dan € 50 mln. Zij hebben het ministerie van Economische Zaken om financiële ondersteuning gevraagd.

Greenport Aalsmeer is partner van het programma Metropoolregio Warmte Koude. Een samenwerking tussen 32 publiek private partijen moet leiden tot een regionaal robuust Warmtenet. Hoe dat er uit ziet hebben de partners uitgedacht in een Grand Design, dat geen blauwdruk is maar een wenkend perspectief. Warmteprojecten die in Greenportverband worden ontwikkeld maken onderdeel uit van dit Grand Design. De opgave om voldoende warmtebronnen te vinden en de infrastructuur aan te leggen is groot. SADC, SGN, Alliander DGO, GreenIT en de tuinders hebben in de afgelopen periode veel geïnvesteerd in het uitwerken van een business case voor het uitkoppelen van restwarmte tussen datacenters en PrimA4a. Recentelijk hebben alle partners geconstateerd dat er op dit moment geen zakelijke grond bestaat om de business case verder uit te werken. De feiten tonen aan dat de waarde van warmte voor de tuinders op dit moment in alle scenario's te laag is. De oorzaak voor de niet sluitende business case ligt in belangrijke mate in het ontbreken van een steunkader voor duurzame niet hernieuwbare warmte. Interessant is dat één van de tegenwerkende factoren het gebrek aan capaciteit van het elektriciteit netwerk betreft (i.r.t. vervanging van de wkk's aangaande de belichting van kassen), waar de komende jaren hard aan gewerkt gaat worden door Tennet en Liander.
Betrokken partijen hebben aangegeven dat ze dit project op langere termijn nog steeds wenselijk vinden, maar dat er eerst een aantal kaders verbeterd moeten worden. Partijen blijven dus op zoek naar condities waaronder deze business case wel kan gaan draaien en agenderen dit bij onder andere het Rijk.

Het belang van gezamenlijke visies en samenwerken
De inzet van rest-CO_2 in de glastuinbouw is niet los te zien van de inzet van alternatieve warmte- en energiebronnen. Per gebied of regio zijn echter de omstandigheden en mogelijkheden hiervoor verschillend.
De grootste uitdaging voor de glastuinbouwsector in de Greenport Aalsmeer heeft te maken met de beperkte kennis die er is over de potentie van de ondergrond voor geothermie. De Greenport Aalsmeer ligt precies op een aardlaag waarover nog weinig informatie voorhanden is. Ondernemers vinden het daarom te riskant om een geothermieboring uit te voeren, financiers verstrekken geen leningen en het Rijk vindt het risico te groot om garant te staan voor boringen in die gebieden. Daarnaast concurreert de Greenport Aalsmeer met de gebouwde omgeving (vooral woningen) om in de toekomst duurzaam verwarmd te worden. Voor de Greenport Noord-Holland Noord ligt de uitdaging vooral in het overbruggen van de afstanden tussen de glastuinbouwconcentratie-gebieden onderling alswel de afstand tot de CO_2 bron(nen).

Zoals u heeft kunnen lezen zijn er op verschillende locaties in de Noord-Hollandse Greenports ontwikkelingen met CO_2- en warmtenetten. Het blijven echter lastige en trage processen, maar toch met hier en daar al wel concrete resultaten. Wij blijven hierop inzetten.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

[redacted]

[redacted]

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

J.W. Remkes

Verslag van Green Deal CO_2
Vergaderdatum 12 december 2017
Aanwezig [redacted] (EZ), [redacted] (TATA Steel), [redacted] (LTO), [redacted] (LTO Glaskracht / Kas als Energiebron), [redacted] (AEB), [redacted] (Greenport NHN, vz), [redacted] (GPNHN/ONHN), [redacted] (Provincie Noord-Holland), [redacted] (Greenport Aalsmeer), [redacted] (Energy Valley NH), [redacted] (Gemeente Haarlemmermeer), [redacted] (OCAP/Linde Gas)

Verslaglegging [redacted] (LTO Glaskracht NL)

Notulen

1. **Opening**

Om 10.15 uur wordt iedereen welkom geheten door de voorzitter met een kop koffie en taart. Dit vanwege het goede nieuws uit Brussel rondom staatssteun voor de uitbreiding van het OCAP netwerk richting PrimA4a.

2. **N.a.v. verslag 13 juni 2017**

De acties zijn uitgevoerd en staan op de agenda. [redacted] doet verslag i.p.v. [redacted]

3. **INVESTA**

[redacted] legt uit wat INVESTA is en dat biomassavergassing ook een mogelijk interessant CO2 bron kan zijn voor o.a. de glastuinbouw. INVESTA richt zich op het verder brengen van de vergassingstechnologie waarbij nu ook in beeld is om de CO2 een nuttig bestemming te geven. En worden m.n. vragen gesteld rondom de economie van CO2 en dat zal zich de komende tijd moeten uitwijzen in welke situaties de levering van CO2 interessant zou kunnen zijn. Daarnaast is mogelijk het tot waarde maken van lokale biomassa (case Aalsmeer) met vergassingstechnologie mogelijk interessant voor toepassing in de glastuinbouw. [redacted] neemt de opmerkingen mee en komt hier op een later moment mee terug om in kleiner verband verder over de mogelijkheden te bediscussiëren.

4. **Voorzetting Green Deal**

N.a.v. het regeerakkoord en de notitie over de voortzetting wordt gediscussieerd over de voortzetting van de Green Deal. Petrus Postma schetst daarbij het traject wat loopt in het 'Beraad van Boskoop' waarbij ingezet wordt op een landelijke afspraak met de overheid rondom warmte en CO2 voorziening. Daarnaast speelt ook dat LTO Glaskracht NL

binnenkort een nieuwe Meerjaren Afspraak energie met de rijksoverheid gaat tekenen t.a.v. CO2 doel in 2030 incl. financiën.

De algehele lijn uit de discussie is dat het onderwerp niet breder gemaakt moet worden dan CO2 voorziening en dat uitbreiding naar andere regio's niet perse hoeft, maar dat het mogelijk logisch is wat uitbreiding naar Zuid-Holland (bijv. partijen als AVR en Greenport West-Holland) mee te nemen aangezien de problematiek hetzelfde is en bovendien de OCAP leiding door de twee provinciën loopt. Er wordt ingestemd dat deze club mensen niet te groot is om ook daadwerkelijk stappen te kunnen maken en dit nu juist ook een meerwaarde heeft. De vraag is of voorzetting dit gegoten moet worden in een Green Deal of in bijv. een 'regioakkoord'. [redacted] zal dit intern bekijken. [redacted] neemt contact op met [redacted] over welke vorm. Aandachtspunt zijn de tijdslijnen; 18 juni loopt de Green Deal af.

5. Communicatie

De communicatieboodschap is geactualiseerd inclusief het bulletin. Iedereen kan dit meenemen en gebruiken in zijn eigen communicatiekanalen. Een mooie aanleiding is nu ook de uitbreiding van het OCAP Netwerk naar PrimA4a.

6. Stand van zaken projecten

Er zijn geen meldingen t.a.v. de projecten

7. Rondvraag

[redacted] vraagt dat als partijen concrete plannen hebben t.a.v. realisatie van projecten voor CO2 voor bijv. vergunningsaanvragen om in een vroeg stadium contact met haar op te nemen. Bij een traject van HVC voor een kleine CO2 afvangst en opslag installatie is er onnodig vertraging opgelopen; dit had voorkomen kunnen worden door dit beter kort te sluiten.

8. Volgende bijeenkomst

Donderdag 8 februari 15:00-17.00 uur.
Provincie NH, Haarlem

Acties

- [redacted] gaat nader in op businesscase rondom CO2 uit biomassavergassing en gaat later in kleine groep verder in op in welke situaties vergassingtechnologie interessant zou kunnen zijn voor de glastuinbouw
- [redacted] neemt contact op met [redacted] in welke vorm voorzetting van de Green Deal het beste is.
- [redacted] en [redacted] regelen voor de volgende keer een presentatie van de omgevingsdienst van de provincie over o.a. werkwijze en vergunningstrajecten.

Schema verslaglegging

Provincie NH
OCAP
HVC
AEB
Tata
EZ
Linde
Greenport Aalsmeer/Haarlemmermeer

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 18 JAN. 2018

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
[redacted]
BEL
Telefoonnummer +[redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Betreft: Aanvullende voorstellen uitvoering motie 110

Verzenddatum
18 JAN. 2018

Kenmerk
1016028/1016030

Uw kenmerk

Geachte leden,

In uw vergadering van 6 november 2017 heeft u motie 110 aangenomen. In deze motie constateert u dat de uitvoering van het coalitieakkoord *Ruimte voor Groei* goed op weg is, maar dat er inmiddels een nieuwe regeerakkoord is dat financiële gevolgen voor de provincie zal hebben.

Tegen die achtergrond verzoekt u ons College om zo spoedig mogelijk inzicht te verschaffen in de nu bekende gevolgen van het regeerakkoord, en de financiële mogelijkheden die uit een doorlichting van bestaande reserves en voorzieningen voortkomen.

Wij hebben u op 21 november 2017 een brief gestuurd met een analyse van het nieuwe regeerakkoord en de financiële gevolgen voor de provincie. De bestaande reserves en voorzieningen zijn inmiddels doorgelicht. Het resultaat daarvan is verwoord in een brief, die u recentelijk heeft ontvangen.

Bij de overwegingen in uw motie geeft u aan aanvullende initiatieven te willen nemen op de terreinen van waterrecreatie, infrastructuur, tegengaan bodemdaling in veenweidegebieden, ecologische oevers, handhaving in natuur- en stiltegebieden, fietsinfrastructuur en versterking van de regionale (duurzame) economie door aanleg van snel internet en CO2-leidingen.

De succesvolle uitvoering van het coalitieakkoord laat onverlet dat er nog steeds alle aanleiding is om als provinciebestuur stappen te zetten. Net als u, vinden wij het van belang om tijdig in te spelen op nieuwe trends en ontwikkelingen die relevant zijn voor het provinciale beleid. Het nieuwe regeerakkoord speelt daarbij een belangrijke rol.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Wij hebben uw motie verstaan als een uitnodiging om u een aantal mogelijke beleidsinitiatieven voor te leggen. Hierbij is er uitdrukkelijk voor gekozen om met voorstellen te komen die nog in 2018 tot uitvoering kunnen komen. Een overzicht van deze voorstellen treft u als bijlage bij deze brief aan.

De door u in de motie aangeduide beleidsterreinen hebben wij daarbij als inhoudelijk richtsnoer genomen. Daarnaast anticiperen we op het nieuwe regeerakkoord.

Alleen voor de aanleg van snel internet is geen specifiek voorstel opgenomen, omdat voor breedband in de witte gebieden op dit moment voldoende middelen beschikbaar zijn. We verwachten met garantstellingen voor de aanleg van glasvezel en 5 miljoen voor (de verkenning naar) vast-draadloos internet voor de huidige aanpak voldoende is.

Dit alles leidt tot een evenwichtig pakket van nieuwe beleidsinitiatieven waarmee we uitvoering geven aan de motie. Hiervoor is ruimte gevonden binnen de reserves.

Wij hopen dat u zich kunt vinden in de voorstellen en willen graag met u van gedachten wisselen over de verdere invulling en uitwerking van de motie. Wij verzoeken u om deze motie hiermee als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

[redacted]

[redacted]

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

J.W. Remkes

2 bijlagen:

- Analyse strategische trends en ontwikkelingen
- Overzicht aanvullende voorstellen uitvoering motie 110

OVERZICHT AANVULLENDE VOORSTELLEN UITVOERING MOTIE 110

GS stellen voor ter uitvoering van motie 110 onderstaande beleidsinitiatieven te nemen.

De voorstellen zijn geordend op basis van de motie en dienen in deze collegeperiode tot uitvoering te komen. Bij ieder voorstel staat een korte toelichting. Verder zijn de kosten voor 2018 en uitloop in 2019 inclusief personele inzet berekend. Tot slot zijn de betrokken portefeuilles vermeld.

De begroting kan afwijken van de bedragen in de kolom 'voorstel', omdat de personele kosten niet zijn meegenomen.

Nr.	Voorstel	Begroting voor deze collegeperiode	Betrokken portefeuille	Aansluiting motie
		Waterrecreatie		
1	**Structurele financiering uitvoering Visie Waterrecreatie Noord-Holland 2030** Jaarlijks € 2 miljoen te koppelen aan waterrecreatie na 2019.	0 Pas na 2019 structurele financiële gevolgen	Loggen Bond	Water recreatie
		Tegengaan bodemdaling veenweiden		
2	**Bodemdaling veenweidegebieden** 1 miljoen beschikbaar stellen voor het innovatieprogramma veen en 0,58 miljoen voor de taskforce bodemdaling. Het geld wordt vooral gebruikt voor extra onderzoek, zoals naar de effecten van de vernieuwende aanpak, bijvoorbeeld op de weidevogelstand. Hierbij wordt gekozen voor een integrale aanpak vanuit verschillende portefeuilles.	1,58 miljoen	Loggen Tekin Bond	Tegengaan bodemdaling veenweiden
		Leefomgeving, natuur- en stiltegebieden		
3	**Gezonde leefomgeving** 1. Monitoring luchtkwaliteit: € 1 miljoen voor periode 2018-2019	2,6 miljoen Na 2019 is er een structurele claim van	Tekin Post	Leefomgeving, natuur- en stiltegebieden

Nr.	Voorstel	Begroting voor deze collegeperiode	Betrokken portefeuille	Aansluiting motie
	2. Terugdringen geluidsoverlast / stimulans stiltegebieden: Stil asfalt (2018-2023): € 500.000, Gevelmaatregelen € 600.000 en extra handhaving: structureel € 100.000 per jaar 3. Fietsbeleid: Extra subsidie BDU-knelpunten: € 300.000,- en Kwaliteitsimpuls recreatieve routenetwerken: € 300.000,-	0,1 miljoen handhavingskosten stiltegebieden per jaar	Bond	
4	**Startkapitaal MRA landschapsfonds/ kwaliteitsbeeld landschap** De voorbereidingskosten bedragen ca 0,3 miljoen en voor het fonds wordt gedacht aan een provinciale bijdrage van € 25 miljoen.	0,64 miljoen	Tekin Geldhof Bond	Leefomgeving, natuur- en stiltegebieden
5	**Natuurdoeleinden** Structureel een bedrag van € 450.000 per jaar beschikbaar stellen voor de versterking van het toezicht in natuurterreinen.	0,9 miljoen Na 2019 is er een structurele claim van 0,45 miljoen voor toezicht natuurgebieden	Tekin	Leefomgeving, natuur- en stiltegebieden
6	**Natuurinclusieve landbouw** Een Living Lab opzetten voor Natuurinclusieve Landbouw. Het Living Lab zal zich richten op het samenbrengen van partijen, coalitievorming en kennis uitwisselen, o.a. door netwerkondersteuning en gebiedsprojecten. We zien 2018 als een proef jaar voor Natuurinclusieve Landbouw. Met het Living Lab is € 1 miljoen gemoeid.	1,0 miljoen	Bond Tekin	Leefomgeving, natuur- en stiltegebieden

Nr.	Voorstel	Begroting voor deze collegeperiode	Betrokken portefeuille	Aansluiting motie
		Regeerakkoord/bestuurskwaliteit		
7	**Versterking kwaliteit en integriteit lokaal bestuur: aanjaagteam bestuurlijke weerbaarheid** Totale begroting wordt geraamd op 0,8 miljoen	0,8 miljoen	Remkes	Regeerakkoord
8	**Restauratie Rijksmonumenten** Jaarlijks tot 2022 € 2,2 miljoen om het subsidieplafond van € 4,7 miljoen beschikbaar te houden.	4,4 miljoen	Vd Hoek	Regeerakkoord
9	**Versnellen Woningbouwproductie** Benodigde extra middelen: € 7.715.000	7,72 miljoen	Geldhof	Regeerakkoord
		Infrastructuur		
10	**Duinpolderweg** Afhankelijk van het te kiezen voorkeursalternatief is er nog een tekort van € 70 miljoen. Een bijdrage van de provincie van € 25 miljoen lijkt op grond van de huidige verdeling van de bijdragen over de partijen verdedigbaar.	25 miljoen	Post	Infrastructuur
		Energietransitie		

Nr.	Voorstel	Begroting voor deze collegeperiode	Betrokken portefeuille	Aansluiting motie
11	**Energietransitie** De specifieke onderwerpen waarop wordt ingezet, zijn afhankelijk van de uitkomst van het nog te sluiten bestuurs- c.q. maatschappelijk akkoord met het Rijk en de mate waarin de relevante onderwerpen voor Noord-Holland daarin geregeld worden.	24,36 miljoen	Vd Hoek Bond Tekin Geldhof Loggen	Energietransitie
Totaal		**69,00 miljoen**		

Tweede begrotingswijziging 2018

Inhoudsopgave

Tweede begrotingswijziging 2018 1
Inhoudsopgave 2
1 Inleiding en leeswijzer 3
2 Samenvatting 4
3 Financieel overzicht 5
4 Overzicht per programma 6
Programma 1 Openbaar bestuur 7
Programma 2 Bereikbaarheid 8
Programma 3 Water 9
Programma 4 Milieu 10
Programma 5 Ruimte 11
Programma 6 Groen 12
Programma 7 Cultuur en Welzijn 13
Programma 8 Financiën 14
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 15

1 Inleiding en leeswijzer

Met ingang van de P&C Cyclus van 2010 bestaat de Noord-Hollandse cyclus uit 4 documenten: kaderbrief, begroting, zomernota en jaarrekening. Op deze sturings- en bijsturingsmomenten wordt aan uw Staten gerapporteerd of worden voorstellen tot wijziging voorgelegd.

Naast deze P&C documenten zijn er nog twee momenten waarop begrotingswijzigingen aan PS worden voorgelegd. Dit zijn de eerste en laatste begrotingswijziging. Deze begrotingswijzigingen zijn niet bedoeld als complete rapportage, maar zorgen voor een juiste besluitvorming in het kader van begrotingsrechtmatigheid bij mutaties in de reserves en waarborgen het budgetrecht van Provinciale Staten bij verhoging van lasten. Dit is nodig om tijdig te kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen in de planning van activiteiten.

Bij wijze van uitzondering is voor de begroting 2018 een tweede begrotingswijziging opgesteld waarin voorstellen zijn opgenomen die naar aanleiding van motie 110 (aangenomen tijdens de PS vergadering van 6 november 2017) zijn uitgewerkt. Om zo snel mogelijk tot uitvoering van de voorstellen te komen treft u deze voorstellen in voorliggende begrotingswijziging aan.

In hoofdstuk 2 treft u een samenvatting aan.

In hoofdstuk 3 wordt het totaaleffect van de mutaties op het financieel resultaat getoond.

In hoofdstuk 4 vindt u de programmatabellen, waarin de consequenties van de mutaties per programma zijn weergegeven. Per programma zijn daarbij toelichtingen gegeven op alle mutaties. De toelichtingen zijn daarbij geordend per dekkingsbron, omdat hierdoor dubbele teksten niet meer nodig zijn. Bijvoorbeeld bij een ophoging van lasten gedekt uit een reserve, is nog maar één keer de tekst opgenomen, waarbij wordt vermeld dat deze zowel een verhoging van lasten als een onttrekking aan de reserve tot gevolg heeft.

In hoofdstuk 5 treft u een geactualiseerde lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling aan.

2 Samenvatting

Programma	Vrijval reserves	Besteding in 2018	Besteding in 2019	Totaal
x € 1.000				
1. Openbaar bestuur		400	400	800
2. Bereikbaarheid	-4.212	25.200	600	21.588
3. Water	-5			-5
4. Milieu		25.055	1.000	26.055
5. Ruimte	-2.285	3.100	4.915	5.730
6. Groen		3.000	1.120	4.120
7. Cultuur & Welzijn		2.200	2.200	4.400
8. Financiën	-62.688			-62.688
Totaal	-69.190	58.955	10.235	0

De mutaties in deze tweede begrotingswijziging zijn bij de programma's toegelicht op basis van onderstaande categorieën:

- Lasten
- Vrijval reserves

Omdat alle voorstellen worden gedekt uit de bestemmingsreserves betreft het enkel resultaatneutrale wijzigingen en zijn opgeteld bij elkaar 0, daarom zijn deze niet allemaal in onderstaande tabel zichtbaar

3 Financieel overzicht

bedragen in € 1.000

Saldo na eerste begrotingswijziging 2018 zoals vastgesteld door PS	€ 105	Voordelig
Mutaties tweede begrotingswijziging:	€ 0	
Saldo begroting 2018 na vaststelling tweede begrotingswijziging	€ 105	Voordelig

4 Overzicht per programma

Programma 1 Openbaar bestuur

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 1	Openbaar bestuur		
	Begroot 2018 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2018 na tweede wijziging
Subtotaal Lasten	24.071	400	24.471
Baten	-93		-93
Saldo van baten en lasten	23.978	400	24.378
Storting reserves	3.000	0	3.000
Onttrekking reserves	-183	0	-183
Resultaat	26.795	400	27.195

Toelichting op de budgettabel

Lasten

OD 1.1.1. Voorstel 2.7: Versterking kwaliteit en integriteit openbaar bestuur. Om de tendensen van ondermijning in het lokale bestuur tegen te gaan wordt in een ondersteuningsteam bestuurlijke weerbaarheid ingesteld. In 2018 worden de kosten geraamd op € 400.000 (lasten verhoogd, € 400.000).

Programma 2 Bereikbaarheid

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 2	Bereikbaarheid		
	Begroot 2018 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2018 na tweede wijziging
Subtotaal Lasten	209.626	200	209.826
Baten	-13.690		-13.690
Saldo van baten en lasten	195.936	200	196.136
Storting reserves	101.199	25.000	126.199
Onttrekking reserves	-86.762	-4.212	-90.974
Resultaat	210.373	20.988	231.361

Toelichting op de budgettabel

Lasten

OD 2.2.1. Voorstel 2.3.2: Gezonde leefomgeving, onderdeel geluidsoverlast en stiltegebieden. Als onderdeel van het Actieplan Geluid wordt er extra (doelmatig) stil asfalt gelegd voor groepen woningen op plekken waar de geluidsbelasting hoog is. De kosten in 2018 worden geraamd op € 100.000 (lasten verhoogd, € 100.000).

OD 2.2.1. Voorstel 2.3.3: Gezonde leefomgeving, onderdeel fietsbeleid. Om de aantrekkelijkheid van fietsen een extra impuls te geven wordt in 2018 € 100.000 ingezet om bij te dragen aan de studiefase van diverse fietsprojecten Fietsknelpunten (lasten verhoogd, € 100.000).

Storting reserves

OD 2.2.1. Voorstel 2.10: Duinpolderweg. Eind 2017 hebben GS een besluit genomen over het voorlopig voorkeursalternatief voor de wegverbinding tussen de N206 in de Bollenstreek en de A4 in de Haarlemmermeer. Afhankelijk van het te kiezen voorkeursalternatief kan een dekkingstekort ontstaan van € 70 miljoen (bij totale kosten van € 200 miljoen). Rekening houdend met de mogelijkheid dat een deel van het dekkingstekort voor rekening van Noord-Holland zal komen wordt voorgesteld hiervoor € 25 miljoen te bestemmen (storting in de reserve Infrastructuur verhoogd, € 25 miljoen).

Vrijval reserves

OD 2.2.1. Uit de doorlichting reserves blijkt dat in de reserve Infrastructuur voor € 750.000 geen concreet bestedingsplan aanwezig is of zicht is op een bestedingsplan. Dit bedrag kan vrijvallen (vrijval reserve Infrastructuur, € 750.000).

OD 2.3.2. Uit de doorlichting reserves blijkt dat in de reserve Openbaar vervoer projecten voor € 3,5 miljoen geen concreet bestedingsplan aanwezig is of zicht is op een bestedingsplan. Dit bedrag kan vrijvallen (vrijval reserve Openbaar vervoer projecten, € 3,5 miljoen).

Programma 3 Water

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 3	Water		
	Begroot 2018 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2018 na tweede wijziging
Subtotaal Lasten	6.807		6.807
Baten	-835		-835
Saldo van baten en lasten	5.972		5.972
Storting reserves	4.722	0	4.722
Onttrekking reserves	-1.477	-5	-1.482
Resultaat	9.217	-5	9.212

Toelichting op de budgettabel

Vrijval reserves

OD 3.2.1. Uit de doorlichting reserves blijkt dat in de reserve Waterrecreatie voor € 5.000 geen concreet bestedingsplan aanwezig is of zicht is op een bestedingsplan. Dit bedrag kan vrijvallen (vrijval reserve Waterrecreatie, € 5.000).

Programma 4 Milieu

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 4	Milieu		
	Begroot 2018 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2018 na tweede wijziging
Subtotaal Lasten	26.044	25.055	51.099
Baten	-3.071		-3.071
Saldo van baten en lasten	22.973	25.055	48.028
Storting reserves	2.773	0	2.773
Onttrekking reserves	-1.310	0	-1.310
Resultaat	24.436	25.055	49.491

Toelichting op de budgettabel

Lasten

OD 4.1.2. Voorstel 2.3.2: Gezonde leefomgeving, onderdeel geluidsoverlast en stiltegebieden. Het Actieplan Geluid richt zich onder andere op het beschermen van de kwaliteit van stiltegebieden. Om deze kwaliteit ook te kunnen handhaven wordt in 2018 € 50.000 geraamd (lasten verhoogd, € 50.000).

OD 4.1.2. Voorstel 2.3.2: Gezonde leefomgeving, onderdeel geluidsoverlast en stiltegebieden. Het actieplan Geluid voorziet in geluidsreducerende maatregelen. Daar waar reducerende maatregelen zoals stil asfalt niet mogelijk of doelmatig zijn, wordt ingezet op het toepassen van gevelisolatie voor individuele woningen met een hoge geluidsbelasting. Daartoe wordt in 2018 € 100.000 geraamd (lasten verhoogd, € 100.000).

OD 4.1.2. Voorstel 2.3.1: Gezonde leefomgeving, onderdeel monitoring luchtkwaliteit. Bij de behandeling van de provinciale Omgevingsvisie is motie 90-2017 aangenomen die GS oproept om omgevingswaarden vast te stellen op basis van de WHO-normen (en niet de Europese normen zoals nu het geval is). Hierop volgde het advies van de Gezondheidsraad van 23 januari jl. om zelfs normen aan te houden die scherper geformuleerd zijn dan die van de WHO. Om omgevingswaarden vast te mogen stellen, is het echter een voorwaarde dat de ontwikkeling ervan wordt gemonitord. Om die reden wordt € 500.000 geraamd om een provinciaal monitoringprogramma voor luchtkwaliteit op te zetten (lasten verhoogd, € 500.000).

OD 4.2.1. Voorstel 2.11: Energietransitie. In aanvulling op de initiatieven die we de afgelopen jaren al genomen hebben, zien we mogelijkheden om de energietransitie verder te versnellen. Daarom stellen we voor een bedrag van 24,4 miljoen uit de reserves te bestemmen voor projecten op het terrein van energietransitie en klimaatadaptatie. Kansrijke initiatieven zijn daarbij de Green Deal over CO2 reductie, de ontwikkeling van het Solar Lab in Petten, geothermie en een deltaplan voor klimaatadaptatie (lasten verhoogd, 24,4 miljoen).

Programma 5 Ruimte

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 5	Ruimte		
	Begroot 2018 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2018 na tweede wijziging
Subtotaal Lasten	68.900	3.100	72.000
Baten	-13.468		-13.468
Saldo van baten en lasten	55.432	3.100	58.532
Storting reserves	6.715	0	6.715
Onttrekking reserves	-28.178	-2.285	-30.463
Resultaat	33.969	815	34.784

Toelichting op de budgettabel

Lasten

OD 5.1.1. Voorstel 2.9: Versnellen woningbouwproductie. Om ervoor te zorgen dat de woningbouwplannen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd, is het nodig om acties te ondernemen om de productiecapaciteit te verhogen. Er wordt in 2018 € 3 miljoen geraamd voor de uitbreiding van het uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouwproductie dat door GS op 12 december 2017 is vastgesteld (lasten verhoogd, € 3 miljoen).

OD 5.3.1. Voorstel 2.3.3: Gezonde leefomgeving, onderdeel fietsbeleid. Om in te kunnen spelen op de behoefte om bij fietsprojecten in te zetten op (innovatieve) groene en klimaatadaptieve inrichting en inpassing wordt in 2018 € 100.000 geraamd (lasten verhoogd, € 100.000).

Vrijval reserves

OD 5.1.1. Uit de doorlichting reserves blijkt dat in de reserve Stedelijke vernieuwing voor € 2,2 miljoen geen concreet bestedingsplan aanwezig is of zicht is op een bestedingsplan. Dit bedrag kan vrijvallen (vrijval reserve Stedelijke vernieuwing, € 2,2 miljoen).

OD 5.3.1. Uit de doorlichting reserves blijkt dat in de reserve Water als Economische Drager voor € 80.000 geen concreet bestedingsplan aanwezig is of zicht is op een bestedingsplan. Dit bedrag kan vrijvallen (vrijval reserve Water als Economische Drager, € 80.000).

Programma 6 Groen

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 6	Groen		
	Begroot 2018 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2018 na tweede wijziging
Subtotaal Lasten	75.723	3.000	78.723
Baten	-1.658		-1.658
Saldo van baten en lasten	74.065	3.000	77.065
Storting reserves	18.543	0	18.543
Onttrekking reserves	-28.908	0	-28.908
Resultaat	63.701	3.000	66.701

Toelichting op de budgettabel

Lasten

OD 6.1.1. Voorstel 2.4: Voorbereiding MRA landschapsfonds. Een landschapsfonds in de MRA kan een effectief instrument zijn om te komen tot een in de regio gedragen, duurzame financiering van investeringen en beheer van landschap. In 2018 wordt € 320.000 geraamd voor de voorbereidings- en onderzoekskosten naar de mogelijkheden en voorwaarden voor een landschapsfonds (lasten verhoogd, € 320.000).

OD 6.2.1. Voorstel 2.5: Natuurdoeleinden - versterking toezicht. Om verstoring van de natuur in natuurterreinen te voorkomen is toezicht nodig. Uit de evaluatie van de openstelling natuurterreinen is gebleken dat de vergoeding aan natuurterreinbeheerders voor toezicht onvoldoende is. Daarom wordt voor de versterking van het toezicht op natuurterreinen in 2018 € 450.000 geraamd (lasten verhoogd, € 450.000).

OD 6.3.1. Voorstel 2.2: Bodemdaling veenweidegebieden. De provincie heeft een opgave om regionale gebiedsvisies op te stellen om bodemdaling tegen te gaan. Daartoe wordt onder andere een taskforce bodemdaling ingesteld. Voor het opzetten van een Programma Bodemdaling Veenweiden wordt in 2018 € 230.000 geraamd (lasten verhoogd, € 230.000).

OD 6.3.1. Voorstel 2.2: Bodemdaling veenweidegebieden. Onderdeel van de aanpak van bodemdaling is het Innovatieprogramma Veen, waarin natuurinclusieve landbouw en het tegengaan van bodemdaling samenkomen. Voor het Innovatieprogramma Veen wordt € 1 miljoen geraamd (lasten verhoogd, € 1 miljoen).

OD 6.3.1. Voorstel 2.6: Natuurinclusieve landbouw. Om de ontwikkeling van een ecologisch houdbare vorm van voedselproductie te stimuleren wordt er € 1 miljoen geraamd voor een Living Lab voor Natuurinclusieve Landbouw (lasten verhoogd, € 1 miljoen).

Programma 7 Cultuur en Welzijn

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 7	Cultuur en Welzijn		
	Begroot 2018 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2018 na tweede wijziging
Subtotaal Lasten	21.832	2.200	24.032
Baten	-30		-30
Saldo van baten en lasten	21.802	2.200	24.002
Storting reserves	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0
Resultaat	21.802	2.200	24.002

Toelichting op de budgettabel

Lasten

OD 7.5.1. Voorstel 2.8: Restauratie rijksmonumenten. Door een aanpassing in het verdeelmodel van de rijksmiddelen voor de restauratie van rijksmonumenten zal de rijksbijdrage voor Noord-Holland met € 2,2 miljoen per jaar afnemen. Om toch het huidige niveau van het subsidieplafond te handhaven wordt daarom in 2018 € 2,2 miljoen geraamd (lasten verhoogd, € 2,2 miljoen).

Programma 8 Financiën

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

Programma 8	Financiën		
	Begroot 2018 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2018 na tweede wijziging
Subtotaal Lasten	66.458		66.458
Baten	-398.258		-398.258
Saldo van baten en lasten	-331.800		-331.800
Storting reserves	8.215	10.235	18.450
Onttrekking reserves	-66.812	-62.688	-129.500
Resultaat	-390.397	-52.453	-442.850

Toelichting op de budgettabel

Storting reserves

OD 8.1.2. Voorstellen 2.2 t/m 2.5 en 2.7 t/m 2.9: Voor diverse voorstellen geldt dat de uitvoering en de uitgaven doorlopen in 2019. Ter dekking van deze kosten wordt € 10,2 miljoen in de algemene reserve gestort en geoormerkt voor de uitvoering van deze voorstellen (storting algemene reserve, € 10,2 miljoen).

Vrijval reserves

OD 8.1.2. Uit de doorlichting reserves blijkt dat in de reserve Actieprogramma 2010 voor € 1,7 miljoen geen concreet bestedingsplan aanwezig is of zicht is op een bestedingsplan. Dit bedrag kan vrijvallen (vrijval reserve Actieprogramma 2010, € 1,7 miljoen).

OD 8.1.2. Uit de doorlichting reserves blijkt dat in de reserve EXIN-H voor € 20,9 miljoen geen concreet bestedingsplan aanwezig is of zicht is op een bestedingsplan. Dit bedrag kan vrijvallen (vrijval reserve EXIN-H, € 20,9 miljoen).

OD 8.1.2. Uit de doorlichting reserves blijkt dat in de reserve TWIN-H voor € 40,1 miljoen geen concreet bestedingsplan aanwezig is of zicht is op een bestedingsplan. Dit bedrag kan vrijvallen (vrijval reserve TWIN-H, € 40,1 miljoen).

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2018	Gewijzigd
	Programma 2 Bereikbaarheid		
2.1.3	VRA/ HOV Amstelveen-Uithoorn	€ 1.893.681	
2.3.2	Gemeente Haarlem/ Herinrichting Houtplein	€ 3.700.000	
2.2.1	Gemeente Hilversum/ Fietsenkelder station Hilversum	€ 2.750.000	
2.2.1	Gemeente Hilversum/ Kleine spoorbomen Hilversum	€ 1.000.000	
2.2.1	Gemeente Gooisemeren/ Inpassing nieuwe westelijke entree station Naarden Bussum	€ 250.000	
2.2.1	Gemeente Gooisemeren/ Transformatielocatie fietsenstalling/voormalige garage Albrechtlaan Bussum	€ 2.750.000	
2.2.1	Gemeente Gooisemeren/ Aanpassen Stationsweg Bussum	€ 280.000	
2.2.1	Gemeente Gooisemeren/ Uitbreiding fietsparkeervoorziening station Bussum Zuid	€ 75.000	
2.2.1	Gemeente Gooisemeren/ Aanpassen wegvakken overweg omeniuslaan/Zwarteweg Naarden-Bussum	€ 80.000	
2.2.1	Gewest Gooi en Vecht/ Creeren van nieuwe regionalesnelfietsroutes	€ 375.000	
2.2.1	Gemeente Aalsmeer/ Ongestoord Logistieke verbinding	€ 10.550.000	
2.1.2	Gemeente Alkmaar/ Kogendijk/N9	€ 1.500.000	
2.1.2	Gemeente Alkmaar/Bergerweg	€ 1.000.000	
~~2.1.2~~	~~Gemeente Alkmaar/Koelmalaan/Willemde zwijgerlaan~~	~~€ 1.000.000~~	Verwijderd
2.1.2	Gemeente Heiloo/ Aansluiting A9 Heiloo	€ 1.500.000	Gewijzigd
2.3.2	Gemeente Texel: Pilot Texel	€ 383.000	
2.3.2	Gemeente Almaar: Investeringsagenda OV	€ 1.479.000	Gewijzigd
2.3.2	Gemeente Bussum: Investeringsagenda OV	€ 85.000	Gewijzigd
2.3.2	Gemeente Haarlem: Investeringsagenda OV	€ 4.243.699	Gewijzigd
~~2.3.2~~	~~Gemeente Heemskerk: Investeringsagenda OV~~	~~€ 105.151~~	Verwijderd
2.3.2	Gemeente Heerhugowaard: Investeringsagenda OV	€ 80.000	Gewijzigd
2.3.2	Gemeente Hilversum: Investeringsagenda OV	€ 325.000	Gewijzigd
~~2.3.2~~	~~Gemeente Hoorn: Investeringsagenda OV~~	~~€ 50.000~~	Verwijderd
2.3.2	Gemeente Velsen: Investeringsagenda OV	€ 2.200.000	Gewijzigd
~~2.3.2~~	~~RWS: Investeringsagenda OV~~	~~€ 1.229.650~~	Verwijderd
2.3.2	Gemeente Wijdemeren: Investeringsagenda OV	€ 50.000	
2.2.1	Stichting CROW: bijdrage Kennisplatform Verkeer en Vervoer	€ 185.000	
2.3.2	Gemeente Texel/ Texelhopper 2e fase	€ 703.000	Nieuw
2.3.2	RWS: Busvoorzieningen A1	€ 1.500.000	

2.3.1	Regionaal Overlegorgaan Concumentenbelangen Openbaar vervoer: Jaarlijkse bijdrage	€ 50.000	

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2018	Gewijzigd
	Programma 3 Water		
~~3.1.2~~	~~Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier: Prins Hendrikdijk~~	~~€ 705.946~~	Verwijderd
~~3.1.2~~	~~Gemeente Texel: Fietspad Prins Hendrikdijk~~	~~€ 357.837~~	Verwijderd
3.2.1	Gemeente Waterland: vooronderzoek naar officiële zwemplek Marken	€ 11.000	
3.2.1	Recreatieschap WF: Aquapunctuurpunt Rustenburg-Verlaat	€ 60.000	
3.2.1	HHNK: Aquapunctuurpunt Engewormerburg	€ 750.00	
3.2.1	Gemeente Drechterland: vooronderzoek naar 2 officiële zwemplekken IJsselmeerkust	€ 22.000	
3.2.1	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht/ Waternet, aanleg golfbrekers in de Amstel	€ 400.000	

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2018	Gewijzigd
	Programma 4 Milieu		
4.1.1	Stichting heet Belangengroep Nauerna (BGN)/Plaatsen peilbuizen	€ 6.000	
4.1.2	InVesta / Infrastructuur en voorzieningen InVesta	€ 960.000	
4.1.2	Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord	€ 137.850	
4.1.2	Regionale Brandweer Amsterdam/Amstelland	€ 18.742	
4.1.2	Milieudienst IJmond	€ 125.000	
4.1.2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	€ 281.933	
4.1.2	Omgevingsdienst Flevoland-Gooi en Vechtstreek	€ 60.450	
4.2.1	NEMIS	€ 50.000	
4.1.1	Milieufederatie NH/sterren dichterbij	€ 36.400	
~~4.1.2~~	~~Groen Gas Noord-Holland BV/Milena-Olga-Esme~~	~~€ 500.000~~	Verwijderd

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2018	Gewijzigd
	Programma 5 Ruimte		
5.1.1	Gemeente Castricum opknappen stationsomgeving	€ 500.000	
5.1.1	Gemeente Zaanstad sanering van industrieterrein Kan Palen t.b.v. woningbouw	€ 2.000.000	Nieuw
5.1.1	Gemeente Uitgeest/ Opknappen openbare ruimte het stationsgebied Uitgeest	€ 180.000	Nieuw
5.1.2	Gemeente Haarlemmermeer / Groene en recreatieve	€ 2.070.000	Nieuw

	verbinding		
5.1.2	Gemeente Den Helder/ Geluidbeperkende maatregelen permanent motorcrossterrein	€ 25.000	
5.1.2	Gemeente Hollands Kroon / Geluidbeperkende maatregelen permanent motorcrossterrein	€ 25.000	
5.1.2	Noord-Hollandse Motorsport Federatie / Geluidbeperkende maatregelen permanent motorcrossterrein	€133.148	
5.1.2	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio / Tweede Tranche Leefbaarheidsfonds Schipholregio	€ 10.000.000	
5.1.2	Stichting Ondersteuning Omgevingsraad Schiphol (SOORS)	€ 112.500	
5.1.2	Vervolg Nieuw West Airport Express	€ 200.000	
5.1.2	Gem. Laren, Hilversum & Gooise Meren gezamenlijk, aanpassing van het knooppunt A1-Crailo	€ 200.000	
~~5.3.1~~	~~Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord~~	~~€ 1.518.286~~	Verwijderd
5.3.1	Eijkelboom B.V./Verbeteren ecologische waarde bedrijventerrein Oude meer	€ 30.000	Nieuw
5.3.1	Tulipower B.V./De Natuurzuil	€ 30.000	Nieuw
5.3.1	Damen Shiprepair Amsterdam B.V./Biodiversiteit op terrein Damen Shiprepair Amsterdam	€ 30.000	Nieuw
5.3.1	Recreatieschap West-Friesland/Aanpassen knelpunten regionaal vaarnetwerk	€ 250.000	Nieuw
5.3.3	Regio College/Robotisering	€ 130.000	
5.3.1	Coöperatie Breedband Alkmaar Buiten	€ 4.500.000	Gewijzigd
5.3.1	Coöperatie Breedband Beemster U.A.	€ 6.000.000	Gewijzigd
5.3.1	Coöperatie Bergen Breedband U.A.	€ 1.059.941	Gewijzigd
5.3.1	Stichting Veenglas	€ 500.000	Gewijzigd
5.3.1	Breedband Hollands Kroon	€ 14.000.000	
5.3.1	Stichting Breedband Wijdemeren	€ 2.660.000	
5.3.1	Glasvezel De Kwakel	€ 155.000	
5.3.1	Glasvezel Landelijk Amsterdam Noord	€ 1.353.610	Nieuw
5.3.1	Stichting Glasvezel Buitengebied Amstelveen	€ 2.202.000	Nieuw
5.3.1	Stichting buitengebied Waterland	€ 2.759.650	Nieuw
5.3.1	Glasvezel Noordkop Kabeltex B.V.	€ 18.400.000	Nieuw
5.3.1	Stichting Glasvezel Rijnlanderweg e.o.	€ 687.720	Nieuw
5.3.1	Stichting Breedband Wormerland buiten	€ 1.900.950	Nieuw
5.3.3	Horizon College/Dudok Huis (van de toekomst), Duurzaam bouwen	€ 90.000	
5.3.3	Horizon College/Zorgtechniek in de wijk, als gekoppeld aan Dudok Huis	€ 65.000	
5.3.3	Clusius College/Green Campus (Powerhouse MBO-WO)	€ 130.000	

5.3.3	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord/Talentprogramma	€ 65.000
5.3.3	ROC de Kop - Horizoncollege/Samenwerking instroom technisch VMBO-MBO-TIB	€ 150.000
5.3.3	ROC Amsterdam/Hous of Digital	€ 90.000
5.3.4	Greenport Noord-Holland Noord/programmabureau	€ 165.000
5.3.4	Greenport Noord-Holland Noord/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
5.3.3	Inholland Alkmaar/TerraTechnica	€ 75.000
5.3.3	Techport-Gemeente Velsen/Innovation Warehouse	€ 1.000.000
5.3.3	ROC Amsterdam/Pedagogische medewerkers en onderwijsassistenten	€ 50.000
5.3.4	OCAP BV/CO2 fase De Kwakel	€ 4.000.000
5.3.4	Gemeente Haarlemmermeer/Ontsluitingsweg PrimA4a	€ 800.000
5.3.4	Greenport Aalsmeer/programmabureau	€ 150.000
5.3.4	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
5.3.4	Kennis Centrum Plantenstoffen/Biobased Greenports	€ 50.000

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2018	Gewijzigd
	Programma 6 Groen		
6.1.1	Regio Gooi- en Vechtstreek / Groene Uitweg, Recreatiemakelaar Gooi en Vechtstreek	€ 31.212	
~~6.1.1~~	~~VBNE / Stimulering jonge verlanding tot nieuw trilveen; biobouwers en vraat (Gebiedsakkoord OVP)~~	~~€ 50,000~~	Verwijderd
6.1.2	Stichting Icoon Oostelijke Vechtplassen / Prijsvraag Icoon (Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen)	€ 30.000	Nieuw
6.1.2	Gemeente Wijdemeren / Gebiedsloods (Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen)	€ 140.000	Nieuw
6.1.2	Gemeenten (vindt nog overleg plaats) / Ecologische verbindingen en faunapassages (GV 53)	€ 60.000	
6.1.2	Stichting Bovenlanden Aalsmeer / Groen As Bovenlanden (KL 30)	€ 400.000	
6.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier/ Polder Waard Nieuwland (NHN 23)	€ 450.000	
6.1.2	Gemeente Schagen / Boskerpad realisatie NNN Inrichting (NHN 16)	€ 247.000	
6.1.2	Landschap Noord-Holland / NNN Inrichting Zandpolder (NHN 17)	€ 1.200.000	
6.1.4	Gemeente Wijdemeren / 's Gravelandsevaart (Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen)	€ 100.000	Nieuw
6.1.4	Regio Gooi en Vecht / Kano-oversteek Vuntus (Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen)	€ 7.500	Nieuw
6.1.4	Regio Gooi en Vecht / Zonneveer (Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen)	€ 171.000	Nieuw

6.1.4	Regio Gooi en Vecht / Radingpad (Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen)	€ 32.300	Nieuw
6.1.4	Gemeente Wijdemeren / Projectleiding Vaarverbinding 's Gravelandsevaart	€ 100.000	
6.1.4	Gemeente Wijdemeren / Voetgangersbrug 's Gravelandsevaart (NH-pad) (GV 39)	€ 22.500	
6.1.4	Groengebied Amstelland / Wandelnetwerk Amstelland (GV 39)	€ 143.800	
6.1.4	Groengebied Amstelland / Ruiterpad Diemerpolder (GV 39)	€ 60.000	
6.1.4	Groengebied Amstelland / Recreatiemakelaar Diemerscheg (GV 39)	€ 30.492	
6.1.4	Staatsbosbeheer Duurzaam Beheer Diemerbos (GV 39 en GV 64)	€135.000	
6.1.4	Recreatieschap Spaarnwoude / Verplaatsing pont De Opstapper naar Schoteroog	€ 40.000	
6.1.4	Recreatie Noord-Holland / Quick scan Wandelnetwerk Zuid-Kennemerland	€ 17.500	
~~6.2.1~~	~~Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Hollands Noorden / Correctie beheervergoeding~~	~~€ 50.000~~	Verwijderd
6.2.1	Natuurmonumenten / Groene Uitweg, Fort Abcoude en omgeving	€ 290.000	
6.2.1	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland / Opstart- en organisatiekosten Natuurcollectief 2017/2022	€ 34.755	
6.2.1	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland / Begeleiding en certificering van aanvragers SNL-N	€ 29.450	Nieuw
6.2.1	Agrarische Natuurvereniging Water, Land & Dijken / Ruige mest op Vaarland 2018	€ 47.959	
6.2.2	Faunabeheereenheid / Reguliere taken	€ 517.000	Gewijzigd
6.2.2	Faunabeheereenheid / Maatregelen uitvoering ganzenbeheer	€ 483.000	Gewijzigd
6.2.3	Goois Natuurreservaat	€ 722.380	
6.2.3	Stichting Landelijk Fietsplatform / Coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2018/2019	€ 34.183	
6.2.3	Stichting Wandelnet / Coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2018/2019	€ 32.559	
6.3.2	Nationaal Park Zuid Kennemerland	€ 121.789	
6.3.2	Nationaal Park Duinen van Texel	€ 136.211	
6.3.2	Agrarisch Natuurvereniging Water, Land en Dijken / Boerderij-educatie Laag-Holland	€ 80.000	
6.3.2	Bureau Promotie Laag Holland	€ 80.000	
6.3.1	Landschap Noord-Holland / Uitvoering Programma 'Betrekken bij Groen'	€ 608.000	
6.3.1	Landschap Noord-Holland / Innovatieprogramma Veen	€ 1.000.000	Nieuw
6.3.1	Stichting Oer-IJ Geopark i.o. / Geoparkstatus voor het	€ 63.750	

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2018	Gewijzigd
	Programma 7 Cultuur en Welzijn		
7.1.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland	€ 60.000	
7.1.1	Sportservice	€ 120.000	
7.4.1	Plein C	€ 250.000	
7.4.1	Probiblio	€ 2.384.240	
7.5.1	Stichting NMF/Steunpunt M&A	€ 180.865	
7.5.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A	€ 279.135	
7.5.2	Gooise Meren/ Toeristisch informatiepunt	€ 20.000	Nieuw
7.5.2	Molenfederatie	€ 15.000	
7.5.2	Vestingmuseum Naarden/Gele loods, restauratie en infopunt Vesting Naarden en NHW	€ 330.000	
7.5.2	Waternet/Fort Spion	€ 300.000	
7.5.2	Stichting Liniebreed Ondernemen/publiekscommunicatie Stelling van Amsterdam	€ 70.000	
7.5.2	Stichting Uiteraard Uitermeer/Herstel keerkom bij Fort Uitermeer	€ 200.000	
7.5.2	Landschap Noord-Holland/Fort bij Veldhuis: restauratie kruitmagazijn en genieloods	€ 300.000	
7.5.2	Stichting Pampus/Vernieuwing Pampus Experience	€ 300.000	Gewijzigd
7.5.2	Landschap Noord-Holland/Restauratie Fort Zuidwijkermeer	€ 305.000	
7.5.2	Monumentenwacht Noord-Holland	€ 112.000	
7.5.2	ROP Midden-West	€ 17.000	
7.5.2	ERM voor het project certificering inspectiemethode	€ 17.130	
7.5.2	Stichting Oneindig Noord-Holland	€ 200.000	

FOTO GREENPORTS 3.0

Warmte en CO_2 projecten in de Greenports

UITDAGINGEN GREENPORTS 3.0

Warmte & CO_2

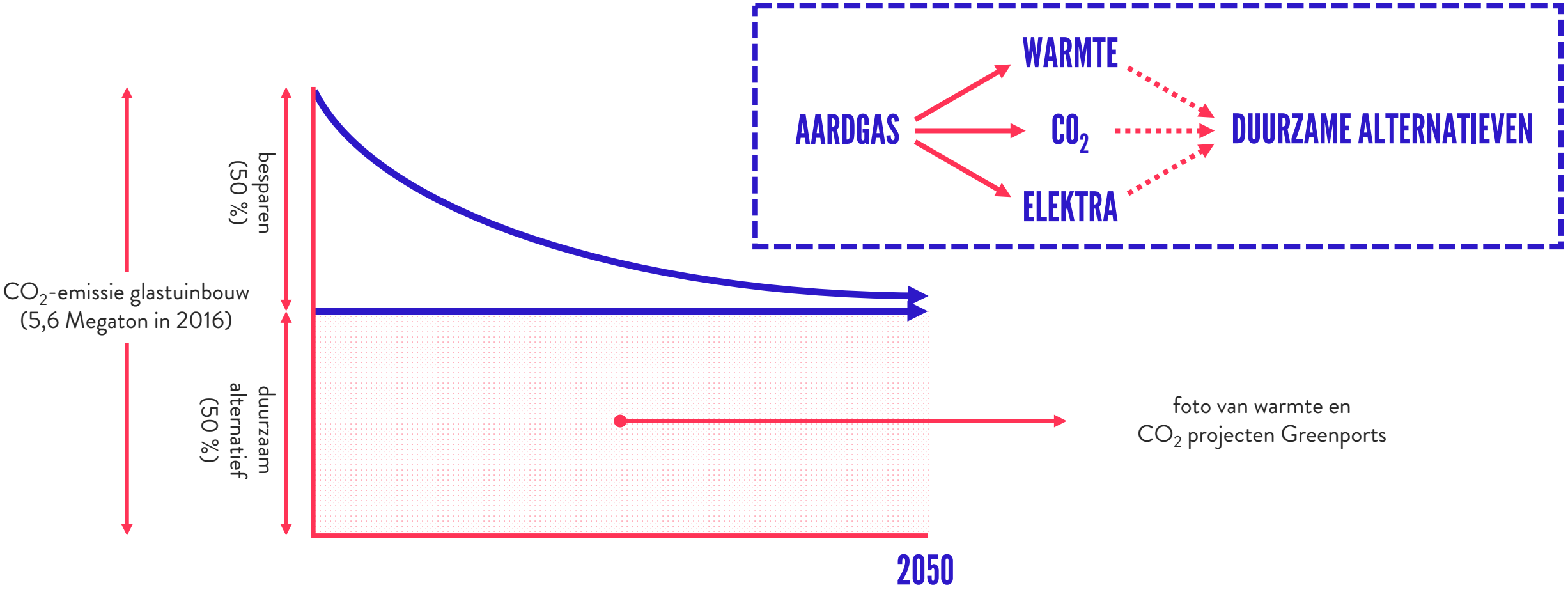

foto van warmte en
CO_2 projecten Greenports

OVERVIEW PROJECTEN GREENPORTS 3.0

Soort project (overview)

SOORT	AANTAL
Warmte	16
Geothermie	13
CO2	25
Elektra	4

OVERVIEW PROJECTEN GREENPORTS 3.0

Soort project (per regio)

REGIO	SOORT				TOTAAL
	Warmte	Geothermie	CO2	Elektra	
Westland-Oostland	9	7	6	2	16
Aalsmeer	3	1	8	0	11
Noord Holland - Noord	2	2	6	0	10
Venlo	0	2	1	0	3
Bommelerwaard & Neerijnen	0	1	1	1	3
Nieuw Prinsenland	1	0	3	0	4
Arnhem Nijmegen	0	0	1	0	1
					47

OVERVIEW PROJECTEN GREENPORTS 3.0

Fase project

REGIO	Verkenning	Voorlopig ontwerp	Definitief ontwerp	Investering	Gerealiseerd
Westland-Oostland	12	3	0	0	1
Aalsmeer	5	4	1	1	0
Noord Holland - Noord	1	6	1	1	1
Venlo	2	0	0	1	0
Bommelerwaard & Neerijnen	2	0	0	0	1
Nieuw Prinsenland	3	1	0	0	0
Arnhem Nijmegen	0	0	0	1	0
TOTAAL	25	14	2	4	3

HET NIEUWE TELEN

Educatief programma gericht op efficiëntie gebruik warmte en CO_2

GEREALISEERD

Energiebesparing is een belangrijke bouwsteen op weg naar klimaatneutraal. Met Het Nieuwe Telen (HNT) gaat een beter gewas hand in hand met energiebesparing (30%). Gebleken is dat in de greenports naar verhouding minder telers gebruik maken van het cursusaanbod HNT. Met de gemeenten, kennis- en onderwijsinstellingen en Kas als Energiebron wordt een project ontwikkeld om de toepassing van ontwikkelde kennis van gewas- en klimaatsturing, Het Nieuwe Telen (HNT) te bevorderen. Gedacht kan worden aan een HNT- wervingscampagne, de cursussen zelf, praktijkdemo's als onderdeel van de kennisoverdracht, en een verankering van HNT in het tuinbouwonderwijs.

KNELPUNTEN

- Geen fysiek project

PARTNERS

- Kas als Energiebron
- LTO Glaskracht
- een pilot-gemeente
- een kennisinstelling
- een onderwijsinstelling

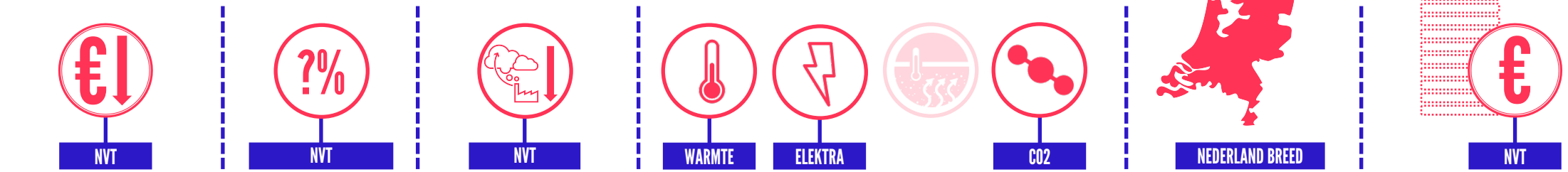

WARMTE COOPERATIES MID. Z-H

Opzet van coöperaties van tuinders die zich voorzien in duurzame warmte

VERKENNING

In 2016 en 2017 zijn in regio Oostland / Zuidplaspolder vijf samenwerkingsverbanden van tuinbouwondernemers aan de slag gegaan met warmte. Het belangrijkste doel is om de vraag naar warmte van de aangesloten tuinders te bundelen. Inmiddels is hiermee ruim 500 ha glastuinbouw georganiseerd. Er wordt verder gewerkt aan uitbreiding van het aangesloten areaal.

Resultaat: Ontwikkeling van warmte-infrastructuur en aansluiten van glastuinbouwbedrijven op duurzame warmtebronnen.

KNELPUNTEN

- Geen fysiek project

PARTNERS

- Warmte coöperatie Zuidplas, Wilgenlei en Noordpolder
- EBOP
- Bedrijvenvereniging Noukoop Balijade
- LTO Glaskracht
- Warmte-alliantie Zuid-Holland

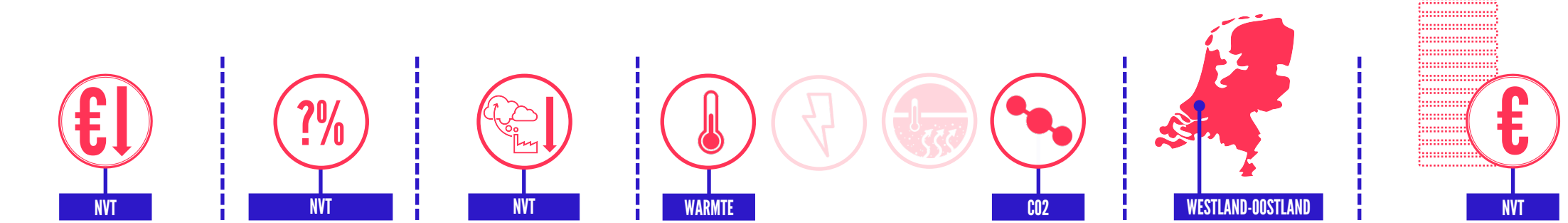

WARMTEBEDRIJF WESTLAND

Aanleg van een warmtenet in het Westland

VERKENNING

Warmtebedrijf Westland is een private onderneming die de ambitie heeft restwarmte uit de haven naar de glastuinbouw in het Westland te brengen. De eerste contracten met afnemers worden voorbereid.

KNELPUNTEN

- Nog niet bekend

PARTNERS

- Warmtebedrijf Westland

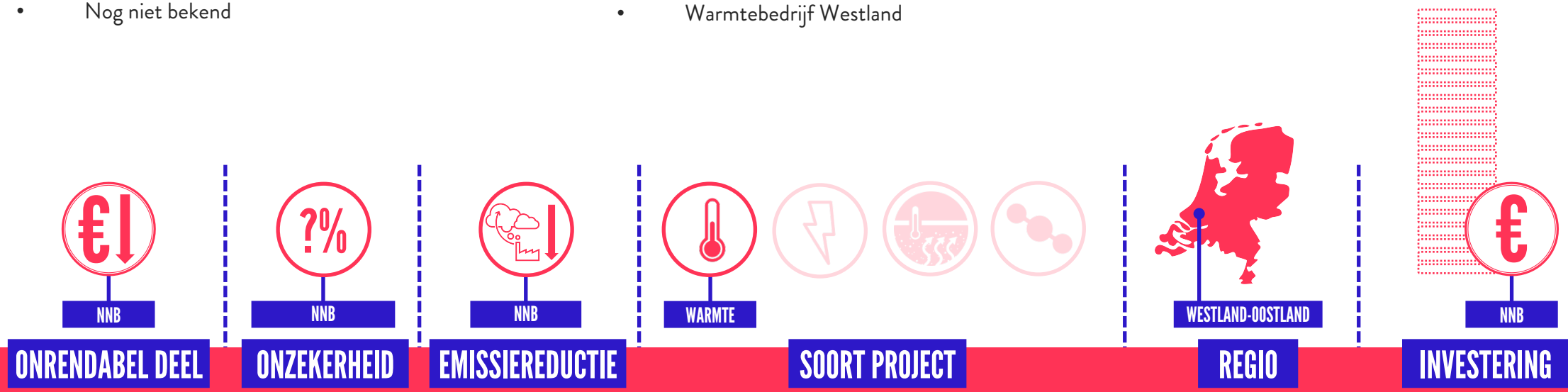

ENERGIEGRID NIEUW REIJERWAARD

Zonne-energie en/of warmte-uitwisseling en slimme netwerkoplossingen

VERKENNING

In Nieuw Reijerwaard wordt een nieuw bedrijventerrein ontwikkeld voor de Agro-vers-foodsector en voor Agrologistiek (90 ha). Dit gebied wordt ontwikkeld als een Hot Spot voor Duurzame Energie. De bedrijven die zich in Nieuw Reijerwaard vestigen worden deels aandeelhouder in de energievoorziening.

Vertrekpunt is enerzijds de klantvraag van vestigende bedrijven op Nieuw Reijerwaard en anderzijds de mogelijkheden die het gebied biedt om duurzame energie te produceren.

KNELPUNTEN

- Nog niet bekend

PARTNERS

- Gemeente Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam,
- ENGIE
- Van Gelder

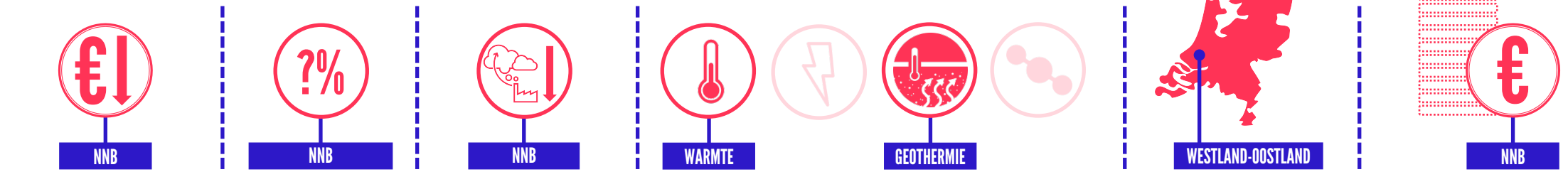

DUURZAME ENERGIE WOUDSEPOLDER

Levering van warmte aan tuinbouwgebied i.c.m. nieuwbouwwoningen

VERKENNING

Het onderzoeken van de kansrijkheid van een geothermieproject waarin een combinatie gezocht wordt voor de levering van warmte aan een tuinbouwgebied, in combinatie met de nieuwbouw van 160 woningen in Midden-Delfland.
Een aantal opties staan open voor de levering van duurzame warmte zoals :

1. Levering van restwarmte rioolwateringzuivering met aanvullend warmte opgewekt met gas (WKK) via warmtestation van Eneco in de Harnaschpolder (korte termijn).
2. Aansluiten van het woningbouwproject op de op de ringleiding restwarmte Midden (langere termijn).
3. Aansluiten op geothermieproject Trias Naaldwijk (fase 2).

KNELPUNTEN

- Kijken of er interesse is bij de glastuinbouw
- Koppeling Kreekzone woningbouw is een mogelijkheid i.r.t. aanleg warmtenet
- 2018 wordt het weer opgepakt.

PARTNERS

- gemeente Midden Delfland
- Eneco
- ABB ontwikkeling
- woningcorporatie Wonen Midden-Delfland
- LTO glastuinbouwbedrijven

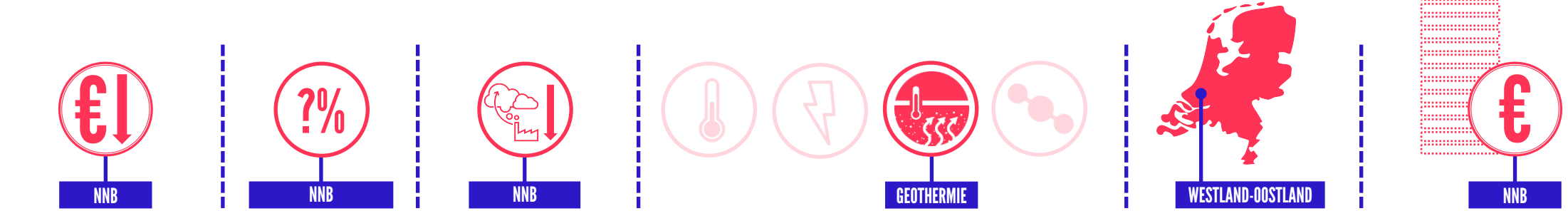

FES OOSTLAND

Glascluster organiseren op warmte

VERKENNING

FES Oostland is een glascluster dat gedeeltelijk ligt in Berkel en gedeeltelijk in Pijnacker. Het is een glastuinbouwherstructureringsgebied. Het gebied is nog niet georganiseerd op warmte.

KNELPUNTEN

- Primair inzet op herstructurering nu, warmte volgt daarna

PARTNERS

- LTO glaskracht (Hans van den Berg)

AARDWARMTE VIERPOLDERS

Duurzame energievoorziening voor 9 glastuinbouwbedrijven

GEREALISEERD

De ondergrond in dit glastuinbouwgebied in de gemeente Brielle is bijzonder geschikt voor de toepassing van diepe aardwarmte. Op 2.200 meter diepte bevindt zich een poreuze zandlaag met water van 80 tot 85 graden Celsius. Op 7 juli 2015 was de feestelijke start van de diepe boring en begin 2016 is gestart met de productie. De bron levert aan een collectief van negen tuinders. (49 ha afzetgebied). Hydreco GeoMEC heeft de rol van operator en adviseur ondergrond en AAB Nederland adviseert over de bovengrondse installaties en het netwerk. De boring werd uitgevoerd door KCA Deutag en Well Engineering Partners voerde het boormanagement. Het mee omhoog geproduceerde gas gaat in een WKK-installatie, waarmee men elektriciteit voor eigen gebruik produceert en de warmte wordt ook in het transportsysteem gekoppeld.

KNELPUNTEN

- Niet van toepassing

PARTNERS

- Aardwarmte Vierpolders Holding bv
- Hydreco GeoMEC
- AAB Nederland
- KCA Deutag
- Well Engineering Partners

CO2 TINTE VIERPOLDERS

Uitrol van het CO_2 net naar de Zuid-Hollandse eilanden

VERKENNING

Om optimaal gebruik te kunnen maken van de geothermische bronnen in het gebied willen de tuinders heel graag een CO2 voorziening. Die leek in de afgelopen jaren niet uitvoerbaar omdat er te weinig CO2 beschikbaar was. Met nieuwe bronnen en opschalen bestaande bronnen staat ook de CO2 voorziening op Tinte Vierpolders weer op de kaart.

KNELPUNTEN

- Vraag te laag om leiding door te trekken. Zodra vraag groot genoeg is wordt de leiding aangelegd

PARTNERS

- Tuinders
- OCAP
- Greenport

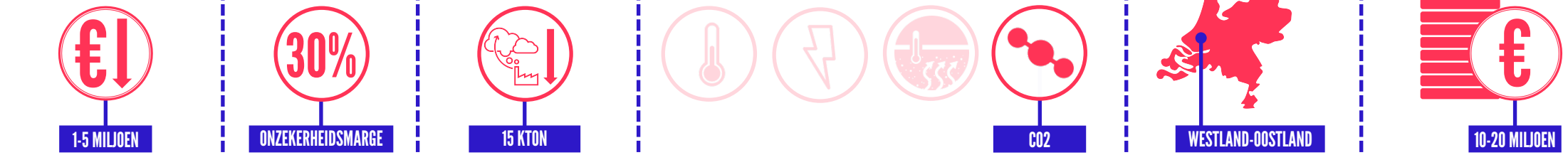

GEOTHERMIE WESTLAND & OOSTLAND

Uitrol van een dekkend geothermie net voor de Greenport

VERKENNING

Energy Transition Partners, de trekkers van het project Trias Westland, streven naar een uitrol van een geothermie bedrijf dat seriematig geothermie projecten kan uitrollen in het glastuinbouwgebied. De partners van ETP (HVC, Westland Infra, Rabobank) bereiden zich daar nu op voor.

KNELPUNTEN

- Nog niet bekend

PARTNERS

- Energy Transition Partners

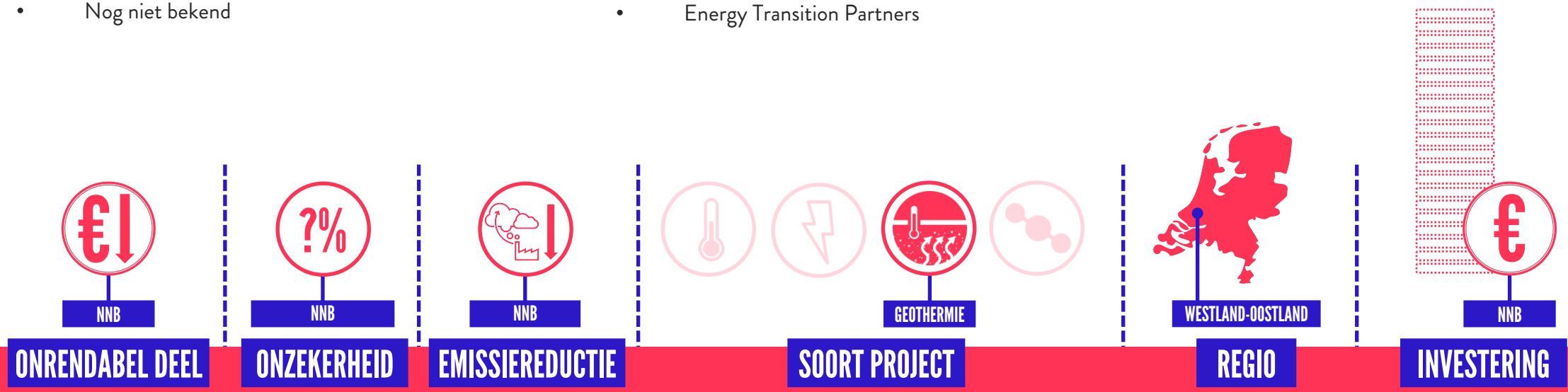

PIJNACKER WEST

Uitbreiding van bestaande putten naar een dekkend warmtenetwerk

VERKENNING

Pijnacker West is een glascluster met ca 120 ha glas in Pijnacker. Binnen dit gebied zijn 2 privaat gerealiseerde aardwarmteprojecten. Het gebied is nog niet georganiseerd op warmte. In dit project zal die samenwerking georganiseerd worden zodat er efficiënt met duurzame warmte wordt omgegaan. Concreet zal het project bestaan uit de uitrol van een warmtenet voor de tuinders in het gebied, gevoed met de diverse operationele en te ontwikkelen geothrmie projecten

KNELPUNTEN

- Nog niet bekend

PARTNERS

- LTO Glaskracht
- Gemeente Pijnacker Nootdorp & Lansingerland
- Ammerlaan TGI

ONRENDABEL DEEL

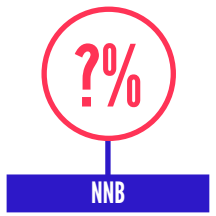

ONZEKERHEID

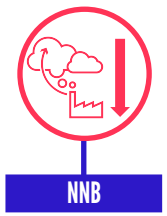

EMISSIEREDUCTIE

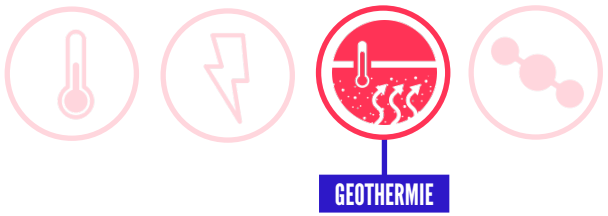

SOORT PROJECT

REGIO

INVESTERING

WARMTETRANSITIE OOSTLAND

Een samenhangend warmtenet in Oostland

VERKENNING

Het verkennen van de mogelijkheden voor - en vervolgens komen tot uitvoering van een samenhangend warmtenet in Oostland, gekoppeld aan het hoofdnet zoals bedoeld door de warmtealliantie Zuid-Holland met als doel versnelling van de warmtetransitie door het ontsluiten van duurzame (rest)warmte voor de glastuinbouw en andere functies binnen in het Oostland. Resultaat:

1. Verbinding en coördinatie van vraag en aanbod van (rest)warmte
2. Opzet warmtestructuur Oostland
3. uitvoeringsstrategie realisatie warmtestructuur

KNELPUNTEN

- Nog in de opstartfase

PARTNERS

- Gemeente Pijnacker-Nootdorp & Lansingerland
- LTO Glaskracht
- Warmteclusters Oostland
- WarmteAlliantie
- Eneco/Agro Energy
- Uniper
- ETP

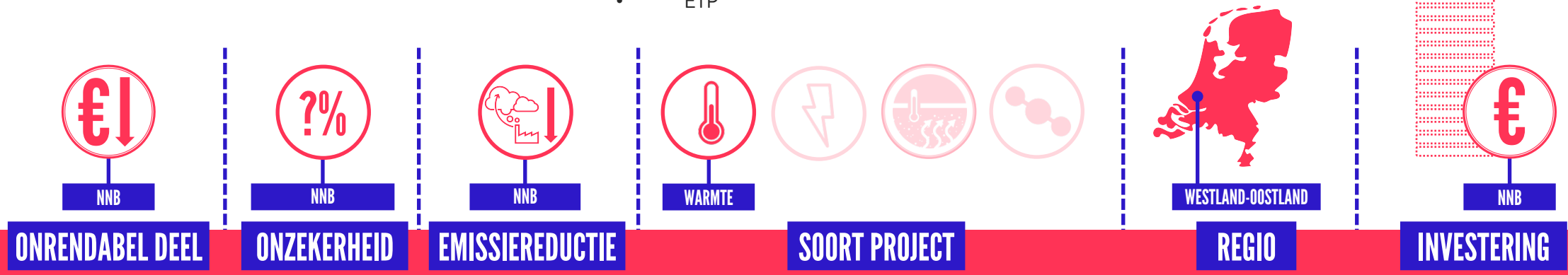

SMART MULTI COMMODITY GRID

Ontwikkeling van een slim en duurzaam energie ecosysteem in Westland

VERKENNING

De infrastructuur van de toekomst moet in staat is om een grote verscheidenheid van energiebronnen, groot en klein, vaak intermitterend van karakter, zodanig te ontsluiten dat eindgebruikers keuze, een maximale leveringszekerheid en een lage prijs hebben. Daarbij is slimme sturing (een ”smart” netwerk) essentieel maar ook de koppeling van energie-infrastructuren: Duurzame energie is niet altijd in voldoende mate beschikbaar.
Dat vereist back-up van andere energiebronnen en nieuwe energiediensten zoals energie opslag. Sturing op één commodity (elektriciteit, warmte of gas) is kostbaar. Koppeling van energie-infrastructuren die elkaar kunnen aanvullen in tijden van tekorten wordt essentieel om de kosten van de toekomstige energievoorziening acceptabel te houden: Een Multi Commodity Smart Grid (MCSG) is noodzakelijk en is een sleutelcomponent van de energietransitie.

KNELPUNTEN

- Het plan ligt panklaar, enige dat moet gebeuren: regelgeving (elektriciteitswet) aanpassen.

PARTNERS

- Juva
- LTO Glaskracht
- Gemeente Westland

SMART GRID ENERGYHUB A12

Ontwikkeling van een samenhangend energie systeem rond de A12

VERKENNING

In het gebied Bleizo/Prisma ten noorden van de A12 (Bleiswijk, Zoetermeer) en in de gebieden Overbuurtse Polder en Klappolder ten zuiden van de A12 zijn vele initiatieven op het gebied van duurzame energie. Er wordt duurzame elektriciteit opgewekt en er is duurzame warmteproductie. Ook zijn er initiatieven voor nieuwe warmtenetten. In dit gebied liggen vele kansen voor het uitwisselen van duurzame energie, transformatie van de ene energievorm naar de andere (bijv. elektriciteit in H2) en zijn er mogelijkheden voor opslag van energie. Aldus ontstaat een Smart Multi Carrier Grid. De glastuinbouw in de Overbuurtse Polder kan hierin een belangrijke schakel worden.

KNELPUNTEN

- Project in afwachting van andere discussie over bedrijventerreinen

PARTNERS

- Provincie Zuid-Holland
- Gemeenten Lansingerland en Zoetermeer
- Diverse stakeholders in het gebied waaronder distributiecentra en (glastuinbouw)bedrijven)

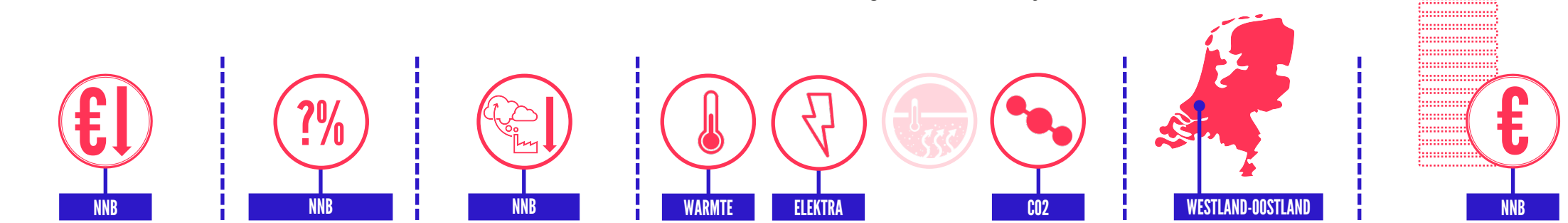

WARMTE ZUIDPLASPOLDER

Ontwikkeling voor een dekkend warmtenet in de Zuidplaspolder

VOORLOPIG ONTWERP

De Warmtecoöperatie Zuidplaspolder, waarin 49 glastuinbouwbouwbedrijven ruim 212 hectare vertegenwoordigen, werken aan een warmtenetwerk in het gebied. Vanuit dit warmtenetwerk zouden tuinders onder andere restwarmte van bedrijven in de Rotterdamse haven kunnen afnemen, maar het zou ook onderlinge warmtelevering tussen tuinbouwbedrijven mogelijk maken.

De warmtecoöperatie Zuidplaspolder werkt nu in samenwerking met externe partijen de komende maanden een businessplan uit.

KNELPUNTEN

- Onderhandeling met Warmtebedrijf Rotterdam

PARTNERS

- Warmtecooperatie Zuidplaspolder

CO2 SMART GRID

Ontwikkeling CO_2 netwerk voor Westland-Oostland en Aalsmeer

HAALBAARHEIDSSTUDIE

De bedoeling is CO_2 bij de industrie af te vangen en vervolgens te hergebruiken. Dat hergebruik kan in industriële processen, als grondstof in de industrie, als meststof in de tuinbouw of bijvoorbeeld de algenteelt. De partners streven ernaar om binnen 15 jaar ten minste acht miljoen ton CO_2 per jaar te hergebruiken. Dit is circa 5 procent van de totale huidige uitstoot van broeikasgassen in Nederland.

Er wordt een haalbaarheidsstudie gedaan op basis waarvan overheden en bedrijven kunnen besluiten om volgende stappen te zetten. De bedoeling is om al voor 2020 beslissingen te hebben genomen over de aanleg van een zogenoemd smart grid (de infrastructuur) om het hergebruik van zulke hoeveelheden CO_2 mogelijk te maken.

KNELPUNTEN

- Proces loopt op schema
- Medio 2018 meer nieuws

PARTNERS

- BLOC
- i.s.m. 22 publieke en private partners

CORRIDOR A4-A20

Energie-infrastructuur (warmte) die greenport en mainport + stad verbindt

PLANVORMING

De Corridor A4-A20 is een essentiële schakel in het nationale versnetwerk. Het verbindt de Greenport WO met de mainports Roterdam en Schiphol. In de corridor komen ontwikkelkansen samen:

- campusontwikkeling rond het World Horti Center
- energie-infrastructuur (warmte) die greenport en mainport + stad verbindt (het eerste geothermie smartgrid van Europa)
- verbetering van de doorstroming op de Veilingroute
- verbetering van de ecologie
- vergroten toegang tot banen in en buiten Westland

KNELPUNTEN

- Duurzaamheid is een meekoppelkans
- Samenwerking met ETP en ondernemers
- Focus op warmtenet als verbinding tussen bronnen en afnemers.

PARTNERS

- Rijk
- Gemeente Westland
- Flora Holland & Greenport Horti Campus
- Provincie Zuid-Holland
- HOT
- MRDH

ONRENDABEL DEEL

ONZEKERHEID

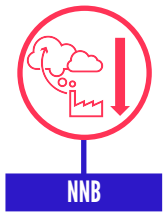

EMISSIEREDUCTIE

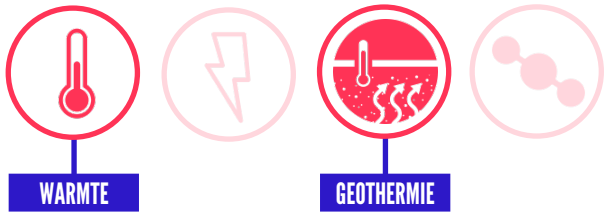

SOORT PROJECT

REGIO

INVESTERING

CO2 PRIMA4A

Uitrol van het CO_2 net naar PrimAviera

INVESTERINGSBESLUIT

OCAP is nu 11 jaar bezig met het leveren van CO_2 in de glastuinbouw. Het gaat op dit moment om zo'n 580 glastuinbouwbedrijven, circa 1.900 hectare en 450 kiloton CO_2 per jaar. Door intensivering van teelten en gebruik van steeds meer duurzame verwarming zal de vraag toenemen.

Op dit moment levert OCAP CO_2 in de glastuinbouwgebieden Westland, Oostland en Zuidplaspolder. Door meer CO_2 van Shell af te nemen, is het mogelijk een CO_2-net in heel Westland aan te leggen en uit te breiden naar PrimAviera en Tinte-Vierpolders.

KNELPUNTEN

- Het betreft de transportleiding die PrimA4a voorziet en in een tweede fase door kan naar de Kwakel
- Businesscase in februari gereed
- Onrendabele top is ca. 3 miljoen

PARTNERS

- OCAP
- Linde Gas
- gemeente Aalsmeer
- Provincie Noord Holland
- tuinders

3 MILJOEN

ONRENDABEL DEEL

ONZEKERHEIDSMARGE

ONZEKERHEID

15-20 KTON ZOMERSTOOK

EMISSIEREDUCTIE

CO2

SOORT PROJECT

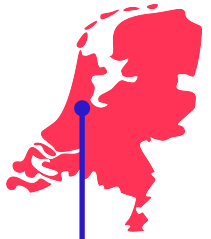

AALSMEER

REGIO

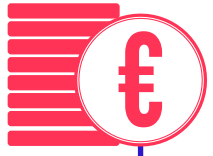

8 MILJOEN

INVESTERING

CO2 DE KWAKEL

Uitrol van het CO_2 net naar De Kwakel en omgeving

VOORLOPIG ONTWERP

OCAP onderzoekt de uitrol van het CO2 net in de Greenport Aalsmeer naar het tuinbouwcluster De Kwakel en omgeving. De provincie Noord-Holland heft daarvoor een subsidiebudget beschikbaar. Met ondernemers wordt in beeld gebracht hoe groot de vraag is en hoe de leidingen gedimensioneerd moeten worden. Naar verwachting kan de uitrol van het net in 2019 plaats vinden.

KNELPUNTEN

- Proces loopt op schema
- Eind 2017 subsidie aanvraag Provincie Noord - Holland

PARTNERS

- OCAP
- LTO Glaskracht
- AEB Amsterdam

GEOTHERMIE GP AALSMEER

Onderzoek naar de geschiktheid van de ondergrond voor geothermie

VERKENNING

Een aardwarmtebron van ongeveer 3 km diep die de warmte vanuit de bodem omhoog transporteert. Het aanleggen van de bron is een kostbare aangelegenheid, die wordt terugverdiend door de hoeveelheid warmte die wordt gewonnen. In het onderzochte gebied zijn de omstandigheden echter minder gunstig waardoor relatief weinig warmte gewonnen kan worden. Hierdoor is de kostprijs voor de warmte relatief hoog. Geothermie biedt mogelijk perspectief op de langere termijn: door een bron aan te leggen in de aangrenzende regio (het gebied van Schiphol lijkt gunstigere omstandigheden te bieden) of door meer warmtevragers te koppelen en zo verdere uitkoeling te bereiken (bijvoorbeeld door de stadsverwarming van Amsterdam te voeden).

Ontwikkeling van de techniek kan zorgen voor verlaging kostprijs en betere benutting van bodemcapaciteit

KNELPUNTEN

- Verkenning ondergrond i.o.m. provincie en rijk
- Geen CO2 levering
- (Nog) niet economisch rendabel door lokaal minder gunstige omstandigheden

PARTNERS

- Provincie Noord- Holland
- Greenport Aalsmeer

3 MILJOEN

ONREN DABEL DEEL

ONZEKERHEIDSMARGE

ONZEKERHEID

0

EMISSIEREDUCTIE

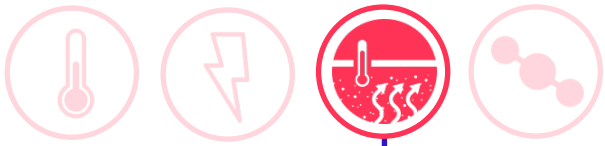

GEOTHERMIE

SOORT PROJECT

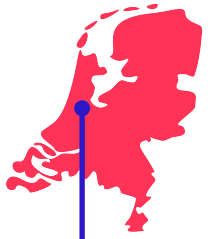

AALSMEER

REGIO

3 MILJOEN

INVESTERING

RETOURWARMTE AMSTERDAM

Verkenning van het gebruik van retourwarmte uit het A'damse net

VERKENNING

In overleg met energiebedrijven, ontwikkelaars, ondernemers en overheden wordt de aanleg van een grootschalig warmtenetwerk voorbereid. Daarbij wordt nu verkend of gebruik maken van de retourwarmte uit het Amsterdamse warmtenet bij kan dragen aan de voorziening in de duurzame warmtevraag.

KNELPUNTEN

- Vooralsnog een te verkennen idee

PARTNERS

- AEB Amsterdam
- Greenport

DATACENTERS – PRIMA4A

Gebruik van restwarmte uit datacenters in plaats van aardgas

VOORLOPIG ONTWERP

Schiphol Area Development Company (SADC) en de Greenport Aalsmeer hebben een duurzame visie op de ontwikkeling van respectievelijk datacenters en het glastuinbouwgebied. Deze visie zijn zij momenteel invulling aan het geven. De doelstellingen richten zich onder andere op minder CO2-uitstoot, hergebruik van water, energiebesparing, gebruik van duurzame energie en hergebruik van reststoffen en afval. Samen worden de mogelijkheden verkend om de Green Datacenter Campus te koppelen met het glastuinbouwgebied PrimA4a.

KNELPUNTEN

- Vinden van fondsen en condities waaronder het project kan slagen

PARTNERS

- SADC
- SGN
- Alliander DGO
- Tuinders
- Datacenter ontwikkelaars

>10 MILJOEN

ONRENDABEL DEEL

ONZEKERHEIDSMARGE

ONZEKERHEID

PM

EMISSIEREDUCTIE

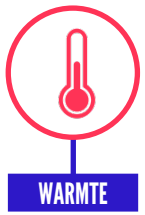

WARMTE

SOORT PROJECT

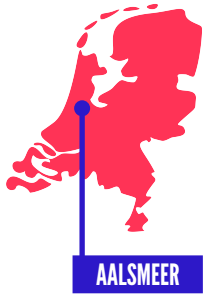

AALSMEER

REGIO

20 MILJOEN

INVESTERING

CO2 AFVANGST AEB-

Afvangst van CO2 uit de afvalverbranding voor de glastuinbouw

VOORLOPIG ONTWERP

In nauwe samenwerking met OCAP/Linde heeft AEB Amsterdam besloten de haalbaarheid van een full scale afvangst- en zuiveringsinstallatie voor CO2 uit de rookgassen van de AEB installaties te onderzoeken. Op basis van kennis die is opgedaan door Linde bij vergelijkbare projecten in Europa blijkt een pilot installatie niet noodzakelijk te zijn. Deze engineering van deze installatie is gestart en zal eind van dit jaar gereed zijn. Het voorlopige design van de installatie is dan gereed. Ook de business case, die nog steeds een onrendabele top kent, zal dan in detail bekend zijn.

AEB zal met LTO en OCAP/Linde deze business case bespreken met de overheid.

KNELPUNTEN

- Financiering van onrendabele top
- Projectmatige zaken als vergunningen, e.d.Emmisies
- waardering energie
- klimaatprestatie installaties AEB

PARTNERS

- OCAP
- Linde Gas
- LTO
- AEB Amsterdam

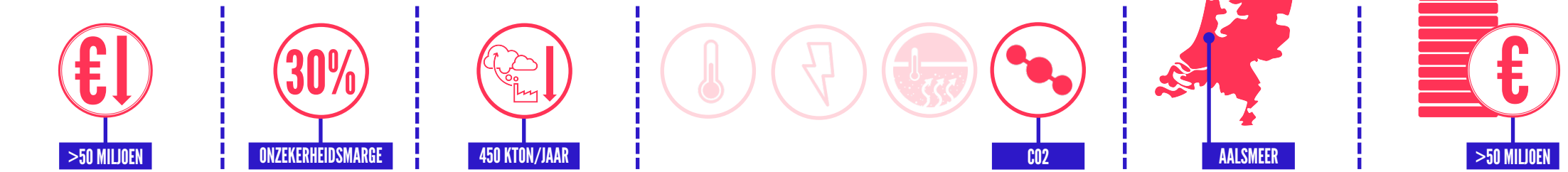

BIOMASSA VERGISTING SCHIPHOL

Onttrekken van warmte en CO_2 aan biomassa

VERKENNING

Onderzoek uit het verleden heeft laten zien dat er voldoende verwerkingscapaciteit voor biomassa in de regio is. Parallelle ontwikkelingen (zoals die op Schiphol) blijven lopen. Schiphol doet al lang onderzoek. Nieuwe biomassa stroom, bijvoorbeeld op de velden van Schiphol in combi met laagwaardig materiaal uit de Greenport

Vraag is of het zinvol is om te onderzoeken of je in de Greenport Aalsmeer een gecombineerde biomassa centrale wilt neerzetten. Dillema's:
Tuinders kunnen niet veel voor warmte betalen. Op dit moment haalt Lindagas wel vloeibare CO2 op uit vergisters. Het is afhankelijk van de transport kosten of dat voor elke locatie geschikt is. Daarnaast komt de komende jaren voldoende CO2 vrij van andere bronnen.

KNELPUNTEN

- Bij de vergisting van biomassa kan warmte en CO2 voor de glastuinbouw beschikbaar komen. Het is echter nog de vraag hoe de laagcalorische biomassa uit de Greenport verwerkt kan worden en of er op Schiphol voldoende biomassa geteelt gaat worden.

PARTNERS

- Schiphol

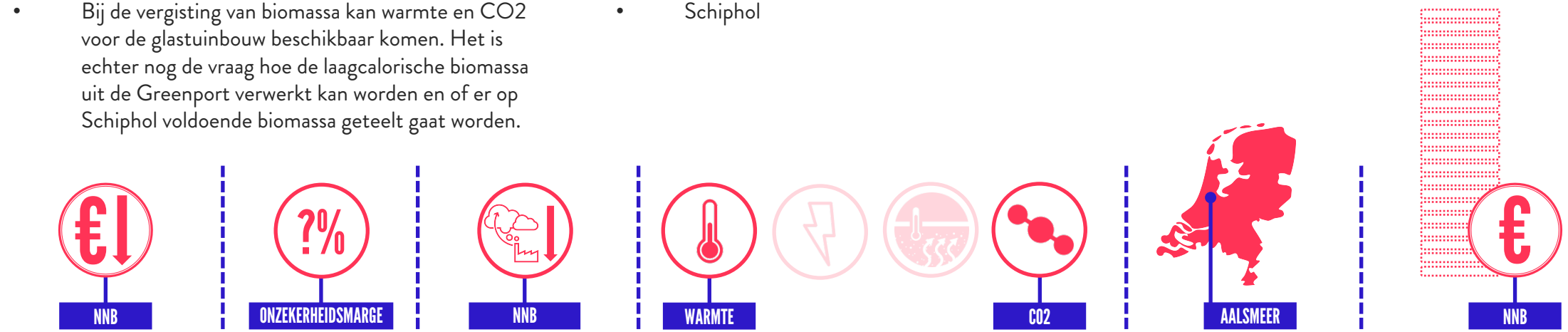

CO2 BIOVERGISTER MEERLANDEN

Onttrekken van CO2 uit de biovergister voor PrimA4a

DEFINITIEF ONTWERP

De Meerlanden verwerkt al jaren GFT-afval tot compost. Sinds kort staan op het terrein een aantal tunnels waarin vanaf komend voorjaar compost wordt navergist. De vrijkomende restwarmte – met een jaarrond vrijwel constante temperatuur van 45° Celsius – is bruikbaar in de tuinbouw. In het najaar van 2010 moet ook de installatie klaar zijn die het bij vergisting ontstane biogas omzet in aardgas, een proces waarbij CO2 vrijkomt.

KNELPUNTEN

- Aansluiting Meerlanden op distributienetwerk PrimA4a

PARTNERS

- Meerlanden
- Lindegas
- OCAP
- tuinders

CO2 AFVANGST TATA STEEL

Afvangst van CO_2 bij de nieuwe HISARNA staalproductie

VERKENNING

Met een jaarlijkse uitstoot van 10,5 Mton (2010) behoort Tata Steel tot een van de grootste emitters in Nederland. Dat is inherent aan het productieproces van staal waarin door een chemisch proces CO_2 vrijkomt. Tata Steel in IJmuiden is in milieutechnische zin wereldwijd wel een van de meest efficiënte staalproducenten binnen de sector. Zo streeft Tata Steel er naar om in 2020 20% minder CO_2 per ton staal uit te stoten (ten opzichte van 2010) en in 2050 klimaatneutraal te produceren.

Cruciaal hierin is de ontwikkeling van Hisarna, een hoogoven technologie die gebruik maakt van een nieuwe, efficiëntere smelttechniek en die relatief eenvoudig uit te koppelen CO_2 oplevert.

NEXT STEPS?

- Verkenning naar 100 Kton afvang bij HISARNA

PARTNERS

- TATA Steel
- Lindegas
- OCAP

CO2 AFVANGST HVC ALKMAAR

Afvangst en transport CO2 uit de biomassainstallatie van HVC

VOORLOPIG ONTWERP

Net als de andere grote afvalenergiecentrales ambieert HVC Alkmaar CO2 af te vangen en te leveren aan de glastuinbouw. Voor HVC gaat het vooral om vloeibare CO2 die in eerste instantie aan de glastuinbouwclusters in de Greenport Noord-Holland Noord geleverd kan worden.

NEXT STEPS?

- Onderhandeling met de projectpartners en dekking van de onrendabele top middels een investeringssubsidie

PARTNERS

- HVC
- Afvalzorg

WARMTENET HVC-ALTON

Uitbreiding van het HVC warmtenet naar het tuinbouwgebied Alton

DEFINITIEF ONTWERP

In 2016 is het warmtenet doorgetrokken naar Vroonermeer-Noord, zodat nieuwbouwwoningen konden worden aangesloten. Om dit te realiseren is onder andere een boring onder het spoor bij de Nollen uitgevoerd. Komende jaren wordt er nog eens twaalf kilometer aan leidingen van het warmtenet aangelegd. Het warmtenet wordt nog voor 2018 doorgetrokken naar de bestaande netten in Broek op Langedijk en Heerhugowaard. Vanuit daar kan het vervolgens worden verlengd tot in het Altongebied. De glastuinbouwers in het Altongebied hebben al lange tijd de wens om aangesloten te worden op het warmtenet.

NEXT STEPS?

- Financiering van de onrendabele top
- Intentieverklaring tuinders
- Hoe kunnen regionale vergistingsinstallaties een CO_2 bijdrage leveren aan een tuinbouwgebied met lage CO_2 behoefte?

PARTNERS

- HVC
- Provincie Noord-Holland
- Tuinders ALTON

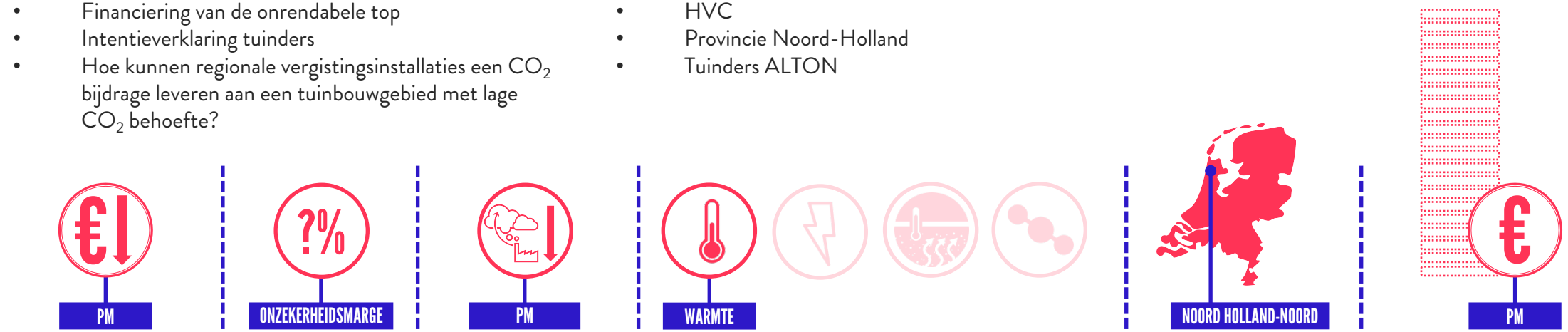

RESTWARMTE DATACENTER MS

Koppeling restwarmte datacenter Microsoft – Agriport A7

VERKENNING

Microsoft en ECW onderzoeken de mogelijkheid om restwarmte uit te koppelen bij het datacenter van Microsoft en het leveren van die warmte aan de glastuinbouw, aanvullend aan de lopende geothermie initiatieven in het gebied.

NEXT STEPS?

- ...

PARTNERS

- ECW Netwerk
- Provincie Noord-Holland
- Greenport Noord-Holland-Noord
- Tuinders Agriport A7
- Microsoft

NNB

ONRENDABEL DEEL

ONZEKERHEIDSMARGE

ONZEKERHEID

800 TON PER JAAR

EMISSIEREDUCTIE

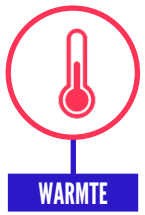

WARMTE

SOORT PROJECT

NOORD HOLLAND-NOORD

REGIO

NNB

INVESTERING

CO2 TRANSPORT PER SCHIP

Onderzoek naar transport van vloeibaar CO2 naar grote clusters in NL

VOORLOPIG ONTWERP

Bij toepassing van aardwarmte, restwarmte en verdere energiebesparing heeft de glastuinbouw extra CO2 nodig. Daarnaast kan met externe CO2 ook de zogenoemde zomerstook vervangen worden. Het knelpunt bij CO2 van derden is dat de afvangst en het transport relatief duur zijn. Het transport per schip is goedkoper dan transport per vrachtwagens mits er voldoende CO2 getransporteerd kan worden.

Deze studie moet inzicht geven in de het logistieke systeem (hoeveelheden, vaarroutes), overzicht van laad/los locaties, welk schip op schepen geschikt zijn en juridische aspecten over CO2 transport over water. Daarnaast worden de investeringskosten en de economische haalbaarheid onderbouwd en uiteindelijke vrachtprijs per ton.

NEXT STEPS?

- Financiering van het vervolg onderzoek

PARTNERS

- Linde Gas
- OCAP
- HVC
- Greenport Noord-Holland-Noord
- Provincie Noord-Holland

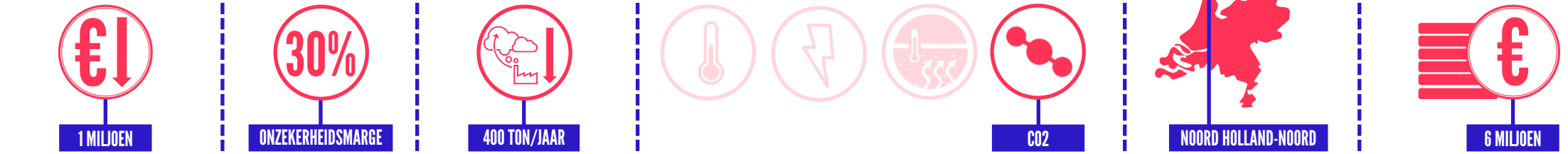

GEOTHERMIE HET GROOTSLAG

Aanleg van 4 aardwarmteputten in Het Grootslag

REALISATIE

Energie Combinatie Wieringermeer (ECW) is begonnen met de aanleg van vier aardwarmteputten in het glastuinbouwgebied Het Grootslag.
Voor bedrijven in Het Grootslag kan dat het gasverbruik halveren. Het gebied ligt in de buurt van Wieringermeer, maar staat los van het gebied Agriport A7, waar ECW al enkele jaren ervaring heeft met aardwarmte. Een groot aantal telers in het Grootslag gebied heeft ECW gevraagd in samenwerking met hen twee geothermiedoubletten en een warmtenet te realiseren, stelt ECW.

De stap past in het energiebeleid van de provincie Noord-Holland en Greenport Noord-Holland Noord.

NEXT STEPS?

- December 2017 beginnen met boren, december 2018 operationeel.

PARTNERS

- ECW Netwerk
- Greenport Noord-Holland-Noord
- Provincie Noord-Holland
- Tuinders

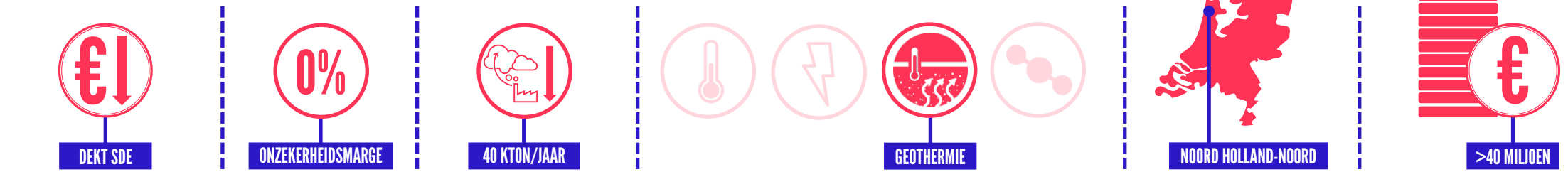

CO2 HET GROOTSLAG

Aanleg lokaal CO2-net Het Grootslag

VOORLOPIG ONTWERP

ECW wil naast de aanleg van de aardwarmte doubletten ook zorg dragen voor een robuuste CO2 Levering. Dat draagt ook bij aan de exploitatie van de aardwarmte bronnen.

NEXT STEPS?

- Financiering van de onrendabele top

PARTNERS

- ECW Netwerk
- OCAP

GEOTHERMIE AGRIPORT A7

Uitbreiding van het geothermie net in Agriport A7

GEREALISEERD

ECW heeft 2 geothermie doubletten gerealiseerd voor het winnen van warmte. ECW voert tevens het beheer van deze doubletten uit in opdracht van de exploitanten Agriport Warmte BV en Geothermie Wieringermeer BV.

Ieder doublet bestaat uit 2 bronnen(putten). Eén put voor het oppompen van warm water en één put voor het injecteren van het afgekoelde water. Al dit water komt door de geocentrale van ECW waar het zijn warmte afgeeft aan het water van het warmtenet wat naar de afnemers gaat

NEXT STEPS?

- Derde bron is zo goed als operationeel

PARTNERS

- ECW Netwerk
- Greenport Noord-Holland-Noord
- AgriVizier

CO2 AGRIPORT A7

Aanleg lokaal CO2-net Agriport A7

VOORLOPIG ONTWERP

ECW heeft al een (fase 1) deels dekkend CO2-net met buffers aangelegd op Agriport A7. Met een groeiend aantal aardwarmte putten neemt ook de vraag naar CO2 toe waar ECW in wil voorien door uitbreiding van het netwerk.

NEXT STEPS?

- Het beschikbaar krijgen van voldoende CO2 om in de vraag te kunnen voorzien

PARTNERS

- ECW Netwerk
- OCAP

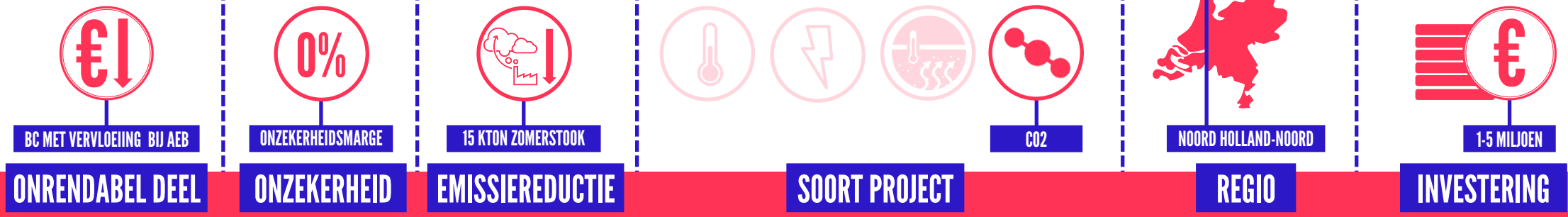

AARDWARMTENET CALIFORNIE

Uitbreiding van het geothermie net in Greenport Venlo

REALISATIE

Eén aardwarmtebron die nodig is voor het aardwarmtenet is er al. Een tweede warmtebron is in 2016 geboord en wordt naar verwachting begin 2017 in bedrijf genomen, door een consortium van tuinders Van Lipzig en Gielen en gebiedsontwikkelaar Californië. Samen met deze bedrijven heeft Etriplus het warmtenet ontwikkeld en met haar aandeelhouders Alliander DGO en DCGV gefinancierd.. Als dit warmtenet eenmaal is gerealiseerd, kunnen we een verbinding maken tussen de twee aardwarmtebronnen. Zo kunnen we nog meer tuinbouwbedrijven in Californië aansluiten.

Met de aardwarmte kunnen ze voor een groot deel in hun behoefte aan warmte voorzien.

NEXT STEPS?

- ...

PARTNERS

- Etriplus
- Glastuinbouwgebied Californie
- Alliander DGO & DCGV
- Tuinders

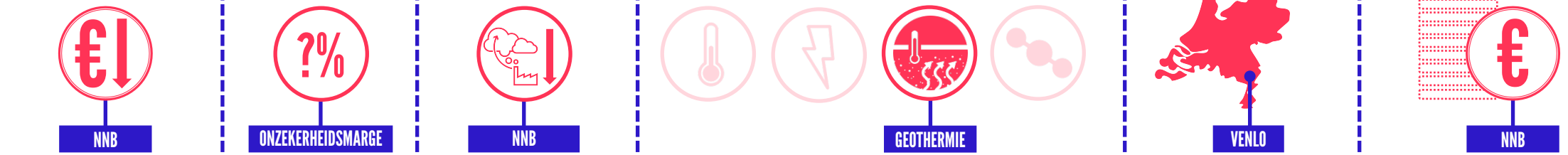

CO2 CALIFORNIE

CO2 koppeling industrie en tuinders Californie

VERKENNING

Californië BV zoekt samen met andere partijen, zoals DWA installatie en energieadvies en de LLTB, hoe het CO2 voor tuinders bruikbaar kan maken. Daarmee verandert CO2 van afval in een waardevol ingrediënt. Een logische stap op weg naar een nog duurzamere manier van telen.

NEXT STEPS?

- ...

PARTNERS

- Etriplus
- Glastuinbouwgebied Californie
- DWA installatie en energieadvies
- LLTB

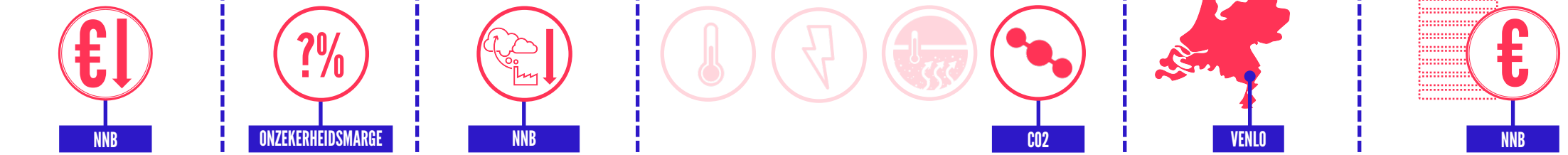

AARDWARMTENET SIBERIE

Uitbreiding van het geothermie net in Greenport Venlo

VERKENNING

...

NEXT STEPS?

- ...

PARTNERS

- Etriplus
- Glastuinbouwgebied Siberie
- Ondernemers

ENERGIECLUSTER BRAKEL

Pilot voor slimme inzet van elektriciteit, voor o.a. belichting

VERKENNING

Binnen Virtueel Energiecluster Bommelerwaard werd het netgebied Brakel onder de loep genomen. Binnen dit netgebied zijn 17 telers actief. Uit het onderzoek blijkt onder andere dat de telers kunnen meewerken aan het verduurzamen van de energieproductie door een deel van de eigen WKK-productie voor belichting te vervangen door inkoop van zon- en windvermogen via het net. Door 6 megawatt WKK-productie te vervangen voor duurzame netinkoop kunnen de glastuinbouwbedrijven in het gebied tot 4 kiloton (15%) CO2-uitstoot besparen ten opzichte van een totale uitstoot van 27 kiloton (100%) door inzet van WKK's.

Maximering van de netinkoop heeft een potentiële CO2-emissiereductie van 13 kiloton (48%).

NEXT STEPS?

- Wijzigingen in de tariefstructuur aanbrengen
- Aanpassen procedures voor netaansluiting en –verzwaring.

PARTNERS

- LTO Glaskracht Nederland
- Liander
- Glastuinbouwpact Bommelerwaard & Neerijnen

CO2 GRID BRAKEL

Aanleg lokaal CO2-net glastuinbouwgebied Brakel

VERKENNING

...

NEXT STEPS?

- ...

PARTNERS

- LTO Glaskracht Nederland
- Liander
- Glastuinbouwpact Bommelerwaard & Neerijnen
- Regio Rivierenland
- Provincie Gelderland

ONRENDABEL DEEL

ONZEKERHEID

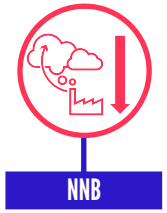

EMISSIEREDUCTIE

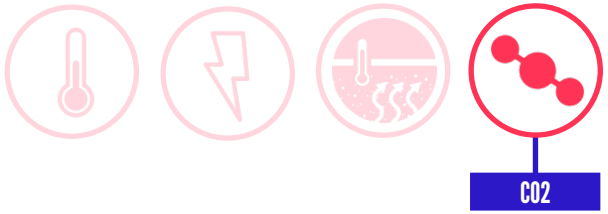

SOORT PROJECT

REGIO

INVESTERING

GEOTHERMIE BOMMELERWAARD

Een (concurrerende) opsporingsvergunning voor geothermie

IJSKAST

De toepassing van aardwarmte/geothermie staat volop in de belangstelling. Om een beeld te krijgen van de mogelijkheden voor de Bommelerwaard trekken het PHTB (Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard), provincie Gelderland en het Glastuinbouwpact Bommelerwaard e.o. samen op. Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard, provincie Gelderland en Glastuinbouwpact Bommelerwaard hebben gezamenlijk opgetrokken om een (concurrerende) opsporingsvergunning voor geothermie aan te vragen voor geheel Bommelerwaard en het glascluster Tuil-Haaften. Gezien het relatief grote aandeel van belichte teelten is hierbij ook de diepte beneden 4000 m betrokken. Momenteel ligt de aanvraag ter beoordeling voor aan SODM (Staatstoezicht op de Mijnen). Voor het gebied beneden 4000 m is inmiddels een opsporingsvergunning verstrekt aan Transmark Renewables. Aanvullend onderzoek heeft uitgewezen dat de technische perspectieven voor geothermie in het gebied wisselend zijn.

NEXT STEPS?

- Momenteel ligt de aanvraag ter beoordeling voor aan SODM (Staatstoezicht op de Mijnen).
- Geen directe warmtevraag binnen het glastuinbouwgebied Bommelerwaard, dus stopgezet.

PARTNERS

- Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard)
- provincie Gelderland
- Glastuinbouwpact Bommelerwaard
- Glascluster Tuil-Haaften

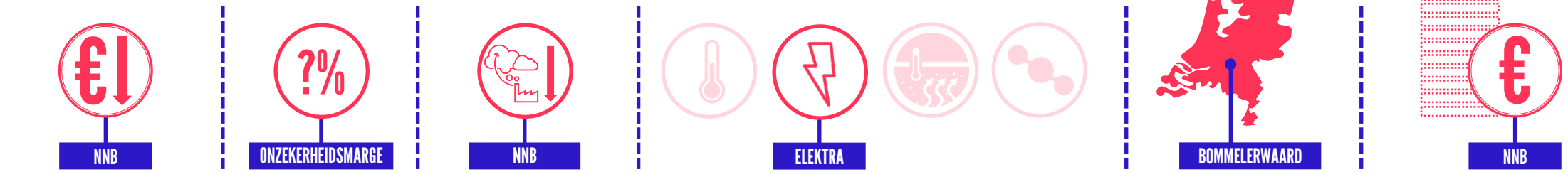

RESTWARMTE NIEUW-PRINSENLAND

Uitwisseling van energie, en reststromen zoals warmte, stoom en CO2

VERKENNING

Energyweb XL is een project van het Havenschap Moerdijk, gemeente Moerdijk en de provincie Noord Brabant gericht op het tot stand brengen van duurzame koppelingen voor de uitwisseling van energie, en reststromen zoals warmte, stoom en CO2 zowel op het Haven- en Industrieterrein Moerdijk als er buiten. In de afgelopen periode is samen met de betrokken partijen de mogelijkheden van restwarmtekoppelingen beter in beeld te brengen. De meest kansrijke opties zijn globaal doorgerekend en er is onderzocht wat er moet gebeuren om deze mogelijke koppelingen verder te ontwikkelen. De conclusies van deze verkenningen zijn vastgelegd in het rapport “Groen licht voor Energyweb XL”. De provincie Noord Brabant op basis van dit rapport besloten om voor 2016 en 2017 een budget ter beschikking te stellen om door te gaan met de uitwerking en ontwikkeling van Energyweb XL. Er zal een businesscase worden opgesteld en worden toegewerkt naar een akkoord over een uitvoeringsorganisatie voor Energyweb XL.

KNELPUNTEN

- Suiker Unie kan alleen tijdens de suikerbietencampagne (september-januari) restwarmte leveren
- Risico groot dat de 80 ha glasoppervlak te langzaam volloopt.
- Financiële aanlooprisico’s zijn te groot

PARTNERS

- AFC Nieuw Prinsenland
- TOM
- Suiker Unie
- BreedofBuilds
- Provincie Noord Brabant
- Enexis
- Haven- en industriegebied Moerdijk (Shell, Attero, Arda)

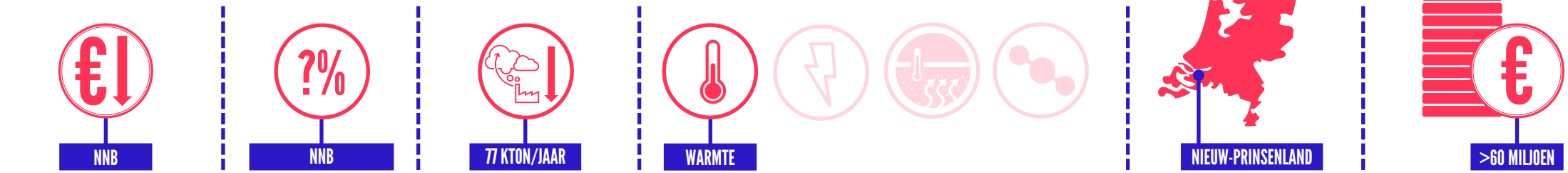

CO2 AFVANGST SUIKERUNIE

Uitwisseling van energie, en reststromen zoals warmte, stoom en CO2

VERKENNING

Energyweb XL is een project van het Havenschap Moerdijk, gemeente Moerdijk en de provincie Noord Brabant gericht op het tot stand brengen van duurzame koppelingen voor de uitwisseling van energie, en reststromen zoals warmte, stoom en CO2 zowel op het Haven- en Industrieterrein Moerdijk als er buiten. In de afgelopen periode is samen met de betrokken partijen de mogelijkheden van restwarmtekoppelingen beter in beeld te brengen. De meest kansrijke opties zijn globaal doorgerekend en er is onderzocht wat er moet gebeuren om deze mogelijke koppelingen verder te ontwikkelen. De conclusies van deze verkenningen zijn vastgelegd in het rapport “Groen licht voor Energyweb XL”. De provincie Noord Brabant op basis van dit rapport besloten om voor 2016 en 2017 een budget ter beschikking te stellen om door te gaan met de uitwerking en ontwikkeling van Energyweb XL. Er zal een businesscase worden opgesteld en worden toegewerkt naar een akkoord over een uitvoeringsorganisatie voor Energyweb XL.

KNELPUNTEN

- Om het rendabel te maken met de huidige stand der techniek en de huidige prijs van vloeibare CO2, is een oppervlak van minimaal 100 ha glas nodig.

PARTNERS

- AFC Nieuw Prinsenland
- TOM
- Suiker Unie
- Provincie Noord Brabant
- Enexis
- haven- en industriegebied Moerdijk

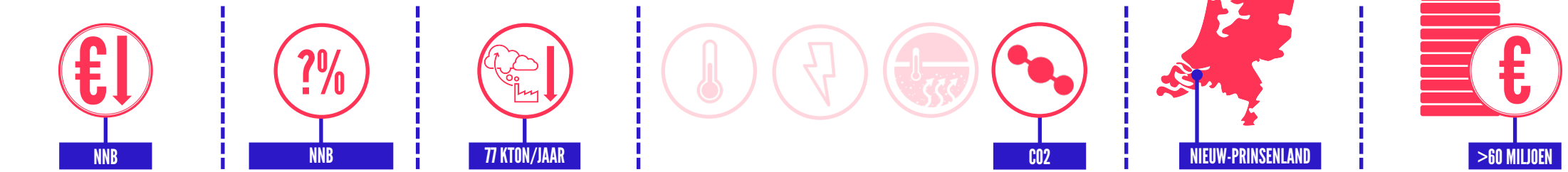

CO2 AFVANGST DUIVEN

CO2 afvang en levering aan omliggende tuinders

REALISATIE

De afvalcentrale in Duiven kan vanaf begin 2018 50.000 tot 70.000 ton CO2 leveren aan afnemers rondom Arnhem. Tijdens een proef met TNO bleek dat het mogelijk is om CO2 zodanig zuiver te scheiden van de rookgassen, dat het geschikt is voor gebruik in kassen. Hierdoor kan AVR CO2 afvangen en leveren aan bedrijven die het kunnen gebruiken.

Dat gebeurde in een eerste pilotproject bij haar afvalcentrale in Duiven. Het afgevangen CO2 is zo zuiver dat het geschikt is voor gebruik in de kassenbouw. Tuinders kunnen CO2 als grondstof gebruiken bij de teelt van groenten zoals tomaten en sla.

KNELPUNTEN

- ....

PARTNERS

- AVR Duiven
- Greenport Arnhem Nijmegen
- Tuinders

CO2 VERVLOEIING AEB

Vervloeiing van CO2 voor de glastuinbouw t.b.v. mini grids NHN

VOORLOPIG ONTWERP

In nauwe samenwerking met OCAP/Linde heeft AEB Amsterdam besloten de haalbaarheid van een full scale afvangst- en zuiveringsinstallatie voor CO2 uit de rookgassen van de AEB installaties te onderzoeken. Op basis van kennis die is opgedaan door Linde bij vergelijkbare projecten in Europa blijkt een pilot installatie niet noodzakelijk te zijn. Deze engineering van deze installatie is gestart en zal eind van dit jaar gereed zijn. Het voorlopige design van de installatie is dan gereed. Ook de business case, die nog steeds een onrendabele top kent, zal dan in detail bekend zijn. AEB zal met LTO en OCAP/Linde deze business case bespreken met de overheid.

NEXT STEPS?

- het project bevindt zich in de ontwerpfase maar er is nog geen duidelijkheid over de onrendabele top

PARTNERS

- Linde Gas
- OCAP

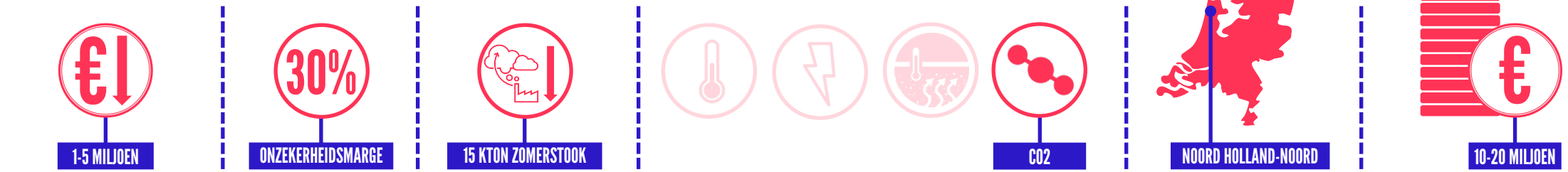

CO2 AFVANGST AVR

Afvangst van CO2 uit de afvalverbranding voor de glastuinbouw

VOORLOPIG ONTWERP

In nauwe samenwerking met OCAP/Linde heeft AEB Amsterdam besloten de haalbaarheid van een full scale afvangst- en zuiveringsinstallatie voor CO2 uit de rookgassen van de AEB installaties te onderzoeken. Op basis van kennis die is opgedaan door Linde bij vergelijkbare projecten in Europa blijkt een pilot installatie niet noodzakelijk te zijn. Deze engineering van deze installatie is gestart en zal eind van dit jaar gereed zijn. Het voorlopige design van de installatie is dan gereed. Ook de business case, die nog steeds een onrendabele top kent, zal dan in detail bekend zijn. AEB zal met LTO en OCAP/Linde deze business case bespreken met de overheid.

KNELPUNTEN

- Financiering van onrendable top
- Projectmatige zaken als vergunningen e.d.
- Emmisies
- Waardering energie
- klimaatprestatie installaties AVR

PARTNERS

- OCAP
- Linde Gas
- AVR

CO2 ALTON

Aanleg van een minigrid in het tuinbouwcluster

VOORLOPIG ONTWERP

ECW wil naast de aanleg van de aardwarmte doubletten ook zorg dragen voor een robuuste CO2-levering. Dat draagt ook bij aan de exploitatie van de aardwarmte bronnen.

NEXT STEPS?

- ...

PARTNERS

- Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord
- OCAP
- Tuinders

CO2 STEENBERGEN

Aanleg van een minigrid in het tuinbouwcluster

VOORLOPIG ONTWERP

...

NEXT STEPS?

- ...

PARTNERS

- OCAP
- Tuinders

CO2 DINTELOORD

Aanleg van een minigrid in het tuinbouwcluster

VERKENNING

...

KNELPUNTEN

- Verkennende fase opgestart in combinatie met levering van restwarmte

PARTNERS

- OCAP
- TOM
- Tuinders

NNB

ONREN DABEL DEEL

ONZEKERHEIDSMARGE

ONZEKERHEID

15 KTON ZOMERSTOOK

EMISSIEREDUCTIE

CO2

SOORT PROJECT

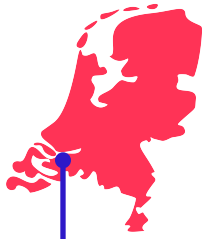

NIEUW-PRINSENLAND

REGIO

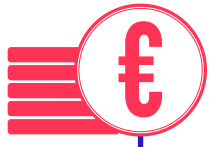

1-5 MILJOEN

INVESTERING

Energietransitie

Motie 110 (6 november 2017)
Opdracht aan GS om inzicht te verschaffen in de financiële mogelijkheden vanuit bestaande reserves en voorzieningen. En geef inzicht in de gevolgen van regeerakkoord.
Intentie om aanvullende initiatieven (aanvullend aan coalitieakkoord Ruimte voor Groei) op te nemen op gebied van o.a. versterken van duurzame regionale economie door aanleg van snel internet en CO2 leidingen.

Reactie GS
Brief GS 21 november 2017:
Inzicht in gevolgen van regeerakkoord. Hierin wordt o.a. aanpak van de klimaatverandering genoemd. Verder analyse van miljoenennota.

Brief GS 16 januari 2018:
Over doorlichting reserves. Boodschap: € 69 mln komt in aanmerking voor herijking.

brief GS 18 januari 2018:
Motie wordt verstaan als een uitnodiging om een aantal beleidsinitiatieven voor te leggen. Staat in 'overzicht aanvullende voorstellen uitvoering motie 110'. Totaal € 69 miljoen. Onderdeel 11 is 'energietransitie'.

Nr.	Voorstel	Begroting voor deze collegeperiode	Betrokken portefeuille	Aansluiting motie
11	**Energietransitie** De specifieke onderwerpen waarop wordt ingezet, zijn afhankelijk van de uitkomst van het nog te sluiten bestuurs- c.q. maatschappelijk akkoord met het Rijk en de mate waarin de relevante onderwerpen voor Noord-Holland daarin geregeld worden.	24,36 miljoen	Vd Hoek Bond Tekin Geldhof Loggen	Energietransitie
Totaal		**69,00 miljoen**		

Tweede begrotingswijziging 2018
Brief GS 15 februari 2018. Voordracht PS 13 februari 2018. Beleidsvoorstellen voor invulling van motie 110 ter besteding van vrije ruimte van € 69 mln zijn bij uitzondering in deze tweede begrotingswijzing vastgelegd.

tekst voordracht:
2.11. Energietransitie
In aanvulling op de initiatieven die we de afgelopen jaren al genomen hebben, zien we mogelijkheden om de energietransitie verder te versnellen. Daarom stellen we voor een bedrag van 24,41 miljoen uit de reserves te bestemmen voor projecten op het terrein van energietransitie en klimaatadaptatie. We denken daarbij aan initiatieven zoals de Green Deal over CO2 reductie, de ontwikkeling van het Solar Lab in Petten, geothermie en een deltaplan voor klimaatadaptatie. De exacte invulling willen we betrekken bij de onderhandelingen en uitwerking van het Interbestuurlijk Programma en vervolgens in overleg met de Staten verder concretiseren.

In tweede begrotingswijziging:
OD 4.2.1. Voorstel 2.11: Energietransitie. In aanvulling op de initiatieven die we de afgelopen jaren al genomen hebben, zien we mogelijkheden om de energietransitie verder te versnellen. Daarom stellen

we voor een bedrag van 24,4 miljoen uit de reserves te bestemmen voor projecten op het terrein van energietransitie en klimaatadaptatie. Kansrijke initiatieven zijn daarbij de Green Deal over CO2 reductie, de ontwikkeling van het Solar Lab in Petten, geothermie en een deltaplan voor klimaatadaptatie (lasten verhoogd, 24,4 miljoen).

Lijst subsidie buiten UVR:

5.3.4	OCAP BV/CO2 fase De Kwakel	€ 4.000.000

Kaderbrief 2019

AQ: Energietransitie (in vervolg op motie 110) – programma 4/5 - € 10,83 mln voor 2019

tekst toelichting:

AQ. Energietransitie (in vervolg op Motie 110)

In aanvulling op de eerdere besluitvorming in de 2de begrotingswijziging 2018, wordt voor het onderwerp energietransitie voorgesteld om projecten te (co)financieren die de energietransitie versnellen. Dit is een voortzetting van de uitvoering op Motie 110 (PS besluit 2017), waarbij gedacht werd aan initiatieven zoals de Green Deal over CO2 reductie, de ontwikkeling van het Solar Lab in Petten, geothermie en een deltaplan voor klimaatadaptatie.

In totaal is dus € 24,41 (2^{e} begrotingswijzing voor 2018) + € 10,83 (Kaderbrief) = € 35,25 mln beschikbaar.

Van: [redacted]
Aan: [redacted] | Subsidia; [redacted]
Onderwerp: RE: afstemmen email CO2 initiatiefnemers i.r.t. staatsteuntraject EU
Datum: donderdag 26 april 2018 16:28:00
Bijlagen: Beleidsmotivatie voor subsidiëren CO2 projecten.docx

---

Ik zou nog wat beleidsinformatie verzamelen op basis waarvan de provincie motiveert om onze CO2 glastuinbouwprojecten te subsidiëren
Hierbij
Met name van ons duurzaamheidsteam zijn er vele documenten die we als staand beleid moeten zien, ik heb de twee meest relevante eruit gelicht
[redacted], ik denk dat je hiermee al veel materiaal hebt waarmee het verhaal opgebouwd kan worden
groet,
[redacted]

Van: [redacted] | Subsidia
Verzonden: woensdag 25 april 2018 15:16
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Re: afstemmen email CO2 initiatiefnemers i r t staatsteuntraject EU
[redacted], nee niet zonder toestemming van opdrachtgevers Je zou het aan [redacted] kunnen vragen
Met vriendelijke groet,

[redacted]
06 [redacted]

Op 25 apr 2018 om 15:11 heeft [redacted]@noord-holland.nl> het volgende geschreven:

> @[redacted] dank voor je feed back ik zal dat in de tekst verwerken
> @[redacted] heb jij een voorstel dat gedeeld mag worden als voorbeeld?
> Wat betreft je vraag m b t projectgereedheid, neig ik ook naar tweede optie en dan misschien wel in de vorm van een UVR ipv alle projecten apart aanleveren
>
> **Van:** [redacted]
> **Verzonden:** woensdag 25 april 2018 13:43
> **Aan:** [redacted] | Subsidia <[redacted]@subsidia.nl>; [redacted]@noord-holland.nl>
> **Onderwerp:** RE: afstemmen email CO2 initiatiefnemers i r t staatsteuntraject EU
> Hi, ik heb een paar punten en suggesties:
> Contactpersoon voor De Meerlanden is [redacted]@meerlanden.nl
> Ik denk wel dat expliciet moet worden vermeld dat we de HVC en Meerlanden projecten als losse subsidie aanvragen moeten beschouwen en dat dus beide apart moeten indienen (want dat weten ze nog niet) Simpele reden daarvoor is dat er twee project eigenaren zijn die dus afzonderlijk verantwoordelijkheid dragen voor de projectresultaten
> Vraag waar ik nog mee zit, als er projecten zijn die nog niet helemaal zover zijn en dus deze planning niet kunnen waarmaken, wat betekent dit? Betekent dit:
> - ze verdwijnen helemaal uit beeld (en komen misschien volgend jaar weer terug) en we steken er dus geen energie in
> - of kunnen ze toch verder aan de slag met de uitwerking van het project, en op een later moment (misschien 3 of 4 maanden later dan de koplopers) het notificatietraject in? Dit wetende dat we in 2019 subsidie gaan verlenen?
>
> [redacted]
> NB: ik ga nog een poging doen om een aantal beleidsgronden op te sommen op basis waarvan de provincie zegt dat ze deze projecten wil subsidiëren [redacted] kan deze benutten voor de motivatie straks
> **Vriendelijke groet,**
>
> [redacted]
>
> *Beleidsadviseur economie*
> Sector Regionale Economie en Erfgoed
> Provincie Noord-Holland
>
> T (023) [redacted]
> M 06 [redacted]
> H utplein 33 2012 DE Haarlem
> www.noord-holland.nl
> [redacted]@noord-holland.nl
>
> ---
>
> **Van:** [redacted] | Subsidia [redacted]@subsidia.nl>
> **Verzonden:** woensdag 25 april 2018 12:36
> **Aan:** [redacted]@noord-holland.nl>
> **CC:** [redacted]@Noord-Holland.nl>; [redacted]@noord-holland.nl>; [redacted].@noord-holland.nl>; [redacted]@Noord-Holland.nl>; [redacted]om@noord-holland.nl>
> **Onderwerp:** Re: afstemmen email CO2 initiatiefnemers i r t staatsteuntraject EU
> Beste [redacted]
> Ik heb nog een paar opmerkingen:
> 1 Dat dit een gewenste planning is We hebben geen invloed op de planning van de Europese Commissie
> 2 Dat een week later wat mij betreft niet onoverkomelijk is
> Groet,
> [redacted]
> 06 [redacted]
>
> Op 25 apr 2018 om 12:13 heeft [redacted]@noord-holland.nl> het volgende geschreven:
>
> > Beste collega s,
> > Onderstaande e-mail wil ik graag deze week nog uitsturen richting de initiatiefnemers van de vier CO2 projecten
> > Graag jullie feed back op de tekst/inhoud van de mail
> > Gr,
> > [redacted]
> > //
> > Onderwerp mail: *Toelichting en afstemming staatssteuntraject CO2 projecten Noord-Holland: deadline concretiseren def projectplannen 8 mei a.s.*
> > Beste [redacted] (@[redacted]: of andere contactpersoon Meerlanden?),
> > De provincie Noord-Holland maakt zich op voor de Europese staatssteuntoetsen van vier projecten:
> > - OCAP De Kwakel
> > - OCAP vervloeien bij AEB en lokale infrastructuur bij Alton en Het Grootslag
> > - HVC Middenmeer
> > - Meerlanden Haarlemmermeer
> > Dat vraagt van de provincie maar zeker ook van jullie een enorme inzet om ervoor te zorgen eind dit jaar een evt subsidiebeschikking te kunnen afgeven

Wij hebben daarom [redacted] van Subsidia gevraagd ons te ondersteunen bij dit proces

Planning

Om aan te geven wat de strakke planning is heb ik hieronder een tijdbalk opgenomen Deze geeft de deadlines aan in 2018 Een race tegen de klok dus, met hollen en stilstaan

jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Motie 110 GS	Gesprekken met initiatiefnemers opstarten	Inzet motie 110 PS	Projectplannen concretiseren + 100% commitment alle partijen	8 mei Projectplannen liggen klaar voor staatststeunanalyse (plannen kunnen hierna niet meer aangepast worden dus definitieve verhaal+begroting) PNH Zomernota + buiten UVR	1 juni prenotificering EU vier projecten Alle dossiers compleet aanleveren bij BZK (SANI)	Begin juli vragen vanuit BZK beantwoorden Eind juli hopelijk besluit BZK om te notificeren	Reces EU	Begin sept notificeren (minimaal 2 maanden)	Eind okt uitspraak EU over staatsteuntoets	Begin nov beschikking afd. Subsidies. Dat kan alleen omdat de provinciale subsidiemedewerkers en hun collega s hiervoor op voorhand tijd reserveren en voorwerk hebben kunnen doen.	5 dec provinciale afsluiting begrotingsjaar 2018

In deze periode van april tot 8 mei a s moeten de vier projectplannen worden geconcretiseerd naar de 100% versies Precies in de meivakantie, dat realiseren we ons, maar gelukkig is de meeste informatie al wel beschikbaar Een 100% versie betekent inhoudelijk dat op onderstaande vragen/onderwerpen in het projectplan wordt ingegaan (zie opsomming puntenlijst projectplannen) Graag jullie inzet en check daarop

Als het niet lukt om de projecten op 8 mei a s in de 100% versie te hebben moeten we helaas samen constateren dat de uitvoeringsgereedheid van het project te rooskleurig is ingeschat We nemen dat project dan niet mee in dit traject

Puntenlijst projectplannen:

- Technisch-inhoudelijke beschrijving van de investering op onderdelen
- Is dit een demonstratie van een nieuwe technologie? Zo ja, vloeit het dan voort uit R&D-werkzaamheden van de aanvrager?
- Welke onderneming(en) investeren in het project?
- Wat is de locatie? Lay-out aanleveren
- Welke andere ondernemingen doen noodzakelijke investeringen buiten het subsidiabele project om, die nodig zijn om CO2 van uitstoot naar consumptie te krijgen?
- Welke onderneming(en) is/zijn eigenaar van de CO2 bron
- Technisch-inhoudelijke beschrijving van de CO2 bron
- Zijn er andere subsidies ontvangen?
- Levert CO2-uitkoppeling nog andere voordelen op?
- Marktanalyse: vraag naar CO2, prognose levering en omzet
- Prijsvorming en prijzen inkoop, transport en distributie (verkoopprijs) CO2
- Aan welke onderneming(en) wordt geleverd?
- Zijn dit bestaande ondernemingen? Moeten ze zich nog vestigen?
- Op welke wijze ontstaat er een milieuvoordeel als gevolg van dit project?
- Hoe groot is dit milieuvoordeel op jaarbasis?
- Op basis van welk intern criterium wordt besloten dat het project wordt gerealiseerd/de investering wordt gepleegd
- Cashflowmodel ex rente, afschrijvingen en interne doorbelastingen, met en zonder subsidie
- Risicoparagraaf

Als jullie over bovenstaande puntenlijst nog een nadere toelichting willen hebben kunnen jullie terecht bij [redacted] (Subsidia - Tel + 3[redacted]) Maar [redacted] gaat dus niet de projectplannen schrijven, hij kan wel tegenlezen en goede aanwijzingen geven voor verbetering

Voor het opstellen van de staatsteunanalyses van de vier projecten en de beleidsmatige onderbouwing daarvan staat de periode van 8 mei t/m 1 juni Daarna start het EU traject, inhoudelijk gaan we dan ook niets meer aanpassen in de projectplannen We zetten juist in op versnelling richting de notificatie Voor vragen vanuit BZK en EU willen we jullie daarom ook vragen stand-by te staan tijdens het EU traject om eventuele toelichtingen te geven in Den Haag of Brussel en schriftelijk vragen te beantwoorden De coördinatie daarvan zal [redacted] ook op zich nemen

[redacted] en ik zijn uiteraard ook voor jullie beschikbaar voor vragen of om mee te sparren

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Beleidsmedewerker landbouw – Regionale Economie en Erfgoed

T (023) [redacted]
H utplein 33 2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
[redacted]@noord-holland.nl

Aan dit bericht en eventuele bijlagen kunnen geen rechten worden ontleend.
Het Provinciaal Bestuur van Noord-Holland.

Motivatie voor subsidiëren CO_2 / Glastuinbouw projecten provincie Noord-Holland

De beleidsbasis voor het ondersteunen van de CO_2 projecten heeft zijn oorsprong in de volgende documenten:

1. Green Deal CO_2 – voorziening Glastuinbouw Noord-Holland
Deze Green Deal is door 15 partijen aangegaan op 10 juni 2014. Deze partijen betreffen o.a.
- Staatssecretaris van Economisch Zaken
- Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
- Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
- diverse gemeenten
- Stichting Greenport Aalsmeer
- Stichting Agriboard Noord-Holland
- OCAP BV
- AEB
- NV HVC
- Alliander
- SGN
- Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord
- Stichting Energy Valley
- Amsterdam Economic Board
- LTO Noord Glaskracht

In de Green Deal zijn deze partijen overeengekomen om een bron te realiseren van kwalitatief goede CO_2 (uit rookgassen) en een leidingnetwerk voor de distributie van CO_2 naar glastuinbouwbedrijven in Noord-Holland met economisch rendement voor de tuinbouwsector. De genoemde partijen werken samen en richten zich op het vervullen van de voorwaarden en de te zetten stappen voor zowel het netwerk voor CO_2 transport als het ontwikkelen van een manier om CO_2 uit rookgassen te filteren.

De inzet en acties van de provincie Noord-Holland in het kader van deze GD zijn:
- De PNH spant zich in om voor de verdere verduurzaming van de glastuinbouw in NH een goede aansluiting te realiseren op provinciale regelgevings- en stimuleringsinstrumenten zoals op gebied van ruimtelijke ordening, financieringsmogelijkheden, vergunningen, enz.
- De PNH draagt financieel bij aan het onderzoek ten behoeve van CO_2 transport in samenwerking met Alliander.
- De PNH spreekt haar intentie uit om, met inachtneming van haar wettelijke taken en bevoegdheden en die van andere bestuursorganen van de provincie, de realisatie van een externe CO_2 voorziening in de glastuinbouw NH te bevorderen, zulks met inachtneming van de toepasselijke wet- en regelgeving en procedures.
- De PNH spant zich in om ondergronds CO_2 transport op te nemen in haar vast te stellen ‘Visie op de ondergrond in NH’.

Enkele overwegingen bij deze Green Deal:
- Om onze welvaart voor toekomstige generaties te behouden is het nodig om het concurrentievermogen van de economie te versterken en tegelijkertijd de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie en schaarse grondstoffen te verminderen.
- De sector glastuinbouw is internationaal koploper en nationaal van groot belang voor de economie. Ruim 20% van het Nederlandse handelsoverschot komt voor rekening van de glastuinbouw.

- Als de glastuinbouwsector de energievoorziening verduurzaamt, is het noodzakelijk om een oplossing te vinden voor externe levering van CO_2. Daarmee wordt met name de zomerstook uit WKK installaties vermeden. De glastuinbouwbedrijven zijn onderdeel van de Green Deal en willen verduurzamen. Daarvoor is externe CO_2 levering een belangrijke randvoorwaarde.
- Overheden en tuinbouwbedrijven hebben duurzaamheidsdoelstellingen afgesproken. Deze Green Deal helpt om deze te bereiken.
- De PNH onderzoekt of via overbodig geworden pijpleidingen er een CO_2 netwerk gerealiseerd kan worden. De Staatssecretaris EZ wil dit initiatief ondersteunen via deze Green Deal.
- De Green Deal kan als pilot een waardevolle bijdrage leveren aan het verduurzamen van de glastuinbouw in Nederland en besparing van CO_2 en fossiele brandstoffen uit het Nationaal Hervormingsprogramma en Europa 2020. En ook het nationaal Energieakkoord.
- Koppeling aan de OCAP wordt als kans gezien.

2. Strategisch Beleidskader Economie Noord-Holland (SBE) en Uitvoeringsagenda Economie Noord-Holland (UA)

In deze beleidsdocumenten is het economisch beleid van de provincie Noord-Holland tot en met 2019 vastgelegd. Landbouw maakt onderdeel uit van het economisch beleid. In het SBE is gekozen voor 3 richtinggevende strategische begrippen voor het economisch beleid, nl. ‘duurzaam’, ‘ondernemend’ en ‘vernieuwend’. Onder duurzaam staat o.a. “Met het economisch beleid wordt ingezet op duurzame groei en transitie naar een duurzame economie en energievoorziening. In de Beleidsagenda Energietransitie is aangegeven dat de versnelling op vier punten gebaseerd is: grote maatschappelijke noodzaak, duurzaam leidt ook tot leefbaar (gezondheidseffecten), biedt economische kansen en biedt mogelijkheden voor de PNH om hier een rol in te spelen. Wij zetten onder meer in op circulaire economie. Ook kan de opgave om CO_2 te verminderen worden gekoppeld aan de behoefte aan CO_2 in de agrosector.”

In het onderdeel ‘Een sterke en duurzame agrosector’ worden twee opgaven voor de agribusiness centraal gesteld:
- verduurzaming
- behouden en versterken van concurrentiepositie door vernieuwing

Voor de glastuinbouw ligt er een opgave om duurzaam te moderniseren. Duurzame teelt is een randvoorwaarde voor de modernisering van de glastuinbouw. De uitdaging hierbij is om van fossiele brandstoffen naar andere warmte- en energiebronnen (restwarmte, geothermie) over te schakelen, waarbij de inzet van alternatieve CO_2 bronnen geregeld moeten zijn.

Om te verduurzamen, is duurzame schaalvergroting nodig en efficiëntieverbetering van de productiefunctie in combinatie met de opgaven als de beschikbaarheid van CO_2, zoet water en geothermie. In dit kader wordt ook de Green Deal uitgevoerd.

In de UA is het begrip ‘duurzaam’ nog verder uitgewerkt. Zie onderstaande tabel.

Tabel 1: kenmerken duurzame economische ontwikkeling

Een duurzame economische ontwikkeling draagt bij aan *(tussen haakjes kenmerken):*		
PEOPLE	PLANET	PROFIT
• **Verhogen participatie in het arbeidsproces** (arbeidsparticipatie, gelijke kansen, diversiteit)	• **Afname van CO_2 uitstoot en andere milieuhinderlijke uitstoot** (CO_2 productie, geluid, fijnstof, bodemkwaliteit, nutriënten)	• **Werkgelegenheid** (nieuwe arbeidsplaatsen)
• **Verlagen van economische risico's** (arbeidsparticipatie, faillissementen, werkloosheid, bedrijfsopvolging)	• **Afname gebruik (fossiele) grondstoffenTransitie naar circulaire economie** (hergebruik producten en grondstoffen, systeeminnovatie, sluitende kringloop)	• **Toegevoegde waarde** (bijdrage aan BBP)
• **Vergroten perspectieven en inzetbaarheid van mensen** (opleidingsniveau, volwassenenonderwijs, deeltijdbanen)	• **Zorgvuldige en efficiënte benutting van ruimte** (transformatie, herstructurering, afname leegstand, ruimte-intensivering)	• **Nieuwe levensvatbare, winstgevende bedrijfs- en verdienmodellen** (nieuwe bedrijvigheid, strartups, scale-ups, financieringspositie, ketenverkorting)
• **Vergroten perspectieven van nieuwe generaties** (menselijk kapitaal, ruimte voor ontplooiing, arbeidskansen)	• **Energietransitie** (toename duurzame energie)	• **Nieuwe kennis, nieuwe materialen en netwerken** (productinnovatie, delen van kennis, ontstaan van crossovers)
• **Verbeteren van levensstandaard** (inkomensverdeling, eigen woningbezit, tevredenheid, gezondheid, veiligheid, voedselveiligheid en voedselzekerheid)	• **Behoud of toename van biodiversiteit en natuur** (natuur, dierenwelzijn, plantgezondheid)	• **Nieuwe markten** (concurrentiepositie)
		• **Waardebehoud** (vastgoedwaarde, voorraden)

Verder is in de UA de 'uitrol van Green Deals CO_2 en Warmtenetten' als uitvoeringsproject opgenomen.

3. Beleidsagenda Energietransitie 2016-2020

In deze beleidsagenda zijn de beleidsopgaven t.a.v. de energietransitie geagendeerd. De agenda moet een bijdrage leveren aan de nationale doelstellingen voor verduurzaming energiebesparing. Voor NH ook een grote opgaven want nationaal is het aandeel duurzame energie 5,6 % terwijl NH met 4% achterblijft.

Op hoofdlijnen kent de beleidsagenda 3 beleidslijnen:
- Besparing
- Opwekking
- Warmte en Koude

Qua besparing liggen er vooral opgaven in de gebouwde omgeving, in de industrie en in de glastuinbouw.
Bij opwekking liggen er allerlei uitdagingen en kansen voor duurzame opwekking, zoals energie uit water, thorium en waterstof.
Bij warmte en koude gaat het o.a. om de benutting van restwarmte uit de industrie en afvalcentrales. Dit door warmtenetten uit te breiden en nieuwe aan te leggen. Daarbij ook geothermie en biomassa die daarvoor kansen bieden.

In de beleidsagenda is glastuinbouw een thema.
Citaten hieronder m.b.t. het thema glastuinbouw:

Door energie te besparen en over te schakelen op duurzame energie kan de glastuinbouw een belangrijke bijdrage leveren aan het terugdringen van de CO2-uitstoot. Bovendien versterkt de sector op deze manier haar concurrentiepositie; energie is immers een grote kostenpost voor glastuinbouwers. LTO Glaskracht en het ministerie van Economische Zaken hebben hun ambities vastgelegd in de Meerjarenafspraak Energietransitie Glastuinbouw 2014-2017. Hiermee wordt in feite het programma Kas als Energiebron voortgezet. Het doel is om de uitstoot in 2020 te beperken tot 6,2 megaton CO2 (inclusief de CO2-emissie van elektriciteitslevering).

Ontwikkeling
De afgelopen jaren is in de provincie al een aantal initiatieven ondernomen om de glastuinbouw te verduurzamen. Zo is een regionale energievisie opgesteld voor Greenport Aalsmeer. De inzet richt zich op alternatieve warmtebronnen en toelevering van CO2, bijvoorbeeld afkomstig uit de rookgassen van industriële bedrijven. Hiervoor is in juni 2014 de Green Deal CO2 voorziening glastuinbouw Noord-Holland afgesloten tussen overheden, tuinbouwbedrijven en industriële bedrijven. Verder is onder regie van de Greenport Noord-Holland Noord (voorheen de Agriboard) gewerkt aan de verduurzaming van de regio. Zo realiseerde Microsoft een groot datacenter tussen de kassencomplexen langs de A7, en richtten glastuinders in Alton een eigen ondernemersvereniging op. Deze verduurzaming hangt nauw samen met een clustering en modernisering van glastuinbouwgebieden.

Om de energievoorziening duurzaam te maken, mikt de sector namelijk vooral op aardwarmte (geothermie), naast bio-energie en zonne-energie. Geothermie (aardwarmte) in de glastuinbouw moet in 2020 een aandeel hebben van 5 procent van het energiegebruik, en daarmee zorgen voor een CO2-reductie van 0,3 megaton. Door de energievoorziening duurzaam te maken en restwarmte te benutten, ontstaat bij de glastuinders een gebrek aan CO2. CO2komt namelijk vrijbij de warmteproductie. Tuinders hebben die CO2 nodig voor de teelt van hun gewassen. Straks moet CO2 dus op een andere manier de kas in worden gebracht. Collectieve infrastructuur voor warmte (warmtenetten, geothermie) gaat dus samen met oplossingen voor CO2-levering (via ondergrondse pijpleidingen bijvoorbeeld). Clustering van glastuinbouw levert daarbij aanzienlijke efficiencywinst, bijvoorbeeld voor de aan te leggen ondergrondse infrastructuur.

Ambitie
We streven naar een duurzame modernisering van de glastuinbouwgebieden in de Greenports van Noord-Holland. Dat betekent dat er een CO2-voorziening moet komen, er op veel meer plaatsen dan nu restwarmte wordt gebruikt en de mogelijkheden voor duurzame warmte door geothermie worden onderzocht en benut.

Wat is de belangrijkste uitdaging?
Innovaties zijn complex en vragen samenwerking van een keten van bedrijven in pilotprojecten. Vaak gaat dit verder dan de sector, zoals de invoering van een energienetwerk tussen een kassencluster en bestaand vastgoed, waarbij ook de klimaatinstallatie gewijzigd wordt. Investeringen in een CO2-voorziening en in duurzame energie (zoals warmtenetten en geothermie) hebben een lange terugverdientijd. De vraag is wie -in de aanloopfase- de onrendabele top financiert.

Wat is ons beleid?
Wij blijven inzetten op de modernisering van de glastuinbouwgebieden, waarbij de kwantiteit afneemt ten bate van de kwaliteit. Een duurzame energievoorziening is hiervoor een belangrijke voorwaarde. De Greenports zijn de aangewezen platforms om het gesprek hierover te voeren en tot acties te komen. Op een hoger abstractieniveau wordt gewerkt aan visievorming (denk aan het verkennen van de kansen voor gelijkstroom in het Altongebied), en op een lager niveau wordt gewerkt aan concrete projecten. Beide niveaus ondersteunen wij. Voorbeelden hiervan zijn:

- *We zoeken en organiseren hiervoor samenwerking op regionaal, landelijk en Europees niveau, en werken daarmee aan de positionering van Nederland (en daarmee van Noord-Holland) als unieke glastuinbouwregio in Europa.*
- *Via de uitvoeringsagenda's van de Greenports zetten we in op de modernisering van het teeltareaal (herstructurering, sanering en verplaatsing), innovaties, nieuwe verdienmodellen en collectieve duurzame investeringen. Voorbeelden zijn Evergreen en de Innovatiemotor 2.0.*
- *Als adviseur (via de Greenports) zetten we in op het delen van kennis, het aanjagen van processen en het verbinden van partijen rond verduurzaming, door ontwikkelaars, stakeholders en*

initiatiefnemers te benaderen. We zoeken naar cross-overs met andere sectoren en kijken naar ketenintegratie.

- *Verder zetten we in op de mogelijkheden van slimmer vervoer (denk aan langere vrachtwagens, elektrisch rijden, ketenverkorting en -omkering).*
- *Uitvoeringsprogramma's en Green Deals kunnen sneller worden gerealiseerd door een goede samenwerking met andere provinciale of Rijksprogramma's en regelingen. Daar zetten wij ons voor in (denk aan het toekomstige MKB Innovatiefonds, EFRO en POP). Samenwerking binnen het programma MRA Warmte & Koude hoort hier ook bij.*

4. routeplanner energietransitie 2020-2050

De Routeplanner is een instrument dat inzichtelijk maakt langs welke wegen NH in de periode 2020-2050 energieneutraal wordt gemaakt.
Hierin wordt aangegeven dat er uitvoeringsagenda's zijn voor een aantal thema's, waaronder het thema 'verduurzaming glastuinbouw'.
De land- en tuinbouw verbruikt 17 PJ aan energie en de glastuinbouw neemt het grootste deel daarvan voor haar rekening. Energiekosten kunnen wel 25% van de bedrijfskosten van de glastuinbouw behoren. Telers zijn daarom gemotiveerd om die kosten te reduceren.

Kenmerken glastuinbouw in Noord-Holland

- 900 bedrijven, 61.000 banen.
- 1 miljard euro aan toegevoegde waarde.
- 600 ha 'verspreid glas', waarvan 300 ha in aanmerking komt voor concentratie.
- 1.000 ha glasconcentratiegebied (260 ha nog niet gevuld, 40 ha nog uitgeefbaar).
- 100 ha extra nodig om alle relevante bedrijven te concentreren.
- Veel gebruik van warmtekrachtkoppeling (WKK) om elektriciteit, warmte en CO_2 uit aardgas te genereren.

Trends en ontwikkelingen

- Concurrentie uit andere landen neemt toe bij stagnerende afzetmarkt.
- Vraaggericht telen en nieuwe markten (bollenbroei en de biobased economy) bieden economische kansen.
- Schaalvergroting en herstructurering; bedrijven worden kapitaalintensiever.
- Herstructurering en verplichte zuivering van restwaterstromen bieden kansen voor integrale aanpak infrastructuur.
- Ketenintegratie leidt tot minder vervoers bewegingen.
- Klant wil toegevoegde waarde, zoals verduurzaming.
- Toenemende elektrificering, onder andere door automatisering, robotisering, intensievere belichting en warmtetransitie.
- Groeiende inzet biomassa; op termijn echter schaarste aan biomassa.

Eindbeeld en energiemix glastuinbouw

Een teler kan, ook rekening houdend met bedrijfseconomische overwegingen, het beste in zijn warmtebehoefte voorzien met geothermie (mits beschikbaar). Daarna komt restwarmte (mits beschikbaar) en ten slotte warmtekoudeopslag (WKO).
Een teler heeft wel altijd een aanvulling nodig om aan de piekvraag in de winter te voldoen, zoals een WKK of HR-ketel op biogas of weerstandsverwarming (elektriciteit). Gezien de verwachte beschikbare potentie aan geothermie en restwarmte, levert dit de volgende verwachte energiemix op voor 2050 (zie cirkeldiagram).

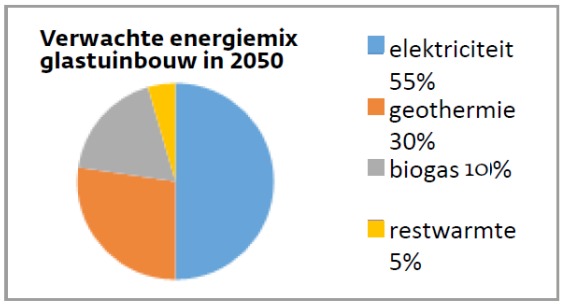

Onzekerheden in het eindbeeld

- Marktontwikkelingen in de glastuinbouw.
- Investeringsruimte van telers.
- Ontwikkeling gas- en elektriciteitsprijs (van invloed op de businesscase van WKK).
- Potentie geothermie in Noord-Holland Zuid.
- Aanwezigheid en nabijheid van restwarmtebronnen in Noord-Holland Zuid.
- Economische en technische haalbaarheid warmtenetten.

In Noord-Holland Noord is er voldoende potentie voor geothermie. In de MRA is dit nog onduidelijk, hier wordt onderzoek naar gedaan. Daarnaast is de potentie voor restwarmte in de MRA in beeld gebracht (in het kader van het 'Grand Design' voor een warmtenet). De komst van nieuwe datacenters, die veel restwarmte produceren, biedt kansen om vraag en aanbod op het gebied van warmte lokaal te koppelen. Met als kanttekening dat datacenters en glastuinbouw-bedrijven elkaar ook in de weg kunnen zitten: het aansluitvermogen op het elektriciteitsnet is beperkt. Om de warmte van geothermie te distribueren is een warmtenet nodig. Een belangrijke belemmering voor de aanleg ervan zijn de hoge investeringskosten. Deze kosten worden gedragen door private partijen, dat is anders bij de aanleg van infrastructuur voor elektriciteit en gas. Dat dan betekent dat elk initiatief zelfstandig moet renderen. De provincie kan onrendabele toppen financieren en er bij het Rijk op aandringen dat er spoedig duidelijkheid komt over de toekomstige marktordening en kostenverdeling, zodat investeerders weten waar ze aan toe zijn.
Al met al heeft de teler in 2050 een grotere behoefte aan elektriciteit dan nu. Dat komt doordat hij zelf niet langer elektriciteit 'achter de meter' opwekt met een WKK, de sector intensiveert (zo wordt er meer met kunstmatige belichting gewerkt) en doordat er meer pompen en regelapparatuur voor de warmtevoorziening nodig zijn. Een teler zal slechts in beperkte mate zelf zijn benodigde energie kunnen opwekken, bijvoorbeeld door zonnepanelen op daken van bijgebouwen. Hij moet dus elektriciteit 'van het net' afnemen. Het is goed denkbaar dat het elektriciteitsnet onvoldoende capaciteit heeft om aan deze forse stijging in de lokale elektriciteitsvraag te voldoen. In dat geval moet het lokale elektriciteitsnet eerst verzwaard worden, voordat een teler afstand doet van zijn eigen elektriciteitsproductie op aardgas. Deze opgave ligt bij de netbeheerder.
Telers willen tot slot verzekerd zijn van betrouwbare levering van CO_2 van voldoende kwaliteit. Levering via leidingen geniet de voorkeur boven de aanvoer via vrachtwagens: de leveringszekerheid is groter. Of dat ook financieel haalbaar is, hangt af van de grootte van de vraag, de beschikbaarheid van voldoende zuivere CO_2, de afstand tot de bronnen, de eventuele aanwezigheid van infrastructuur en natuurlijk de prijs. Er is echter vooral vaak sprake van een onrendabele top als het gaat om de investering in de afvanginstallaties van CO_2. De provincie kan onrendabele toppen financieren en/of bij het Rijk aandringen op financiering.

Kansen om de verduurzaming van de glastuinbouw te versnellen

- Vestigingsbeleid datacenters (aanbieders restwarmte).
- Verdere clustering maakt efficiënt ruimte- en grondstofgebruik mogelijk, en verbetert de businesscases voor warmtenetten, geothermie en collectieve CO_2-toevoer.
- Duidelijkheid over potentie van geothermie in Noord-Holland Zuid.
- Medefinanciering warmtenetten of inzetten op socialisatie van kosten door de overheid.
- Duidelijkheid geven over de toekomstige marktordening en kostenverdeling.
- Elektriciteitsnet versneld verzwaren.

2.5 Wat kan de provincie Noord-Holland doen?

Telers zijn zelf verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen op het gebied van energiebesparing, verduurzaming van energie en eigen opwekking. De provincie kan een stimulerende rol innemen, zie het schema hieronder.

Aangrijpingspunt	Mogelijke maatregel	Toelichting
Clustervorming stimuleren	• Reserveren extra ruimte voor clustervorming. • Compenserende regelingen voor het opruimen van 'oud glas' in ruil voor 'nieuw glas'. • Beperken van uitbreidingsmogelijkheden van verspreid glas. • Bij stimuleren van duurzaamheidsinvesteringen verspreid glas uitsluiten.	• Bestaande gebieden kleiner dan 100 ha zijn vaak te klein om over te gaan op grootschalige voorzieningen voor duurzaamheid. Nog niet alle relevante bedrijven zijn geconcentreerd en volledige concentratie betekent dat er 100 ha extra gereserveerd moet worden tot 2050.
Aanjagen verduurzaming warmte voorziening	• In kaart brengen huidige en toekomstige warmtebronnen. • Kansrijkheid netten en mogelijke tracés onderzoeken. • Onderzoek doen naar de kansen van geothermie en restwarmtenetten, hieraan bijdragen, of hier bij het Rijk op aandringen.	• Hier is al mee gestart (Grand Design MRA, warmtebronnenregister PNH).
	• Meerdere aanbieders en meerdere afnemers van restwarmte bij elkaar brengen.	• Zowel aanbieders als afnemers willen niet afhankelijk zijn van één tegenpartij, maar zeker zijn van respectievelijk afname en aanbod.
	• Ruimtelijk beleid voeren op de vestiging van data-centers, die restwarmte aan kassen kunnen leveren.	• Te grote sturing kan datacenters doen uitwijken naar andere landen.
Aanjagen verzwaring elektri-citeitsnet (zie ook hoofdstuk Energie-infrastructuur)	• Aangezien de glastuinbouw elektrificeert, moet het elektriciteitsnet op sommige locaties wellicht verzwaard worden. Hiervoor is de netbeheerder aan zet.	• De provincie kan als aandeelhouder meebeslissen over de strategie van Alliander/Liander, maar niet tot in detail.
Stimuleren aanvoer zuivere CO_2	• De kansrijkheid van CO_2-leidingen laten onderzoeken, hieraan bijdragen, of hier bij het Rijk op aandringen	
	• De onrendabele top bij aanleg van CO_2-leidingen, CO_2-afvang of CO_2-zuivering mede-financieren.	• De provincie neemt momenteel al een rol, binnen de mogelijkheden die EU-regelgeving m.b.t staatsteun biedt.
	• Aanbieders en afnemers van CO_2 bij elkaar brengen.	• Zowel aanbieders als afnemers zullen niet afhankelijk willen zijn van één partij.
Overige mogelijkheden	• Coördineren en afstemmen van regionale pilotprojecten met andere provincies. • Innovatie aanjagen door subsidies te verstrekken en proeftuinen te creëren. • Best practices zichtbaar maken en belonen.	• Hierdoor kunnen inzet en bevindingen breder gedeeld worden.

Provincie Noord-Holland

Datum vergadering: 4 september 2018

Registratienummer: 1102069/1102081

Uw contactpersoon
[redacted]
BEL/REE

Portefeuille Duurzaamheid
Portefeuillehouder J. Chr. van der Hoek
Plaatsvervanger E. Post

Telefoonnummer [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Bijlagen:

- (concept)brief GS aan PS
- (concept)persbericht

Nota GS

Onderwerp: Stand van zaken projecten energietransitie in kader van motie 2017-110

20 augustus 2018

Paragraaf 1
Voorgesteld besluit:

- Provinciale Staten door middel van bijgevoegde brief te informeren over de stand van zaken van de projecten voor het thema 'Energietransitie' in het kader van motie 2017-110.

Paragraaf 2
Toelichting op het voorstel:
PS hebben via motie 2017-110 GS verzocht om bestaande reserves door te lichten en de eventuele financiële ruimte te gebruiken voor extra ambities op een aantal thema's. Bij de tweede begrotingswijzing 2018 hebben PS ingestemd met een pakket van aanvullende initiatieven die gedekt worden vanuit de vrijval uit de reserves. Een deel daarvan (€ 24,4 mln) is toegewezen aan het thema 'Energietransitie'. In de Kaderbrief 2019 is op dit thema aanvullend € 10,8 mln opgevoerd. In de commissie EEB van 18 juni 2018 is hierover een aantal informerende vragen gesteld. In essentie is GS gevraagd om aan te geven wat met deze bedragen voor Energietransitie uitgevoerd wordt c.q. gaat worden. Toegezegd is dat PS per brief nader geïnformeerd zal worden over de projecten die in dit verband opgepakt worden.

In de tweede begrotingswijziging is alleen in globale zin aangegeven wat in het kader van Energietransitie zal worden uitgevoerd, zie dit citaat:

"Energietransitie. In aanvulling op de initiatieven die we de afgelopen jaren al genomen hebben, zien we mogelijkheden om de energietransitie verder te versnellen. Daarom stellen we voor een bedrag van 24,4

miljoen uit de reserves te bestemmen voor projecten op het terrein van energietransitie en klimaatadaptatie. Kansrijke initiatieven zijn daarbij de Green Deal over CO_2 reductie, de ontwikkeling van het Solar Lab te Petten, geothermie en een deltaplan voor klimaatadaptatie (lasten verhoogd, 24,4 miljoen)."

En in de Kaderbrief 2019 (€ 10,83 miljoen):

"AQ. Energietransitie (in vervolg op Motie 110)
In aanvulling op de eerdere besluitvorming in de 2de begrotingswijziging 2018, wordt voor het onderwerp energietransitie voorgesteld om projecten te (co)financieren die de energietransitie versnellen. Dit is een voortzetting van de uitvoering op Motie 110 (PS besluit 2017), waarbij gedacht werd aan initiatieven zoals de Green Deal over CO_2 reductie, de ontwikkeling van het Solar Lab in Petten, geothermie en een deltaplan voor klimaatadaptatie."

In bijgevoegde (concept)brief wordt ingegaan op de projecten die in het kader van motie 110 voor Energietransitie opgepakt zijn. Dit zijn:

1. Green Deal CO_2 voorziening glastuinbouw (NB: deze projecten zijn opgevoerd op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling in de zomernota):
   - € 706.000 voor de onrendabele top van het afvangen van CO_2 uit de vergistingsinstallatie van De Meerlanden te Rijssenhout en distributie-infrastructuur voor aansluiting op OCAP netwerk om afgevangen CO_2 beschikbaar te stellen aan glastuinbouw van Greenport Aalsmeer.
   - € 3 miljoen voor onrendabele top van doortrekken van de OCAP-leiding naar afvalverwerker AEB in de Haven van Amsterdam, het vervloeien van de CO_2 uit de OCAP-leiding bij AEB en het realiseren van een lokaal CO_2 distributienetwerk bij glastuinbouwgebieden Alton en Het Grootslag.
   - € 794.000 voor afvangst van CO_2 uit de HVC vergistingsinstallatie te Middenmeer en levering van de afgevangen CO_2 via een pijpleiding aan het nabijgelegen glastuinbouwgebied Agriport A7.

   Ook vanaf 2019 zijn er mogelijkheden om CO_2/glastuinbouw projecten te ondersteunen die bijdragen aan de in de Green Deal beschreven transitie in de glastuinbouw.
2. Exploratieprogramma geothermie MRA. Bijdrage provincie NH aan dit meerjarenprogramma in totaal € 6,5 miljoen naar schatting. Dit wordt gedekt door € 2,5 miljoen uit de begroting 2018 plus € 1 miljoen motie 110 voor 2018 en naar schatting € 3 miljoen Kaderbrief 2019 voor 2019. Dit programma gaat 3 tot 5 jaar lopen en wordt uitgevoerd samen met het Rijk en de provincie Flevoland.

Het bestaat o.a. uit seismisch onderzoek, proefboringen, en een regionaal kennisprogramma.

3. Solar Lab (€ 14 miljoen). Dit te realiseren onderzoekscentrum voor zonne-energie is onderdeel van het 'Energy & Health Campus Petten' en biedt o.a. ruimte voor toegepast onderzoek naar zonne-energie en verdere ontwikkeling van productinnovaties.
4. Klimaatadaptatie Noord-Holland (totaal ruim € 0,5 miljoen). In aansluiting op het nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is de provincie een aantal activiteiten gestart waaronder het inventariseren van 'vitale en kwetsbare functies' in de MRA en een calamiteitenplan in Noord-Holland Noord. Dit zijn functies die moeten blijven functioneren onder extremere weersomstandigheden ten gevolge van klimaatverandering (bijvoorbeeld elektriciteits- en drinkwaterbedrijven, infrastructuur). Daarnaast worden voorbereidingen getroffen om in 2019 ruimtelijke pilots en voorbeeldprojecten te ondersteunen.

U wordt gevraagd om akkoord te gaan met bijgevoegde brief aan PS en deze brief te versturen. De statengriffie zal de brief waarschijnlijk agenderen voor commissie EEB van 17 september a.s.
Tevens is voorgesteld een persbericht te publiceren (zie bijlage).

Paragraaf 3
Gevolgen

Financiële gevolgen en risico's?	**Nee**
Formatieve gevolgen en risico's?	**Nee**
Juridische gevolgen en risico's?	**Nee**
Worden bindende afspraken gemaakt met andere partijen? .	**Nee**
Gevolgen en risico's openbaar maken besluit?	**Nee. Besluit komt op de openbare besluitenlijst, die een dag na de GS-vergadering om 11.00 uur gepubliceerd wordt.**
Communicatieve gevolgen en risico's?	**Ja, zie communicatiebijlage inclusief concept-persbericht.**
Europese gevolgen en risico's?	**Nee**

Gevolgen en risico's voor de rechtmatigheid?	**Nee**
Overige gevolgen en risico's?	**Nee**
Paragraaf 4 **Ambtelijk afgestemd met:**	
Directie Beleid:	**Ja** [redacted]
Directie B&U:	**Niet van toepassing**
Directie Concernzaken:	**Ja** [redacted]
Concerncontrol:	**Niet van toepassing**
Kabinet/Staf AD:	**Niet van toepassing**
Paragraaf 5 **Verdere procedure**	
a. PS actief informeren	**Ja, zie bijgevoegde brief**
b. Publiceren in het Provinciaal Blad?	**Nee**

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

[redacted]
BEL/REE

Telefoonnummer [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Verzenddatum

Kenmerk
1102069/1102081

Uw kenmerk

Betreft: Stand van zaken projecten energietransitie vanuit motie 2017-110

Geachte leden,

Op 18 juni 2018 zijn in de vergadering van de commissie EEB bij bespreking van het agendapunt ‘Kaderbrief 2019’ vragen gesteld over de besteding van de in de Kaderbrief genoemde € 10,83 miljoen ten behoeve van het thema ‘Energietransitie in vervolg op motie 2017-110’. Met deze brief informeren wij u graag over de projecten die wij in dit verband tot uitvoering brengen.

Zoals u weet, heeft u ons in uw motie 2017-110 van 6 november 2017 verzocht om bestaande reserves door te lichten en inzicht te geven in de financiële mogelijkheden die daaruit ontstaan om daarmee aanvullende ambities te kunnen financieren op een aantal thema’s. Wij hebben u in november 2017 per brief geïnformeerd over de vrijval uit reserves en bij de tweede begrotingswijziging 2018 heeft u ingestemd met een pakket van aanvullende initiatieven die gedekt worden vanuit deze vrijval uit reserves. Een deel daarvan (€ 24,4 miljoen) betrof het onderwerp ‘Energietransitie’. Wij hebben daarbij toegelicht dat dit ging om projecten die zouden bijdragen aan het versnellen van de energietransitie en klimaatadaptatie. Kansrijke initiatieven daarbij genoemd, zijn de Green Deal over CO_2 reductie, de ontwikkeling van het Solar Lab te Petten, geothermie en het deltaplan voor klimaatadaptatie.

Hieronder gaan we nader in op de projecten voor 2018. Deze projecten voor 2018 tellen op tot € 20 miljoen. Er resteert dus € 4,4 miljoen. Omdat een deel van de projecten, dit geldt met name voor de projecten ‘geothermie’ en ‘klimaatadaptatie’, ook ná 2018 doorlopen en een andere fase ingaan, zal een deel van dit restant ingezet worden in 2019. Het betreft dus een gespreide inzet van middelen voor dezelfde projecten. Overigens zal ook een deel worden ingezet voor de benodigde procesondersteuning en apparaatskosten. De in de Kaderbrief 2019 genoemde middelen van € 10,83 miljoen zijn beoogd om enerzijds een vervolg op deze projecten vanaf 2019 mogelijk te maken, en anderzijds om voor te sorteren op opgaven die we verwachten uit het Klimaatakkoord. Over de precieze inzet van de middelen in 2019 zullen wij u te zijner tijd nader informeren.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3

2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk nummer 34362354
Btw nummer NL.0010.03.124.B.08

1. Green Deal CO_2

Met de ondertekening van de 'Green Deal CO_2 voorziening glastuinbouw Noord-Holland' (juni 2014) en de Intentieverklaring Smart Grid CO_2' (oktober 2016), heeft een aantal partijen, waaronder de provincie Noord-Holland, zich gecommitteerd aan het versnellen van de realisatie van een CO_2 infrastructuur om de glastuinbouw te verduurzamen en om CO_2 uitstoot te reduceren.

In onze provincie ligt een aantal glastuinbouwconcentratiegebieden: de driehoek Agriport A7, Alton en Het Grootslag in Noord-Holland Noord, en in Noord-Holland Zuid het Heemskerkbinnenduingebied en Greenport Aalsmeer. Er ligt een grote verduurzamingsopgave in de sector in het algemeen en voor deze concentratiegebieden in het bijzonder in relatie tot de voorziening van warmte en CO_2 die beide noodzakelijk zijn voor de productie van gewassen. De techniek die tot op heden in kassen wordt toegepast, is het gebruik van warmtekrachtkoppeling (wkk) installaties. De wkk's zorgen voor warmte, elektriciteit en CO_2, die vrijkomt uit de verbranding van aardgas. De CO_2 dient als meststof voor de groei van de gewassen. Zonder extra toevoeging van CO_2 zal de natuurlijke concentratie van CO_2 in kassen, ook met ventilatie van buitenlucht, snel teruglopen en op een zodanig laag niveau komen, dat plantengroei afgeremd wordt. Nog los van de teruglopende beschikbaarheid van aardgas in de toekomst, is de zogenaamde 'zomerstook' een bekend probleem in de glastuinbouw. In de zomermaanden is er geen behoefte aan additionele warmte, maar wel aan CO_2. De wkk-installaties moeten dan toch worden aangezet om de kassen te voorzien van CO_2 en de overbodige warmte moet dan worden afgevoerd. Vanuit duurzaamheidsoogpunt is dat een onwenselijke situatie.

Dit kan worden opgelost indien er een alternatief is voor de wkk-installaties. Een alternatief is er door levering van CO_2 vanuit externe bronnen (zoals gezuiverde industriële rookgassen) en aanvoer van warmte uit externe bronnen als geothermie, restwarmte vanuit de industrie, of bijvoorbeeld datacenters. Dit vraagt om een systeemverandering die niet alleen door de sector opgebracht kan worden. De sector heeft de afgelopen jaren al fors ingezet op energiebesparing en duurzame energiebronnen. Voor warmtenetten en CO_2 leidingen moet op allerlei niveaus worden samengewerkt, moeten vele technische hobbels worden genomen en zijn er forse investeringen nodig. Aangezien zo'n systeemverandering ook bijdraagt aan grote maatschappelijke opgaven als CO_2 reductie en energietransitie, vinden wij het belangrijk om deze projecten te ondersteunen.

In Zuid-Holland bestaat al enige jaren een samenwerking tussen CO_2 aanbieders (Shell, bio-raffinaderij Alco en afvalenergiebedrijf AVR te Rotterdam), CO_2 afnemers (glastuinbouw van het Westland en Oostland) en het bedrijf OCAP als tussenpersoon, dat vraag en aanbod aan elkaar verbindt via een CO_2-distributienetwerk. OCAP gebruikt een leiding die ooit bedoeld was voor aardolie tussen Rotterdam en de haven van Amsterdam als ruggengraat van het CO_2-netwerk. Momenteel wordt er gewerkt aan het leggen van een verbinding tussen de glastuinbouwgebieden van Greenport Aalsmeer en de OCAP leiding die daar enige kilometers vandaan langs loopt. Dit project wordt financieel ondersteund door de provincie Noord-Holland. Dit gebeurt overigens vanuit een eerdere verplichting, niet vanuit de motie 110 middelen. Zo ontstaat er een fysieke verbinding tussen het CO_2 netwerk van OCAP en

Greenport Aalsmeer en kunnen de glastuinbouwbedrijven aldaar rechtstreeks CO_2 geleverd krijgen.

In het kader van de motie 110 middelen voor Energietransitie versterken wij deze CO_2 infrastructuur met drie aanvullende projecten (zie ook kaart):

1. Afvangst van CO_2 uit de vergistingsinstallatie van afvalverwerker De Meerlanden te Haarlemmermeer en levering van de afgevangen CO_2 aan het OCAP-distributienetwerk (en via dit netwerk aan de glastuinbouw van Greenport Aalsmeer), onze bijdrage: € 706.000;
2. Doortrekken van de OCAP-leiding naar afvalverwerker AEB in de Haven van Amsterdam, het vervloeien van de CO_2 uit de OCAP-leiding bij AEB en het realiseren van een lokaal CO_2 distributienetwerk bij Alton en Het Grootslag, onze bijdrage: € 3 miljoen;
3. Afvangst van CO_2 uit de HVC vergistingsinstallatie te Middenmeer en levering van de afgevangen CO_2 via een pijpleiding aan het nabijgelegen glastuinbouwconcentratiegebied Agriport A7, onze bijdrage € 794.000.

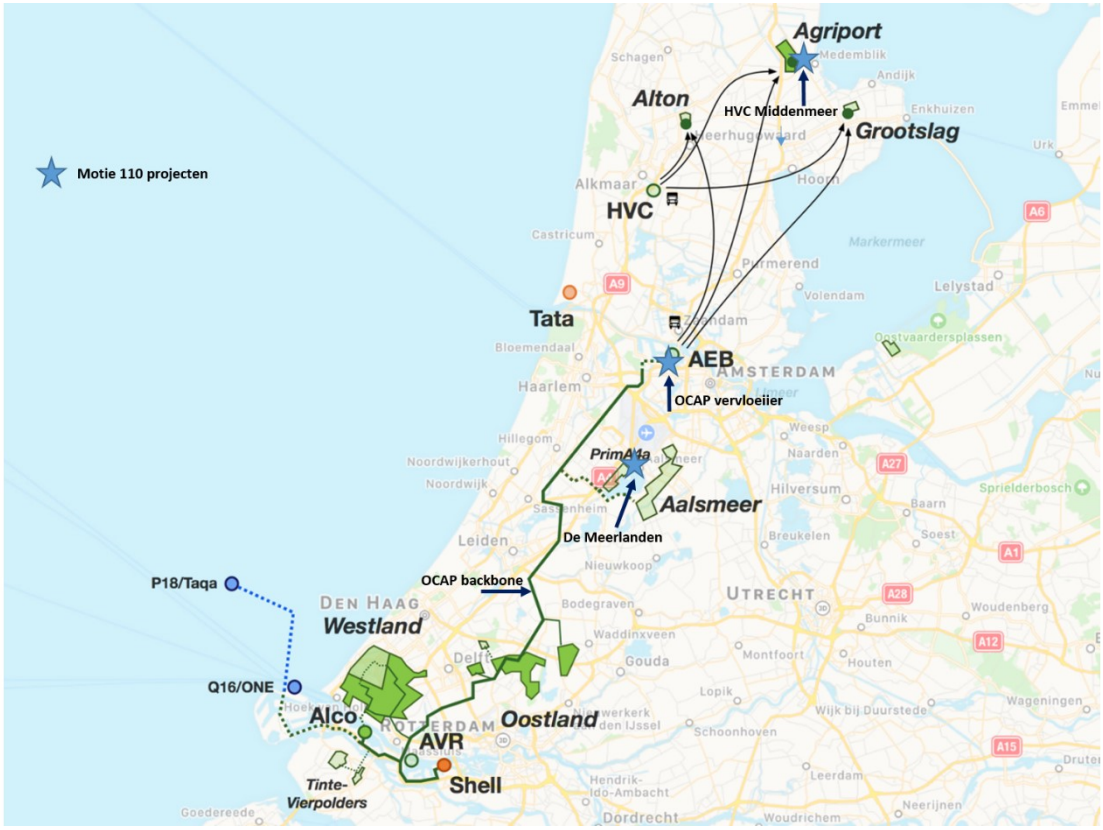

Figuur 1: CO_2 projecten op kaart

Ad 1, Afvangst CO_2 uit vergistingsinstallatie De Meerlanden
In de vergistingsinstallatie van De Meerlanden bij Rijssenhout wordt biomassa vergist. In het fermentatieproces komt CO_2 en methaan vrij. Van methaan wordt groen gas gemaakt en tot dusver wordt de (gezuiverde) CO_2 als reststof afgeblazen in de lucht. Met het project

wordt deze CO_2 afgevangen en dit wordt, via een nog aan te leggen pijpleiding, ingeblazen in de OCAP leiding. De OCAP leiding wordt verbonden met de kassen van Greenport Aalsmeer (NB: het verbinden van deze gebieden met OCAP wordt uitgevoerd in twee afzonderlijke en eerdere projecten, die los staan van motie 110). In het verdienmodel krijgt De Meerlanden een vergoeding voor het leveren van CO_2 aan OCAP en OCAP krijgt een vergoeding voor het leveren van CO_2 aan de glastuinbouw. Deze vergoedingen zijn echter te gering voor rendabele projectinvesteringen vanuit de markt. Om die reden hebben wij de onrendabele top van € 706.000 opgevoerd op de lijst van subsidies buiten uitvoeringsregeling, te dekken uit de motie 110 middelen. Een verzoek om ontheffing op de Europese staatssteunregels is voorgelegd aan de Europese Commissie en is momenteel in behandeling in Brussel.

Ad 2, Vervloeiing OCAP-CO_2 bij AEB en lokaal distributienetwerk bij Alton en Het Grootslag
Afvalverwerker en energiebedrijf AEB behoort tot de grotere CO_2 bronnen van Noord-Holland. Voor AEB ligt er een belang om uitstoot van CO_2 te reduceren en daarom is AEB onder meer betrokken bij planvorming voor een CO_2 Smart Grid. AEB werkt daarin nauw samen met OCAP. In een aantal stappen wordt gewerkt aan een toekomstig systeem om CO_2 af te vangen en het OCAP project is één van de eerste stappen daartoe. Het project bestaat uit drie onderdelen: (1) het doortrekken van de OCAP-leiding naar het terrein van AEB, (2) het installeren van een vervloeiingsinstallatie op het terrein om de gasvormige CO_2 om te zetten naar vloeibare CO_2, (3) het realiseren van een lokaal distributienetwerk op Alton en Het Grootslag om de vloeibare CO_2 te distribueren naar de glastuinbouwbedrijven aldaar. De vloeibare CO_2 wordt hier dus per vrachtwagen naar Noord-Holland Noord getransporteerd. Het aanleggen van een pijpleiding naar Noord-Holland Noord is een te kostbare oplossing afgezet tegen de baten. Ook belangrijk aan dit project is dat met deze infrastructuur wordt voorgesorteerd op een investering van AEB in een toekomstige CO_2-afvangstinstallatie. AEB kan zo over enige tijd een belangrijke bron worden voor het CO_2-distributienetwerk van OCAP. Wij steunen dit project met een subsidie buiten uitvoeringsregeling van € 3 miljoen. Ook dit project is voorgelegd aan de Europese Commissie voor ontheffing op Europese staatssteunregels.

Ad 3, Afvangst CO_2 uit biomassa-vergister van HVC te Middenmeer
Dit project is enigszins vergelijkbaar met die van De Meerlanden. Afvalverwerker HVC beschikt over een biomassa vergistingsinstallatie te Middenmeer. Deze vergister produceert naast groen gas ook CO_2 als restproduct. Deze CO_2 is interessant voor het nabijgelegen glastuinbouwgebied Agriport A7, ook omdat CO_2 nu in vloeibare vorm moet worden ingekocht. ECW (Energie Combinatie Wieringermeer, het eigen energiebedrijf van de bedrijven van Agriport A7), is bereid om een leiding aan te leggen naar de vergistingsinstallatie van HVC en de kosten daarvoor voor rekening te nemen. Ons project betreft het aanbrengen van een afvangstinstallatie voor CO_2 die uit de vergister vrijkomt. De CO_2 uit de vergister dekt vooralsnog een klein deel van de behoefte van de glastuinbouwbedrijven van Agriport, maar met dit project wordt wel een belangrijke eerste stap gezet in het realiseren van een symbiose tussen verschillende bedrijfsactiviteiten, waarbij CO_2 wordt bespaard en de uitgestoten CO_2 nuttig wordt ingezet. Dit project is in hoge mate onrendabel voor HVC en kan alleen gerealiseerd worden met een overheidsbijdrage. Wij steunen dit project met een subsidie buiten uitvoeringsregeling van € 794.000. Ook dit project is voorgelegd

aan de Europese Commissie voor ontheffing op Europese staatssteunregels.

Voor al deze projecten geldt dat wij alleen subsidie kunnen verlenen als de genoemde ontheffing van de Europese Commissie verleend is. Naar verwachting weten wij dit eind dit jaar.

2. Exploratieprogramma geothermie MRA

In het kader van de via motie 110 beschikbaar gestelde middelen voor Energietransitie wordt ook voor de Metropoolregio Amsterdam een exploratieprogramma voor geothermie gestart. Dit programma gaat 3 tot 5 jaar lopen en wordt uitgevoerd samen met het Rijk en de provincie Flevoland. Het exploratieprogramma zal uit de volgende onderdelen bestaan:

- 2D-seismisch onderzoek (zowel diepe als ultradiepe geothermie);
- Het regelen van financiële ondersteuning voor enkele (proef)boringen op projectlocaties;
- Het inrichten van een regionaal kennisprogramma;
- Het bieden van ondersteuning aan regionale geothermieprojecten.

Geothermie (aardwarmte) wordt gezien als een kansrijke bron van duurzame energie. Onlangs heeft het Rijk een ‘Masterplan aardwarmte’ gepubliceerd waarin de landelijke ambities zijn vastgelegd. In het masterplan wordt een pad geschetst waarin de productie van aardwarmte groeit van de huidige 3 petajoule aan aardwarmte per jaar naar 50 petajoule in 2030 en 200 petajoule in 2050. In 2050 zou geothermie daarmee 23% van de totale warmteproductie vertegenwoordigen.

De provincie Noord-Holland gaat uit van een vergelijkbare bijdrage van aardwarmte aan de energietransitie. In het noorden van de provincie zijn reeds vier bronnen (doubletten) actief en twee in voorbereiding. In het zuiden van de provincie is het tot op heden het niet gelukt om een aardwarmteproject op te zetten. Dit heeft vooral te maken met het feit dat er weinig betrouwbare gegevens beschikbaar zijn over de ondergrond van de regio. Toch zijn de ambities groot. Zo heeft de MRA heeft een ‘Grand Design 2.0’ opgesteld waarin wordt uitgegaan van het aansluiten van 700.000 woningequivalenten (meer dan 35% van de totale warmtevraag) op duurzame warmte. Daarnaast zijn er concrete projecten in voorbereiding in Haarlem, bij de Greenport Aalsmeer en in Diemen/Almere.

In 2018 zal de aanbesteding van het 2D-seismisch onderzoek plaatsvinden. De overige activiteiten zullen in de jaren 2019-2022 plaatsvinden.

Het regionaal exploratieprogramma zal naar verwachting tussen de € 10 en € 15 miljoen kosten; het precieze bedrag zal pas bekend zijn naar aanbesteding van het seismisch onderzoek en het bepalen van het aantal benodigde (proef)boringen. Voorlopig wordt daarbij uitgegaan van een 50/50-verdeling van de kosten tussen het Rijk en de provincies. Op de begroting 2018 is hiervoor reeds 2,5 miljoen beschikbaar. Aanvullend hierop verwachten we in de jaren 2019-2022 € 4 miljoen euro nodig te hebben voor de uitvoering van exploratieprogramma.

Voor 2018 wordt € 1 miljoen vanuit de middelen van motie 110 hiervoor ingezet.

In jaren 2019-2022 zullen de volgende vervolgacties worden uitgevoerd:

- Analyse 2D-seismisch onderzoek en ontwikkelen ondergrondmodel;
- Opzetten projectorganisatie;
- Inrichten regionaal kennisprogramma.

3. Solar Lab

ECN.TNO Solar Energy is voornemens een Solar Lab te bouwen in Petten. Het Solar Lab vormt een cruciaal onderdeel van duurzaam energieonderzoek in Petten en een belangrijke randvoorwaarde voor innovaties op gebied van zonne-energie. Solar Lab is een onderdeel van het te realiseren Energy & Health Campus te Petten, onderdeel 'energie'. Wij ondersteunen dit project vanuit het thema Energietransitie met een deel van de door u beschikbaar gestelde middelen vanuit uw initiatief van motie 110.

ECN (nu geheten ECN.TNO) is een zeer belangrijke speler op het gebied van toegepaste onderzoek naar zonne-energie. De investering in een nieuw Solar Lab is noodzakelijk om de huidige positie op de internationale markt in toepassingsgericht onderzoek vast te kunnen houden en te versterken. Het Solar Lab wordt onderdeel van de Energy & Health Campus waarmee onderzoekers van universiteiten de mogelijkheid krijgen om in dit lab onderzoek uit te (laten) voeren. Op de campus wordt tevens ruimte geboden aan partners van Solar Energy (producenten van machines, ontwikkelaars van materialen en toepassingen). De aanwezigheid van het Joint Research Centre (JRC) van de EU op het campusterrein zal zorgen voor synergie om toegepast onderzoek in de markt te zetten. Wij verwachten dat deze samenwerking leidt tot sterke verbindingen tussen wetenschappelijk onderzoek, toegepast onderzoek, technologieontwikkeling en toepassing, en een bijdrage zal leveren aan de sterk groeiende zonne-energiesector.

Met nieuw toegepast onderzoek naar zonne-energie zal ook een bijdrage geleverd worden aan de versnelling van de energietransitie. Denk daarbij aan onderzoek naar betere werking (efficiëntie) van zonnepanelen, nieuwe toepassingen, en duurzame en/of goedkopere productie. ECN.TNO is een wereldleider op het gebied van onderzoek naar zonne-energie. In meer dan 50% van de zonnepanelen in de wereld zit ECN techniek. Met een nieuw Solar Lab kan zij een leidende rol in de transitie richting duurzame energiehuishouding blijven vervullen.

De totale kosten voor de bouw van het Solar Lab met 3.000 m^2 labruimte zijn geraamd op circa € 22 -25 miljoen. Het betreft hier kosten voor het gebouw, de vervanging van bestaande R&D apparatuur, verhuizing, en aanleg van een onderzoeksinfrastuctuur voor de specifieke labs. De kosten voor de aanleg van onderzoeksinfrastuctuur voor de specifieke labs zijn € 14 miljoen en kunnen niet vanuit de exploitatie worden gedragen. Vanuit de beschikbaar gestelde middelen vanuit motie 110 is € 14 miljoen gereserveerd voor de realisatie van het

Solar Lab. TNO zal einde van de zomer 2018 een subsidieaanvraag indienen voor een bijdrage aan het Solar Lab.

De voorbereidingen kunnen in 2018 starten als er zicht is op financiering en dekking van de onrendabel top. De uitvoering volgt daarna. Wij verwachten dat met onze steun voor het Solar Lab met bijbehorende nieuwe infrastructuur en voldoende expansieruimte, de komende jaren toepassingsgericht onderzoek kan worden uitgevoerd, samen met partners uit binnen- en buitenland.

4. Klimaatadaptatie Noord-Holland

Het klimaat verandert. Het wordt droger, wateroverlast neemt toe, kans op overstromingen wordt groter en er komt vaker hitte voor. Deze klimaatveranderingen veroorzaken maatschappelijke problemen. Daarom hebben wij in onze provinciale (concept) omgevingsvisie klimaatadaptatie als basiskwaliteit opgenomen. In lijn hiermee zetten wij de extra financiële middelen (ongeveer € 0,5 miljoen voor 2018 en 2019) uit motie 110 voor dit thema als volgt in.

1) In de MRA en in Noord-Holland Noord wordt samen met betrokken partijen de opgave voor ‘Vitale en Kwetsbare functies’ in beeld gebracht. Vitale en Kwetsbare functies zijn bijvoorbeeld drinkwater- en energiebedrijven en infrastructuur. Het is van belang dat deze functies bij van extreme weeromstandigheden die zich voordoen bij klimaatverandering, goed blijven functioneren.

2) De provincie werkt samen met de andere provincies aan het aanpassen van de Landelijke Overstromingsdata. Dit is overigens een wettelijke verplichting.

3) De provincie wil inzetten op het stimuleren van pilots/ voorbeeldprojecten om de regio te stimuleren klimaatadaptatie op te pakken.

Deze drie opgaven zijn verdeeld over 2018 en 2019. In 2019 zal de nadruk liggen op het stimuleren van pilots / voorbeeldprojecten. Dit zal na overleg met gemeenten en andere partners vorm krijgen.

Wij vertrouwen erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter

Provincie Noord-Holland

Onderwerp: Stand van zaken projecten Energietransitie motie 110

Uw contactpersoon
[redacted]
CZ/COM

Datum vergadering: 28 augustus 2018

Registratienummer: 1102069/1102081

Doorkiesnummer [redacted]
Mobiel [redacted]
[redacted]@noord-holland.nl

Communicatieve bijlage

Voor intern gebruik

Extra energie in versnellen energietransitie

De provincie gaat € 24,4 miljoen inzetten om de energietransitie te versnellen. Dit gaat onder meer naar realisatie van een CO_2-infrastructuur om de glastuinbouw te verduurzamen, verkenning naar mogelijkheden gebruik van aardwarmte, bouw Solar lab en aanpassing aan klimaatveranderingen.

De provincie Noord-Holland heeft een sterke concentratie van glastuinbouw: in de driehoek Agriport A7, Heemskerkbinnenduingebied en Greenport Aalsmeer in Noord-Holland Zuid en Alton en Het Grootslag in Noord-Holland Noord. Voor productie van gewassen is warmte en CO_2 nodig dat ontstaat door verbranding van aardgas. Zonder toevoeging van koolstofdioxide, neemt de concentratie in de kas snel af wat de groei van planten remt. Naast dat de sector het aardgasverbruik moet verminderen, is deze werkwijze niet duurzaam. In de zomer produceren de kassen overbodige warmte. De investering van de provincie brengt daar verandering in. Het geld gaat onder meer naar het afvangen en transporteren van CO_2 uit een vergistingsinstallatie via een pijpleiding naar tuinbouwkassen. Hiervoor doet het netwerk dienst dat ooit was bedoeld voor aardolie. Jaap Bond: “Tuinbouw levert een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse maar ook Noord-Hollandse economie. Voor de toekomst van de sector is het belangrijk dat de kassen schoner en CO_2-neutraal worden.”

Gebruik aardwarmte

Gebruik van warmte uit de grond is een bron van duurzame energie. Het Rijk voorziet dat in 2050 23 % van de warmteproductie uit de grond komt. In Noord-Holland zijn er al vier bronnen actief en twee in voorbereiding. De investering van de provincie gaat hoofdzakelijk naar het uitvoeren van seismisch onderzoek en verrichten van proefboringen.

Provincie
Noord-Holland

Solar lab
Het beoogde Solar Lab van ECN.TNO Solar is belangrijk voor onderzoek naar duurzame energie en gaat onderdeel vormen van de Energy & Health Campus in Petten. Onderzoekers van universiteiten krijgen de mogelijkheid hier onderzoek te laten uitvoeren. Dit kan uiteindelijk een bijdrage leveren aan versnelling van de energietransitie. De provincie investeert € 14 miljoen in de realisatie van het Solar Lab.

Klimaatadaptatie
Het klimaat verandert, de kans op overstromingen neemt toe evenals lange perioden van droogte. Aanpassing aan klimaatveranderingen is een belangrijk onderdeel van de provinciale omgevingswet. De middelen gaan hier onder meer naar het in kaart brengen van kwetsbare en vitale functies onder extreme weersomstandigheden, zoals infrastructuur en drinkwater- en energiebedrijven.